

Digitized by Google

Αρ. 99^ε

! Συνοδίου Δόρυ —
— Βραβίσιον - Κωσταν
ών —

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΕΜΜ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ — ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
Καθηγητοῦ Γυμνασιάρχου
τῆς Βαρβακείου προτύπου Σχολῆς

Αρ. ε.ο. 45175

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

Α' ΚΑΙ Β' ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ
ΚΑΙ
Α' ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

τῶν μαθητῶν τῆς Δ' τάξεως τῶν ἐξάταξίων γυμνασίων
καὶ τῶν ἀντιστοιχῶν σχολῶν τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ
ΑΝΤΙΤΥΠΑ 2000

*Αριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας	69956
	18-9-85
Τιμᾶται	Δραχ. 19,50
*Ἀξία βιβλιοσήμου	» 7,80
Πρόσθετος φόρος Ἀναγκ. δανείου »	2,20
Συνολικὴ ἀξία Δρ.	29,50

ΤΙΜΗΝ ΕΙΣΕΚΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ
ΑΘΗΝΑΙ — ΣΤΑΔΟΥ 52

1935
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ ΚΑΙ Α΄ ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

Χρ. Καραγιάννης

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Α΄ τάξεως τῶν γυμνασίων
καὶ τῶν ἀντιστοίχων σχολῶν τῆς μεσῆς Ἐκπαιδεύσεως.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΑΝΤΙΤΥΠΑ 2000

Ἀριθμ. ἐγκριτ. ἀποφ.	42433
	4-8-33

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ
ΑΘΗΝΑΙ- ΣΤΑΔΙΟΥ 52

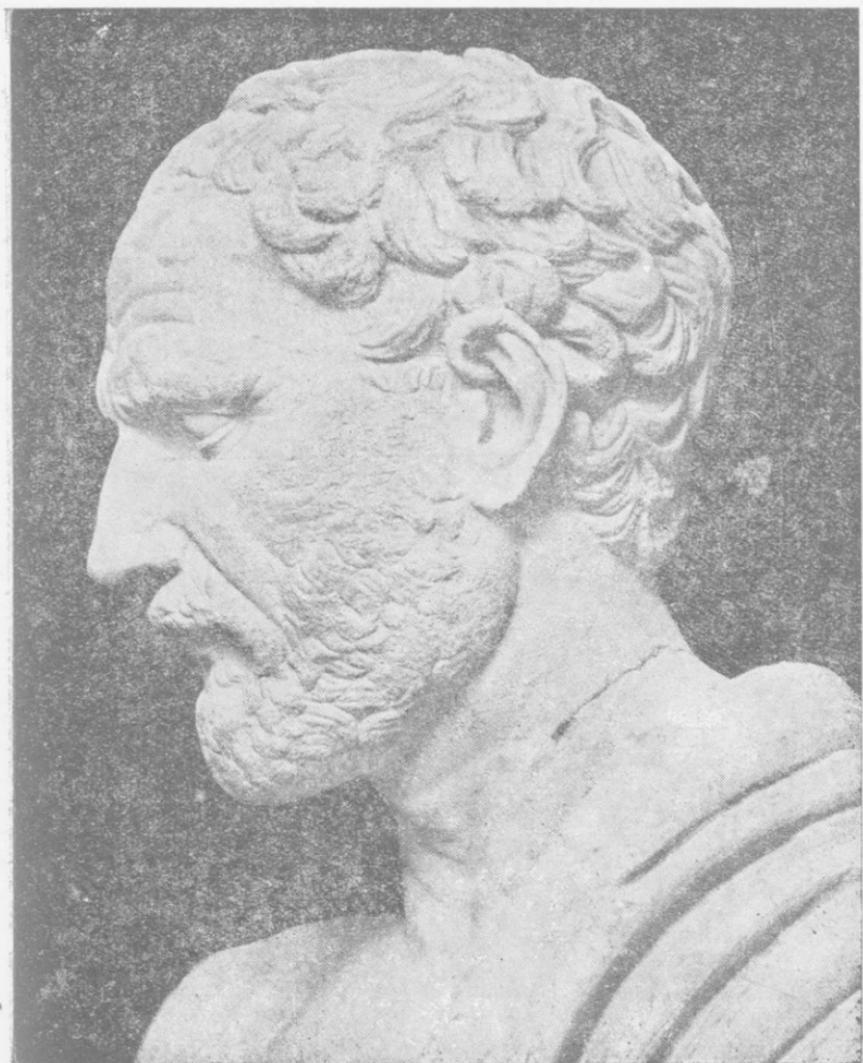
1935

ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΑ

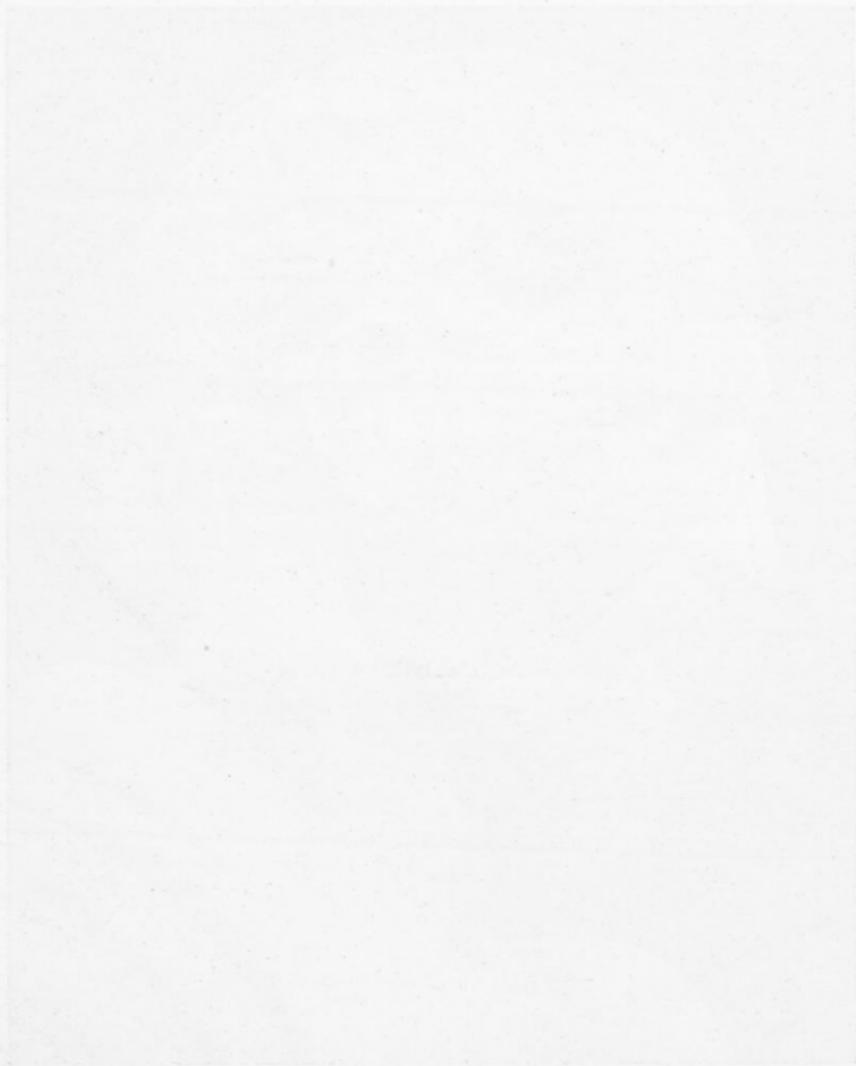
Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τῶν συγγρα-
φῶν ἢ τοῦ ἑτέρου αὐτῶν.

Ἐξαμίσιος

ΤΥΠΟΣ Ε. ΜΠΑΡΔΑΝΗ
(ΜΙΧΑΗΛ ΒΟΔΑ 13)

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I

Ο ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

α) Δημοσθένους βίος.

Ὁ Δημοσθένης, υἱὸς τοῦ Δημοσθένους καὶ τῆς Κλεοβούλης, ἐγεννήθη τῷ 383 π. Χ. ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἀττικὴν δήμῳ Παιανίας, ὅστις ἔκειτο εἰς τοὺς πρὸς Α. πρόποδας τοῦ Ὑμηττοῦ, ὅπου σήμερον τὸ χωρίον Λιόπεσι. Ἀνήκεν ἐκ πατρὸς εἰς ἐπιφανῆς καὶ πλούσιον γένος· αὐτὸς ὁ πατήρ του διετήρει ἐν Ἀθήναις ἀκμάζουσαν βιοτεχνίαν μαχαιροποιίας καὶ κλινοποιίας, ἣ ὅποια ἀπέδιδεν εἰς αὐτὸν μεγάλας προσόδους.

Ἐπταετῆς ὁ Δημοσθένης ἔμεινεν ὀρφανὸς πατρός. Τὴν κηδεμονίαν αὐτοῦ ἀνέλαβον τότε τρεῖς ἐπίτροποι, εἰς τοὺς ὁποίους μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του εἶχεν ἀναθέσει ὁ πατήρ του τὴν διαχείρισιν τῆς ἐκ δέκα πέντε ταλάντων περιουσίας αὐτοῦ. Ἄλλ' οἱ ἐπίτροποι οὗτοι δὲν ἐφάνησαν ἀντάξει τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ἀποθανόντος· διότι καὶ τὴν κληρονομίαν τοῦ ὀρφανοῦ ἐσφτερεύθησαν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ παρημέλησαν. Παρὰ ταῦτα φιλομαθῆς ὢν καὶ ἐπίμονος ὁ Δημοσθένης κατώρθωσε καὶ μόρφωσιν ἀρτίαν νὰ λάβῃ

καί φυσικά ἀκόμη ἐλαττώματα, τὰ ὅποια εἶχεν, ὅπως τὴν τραυ-
λότητα, τὴν δειλίαν καὶ τινα νευρικότητα εἰς τὰς κινήσεις, νὰ
διορθώσῃ ἢ ἀποβάλῃ ἐντελῶς. Ἐμαθῆτευσεν, ὡς λέγεται, παρὰ
τῷ ῥήτορι Ἰσαίῳ τῷ Χαλκιδίει, ἀλλὰ καὶ μόνος ἐμελέτησε τοὺς
λόγους τοῦ Ἰσοκράτους, τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος καὶ τὴν
Ἱστορίαν τοῦ Θουκυδίδου, τῆς ὁποίας μέγα μέρος, κατὰ τὴν πα-
ράδοσιν, ἀπεμνημόνευσεν.

Ὅτε ἐνηλικιώθη καὶ ἀπέκτησεν ἐπομένως τὸ δικαίωμα νὰ
διαχειρισθῇ τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐνήγαγεν εἰς τὸ δικαστή-
ριον ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν τοῦ διδασκάλου τοῦ Ἰσαίου τοὺς ἐπιτρό-
πους αὐτοῦ καὶ κατώρθωσε νὰ διασώσῃ μέγα μέρος τῆς κληρο-
νομηθείσης περιουσίας. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦτο δὲν εἶχεν οἰκονο-
μικὴν εὐεξίαν, διότι ἄλλως, κατ' ἐξοχὴν φίλαλλος καὶ φιλόανθρω-
πος, διέθετε τὰ χρήματά του ὑπὲρ ἀναξιοπαθούντων, φιλοανθρω-
πικῶν σκοπῶν καὶ ἔργων κοινῆς ὠφελείας, ἀφοῦ καὶ τριήρη
ἐξώπλισεν ἐξ ἰδίων ἀναλαβὼν αὐτοπροσαιρέτως μίαν τῶν δαπανη-
ροτάτων λειτουργιῶν, τὴν τριηραρχίαν. Ἦναγκάσθη λοι-
πόν, ἵνα ἐπαρκῆ εἰς τὰς ἀνάγκας του, νὰ γίνῃ διδάσκαλος τῆς ῥη-
τορικῆς καὶ λογογράφος συντάσων κατὰ παραγγελίαν δι-
κανικούς λόγους, οὓς οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἀπήγγελλον ἐν τοῖς δικα-
στηρίοις· εἰς τὸ ἔργον δὲ τοῦτο φαίνεται, ὅτι ὑπὲρ πάντα γῆδο-
κίμησε καὶ ἀπέκτησε μεγάλην πελατείαν, ὡς μαρτυροῦσιν οἱ περὶ
ἰδιωτικῶν ὑποθέσεων λόγοι αὐτοῦ.

Ἀλλὰ τὴν δόξαν του ὀφείλει ὁ Δημοσθένης κυρίως εἰς τοὺς
πολιτικούς λόγους καὶ τὴν πολιτικὴν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθει ἀπέ-
ναντι τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Β', ὅστις καθ'
ἐκάστην ἀξανάομενος ὠνειρεύετο νὰ κυριαρχήσῃ ὅλης τῆς Ἑλλά-
δος. Καὶ τὸ ὄνειρόν του δὲν ἦτο δυσεκπλήρωτον. Αἱ Ἀθῆναι, αἱ
ὅποια μέχρι τινὸς ἐφιλοτιμοῦντο νὰ διεκδικοῦν τὴν ἡγεμονίαν τῆς
Ἑλλάδος, δὲν εἶχον τῶρα οὔτε τὴν ὕλικὴν δύναμιν, οὔτε πρὸ
πάντων τὸ ἠθικὸν ἀξίωμα, τὸ ὅποιον εἶχον ἄλλοτε. Γενικὴ ἀτονία

ἐπεκράτει, τὸ ὑψηλὸν φρόνημα καὶ τὰ εὐγενῆ ἰδεώδη εἶχον ἀπαμβλυθηῖ, οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέκλινον ἤδη πρὸς τὴν ῥαθυμίαν καὶ τὸν ὕλιστικώτερον βίον, ἣ δὲ πολιτεία προσήρμοξε τὴν ἐπίσημον πολιτικὴν τῆς πρὸς τὰς νέας κατευθύνσεις καὶ ῥοπὰς τῶν πολιτῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Δημοσθένης ἔβλεπε πάντα ταῦτα καὶ ἐπειδὴ ἐξ ἄλλου δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνεχθῆ, ὅπως ἄνθρωποι ἡμιδάρβαροι, ὡς ἐχαρακτήριζε τὸν Φίλιππον καὶ τοὺς Μακεδόνας, ἐπιβληθοῦν ἐπὶ λαοῦ πνευματικῶς καὶ πολιτιστικῶς ὑπερτέρου, οἷος ὁ ἀθηναϊκὸς λαός, εἰργάζετο παντοιοτρόπως νὰ ἀνυψώσῃ τὸ φρόνημα τῶν συμπολιτῶν του, ἀναμιμνήσκων αὐτοὺς τὰ παλαιὰ μεγαλουργήματα τῶν προγόνων καὶ τὴν νωπὴν ἀκόμη δόξαν τῆς πόλεως. Συγχρόνως ἐκήρυξε μὲν ἀμειλικτον πόλεμον κατὰ τῆς ἐν Ἀθήναις μερίδος τῶν μακεδονιζόντων, ἧς προΐστατο ὁ ῥήτωρ Αἰσχίνης, ἀνεζήτησε δὲ πανταχοῦ συμμάχους τῆς πόλεως· ἀποσταλαῖς δὲ ὡς πρεσβευτῆς εἰς τὰς Θήβας, πόλιν ἀείποτε ἐχθρὰν πρὸς τὰς Ἀθήνας, ἐπεδίωξε καὶ ἐπέτευχε τὴν διαλλαγὴν τῶν δύο πόλεων καὶ τὴν συναψιν συμμαχίας μεταξὺ αὐτῶν· ἀλλ' ἡ συμμαχία αὕτη διελύθη διὰ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ ἡττης τῆ 338, ὅτε ὅλη σχεδὸν ἡ Ἑλλάς ὑπήχθη ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Φιλίππου.

Καὶ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ ὁμῶς συμφορὰν ὁ Δημοσθένης δὲν ἀπεθαρρύνθη οὐδὲ ἐχαλάρωσε τὴν πολεμικὴν αὐτοῦ κατὰ τοῦ Φιλίππου καὶ τῶν Μακεδόνων· τοῦναντίον ἐπεδίωκε πάντοτε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν πατρίδα του τῆς ἔστω καὶ ἀνεπαχθοῦς κυριαρχίας αὐτῶν. Ἡ εὐκαιρία ἐνόμισεν, ὅτι ἐδόθη ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου (336), ὅτε ὁ Δημοσθένης ἔπεισεν ἐκ νέου τὰς Θήβας καὶ τὰς Ἀθήνας νὰ ἐξεγερθῶσι κατὰ τῶν Μακεδόνων. Ἡ ἐξέγερσις ἐγένετο, ἀλλ' οὐδὲν ἀπέφερε· διότι ὁ Ἀλέξανδρος κατελθὼν ἀμέσως πρὸς νότον μετὰ στρατοῦ τοὺς μὲν Θηβαίους ἐνίκησε καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν κατέστρεψε, παρὰ δὲ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἐτρομοκρατήθησαν, ὅτε ἀντελήφθησαν αὐτὸν πρὸ τῆς πόλεως, ἀπήγαγε τὴν παράδοσιν τοῦ Δημοσθένους μαζί μὲ ἄλλους στρατηγούς

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

καὶ πολιτικούς, οἵτινες ὑπεκίνησαν τοὺς Θηβαίους εἰς ἀποστασίαν διὰ τῆς ἐπεμβάσεως ὅμως τοῦ μακεδονίζοντος ῥήτορος Δημάδου ἢ παράδοσις ἀπεσοδήθη. Ἐκτοτε καὶ κατόπιν ἰδίᾳ τῆς ἐν Ἀσίᾳ ἐπικρατήσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ ῥήτωρ περιώρισε τὴν κατὰ τῶν Μακεδόνων πολεμικὴν καὶ ἡ φωνὴ του σχεδὸν ἐσίγησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Τῷ 324 ὅμως νέα περιπέτεια ἀνέμενε τὸν Δημοσθένη· ὁ ταμίας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου Ἄρπαλος, παραλαβὼν τὸ ἐξ 70 ταλάντων ταμεῖον τοῦ βασιλέως, κατέφθασε μετὰ στόλου εἰς Πειραιᾶ. Οἱ φιλοπόλεμοι ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐδέχθησαν αὐτὸν μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλ' ὁ Δημοσθένης ἐτήρησε στάσιν σωφρονεστέραν· θέλων δηλαδὴ νὰ ἀποφύγῃ ἢ πόλις πᾶσαν φανεράν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ῥῆξιν προέτεινεν, ἵνα ὁ Ἄρπαλος ἀποπέμψῃ μὲν τὸν στόλον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, αὐτὸς δὲ γίνῃ δεκτὸς εἰς τὴν πόλιν ὡς ἀπλοῦς ἰδιώτης. Οἱ μακεδονίζοντες ἐπέμειναν ἀντιθέτως νὰ συλληφθῇ ὁ Ἄρπαλος καὶ ἐκδοθῇ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, τὸ δὲ χρῆμα, ὅπερ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, νὰ κατατεθῇ εἰς τὸν Παρθενῶνα ὡς παρακαταθήκη τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὁ Δημοσθένης συνεφώνησεν· ἀλλ' αἰφνης ἀποκαλύπτεται, ὅτι ὁ Ἄρπαλος εἶχε δραπετεύσει, τὸ δὲ χρῆμα, τὸ ὅποιον ἔφερε, μετρηθὲν εὐρέθη ὀλιγώτερον παρὰ τὸ ἦμισυ. Γενομένης ἀνακρίσεως ἡ ἐξ Ἀρείου Πάγου Βουλὴ εὗρεν ἐνόχους δωροδοκίας πολλοὺς καὶ δὴ τὸν Δημοσθένη, μολοντί ἦτο φανερόν, ὅτι τὸ χρῆμα ἐδαπανήθη εἰς μυστικὰς πολεμικὰς παρασκευάς. Ὅθεν κατεδικάσθη ὁ Δημοσθένης εἰς πρόστιμον 50 ταλάντων· ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ καταβάλλῃ τὸ ποσὸν τοῦτο, ἔφυγεν εἰς Αἴγινα καὶ ἐκεῖθεν εἰς Τροιζήνα. Εἰς τὴν ἐξορίαν παρέμεινεν ὁ Δημοσθένης μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου (323), ὅτε ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἀνεκάλεσεν αὐτὸν πανηγυρικῶς.

Ἐπιστρέψας εἰς Ἀθήνας ὁ Δημοσθένης ἀνέλαβεν ἐκ νέου τὸν κατὰ τῶν μακεδονίζόντων καὶ Μακεδόνων διακοπέντα ἀγῶνά του. Ὅτε δ' ὅμως οἱ Ἕλληνες ἠττήθησαν ἐν Κραννῶνι τῆς Θεσσαλίας ὑπὸ

τῶν Μακεδόνων, ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων κατ' ἀπαίτησιν τοῦ νικητοῦ Ἀντιπάτρου καὶ τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων τοῦ Δημοσθένους κατεδίκασε τὸν ῥήτορα μετ' ἄλλων ἀντιμακεδονίζόντων εἰς θάνατον. Ὁ Δημοσθένης διωκόμενος νὰ συλληφθῆ κατέφυγεν εἰς τὸν ἐν Καλαυρείᾳ—σημερινῇ Πόρῳ—ναδὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ἵνα δὲ μὴ πέσῃ ζῶν εἰς χεῖρας τῶν διωκτῶν του, ἔπιε δηλητήριον, ὃπερ ἔφερεν ἐντὸς γραφικοῦ καλάμου, καὶ ἐξέπνευσε παρὰ τὸν βωμὸν τοῦ ναοῦ τὸν Ὀκτώδριον τοῦ 322 π. X.

Οἱ κάτοικοι τῆς Καλαυρείας ἤγειραν ἐντὸς τοῦ περιβάλλου τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος μνημεῖον τοῦ ῥήτορος, τὸν ὁποῖον ἐπὶ αἰῶνας ἐξηκολούθουν νὰ τιμοῦν. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τεσσαράκοντα δύο ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του καὶ ἄλλως ἐτίμησαν αὐτὸν καὶ ἐπὶ πλέον ἱδρυσαν ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν χαλκοῦν αὐτοῦ ἀνδριάντα, εἰς τὴν θάσιν τοῦ ὁποῖου ἐχάραξαν τὸ ἐπίγραμμα :

Εἵπερ ἴσῃν ῥώμην γνώμη, Δημόσθενες, εἶχες,
 Οὔποτ' ἂν Ἑλλήνων ἤρξεν Ἀρης Μακεδῶν.

β') Δημοσθένους λόγοι.

ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Δημοσθένους διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν 61 λόγοι· ἐκ τούτων οἱ μὲν 15 εἶναι δημηγοροίαι ἢ συμβουλευτικοί, οἱ δὲ λοιποὶ δικάσιμοι τὸ μὲν δημόσιοι (13) ἀπαγγελθέντες ἐν δημοσίαις δίκαις, τὸ δὲ ἰδιωτικοί (34) ἐκφωνηθέντες εἰς ἰδιωτικὰς δίκας.

Ἐκ τῶν συμβουλευτικῶν, ἐκείνων δηλαδή, τοὺς ὁποίους ἀπήγγειλεν ὁ Δημοσθένης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου περὶ δημοσίων ὑποθέσεων, σπουδαιότεροι εἶναι οἱ τέσσαρες Φιλιππικοί, οἱ τρεῖς Ὀλυνθιακοί καὶ ὁ περὶ τῆς εἰρήνης, οἵτινες ὁμοῦ μετ' ἄλλων τινῶν συναφοῦς περιεχομένου ὀνομάζονται γενικῶς Φιλιππικοί. Ἐκ δὲ τῶν δικανικῶν τῆς μὲν α'

κατηγορίας, δηλαδή τῶν δημοσίων, σπουδαιότερος εἶναι ὁ ὑπὲρ Κτησιφώντος περὶ τοῦ στεφάνου, τῆς δὲ β', τοιούτου τῶν ἰδιωτικῶν, ἀξιολογώτεροι εἶναι οἱ λεγόμενοι Ἐπιτροπικοί (δ), ἐκεῖνοι δηλαδή, τοὺς ὁποίους ἀπήγγειλεν ἐνγλικισθεὶς κατὰ τῶν σφετεριστῶν τῆς περιουσίας τοῦ ἐπιτρόπων. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι λόγοι ἔχουν ἰδιάζουσαν ἀξίαν ὄχι τόσο διὰ τὸ ἐπιφαιζόμενον ἀκόμη ὕψος τῆς τέχνης τοῦ ῥήτορος, ὅσον διότι προκαταγγέλλου τὴν μέλλουσαν ἐξέλιξιν καὶ εὐδοκίμησιν αὐτοῦ.

γ') Μέση τῶν συμβουλευτικῶν λόγων.

Ἐκαστος τῶν συμβουλευτικῶν λόγων συνίσταται ἐκ πέντε μερῶν—τοῦ προσομίου, τῆς διηγήσεως, τῆς προθέσεως, τῆς πίστεως καὶ τοῦ ἐπιλόγου. Καὶ ἐν μὲν τῷ προσομίῳ, βραχεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὁ ῥήτωρ προπαρασκευάζει τοὺς ἀκροατὰς τοῦ πρὸς ὑποδοχὴν τῆς ὑποθέσεως (πρόλογος, εἰσαγωγή)· ἐν δὲ τῇ διηγήσει, ἥτις ἐπακολουθεῖ τὸ προσίμιον, γίνεται ἡ ἀφήγησις τῆς ὑποθέσεως τοῦ λόγου· ἐν δὲ τῇ προθέσει, ἥτις ἀποτελεῖ καὶ τὸ κυριώτερον καὶ σπουδαιότερον μέρος τοῦ λόγου, ὁ ῥήτωρ προτίθησι τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ἥτοι ἐκθέτει τὰς περὶ τῶν δεόντων γενέσθαι ἀντιλήψεις του· ἐν τῇ ἐπακολουθούσῃ πίστει παρατάσσει τὰ πρὸς κἀτάπεισιν τῶν ἀκροατῶν τοῦ ἐπιχειρήματα· ἐν δὲ τῷ ἐπιλόγῳ τέλος προσπαθεῖ νὰ συγκεντρώσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν τοῦ ἐπὶ τῆς συνολικῆς ὑποθέσεως τοῦ λόγου διὰ τῆς συγκεφαλαιώσεως τῶν γνώμων, τὰς ὁποίας ἐξέθεσε, καὶ τῶν ἐπιχειρημάτων, τὰ ὅποια ἀνέπτυξε. Παρὰ Δημοσθένει οὐχὶ σπανίως ὁ ἐπίλογος κατακλείεται δι' εὐχῆς τινος.

II

Η ΟΛΥΝΘΟΣ

Ἡ Ὀλυνθος ἦτο μία ἐκ τῶν παλαιότερων καὶ ἀξιολογωτέρων πόλεων τῆς ἀρχαιότητος.

Ἐκειτο ἐν τῇ Χαλκιδικῇ Χερσονήσῳ ἐπὶ τῆς Β. Δ. πλευρᾶς τοῦ Τορωναίου κόλπου, περὶ τὴν σημερινὴν θέσιν Μυριόφυτον. Κατὰ τὴν περίοδον τῶν Μηδικῶν καὶ δὴ μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ἀποπειραθεῖσα νὰ ἀποσεύσῃ τὸν περσικὸν ζυγόν, ὅστις εἶχεν ἐπιβληθῆ καὶ εἰς αὐτήν, ὅπως εἰς δολόκληρον τὴν Θράκην καὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐξεπολιορκήθη καὶ κατηδαφίσθη ὑπὸ τῶν Περσῶν, οὔτινες παρέδωκαν αὐτὴν εἰς τοὺς ἐξ Εὐβοίας μετοικησαντας Χαλκιδίεις.

Μετὰ ταῦτα ἡ Ὀλυνθος ἤρχισε νὰ αὐξάνῃ ταχέως καὶ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἀπέκτησε μεγάλην δύναμιν, ἱκανὴν νὰ καταστήσῃ αὐτὴν κέντρον καὶ μητρόπολιν τῶν λοιπῶν περὶ αὐτὴν ἑμοσπόνδων πόλεων τῆς Χαλκιδικῆς. Μετὰ δὲ τὴν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐκδίωξιν τῶν Περσῶν εἰσῆλθε καὶ αὕτη μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν 32 συμμαχικῶν πόλεων εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν συμμαχίαν. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁμως περιήλθε καὶ ἡ Ὀλυνθος εἰς θέσιν ὑποτελοῦς τῶν Ἀθηναίων, ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ πόλεις τῆς ἀθηναϊκῆς συμμαχίας, ἐκ τῆς καταστάσεως δὲ ταύτης ἀπηλλάγη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε προσεχώρησεν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. Λόγῳ τῆς ἀποστασίας ταύτης προεκλήθη πόλεμος μεταξὺ Ὀλύνθου καὶ Ἀθηνῶν. Ὁ πόλεμος οὗτος διεξήχθη μετὰ πείσματος καὶ ἀπουσίας πολλὰς φάσεις, ἐπερατώθη δὲ μαζὶ μὲ τὸν Πελο-

ποννησιακόν πόλεμον καὶ τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἀθηνῶν.

Ἄλλ' ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς Ὀλύνθου ἐκ τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ ἦτο τυπική. Κατ' οὐσίαν ἐπῆλθεν ἀπλῶς ἀντικατάστασις τοῦ κυριάρχου. Τοὺς Ἀθηναίους δηλαδὴ ὑποκατέστησαν ἤδη οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς τοὺς ὁποίους οἱ Ὀλύνθιοι ἦσαν λόγῳ μὲν σύμμαχοι, ἔργῳ δὲ ὑποτελεῖς. Μόνον ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη τοῦ 387 π. Χ. ἀποκατέστησε τὴν Ὀλυθον ἐλευθέραν, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης καὶ ἐφεξῆς ἤρχισεν αὕτη νὰ προβαίῃ εἰς ἀκμὴν καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης καὶ δυνάμεώς της, ὅτε ἡ ἡγεμονία αὐτῆς ἐπεξετάθη ἐφ' ὅλης τῆς Χαλκιδικῆς, ἧς ἀκμάζουσαι πόλεις ἔσπευδον νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὴν προστασίαν της.

Πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν κτήσεών των οἱ Ὀλύνθιοι ἀπεφάσισαν νὰ συνάψουν συμμαχίαν μετὰ τῶν ἐχθρῶν τῶν Λακεδαιμονίων Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων τῷ 383 π. Χ. Ἄλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀντιληφθέντες τοὺς σκοποὺς των ἐκήρυξαν πόλεμον κατὰ τῆς Ὀλύνθου, ὅστις διήρκεσε τέσσαρα ἔτη (383—379). Ἀποτέλεσμα τοῦ πολέμου τούτου ὑπῆρξεν ἡ κατάλυσις τῆς ἀρχῆς τῆς Ὀλύνθου καὶ ἡ ἐκ νέου ὑπαγωγὴ αὐτῆς εἰς θέσιν πόλεως ὑποτελοῦς εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους.

Μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην (371 π.Χ.) καὶ τὴν κατ' αὐτὴν ἤτταν τῶν Λακεδαιμονίων ἡ Ὀλυνθος ἔλυσε τὴν πρὸς τὴν Σπάρτην ὑποτελείαν, ἀλλ' οἱ Ὀλύνθιοι δὲν κατώρθωσαν πλέον νὰ ἀπολάβουσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ἀνεξαρτησίας. Μετὰ τὴν ὑπὸ ἀποίκων Χαλκιδέων τῆς Χαλκιδικῆς, συμμάχων τῶν Ὀλυνθίων, κατάληψιν τῆς Ἀμφιπόλεως ἐπῆλθε ῥῆξις μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες εἶχον ἀνάκαθεν ἀξιώσεις ἐπὶ τῶν ἐνταῦθα παλαιῶν των κτήσεων. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν μετὰ στόλου τῷ 364 τὸν στρατηγὸν Τιμόθεον κατὰ τῆς Ἀμφιπόλεως καὶ ταύτην μὲν δὲν κατώρθωσεν οὗτος νὰ κυριεύσῃ παρὰ τὰς ἰσχυρὰς ἐπιθέσεις, τὰς ὁποίας ἐνήργησε κατ' αὐτῆς ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Περδίκκα· τοὺς Ὀλυνθίους δ-

μως καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν Χαλκιδαῖς πολιορκήσας στενωῶς πανταχόθεν ἠνάγκασε νὰ ἐγκαταλείψουν εἰς χεῖράς του τὴν Ποτείδαιαν καὶ τὴν Τορώνην.

Ὅριστικὴν τροπὴν ἔλαβον τὰ πράγματα τῆς Ὀλύνθου, ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν μακεδονικὸν θρόνον ὁ Φίλιππος ὁ Β' (358). Οὗτος μετὰ τὴν στερέωσιν τοῦ θρόνου του ἐν Μακεδονίᾳ ἐστράφη πρὸς τὴν Χαλκιδικήν· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκυρίευσεν τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Πύδναν (357), ἔπειτα ἐπολιορκήσεν τὴν Ποτείδαιαν, ἀποικίαν ἀθηναϊκὴν, καὶ τῇ συμπράξει τῶν Ὀλυνθίων κατέλαβεν αὐτὴν (356). Εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ὑπὸ τῶν Ὀλυνθίων παρασχεθείσης εἰς τὸν Φίλιππον βοήθειας οὗτος παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν Ποτείδαιαν καὶ τὸν Ἄνθεμοῦντα, πόλιν ἀποτελοῦσαν ἀείποτε τὸ μῆλον τῆς ἔριδος μεταξὺ Μακεδόνων καὶ Ὀλυνθίων. Ἄλλ' οἱ Ὀλύνθιοι δὲν ἐχάρησαν ἐπὶ πολὺ τὸ καθεστῶς, τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη ἐκ τῶν πρὸς τὸν Φίλιππον ἀγαθῶν σχέσεων αὐτῶν· τῷ 349 ὁ Φίλιππος ἐπῆλθε καὶ κατὰ τῆς Ὀλύνθου καί, ἀφοῦ ἐκυρίευσεν αὐτὴν διὰ προδοσίας κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 348, τὴν κατέστρεψε τῶν κατοίκων αὐτῆς πωληθέντων ὡς δούλων.

Οὕτως ἐξέλιπεν ὀλοσχερῶς ἡ Ὀλύνθος.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ Α

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΑΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ. Ἔκδοσις Β΄
Ν. Φραγκίσκου — Χ. Παπαναστασίου

2

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΣΤΟΥΣ

ΕΙΜΙΝΟΝ

ΑΝΘΩΠΕΚΟΥΣ ΛΟΓΟΙ Τεσσάρων
Ν. Φαράκων — Κ. Παπαδόπουλου

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Α΄

Είσαγωγή

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Φιλίππου καὶ τὰς πρώτας αὐτοῦ πολεμικὰς περὶ τὴν Χαλκιδικὴν καὶ Θρᾶκην ἐπιχειρήσεις, οἱ Ὀλύνθιοι συνέπραττον, ὡς εἶδομεν (σελ. 15), μετ' αὐτοῦ. Εἰς ἀντάλλαγμα ὁ Φίλιππος παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς τὴν Ποτεΐδαιαν καὶ τὸν Ἀνθεμοῦντα. Ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου βασιζόμενοι οἱ Ὀλύνθιοι ἐπίστευσαν πρὸς στιγμήν, ὅτι τὸ μέλλον τῆς πατρίδος τῶν διεγράφετο εὐτυχές. Ἄλλ' ἡ ἀπατηλὴ αὐτῆ ἐντύπωσις δὲν διήρκεσεν ἐπὶ μακρόν. Ὅτε ὁ Φίλιππος ἐπροχώρησεν εἰς τὴν Θρᾶκην, ὑπέταξε τὴν Θεσσαλίαν, κατέβαλε τοὺς Φωκεῖς καὶ κατέστησεν ἔμφανές, ὅτι οὔτε φίλον οὔτε σύμμαχον σέβεται, οἱ Ὀλύνθιοι ἀντιληφθέντες τὸν ἐπικρεμάμενον καὶ ἐπὶ τῶν ἰδίων κίνδυνον ἀπεφάσισαν νὰ παρασκευασθοῦν πρὸς ἄμυναν. Πρῶτον λοιπὸν μέλημα αὐτῶν ὑπῆρξε νὰ στείλουν πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὸν ὑφιστάμενον πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἀνταγωνισμόν καὶ ἀποκαταστήσουν φιλικὰς πρὸς αὐτοὺς σχέσεις (352). Τὴν ἐνέργειαν ταύτην τῶν Ὀλυνθίων πληροφορηθεὶς ὁ Φίλιππος εἰσέβαλεν εἰς τὴν Χαλκιδικὴν, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ προσβάλη τὴν Ὀλυνθον ἀρκεσθεὶς μόνον εἰς στρατιωτικὴν παρὰ τὰ σύνορα αὐτῆς ἐπίδειξιν (351). Τῷ 349 ὅμως μεταχειρισθεὶς ὡς πρόσχημα τὸ ὅτι οἱ Ὀλύνθιοι εἶχον δεχθῆ ποτε καὶ εἶχον περιθάψει ἐν τῇ πόλει τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ φυγάδας ἀντιποιοιμένους τοῦ μακεδονικοῦ θρό-

νου, ἐκήρυξεν ὀριστικῶς τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ὀλυνθίων. Οἱ Ὀλύνθιοι ἐστράφησαν τότε πρὸς τὰς Ἀθήνας, ὡς τὴν μόνην πόλιν, ἣτις ἠδύνατο νὰ παρὰσχη εἰς αὐτοὺς ἔξωθεν βοήθειαν. Ἀποστέλλουν λοιπὸν ἐν σπουδῇ πρέσβεις πρὸς αὐτὰς κατὰ τὸ θέρος τοῦ 349 π. Χ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῇ ἀφίξει τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ὀλύνθου συνέρχονται εἰς ἔκτακτον ἐκκλησίαν, καθ' ἣν ἔλαβον τὸν λόγον πολλοὶ ῥήτορες κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον δυσμενῶς διακείμενοι πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους. Τελευταῖος ἀνέβη εἰς τὸ βῆμα ὁ Δημοσθένης καὶ ἀπαγγέλλει τὸν Ἀ' Ὀλυνθιακόν, τὸ περιεχόμενον τοῦ ὁποίου θὰ παρακολουθήσωμεν ἐν τοῖς ἑξῆς.

- 1 Ἀντὶ πολλῶν ἄν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω, εἰ ^{ἀνεκ.} φανερόν γένοιτο τὸ μέλλον συνόισειν τῇ πόλει περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε. ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλευεῖν· οὐ γὰρ μόνον, εἴ τι χρήσιμον ἐσκεμμένος ἦκει τις, τοῦτ' ἂν ἀκούσαντες λάβοιτε, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμ' ἐνίοις ἂν ἐπελθεῖν εἰπεῖν, ὡστ' ἐξ ἀπάντων ῥαδίαν τὴν τοῦ ^{ἀνεκ.} συμφερόντος ὑμῖν αἴρεσιν γενέσθαι.
- 2 Ὁ μὲν οὖν παρῶν καιρός, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεῖς, ὅτι ^{ἀνεκ.} τῶν πραγμάτων (ὑμῖν) ἐκείνων (αὐτοῖς) ἀντιλήπτέον ἐστίν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν φροντίζετε· (ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὄντινά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά.) ἔστι δὴ τά γ' ἐμοὶ δοκοῦντα, ψηφίσασθαι μὲν ἤδη τὴν βοήθειαν καὶ παρασκευάσασθαι τὴν ταχίστην, ὅπως ἐνθένδε βοηθήσητε καὶ μὴ πάθητε ταῦτὸν ὅπερ καὶ πρότερον, πρεσβείαν δὲ πέμπειν, ἣτις ταῦτ' ἐρεῖ καὶ παρέσται τοῖς πράγμασιν· ὡς ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ πανοῦργος ὢν καὶ δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασι χρῆσθαι, τὰ μὲν εἰκων, ἠνίκ' ἂν τύχη, τὰ δ' ἀπειλῶν—ἀξιόπιστος δ' ἂν εἰκότως φαίνοιτο—

τὰ δ' ἡμᾶς διαβάλλων καὶ τὴν ἀπουσίαν τὴν ἡμετέραν, τρέψεται καὶ παρασπάσεται τι τῶν ὄλων πραγμάτων.

Οὐ μὴν ἄλλ' ἐπεικῶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ' ὃ 4
 δυσμαχώτατόν ἐστι τῶν Φιλίππου πραγμάτων, καὶ βέλ-
 τιστον ὑμῖν· τὸ γὰρ εἶναι πάντων ἐκείνον ἐν' ὄντα κύ-
 ριον καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων, καὶ ἅμα στρατηγὸν καὶ
 δεσπότην καὶ ταμίαν, καὶ πανταχοῦ αὐτὸν παρεῖναι τῷ
 στρατεύματι, πρὸς μὲν τὸ τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ κατὰ
 καιρὸν πράττεσθαι πολλῶ προέχει, πρὸς δὲ τὰς καταλ-
 λαγὰς, ἅς ἂν ἐκείνος ποιήσαιτ' ἄσμενος πρὸς Ὀλυν-
 θίους, ἐναντίως ἔχει. δῆλον γάρ ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις, 5
 ὅτι νῦν οὐ περὶ δόξης οὐδ' ὑπὲρ μέρους χώρας πολεμοῦ-
 σιν, ἀλλ' ἀναστάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ τῆς πατρίδος,
 καὶ ἴσασιν, ἃ τ' Ἀμφιπολιτῶν ἐποίησε τοὺς παραδόντας
 αὐτῷ τὴν πόλιν καὶ Πυθναίων τοὺς ὑποδεξαμένους· καὶ
 ὅλως ἄπιστον, οἶμαι, ταῖς πολιτεαῖς ἢ τυραννίς, ἄλλως
 τε κἂν ὄμορον χώραν ἔχωσι.

Ταῦτ' οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ 6
 τἄλλ', ἃ προσήκει, πάντ' ἐνθυμουμένους, φημί δεῖν ἐ-
 θελῆσαι καὶ παροξυνθῆναι καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν,
 εἴπερ ποτέ, καὶ νῦν, χρήματ' εἰσφέροντας προθύμως καὶ
 αὐτοὺς ἐξιόντας καὶ μηδὲν ἐλλείποντας. οὐδὲ γὰρ λόγος
 οὐδὲ σκῆψις ἔθ' ὑμῖν τοῦ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθέλειν
 ὑπολείπεται. νυνὶ γάρ, ὃ πάντες ἐθρύλουν τέως, Ὀλυν- 7
 θίους ἐκπολεμῶσαι δεῖν Φιλίππῳ, γέγονεν αὐτόματον,
 καὶ ταῦθ' ὡς ἂν ὑμῖν μάλιστα συμφέροι. εἰ μὲν γὰρ ὑφ'
 ὑμῶν πεισθέντες ἀνείλοντο τὸν πόλεμον, σφαλεροὶ σύμ-
 μαχοι καὶ μέχρι τοῦ ταῦτ' ἂν ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως· ἐ-
 πειδὴ δ' ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐγκλημάτων μισοῦσι, βε-
 βαίαν εἰκὸς τὴν ἐχθραν αὐτοὺς ὑπὲρ ὧν φοβοῦνται καὶ
 πεπόνθασιν ἔχειν.

Οὐ δεῖ δὴ τοιοῦτον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραπε- 8

πτωκότα καιρὸν ἀφείναι, οὐδὲ παθεῖν ταυτόν, ὅπερ ἤδη
 πολλάκις πρότερον πεπόνθατε. εἰ γάρ, ὅθ' ἤκομεν Εὐ-
 βοεῦσι βεβοηθηκότες καὶ παρήσαν Ἀμφιπολιτῶν Ἰέραξ
 καὶ Στρατοκλῆς ἐπὶ τούτῳ τὸ βῆμα κελεύοντες ἡμᾶς
 πλεῖν καὶ παραλαμβάνειν τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν παρει-
 χόμεθ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν, ἦνπερ ὑπὲρ
 τῆς Εὐβοέων σωτηρίας, εἶχει ἂν Ἀμφίπολιν τότε καὶ
 9 πάντων τῶν μετὰ ταῦτ' ἂν ἦτ' ἀπηλλαγμένοι πραγμά-
 των. καὶ πάλιν, ἠνίκα Πύδνα, Ποτεΐδαια, Μεθώνη, Πα-
 γασαί, τᾶλλα, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγων διατριβῶ, πο-
 λιορκούμεν' ἀπηγγέλλετο, εἰ τότε τούτων ἐνί, τῷ πρώτῳ,
 προθύμως καὶ ὡς προσῆκεν ἐβοηθήσαμεν αὐτοί, ῥάνοι
 καὶ πολὺ ταπεινότερῳ νῦν ἂν ἐχρώμεθα τῷ Φιλίππῳ.
 νῦν δὲ τὸ μὲν παρὸν ἀεὶ προῖέμενοι, τὰ δὲ μέλλοντ'
 αὐτόματ' οἴομενοι σήσειν καλῶς ηἰξήσαμεν, ὧ ἄνδρες
 Ἀθηναῖοι, Φίλιππον ἡμεῖς καὶ κατεστήσαμεν τηλικού-
 10 τον, ἠλίκος οὐδεὶς πω βασιλεὺς γέγονε Μακεδονίας. νυνὶ
 δὴ καιρὸς ἦκει τις, οὗτος ὁ τῶν Ὀλυνθίων, αὐτόματος
 τῇ πόλει, ὅς οὐδενός ἐστιν ἐλάττων τῶν προτέρων ἐ-
 κείνων.

Καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις ἂν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δί-
 καιος λογιστῆς τῶν παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ὑπηρεγμένων
 καταστάς, καίπερ οὐκ ἐχόντων ὡς δεῖ πολλῶν, ὅμως με-
 γάλην ἂν ἔχειν αὐτοῖς χάριν, εἰκότως· τὸ μὲν γὰρ πόλλ'
 ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον τῆς ἡμετέρας ἀμελείας
 ἂν τις θεΐη δικαίως, τὸ δὲ μήτε πάλαι τοῦτο πεπον-
 θέναι, πεφηνέναι τέ τιν' ἡμῖν συμμαχίαν τούτων ἀντίρ-
 11 ροπον, ἂν βουλώμεθα χρῆσθαι, τῆς παρ' ἐκείνων εὐ-
 νοίας εὐεργέτημ' ἂν ἔγωγε θεΐην. ἀλλ', οἶμαι, παρό-
 μοιόν ἐστιν, ὅπερ καὶ περὶ τῆς τῶν χρημάτων κτήσεως·
 ἂν μὲν γάρ, ὅσ' ἂν τις λάβῃ, καὶ σῶσῃ, μεγάλην ἔχει
 τῇ τύχῃ τὴν χάριν, ἂν δ' ἀναλώσας λάθῃ, συνανήλωσε

καὶ τὸ μεμνησθαι τὴν χάριν. καὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως· οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς καιροῖς ὀρθῶς οὐδ', εἰ συνέβη τι παρὰ τῶν θεῶν χρηστόν, μνημονεύουσι· πρὸς γὰρ τὸ τελευταῖον ἐκβὰν ἕκαστον τῶν πρὶν ὑπαρξάντων κρίνεται.

Διὸ καὶ σφόδρα δεῖ τῶν λοιπῶν ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φροντίσαι, ἵνα ταῦτ' ἐπανορθωσάμενοι τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποτριψόμεθα. εἰ δὲ προησόμεθ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώπους, εἴτ' Ὀλυνθον ἐκεῖνος καταστρέψεται, φρασάτω τις ἐμοί, τί τὸ κωλύον ἔτ' αὐτὸν ἔσται βαδίζειν ὅποι βούλεται.

Ἄρα λογίζεται τις ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεωρεῖ τὸν τρόπον, δι' ὃν μέγας γέγονεν ἀσθενῆς ὢν τὸ κατ' ἀρχὰς Φίλιππος; τὸ πρῶτον Ἀμφίπολιν λαβῶν, μετὰ ταῦτα Πύδναν, πάλιν Ποτεΐδειαν, Μεθώνην αὐθις, εἶτα Θετταλίας ἐπέβη· μετὰ ταῦτα Φεράς, Παγασάς, Μαγνησίαν, πάνθ', ὃν ἐβούλετ' εὐτρεπίσας τρόπον ᾗχετ' εἰς Θράκην· εἴτ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐκβαλὼν, τοὺς δὲ καταστήσας τῶν βασιλέων ἡσθένησε· πάλιν ῥαῖσας οὐκ ἐπὶ τὸ ῥαθυμεῖν ἀπέκλινεν, ἀλλ' εὐθύς Ὀλυνθίοις ἐπεχείρησε. τὰς δ' ἐπ' Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἀρύββαν καὶ ὅποι τις ἂν εἴποι παραλείπω στρατείας.

«Τί οὖν», ἂν τις εἴποι, «ταῦτα λέγεις ἡμῖν νῦν;» ἵνα γνῶτε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αἰσθησθ' ἀμφοτέρω, καὶ τὸ προῖεσθαι καθ' ἕκαστον αἰεὶ τι τῶν πραγμάτων ὡς ἀλυσιτελές, καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην, ἣ χρηταὶ καὶ συζῆ Φίλιππος, ὑφ' ἧς οὐκ ἔστιν ὅπως ἀγαπήσας τοῖς πεπραγμένοις ἡσυχίαν σχήσει. εἰ δ' ὁ μὲν, ὡς αἰεὶ τι μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν, ἐγνωκῶς ἔσται, ὑμεῖς δ', ὡς οὐδενὸς ἀντιληπτέον ἐρρωμένως τῶν πρα-

- γμάτων, σκοπεῖσθ', εἰς τί ποτ' ἐλπίς ταῦτα τελευτῆσαι.
- 15 πρὸς θεῶν, τίς οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρ' ἦξοντ', ἂν ἀμελήσαμεν; ἀλλὰ μὴν, εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥαδίως ἐπὶ μεγάλοις τόκοις μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πολλῶ φανῶμεν ἐρραθυμηκότες, καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν οὐκ ἠβουλόμεθ' ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.
- 16 Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν ἴσως φῆσαι τις ἂν ῥάδιον καὶ παντὸς εἶναι, τὸ δ' ὑπὲρ τῶν παρόντων, ὅ,τι δεῖ πράττειν, ἀποφαίνεσθαι, τοῦτ' εἶναι συμβούλου ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ', ὅτι πολλάκις ὑμεῖς οὐ τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντας ἐν ὀργῇ ποιεῖσθε, ἂν τι μὴ κατὰ γνώμην ἐκβῆ' οὐ μὴν οἶμαι δεῖν τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν σκοποῦνθ' ὑποστείλασθαι περὶ ὧν ὑμῖν συμφέρειν ἡγοῦμαι.
- 17 Φημί δὴ διχῆ βοηθητέον εἶναι τοῖς πράγμασιν ὑμῖν, τῷ τε τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σῶζειν καὶ τοὺς τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας ἐκπέμπειν, καὶ τῷ τὴν ἐκείνου χώραν κακῶς ποιεῖν καὶ τριήρεσι καὶ στρατιώταις ἐτέροις· εἰ δὲ θάτερου τούτων ὀλιγορήσετε, ὀκνῶ, μὴ μάταιος ἡμῖν ἡ στρατεία γένηται· εἴτε γάρ, ὑμῶν τὴν ἐκείνου κακῶς ποιούντων, ὑπομείνας τοῦτ' Ὀλυνθιον παραστήσεται, ῥαδίως ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἐλθὼν ἀμυνεῖται· εἴτε, βοηθησάντων μόνον ὑμῶν εἰς Ὀλυνθιον, ἀκινδύως ὄρων ἔχοντα τὰ οἴκοι προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι, περιέσται τῷ χρόνῳ τῶν πολιορκουμένων. δεῖ δὴ πολλὴν καὶ διχῆ τὴν βοήθειαν εἶναι.

Καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας ταῦτα γινώσκω· περὶ δὲ 19
 χρημάτων πόρου, ἔστιν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρήμαθ'
 ὑμῖν, ἔστιν, ὅσ' οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, στρατιω-
 τικά· ταῦτα δ' ὑμεῖς οὕτως, ὡς βούλεσθε, λαμβάνετε. εἰ
 μὲν οὖν ταῦτα τοῖς στρατευομένοις ἀποδώσετε, οὐδενὸς
 ὑμῖν προσδεῖ πόρου, εἰ δὲ μή, προσδεῖ, μᾶλλον δ' ἀπαν-
 τος ἐνδεῖ τοῦ πόρου. — «τί οὖν;», ἂν τις εἴποι, «σὺ γρά-
 φεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά;» — μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε· ἐγὼ 20
 μὲν γὰρ ἠγοῦμαι στρατιώτας δεῖν κατασκευασθῆναι καὶ
 ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά καὶ μίαν σύνταξιν εἶναι τὴν αὐ-
 τὴν τοῦ τε λαμβάνειν καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ δέοντα· ὑμεῖς δ'
 οὕτω πως, ἄνευ πραγμάτων, λαμβάνειν εἰς τὰς ἐορτάς·
 ἔστι δὴ λοιπόν, οἶμαι, πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέη,
 πολλά, ἂν ὀλίγων, ὀλίγα. δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνευ τού-
των οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων. λέγουσι δὲ καὶ
 ἄλλους τινὰς ἄλλοι πόρους, ὧν ἔλεσθ', ὅστις ὑμῖν συμ-
 φέρειν δοκεῖ καί, ἕως ἔστί καιρός, ἀντιλάβεσθε τῶν
 πραγμάτων.

* Ἀξίον δ' ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι τὰ πράγματ', 21
 ἐν ᾧ καθέστηκε νυνὶ τὰ Φιλίππου· οὔτε γάρ, ὡς δοκεῖ
 καὶ φήσειέ τις ἂν μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, εὐτρεπῶς οὐδ' ὡς
 ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ παρόντ' ἔχει, οὔτ' ἂν ἐξήνεγκε τὸν
 πόλεμόν ποτε τοῦτον ἐκεῖνος, εἰ πολεμεῖν φήθη δεήσειν
 αὐτόν, ἀλλ' ὡς ἐπιῶν ἅπαντα τότε ἠλπίζε τὰ πράγματ'
 ἀνασπρήσεσθαι, κατὰ διέψευσται· τοῦτο δὴ πρῶτον αὐτόν
 ταράττει παρὰ γνώμην γεγονὸς καὶ πολλὴν ἀθυμίαν αὐ-
 τῷ παρέχει, εἶτα τὰ τῶν Θετταλῶν. ταῦτα γὰρ ἄπιστα 22
 μὲν ἦν δήπου φύσει καὶ ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, κομιδῆ
 δ', ὥσπερ ἦν, καὶ ἔστι νῦν τούτῳ· καὶ γὰρ Παγασὰς ἀ-
 παιτεῖν αὐτόν εἰσιν ἐψηφισμένοι καὶ Μαγνησίαν κεκο-
 λύκασι τειχιζέειν. ἤκουον δ' ἔγωγέ τινων, ὡς οὐδὲ τοὺς
 λιμένας καὶ τὰς ἀγορὰς ἔτι δώσοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι·

- 21 τὰ γὰρ κοινὰ τῶν Θετταλῶν ἀπὸ τούτων δέοι διοικεῖν, οὐ Φίλιππον λαμβάνειν. εἰ δὲ τούτων ἀποστερηθήσεται τῶν χρημάτων, εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις αὐτῷ καταστήσεται.
- 23 Ἄλλὰ μὴν τόν γε Παίονα καὶ τὸν Ἰλλυριὸν καὶ ἀπλῶς τούτους ἅπαντας ἠγεῖσθαι χρὴ αὐτονόμους ἡδίων ἂν καὶ ἐλευθέρους ἢ δούλους εἶναι· καὶ γὰρ ἀήθεις τοῦ κατακούειν τινός εἰσι, καὶ ἄνθρωπος ὑβριστής, ὥς φασι. καὶ μὰ Δί' οὐδὲν ἄπιστον ἴσως· τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται, διόπερ πολλάκις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τάγαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι.
- 24 Δεῖ τοίνυν ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἀκαιρίαν τὴν ἐκείνου καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας ἐτοίμως συνάρασθαι τὰ πράγματα, καὶ πρεσβευομένους ἐφ' ἃ δεῖ καὶ στρατευομένους αὐτοὺς καὶ παροξύνοντας τοὺς ἄλλους ἅπαντας, λογιζομένους, εἰ Φίλιππος λάβοι καθ' ἡμῶν τοιοῦτον καιρὸν καὶ πόλεμος γένοιτο πρὸς τῇ χώρᾳ, πῶς ἂν αὐτὸν οἴεσθ' ἐτοίμως ἐφ' ὑμᾶς ἐλθεῖν; εἴτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μῆδ', ἃ πάθοιτ' ἂν, εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε;
- 25 Ἔτι τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μῆδὲ τοῦθ' ὑμᾶς λανθανέτω, ὅτι νῦν αἴρεσίς ἐστιν ὑμῖν, πότερ' ὑμᾶς ἐκεῖ χρὴ πολεμεῖν ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. ἐὰν μὲν γὰρ ἀντέχη τὰ τῶν Ὀλυνθίων, ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε καὶ τὴν ἐκείνου κακῶς ποιήσετε, τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν οἰκείαν ταύτην ἀδεῶς καρπούμενοι· ἂν δ' ἐκεῖνα Φίλιππος λάβῃ, τίς αὐτὸν κωλύσει δεῦρο βαδίζειν; Θηβαῖοι; μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν ἦ, καὶ συνεισβαλοῦσιν ἐτοίμως. — ἀλλὰ Φωκεῖς; — οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ οἰοί τ' ὄντες φυλάττειν, ἐὰν μὴ βοηθήσῃθ' ὑμεῖς; — ἢ ἄλλος τις; — «ἀλλ', ὧ τᾶν, οὐχὶ βουλήσεται». — τῶν ἀτοπωτάτων μέντ' ἂν εἴη, εἰ, ἃ νῦν ἄ-

νοϊαν ὀφλισκάνων ὁμως ἐκλαλεῖ, ταῦτα δυνηθεῖς μὴ
 πράξει.

Ἄλλὰ μὴν ἡλίκα γ' ἐστὶ τὰ διάφορα ἐνθάδ' ἢ 'κεῖ 27
 πολεμεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν ἡγοῦμαι. εἰ γὰρ ὑμᾶς δεή-
 σειεν αὐτοὺς τριάκονθ' ἡμέρας μόνας ἔξω γενέσθαι καὶ
 ὄσ' ἀνάγκη στρατοπέδῳ χρωμένους τῶν ἐκ τῆς χώρας
 λαμβάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ, πολεμίῳ λέγω,
 πλείον' ἂν οἶμαι ζημιωθῆναι τοὺς γεωργοῦντας ὑμῶν ἢ
 ὄσ' εἰς ἅπαντα τὸν πρὸ τοῦ πόλεμον δεδαπάνησθε. εἰ
 δὲ δὴ πόλεμός τις ἦξει, πόσα χρή νομίσαι ζημιώσεσθαι;
 καὶ πρόσσεσθ' ἢ ὕβρις καὶ ἔθ' ἢ τῶν πραγμάτων αἰσχύ-
 νη, οὐδευμιᾶς ἐλάττων ζημίας τοῖς γε σώφροσι.

Πάντα δὴ ταῦτα δεῖ συνιδόντας ἅπαντας βοηθεῖν 28
 καὶ ἀποθεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον, τοὺς μὲν εὐπόρους, ἴν'
 ὑπὲρ τῶν πολλῶν, ὧν καλῶς ποιοῦντες ἔχουσι, μίκρ' ἀ-
 ναλίσκοντες τὰ λοιπὰ καρπῶνται ἀδεῶς, τοὺς δ' ἐν ἡλι-
 κία, ἵνα τὴν τοῦ πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ Φιλίππου
 χώρα κτησάμενοι φοβεροὶ φύλακες τῆς οἰκείας ἀκεραίου
 γένωνται, τοὺς δὲ λέγοντας, ἴν' αἱ τῶν πεπολιτευμένων
 αὐτοῖς εὐθυναὶ ῥάδιαι γένωνται, ὡς, ὅποι' ἄττ' ἂν ὑμᾶς
 περιστῆ τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπρα-
 γμένων αὐτοῖς ἔσεσθε. χρηστὰ δ'εἶη παντὸς εἶνεκα.

II
ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Β'

Εἰσαγωγή

Οἱ Ἀθηναῖοι παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Δημοσθένους, ἵνα ταχέως, μετὰ ζέσεως καὶ διὰ δυνάμεων ἕξ Ἀθηναίων πολιτῶν ἀποτελουμένων βοηθήσωσι τὴν κινδυνεύουσαν Ὀλυνθον, ἤρξασθησαν ν' ἀποστείλουν μικρὰν πελταστικὴν δύναμιν, καὶ ταύτην ξένην, καὶ ὀλίγα πλοῖα ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Χάρητος. Ἡ βοήθεια αὕτη, ὅπως ἦτο φυσικόν, οὐδὲν κατώρθωσε, διότι ὁ Χάρης ἀδυνατῶν νὰ μισθοδοτῇ τὸν στρατὸν καὶ τὰ πληρώματα ἤσχολεῖτο μᾶλλον περὶ τὴν λαφυραγωγίαν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἢ περὶ τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Φιλίππου. Ὅθεν οἱ Ὀλύνθιοι διὰ νέας πρεσβείας ἀποσταλείσης εἰς Ἀθήνας τὸ θέρος ἐπίσης τοῦ 349 ἐπικαλοῦνται ἐκ δευτέρου τὴν ἐπικουρίαν τῶν Ἀθηναίων. Τοὺς Ἀθηναίους διατελοῦντας ὑπὸ τὸ κράτος φόβου πρὸς τὸν Φίλιππον ἀναλαμβάνει νὰ ἐμψυχώσῃ ὁ Δημοσθένης. Ἀπαγγέλλει λοιπὸν τὸν Β' Ὀλυνθιακόν, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ παρακολουθήσωμεν τὰς περὶ τοῦ Φιλίππου καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ γνώμας καὶ τὰς περὶ τοῦ πρακτέου σκέψεις τοῦ ῥήτορος.

- 1 Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἄν τις ἰδεῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖ μοι τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὖνοϊαν φανερὰν γιγνομένην τῇ πόλει, οὐχ ἦκιστα δ' ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασι τὸ γὰρ τοὺς πολεμήσοντας Φιλίππῳ γεγενῆσθαι καὶ

χώραν ὁμορον καὶ δύναμιν τινα κεκτημένους καί, τὸ μέγιστον ἀπάντων, τὴν ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμην τοιαύτην ἔχοντας, ὥστε τὰς πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγὰς πρῶτον μὲν ἀπίστους, εἶτα τῆς ἑαυτῶν πατρίδος νομίζεῖν ἀνάστασιν, δαιμονία τινὶ καὶ θείᾳ παντάπασιν ἔοικεν εὐεργεσία. δεῖ τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτ' ἤδη 2 σκοπεῖν αὐτούς, ὅπως μὴ χεῖρους περὶ ἡμᾶς αὐτούς εἶναι δόξομεν τῶν ὑπαρχόντων, ὡς ἔστι τῶν αἰσχυρῶν, μᾶλλον δὲ τῶν αἰσχίστων, μὴ μόνον πόλεον καὶ τόπων, ὧν ἡμῶν ποτε κύριοι, φαίνεσθαι προῖεμένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευασθέντων συμμάχων καὶ καιρῶν.

Τὸ μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν Φιλίππου ῥώ- 3 μην διεξιέναι καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων προτρέπειν τὰ δέοντα ποιεῖν ὑμᾶς οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἠγοῦμαι. διὰ τί; ὅτι μοι δοκεῖ πάνθ' ὅσ' ἂν εἴποι τις ὑπὲρ τούτων, ἐκείνῳ μὲν ἔχειν φιλοτιμίαν, ἡμῖν δ' οὐχὶ καλῶς πεπεραῆσθαι. ὁ μὲν γὰρ ὅσῳ πλείον' ὑπὲρ τὴν ἀξίαν πεποίηκε τὴν αὐτοῦ, τοσοῦτ' θαυμαστότερος παρὰ πᾶσι νομίζεται· ὑμεῖς δ' ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκε κέχηρησθε τοῖς πράγμασι, τοσοῦτ' πλείον' αἰσχύνῃν ὠφλήκατε. ταῦτα μὲν οὖν παραλείψω. καὶ γὰρ εἰ μετ' ἀληθείας τις, ὧ ἄνδρες Ἀθη- 4 ναῖοι, σκοποῖτο, ἐνθένδ' ἂν αὐτὸν ἴδοι μέγαν γεγενημένον, οὐχὶ παρ' αὐτοῦ. ὧν οὖν ἐκεῖνος μὲν ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χάριν, ὑμῖν δὲ δίκην προσῆκει λαβεῖν, οὐχὶ νῦν ὀρθῶ τὸν καιρὸν τοῦ λέγειν ἃ δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἔνι καὶ βέλτιόν ἐστι ἀκηκοέναι πάντας ὑμᾶς καὶ μεγάλα, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατ' ἐκείνου φαίνονται ἂν ὀνειδῆ βουλομένοις ὀρθῶς δοκιμάζειν, ταῦτ' εἰπεῖν πειράσομαι.

Τὸ μὲν οὖν ἐπίορκον καὶ ἄπιστον καλεῖν ἄνευ τοῦ 5 τὰ πεπραγμένα δεικνύναι λοιδορίαν εἶναί τις ἂν φήσειε

κενήν δικαίως· τὸ δὲ πάνθ', ὅσα πώποτ' ἔπραξε διεξιόντ' ἐφ' ἅπασιν τούτοις ἐλέγχειν καὶ βραχέος λόγου συμβαίνει δεῖσθαι καὶ δυοῖν ἔνεχ' ἡγοῦμαι συμφέρειν εἰρηθῆναι τοῦ τ' ἐκείνον, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρχει, φαῦλον φαίνεσθαι καὶ τοὺς ὑπερεκπεπληγμένους ὡς ἄμαχόν τινα τὸν Φίλιππον ἰδεῖν, ὅτι πάντα διεξελήλυθεν, οἷς πρότερον παρακρουόμενος μέγας ἠύξθη, καὶ πρὸς αὐτὴν ἦκει τὴν τελευτὴν τὰ πράγματα αὐτῷ.

- 6 Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σφόδρ' ἂν ἡγοῦμαι καὶ αὐτὸς φοβερὸν τὸν Φίλιππον καὶ θαυμαστόν, εἰ τὰ δίκαια πράττονθ' ἐώρων ἠύξημένον· νῦν δὲ θεωρῶν καὶ σκοπῶν εὐρίσκω τὴν μὲν ἡμετέραν εὐήθειαν τὸ κατ' ἀρχάς, ὅτ' Ὀλυνθίους ἀπήλανόν τινες ἐνθὲνδε βουλομένους ὑμῖν διαλεχθῆναι, τῷ τὴν Ἀμφίπολιν φάσκειν παραδώσειν καὶ τὸ θρυλούμενόν ποτ' ἀπόρητον ἐκεῖνο
- 7 κατασκευάσαι, τούτῳ προσαγαγόμενον, τὴν δ' Ὀλυνθίων φιλίαν μετὰ ταῦτα τῷ Ποτεΐδαιαν οὔσαν ὑμετέραν ἐξελεῖν καὶ τοὺς μὲν πρότερον συμμάχους ὑμᾶς ἀδικῆσαι, παραδοῦναι δ' ἐκείνοις, Θειταλοὺς δὲ νῦν τὰ τελευταῖα τῷ Μαγνησίαν παραδώσειν ὑποσχέσθαι καὶ τὸν Φωκικὸν πόλεμον πολεμήσειν ὑπὲρ αὐτῶν ἀναδέξασθαι. ὅλως δ' οὐδεὶς ἔστιν, ὄντιν' οὐ πεφενάκικεν ἐκείνος τῶν αὐτῷ χρησαμένων· τὴν γὰρ ἐκάστων ἄνοιαν ἀεὶ τῶν ἀγνοούντων αὐτὸν ἐξαπατῶν καὶ προσλαμβάνων οὕτως ἠύξθη.

- 8 Ὡσπερ οὖν διὰ τούτων ἦρθη μέγας, ἡνίχ' ἕκαστοι συμφέρον αὐτὸν ἑαυτοῖς φροντό τι πράξουν, οὕτως ὀφείλει διὰ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ καθαιρεθῆναι πάλιν, ἐπειδὴ πάνθ' εἶνεχ' ἑαυτοῦ ποιῶν ἐξελέληγκται. καιροῦ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τοῦτο πάρεστι Φιλίππῳ τὰ πράγματα· ἢ παρελθῶν τις ἐμοί, μᾶλλον δ' ὑμῖν δεξιᾶτω ἢ ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ λέγω ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτ'

ἐξηπατημένοι τὰ λοιπὰ πιστεύουσιν ἢ ὡς οἱ παρὰ τὴν αὐτῶν ἀξίαν δεδουλωμένοι Θετταλοὶ νῦν οὐκ ἂν ἐλεύθεροι γένοιεντ' ἄσμενοι.

Καὶ μὴν εἷς τις ὑμῶν ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν ἠγεῖται, 9
οἶεται δὲ βία καθέξειν αὐτὸν τὰ πράγματα, τῷ τὰ χωρία καὶ λιμένας καὶ τὰ τοιαῦτα προειληφέναι, οὐκ ὀρθῶς οἶεται. ὅταν μὲν γὰρ ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα συστή καὶ πᾶσι ταῦτὰ συμφέρη τοῖς μετέχουσι τοῦ πολέμου, καὶ συμπονεῖν καὶ φέρειν τὰς συμφορὰς καὶ μένειν ἐθέλουσιν ἄνθρωποι. ὅταν δ' ἐκ πλεονεξίας καὶ πονηρίας τις ὥσπερ οὗτος ἰσχύσῃ, ἡ πρώτη πρόφασις καὶ μικρὸν πταῖσμ' ἅπαντ' ἀνεχαίτισε καὶ διέλυσεν. οὐ γὰρ ἔστιν, 10
οὐκ ἔστιν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικοῦντα καὶ ἐπιποκοῦντα καὶ ψευδόμενον δύναμιν βεβαίαν κτήσασθαι. ἀλλὰ τὰ τοιαῦτ' εἷς μὲν ἅπαξ καὶ βραχὺν χρόνον ἀντέχει, καὶ σφόδρα γ' ἠνθησεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν, ἂν τύχῃ, τῷ χρόνῳ δὲ φωρᾶται καὶ περὶ αὐτὰ καταρρεῖ. ὥσπερ γὰρ οἰκίας, οἶμαι, καὶ πλοίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατ' εἶναι δεῖ, οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς καὶ δικαίας εἶναι προσήκει· τοῦτο δ' οὐκ ἔνι νῦν ἐν τοῖς πεπραγμένοις Φιλίππῳ.

Φημί δὴ δεῖν ὑμᾶς τοῖς μὲν Ὀλυνθίοις βοηθεῖν, καί, 11
ὅπως τις λέγει κάλλιστα καὶ τάχιστα, οὕτως ἀρέσκει μοι πρὸς δὲ Θετταλοὺς πρεσβείαν πέμπειν, ἢ τοὺς μὲν διδάξει ταῦτα, τοὺς δὲ παροξυνεῖ· καὶ γὰρ νῦν εἰσιν ἐψηφισμένοι Παγασὰς ἀπαιτεῖν καὶ περὶ Μαγνησίας λόγους ποιῆσθαι. σκοπεῖσθε μέντοι τοῦτο, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, 12
ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσι μόνον οἱ παρ' ἡμῶν πρεσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἔξουσιν ἐξεληλυθότων ἡμῶν ἀξίως τῆς πόλεως καὶ ὄντων ἐπὶ τοῖς πράγμασι, ὡς ἅπας μὲν λόγος, ἂν ἀπῆ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαίνε-

ται καὶ κενόν, μάλιστα δ' ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως ὄσφ γὰρ ἐτοιμότητι αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι, τοσοῦτω
 13 μᾶλλον ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ. πολλὴν δὴ τὴν μεταστασι
 καὶ μεγάλην δεικτέον τὴν μεταβολήν. εἰσφέροντας, ἐξιόντας, ἅπαντα ποιοῦντας ἐτοιμῶς, εἶπερ τις ὑμῖν προσέξει τον νοῦν. κἂν ταῦτ' ἐθελήσῃθ' ὡς προσήκει καὶ δεῖ περαίνειν, οὐ μόνον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ συμμαχικὰ ἀσθενῶς καὶ ἀπίστως ἔχοντα φανήσεται Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς καὶ δυνάμεως κακῶς ἔχοντι' ἐξελεγχθήσεται.

14 Ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις καὶ ἀρχὴ ἐν μὲν προσθήκης μέρει ἐστὶ τις οὐμικρά, οἷον ὑπῆρξέ ποθ' ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ὀλυνθίους· πάλιν αὖ πρὸς Ποτειδίαιαν Ὀλυνθίοις ἐφάνη τι τοῦτο συναμφοτέρων νυνὶ Θετταλοῖς στασιάζουσι καὶ τεταραγμένοις ἐπὶ τὴν τυραννικὴν οἰκίαν ἐβοήθησε· καὶ ὅποι τις ἂν, οἶμαι, προσθῆ καὶ μικρὰν δύναμιν, πάντ' ὠφελεῖ· αὐτὴ δὲ καθ' αὐτὴν ἀσθενὴς καὶ πολλῶν κακῶν ἐστὶ μεστή. καὶ γὰρ οὗτος ἅπασιν τούτοις, οἷς ἂν τις μέγαν αὐτὸν ἠγήσαιο, τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις, ἔτ' ἐπισφαλεστέραν ἢ ὑπῆρχε φύσει κατεσκευάκεν αὐτῷ.

Μὴ γὰρ οἴεσθε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς Φιλίππον τε χαίρειν καὶ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ὁ μὲν δόξης ἐπιθυμεῖ καὶ τοῦτ' ἐζήλωκε καὶ προήρηται πράτων καὶ κινδυνεύων, ἂν συμβῆ τι, παθεῖν, τὴν τοῦ διαπραξασθαι ταῦθ', ἃ μηδεὶς πάποτ' ἄλλος Μακεδόνων
 16 βασιλεύς, δόξαν ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς ἠρημένος· τοῖς δὲ τῆς μὲν φιλοτιμίας τῆς ἀπὸ τούτων οὐ μέτεστι, κοπτόμενοι δ' ἀεὶ ταῖς στρατείαις ταύταις ταῖς ἄνω κάτω λυποῦνται καὶ συνεχῶς ταλαιπωροῦσιν, οὔτ' ἐπὶ τοῖς ἔργοις οὔτ' ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδίῳ ἐώμενοι διατρίβειν, οὔθ' ὅσ' ἂν ποιήσωσιν οὕτως, ὅπως ἂν δύνωνται, ταῦτ' ἔχοντες

διαθέσθαι κεκλειμένων τῶν ἐμπορίων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ διὰ τὸν πόλεμον.

Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ Μακεδόνων πῶς ἔχουσι Φιλίππῳ, 17
 ἐκ τούτων ἂν τις σκέψαιτ' οὐ χαλεπῶς· οἱ δὲ δὴ περὶ
 αὐτὸν ὄντες ξένοι καὶ πεζέταιροι δόξαν μὲν ἔχουσιν, ὡς
 εἰσὶ θαυμαστοὶ καὶ συγκεκροτημένοι τὰ τοῦ πολέμου, ὡς
 δ' ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγενημένων τινὸς ἤ-
 κουν, ἀνδρὸς οὐδαμῶς οἴου ψεύδεσθαι, οὐδένων εἰσὶ
 βελτίους. εἰ μὲν γάρ τις ἀνὴρ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμ- 18
 πειρος πολέμου καὶ ἀγώνων, τούτους μὲν φιλοτιμία πάν-
 τας ἀπωθεῖν αὐτὸν ἔφη, βουλόμενον πάνθ' αὐτοῦ δο-
 κεῖν εἶναι τὰ ἔργα—πρὸς γὰρ αὐ τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν φι-
 λοτιμίαν ἀνυπέρβλητον εἶναι—εἰ δέ τις σώφρων ἢ δίκαιος
 ἄλλως, τὴν καθ' ἡμέραν ἀκρασίαν τοῦ βίου καὶ μέθην
 καὶ κορδακισμοὺς οὐ δυνάμενος φέρειν, παρεῶσθαι καὶ
 ἐν οὐδενὸς εἶναι μέρος τὸν τοιοῦτον.

Λοιποὺς δὴ περὶ αὐτὸν εἶναι ληστὰς καὶ κόλακας καὶ 19
 τοιούτους ἀνθρώπους, οἷους μεθυσθέντας ὀρχεῖσθαι
 τοιαῦτα, οἷ' ἐγὼ νῦν ὀκνῶ πρὸς ὑμᾶς ὀνομάσαι. δῆλον
 δ' ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ. καὶ γὰρ οὐς ἐνθένδε πάντες ἀ-
 πήλαυνον ὡς πολὺ τῶν θαυματοποιῶν ἀσελγεστέρους
 ὄντας, Καλλίαν ἐκεῖνον τὸν δημόσιον καὶ τοιούτους ἀν-
 θρώπους, μίμους γελοίων καὶ ποιητὰς αἰσχυρῶν ἁσμά-
 των, ὧν εἰς τοὺς συνόντας ποιοῦσιν ἔνεκα τοῦ γελα-
 σθῆναι, τούτους ἀγαπᾷ καὶ περὶ αὐτὸν ἔχει.

Καίτοι ταῦτα, καὶ εἰ μικρὰ τις ἠγεῖται, μεγάλ', ὃ 20
 ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείγματα τῆς ἐκείνου γνώμης καὶ κα-
 κοδαιμονίας ἐστὶ τοῖς εὖ φρονοῦσιν. ἀλλ', οἶμαι, νῦν μὲν
 ἐπισκοτεῖ τούτοις τὸ κατορθοῦν αἱ γὰρ εὐπραξίαι δει-
ναὶ συγκρούσαι τὰ τοιαῦτ' ὀνειδίη, εἰ δέ τι πταίσει, τότε
 ἀκριβῶς αὐτοῦ ταῦτ' ἐξετασθήσεται. δοκεῖ δ' ἔμοιγ', ὃ

21 ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείξιν οὐκ εἰς μακράν, ἂν οἱ τε θεοὶ θέλωσι καὶ ἡμεῖς βούλησθε. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν, ἕως μὲν ἂν ἐρωωμένος ἦ τις, οὐδὲν ἐπαισθάνεται, ἐπὶ δ' ἀρρώστημά τι συμβῆ, πάντα κινεῖται, κἂν ὄηγμα κἂν στρέμμα κἂν ἄλλο τι τῶν ὑπαρχόντων σαθρὸν ἦ, οὕτω καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν τυράννων, ἕως μὲν ἂν ἔξω πολέμων, ἀφανῆ τὰ κακὰ τοῖς πολλοῖς ἐστίν, ἐπειδὰν δ' ὁμορος πόλεμος συμπλακῆ, πάντ' ἐποίησεν ἔκδηλα.

22 Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν Φίλιππον εὐτυχοῦνθ' ὁρῶν ταύτῃ φοβερὸν προσπολεμῆσαι νομίζει, σῶφρονος μὲν ἀνθρώπου λογισμῶ χρῆται· μεγάλη γὰρ ῥοπή, μᾶλλον δὲ τὸ ὄλον ἢ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα· οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγε, εἴ τις αἰρεσίην μοι δοίη, τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην ἂν ἐλοίμην, ἐθελόντων, ἃ προσήκει, ποιεῖν ὑμῶν αὐτῶν καὶ κατὰ μικρὸν, ἢ τὴν ἐκείνου· πολὺ γὰρ πλείους ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὖνοϊαν ἔχειν ὁρῶ ὑμῖν ἐνού-

23 σας ἢ κείνῳ. ἀλλ', οἴμαι, καθήμεθ' οὐδὲν ποιῶντες· οὐκ ἔνι δ' αὐτὸν ἀργοῦντ' οὐδὲ τοῖς φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ τοῖς θεοῖς. οὐ δὴ θαυμαστόν ἐστιν, εἰ, στρατευόμενος καὶ πονῶν ἐκεῖνος αὐτός καὶ παρῶν ἐφ' ἅπασιν καὶ μήτε καιρὸν μήθ' ὥραν παραλείπων, ἡμῶν μελλόντων καὶ ψηφιζομένων καὶ πυνθανομένων, περιγίγνεται. οὐδὲ θαυμάζω τοῦτ' ἐγώ· τούναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ποιῶντες ἡμεῖς, ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει, τοῦ πάντα ποιῶντος περιῆμεν.

24 Ἄλλ' ἐκεῖνο θαυμάζω, εἰ Λακεδαιμονίοις μὲν ποτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων ἀντήρατε, καὶ πόλλ' ἰδίᾳ πλεονεκτῆσαι πολλάκις ὑμῖν ἔξόν, οὐκ ἠθελήσατε, ἀλλ' ἔνι οἱ ἄλλοι τύχῳσι τῶν δικαίων, τὰ ὑμέτερά αὐτῶν ἀνηλίσκετ' εἰσφέροντες καὶ προὔκινδυνεύετε στρατευόμενοι, νυνὶ δ' ὀκνεῖτ' ἐξιέναι καὶ

μέλλειτ' εἰσφέρειν ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν κτημάτων, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σεσώκατε πολλάκις πάντας καὶ καθ' ἕν' αὐτῶν ἐν μέρει, τὰ δ' ὑμέτερον αὐτῶν ἀπολωλεκότες κάθησθε. ταῦτα θαυμάζω καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, εἰ μη- 25
δεις ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύναται λογίσασθαι, πόσον πολεμεῖτε χρόνον Φιλίππῳ, καὶ τί ποιούντων ὑμῶν ὁ χρόνος διελήλυθεν οὗτος. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι μελλόντων αὐτῶν, ἐτέρους τινὰς ἐλπίζόντων πράξειν, αἰτιωμένων ἀλλήλους, κρινόντων, πάλιν ἐλπίζόντων, σχεδὸν ταῦθ' ἄπερ νυνὶ ποιούντων, ἅπας ὁ χρόνος διελήλυθεν.

Εἰθ' οὕτως ἀγνωμόνως ἔχειτ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, 26
ὥστε, δι' ὧν ἐκ χρηστῶν φαῦλα τὰ πράγματα τῆς πόλεως γέγονε, διὰ τούτων ἐλπίζετε τῶν αὐτῶν πράξεων ἐκ φαύλων αὐτὰ χρηστὰ γενήσεσθαι; ἀλλ' οὐτ' εὐλογον οὐτ' ἔχον ἐστὶ φύσιν τοῦτό γε πολὺ γὰρ ὄϊον ἔχοντας φυλάτειν ἢ κτήσασθαι πάντα πέφυκεν. νῦν δ' ὅ,τι μὲν φυλάξομεν, οὐδέν ἐστιν ὑπὸ τοῦ πολέμου λοιπὸν τῶν πρότερον, κτήσασθαι δὲ δεῖ. αὐτῶν οὖν ἡμῶν ἔργον τοῦτ' ἤδη.

Φημί δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτοὺς ἐξιέναι 27
προθύμως, μηδέν' αἰτιᾶσθαι, πρὶν ἂν τῶν πραγμάτων κρατήσητε, τηνικαῦτα δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας τοὺς μὲν ἀξιόους ἐπαίνου τιμᾶν, τοὺς δ' ἀδικούντας κολάζειν, τὰς προφάσεις δ' ἀφελεῖν καὶ τὰ καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματα οὐ γὰρ ἔστι πικρῶς ἐξετάσαι, τί πέπρακται τοῖς ἄλλοις, ἂν μὴ παρ' ὑμῶν αὐτῶν πρῶτον ὑπάρξῃ τὰ δέοντα.

Τίνος γὰρ εἶνεκ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τοῦ- 28
τον μὲν φεύγειν τὸν πόλεμον πάντας, ὅσους ἂν ἐκπέμψητε στρατηγούς, ἰδίους δ' εὐρίσκειν πολέμους, εἰ δεῖ τι τῶν ὄντων καὶ περὶ τῶν στρατηγῶν εἰπεῖν; ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἐστὶ τᾶθλ', ὑπὲρ ὧν ἐστὶν ὁ πόλεμος, ὑμέτερα Ἀμφίπολις κἂν ληφθῆ, παραχοῆμ' ὑμεῖς κομιεῖσθε· οἱ δὲ κίνδυνοι τῶν ἐφεστηκότων ἴδιοι, μισθὸς

δ' οὐκ ἔστιν· ἐκεῖ δὲ κίνδυνοι μὲν ἐλάττους, τὰ δὲ
λήμματα τῶν ἐφεστηκότων καὶ τῶν στρατιωτῶν, Λάμ-
ψακος, Σίγειον, τὰ πλοῖ', ἃ συλῶσιν. ἐπ' οὖν τὸ λυ-
29 σιτελοῦν αὐτοῖς ἕκαστοι χωροῦσιν. ὑμεῖς δ', ὅταν μὲν
εἰς τὰ πράγματ' ἀποβλέψητε φαύλως ἔχοντα, τοὺς ἐ-
φεστηκότας κρίνετε, ὅταν δὲ δόντες λόγον τὰς ἀνάγ-
κας ἀκούσητε ταύτας, ἀφίετε. περίεστι τοίνυν ὑμῖν
ἀλλήλοις ἐρίζειν καὶ διεστάναι, τοῖς μὲν ταῦτα πε-
πεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα, τὰ κοινὰ δ' ἔχειν φαύλως.

Πρότερον μὲν γάρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ συμ-
μορίας εἰσφέρετε, νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμο-
ρίας. ῥήτωρ ἡγεμῶν ἑκατέρων καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τού-
τῳ καὶ οἱ βοησόμενοι τριακόσιοι· οἱ δ' ἄλλοι προσενέ-
30 μησθ', οἱ μὲν ὡς τούτους, οἱ δ' ὡς ἐκείνους. δεῖ δὴ
ταῦτ' ἐπανέντας καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἔτι καὶ νῦν γενομέ-
νους κοινὸν καὶ τὸ βουλευέσθαι καὶ τὸ λέγειν καὶ τὸ
πράττειν ποιῆσαι. εἰ δὲ τοῖς μὲν, ὥσπερ ἐκ τυραννίδος
ὑμῶν, ἐπιτάττειν ἀποδώσετε, τοῖς δ' ἀναγκάζεσθαι τριη-
ραρχεῖν, εἰσφέρειν, στρατεύεσθαι, τοῖς δὲ ψηφίζεσθαι
κατὰ τούτων μόνον, ἄλλο δὲ μήδ' ὀτιοῦν συμπονεῖν,
οὐχὶ γενήσεται τῶν δεόντων ὑμῖν οὐδὲν ἐν καιρῷ· τὸ
γὰρ ἡδίκημένον αἰεὶ μέρος ἐλλείψει, εἰθ' ὑμῖν τούτους
κολάζειν ἀντὶ τῶν ἐχθρῶν ἐξέσται.

31 Λέγω δὴ κεφάλαιον, πάντας εἰσφέρειν ἀφ' ὅσων ἕ-
καστος ἔχει τὸ ἴσον· πάντας ἐξιέναι κατὰ μέρος, ἕως ἂν
ἅπαντες στρατεύσησθε· πᾶσι τοῖς παριοῦσι λόγον διδό-
ναι καὶ τὰ βέλτισθ' ὧν ἂν ἀκούσηθ' αἰρεῖσθαι, μὴ ἂν
ὁ δεῖν' ἢ ὁ δεῖν' εἴπη. κἂν ταῦτα ποιῆτε, οὐ τὸν εἰπόν-
τα μόνον παραχρῆμ' ἐπαιnéσεσθε, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐ-
τοὺς ὕστερον, βέλτιον τῶν ὄλων πραγμάτων ὑμῖν
ἐχόντων.

III

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Α΄

Εἰσαγωγή

Ὁ Φίλιππος ἀναλαβὼν τὴν βασιλείαν τῆς Μακεδονίας τῷ 359 ἐφρόντισεν εὐθὺς ἀμέσως νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς χώρας του καὶ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν· πρὸς τοῦτο προσέβαλε μὲν καὶ καθυπέταξε τοὺς εἰς τὴν Μακεδονίαν εἰσβαλόντας ὁμόρους λαοὺς Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας, ἐδείχθη δὲ σκληρὸς πρὸς πάντας τοὺς ἀνταπαιτητὰς τοῦ μακεδονικοῦ θρόνου.

Μετὰ ταῦτα ἐπελήφθη τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος κατακτητικῶν του σχεδίων. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν περιώρισε τὴν δρᾶσιν αὐτοῦ περὶ τὴν Χαλκιδικὴν χερσόνησον, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ συνδέσῃ στενωτέρου τὴν Μακεδονίαν μετὰ τῆς θαλάσσης· οὕτως ἐκυρίευσεν ἐν πρώτοις τὴν Ἀμφίπολιν (357), ἀξιολογωτάτην ἑλληνικὴν ἀποικίαν παρὰ τὸν Στρυμονικὸν κόλπον, ἀκολούθως δὲ τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς περὶ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον ὀχυρὰς πόλεις Πύδναν (357), Ποτεΐδαιαν (356) καὶ Μεθώνην (353), παλαιὰς ἀθηναϊκὰς κτήσεις. Κατόπιν ὅμως τῶν εὐκόλων τούτων ἐπιτυχιῶν αἱ βλέψεις του ἐστράφησαν πλέον ἀποκλειστικῶς πρὸς τὴν κυρίως Ἑλλάδα. Ἀφορμὴν εἰς τὴν πρὸς νότον κάθοδον αὐτοῦ, ἦν ἀπὸ πολλοῦ ἐπεδίωκε, παρέσχον οἱ Θεσσαλοί, οἱ ὁποῖοι προσεκάλεσαν αὐτὸν νὰ τοὺς προστατεύσῃ κατὰ τῶν ὑπερβασίων τῶν τυράννων τῶν Φερῶν (352). Ὁ Φίλιππος ἀποδεχθεὶς εὐχαρίστως τὴν πρόσκλησιν διηυθέτησε τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ κατὰ τὸ συμφέρον αὐτοῦ.

Εὐθύς κατόπιν ἐπεχείρησε νὰ διέλθῃ τὰς Θερμοπύλας, ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀπρόσκοπτον κάθοδόν του εἰς τὴν Ἑλληνικὴν (352)· διὰ τῆς ἐγκαίρου ὅμως καταλήψεως τῶν στενῶν ὑπὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ ἢ διάβασις ἀπεσοβήθη.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ὁ Φίλιππος ἐτόραπῃ κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 352 πρὸς τὴν Θράκην διὰ τὴν ἐπ' αὐτῆς ἐπέκτασιν τῆς κυριαρχίας του. Οἱ ἐκεῖ ἡγεμόνες εὐρίσκοντο εἰς διενέξεις πρὸς ἀλλήλους καὶ εἰς διαμάχην πρὸς τὰς ἑλληνικὰς πόλεις Πέρινθον καὶ Βυζάντιον. Τὰς διχονοίας ταύτας ἐπωφελήθεις ὁ Φίλιππος ἔγινεν ἐντὸς μικροῦ ἀπόλυτος κύριος τῆς Θράκης καὶ προχωρήσας πέραν τοῦ Ἑβρου ἐπολιόρησε τὸ ἐπὶ τῆς Προποντιδὸς Ἑρραίων τεῖχος, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν ὡς ἀποθήκη τοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μετακομιζομένου σίτου ἐκ τῶν περὶ τὸν Εὐξεινον χωρῶν.

Ἡ εἶδησις τῆς πολιορκίας τοῦ Ἑρραίου, ἢ κατοχὴ τοῦ ὁποίου ἀπετέλει διὰ τοὺς Ἀθηναίους ζήτημα ζωῆς καὶ θανάτου, γνωσθεῖσα ἐν Ἀθήναις προεκάλεσεν ἀνησυχίαν καὶ ἀναβρασμόν. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν πρώτων ἐντυπώσεων συνελθόντες εἰς ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπεφάσισαν ἄμεσον παρασκευὴν πολεμικῶν δυνάμεων καὶ ἔναρξιν σοβαροῦ καὶ ἐντόνου κατὰ τοῦ Φιλίππου ἀγῶνος. Ἀλλ' οἱ πρῶτοι ἐνθουσιασμοὶ δὲν ἤρρησαν νὰ ἔξανεμισθοῦν· μετὰ τὴν διαβιβασθεῖσαν εἰς Ἀθήνας ἀγγελίαν κατ' ἀρχὰς μὲν, ὅτι ἠσθένησεν ὁ Φίλιππος, ἔπειτα δέ, ὅτι δῆθεν ἀπέθανεν αἱ πρὸς στιγμὴν ληφθεῖσαι γενναῖαι ἀποφάσεις ἐγκατελείφθησαν καὶ πᾶσα ἀγαθὴ προσπάθεια παρέλυσεν αὐτομάτως.

Κατὰ τὸ 351 ὅμως ἤρρησε νὰ ἀπασχολῆ ἐκ νέου τοὺς Ἀθηναίους σοβαρῶς τὸ ζήτημα τοῦ κατὰ τοῦ Φιλίππου πολέμου. Πολλὰ συνεδρία τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου κατηναλώθησαν εἰς σχετικὰς συζητήσεις. Εἰς μίαν λοιπὸν τῶν συνελεύσεων τούτων ὁ Δημοσθένης ἐζήτησε τὸν λόγον πρὸ τῶν ἄλλων ρητόρων καὶ ἀπήγγειλε τὸν παρόντα λόγον, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑποδεικνύει τὴν ἀνάγκην καὶ τὸν τρόπον τελεσφόρου πολεμικῆς δράσεως ἐναντίον τοῦ Φιλίππου.

- 1 Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὔτιθαι, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχῶν ἄν, ἕως οἱ πλείστοι

τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων δηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἤγον, εἰ δὲ μή, τότ' ἂν καὐτὸς ἐπειρώμην, ἃ γινώσκω, λέγειν· ἐπειδὴ δ', ὑπὲρ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέονθ' οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι.

Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον, ὧ ἄνδρες Ἀθη- 2
ναῖοι, τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ. ὁ γὰρ ἐστὶ χεῖριστον ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἐστὶ τοῦτο; ὅτι οὐδὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πράγματ' ἔχει, ἐπεὶ τοι, εἰ πάνθ', ἃ προσῆκε, πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπίς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι.

Ἐπειτ' ἐνθυμητέον καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ 3
τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμνησκομένοις, ἡλίχην ποτ' ἐχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων—ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολὺς—ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπεμείναθ' ὑπὲρ τῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον. τίνος οὖν εἴνεκα ταῦτα λέγω; ἴν' εἰδῆτ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεάσησθε, ὅτι οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐστὶ φοβερόν οὔτ', ἂν ὀλιγορῆτε, τοιοῦτον, οἷον ἂν ὑμεῖς βούλοισθε, παραδείγμασι χρώμενοι τῇ τότε ῥώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, ἧς ἐκρατεῖτ' ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι' ἣν ταραττόμεθ' ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν, ὧν ἐχοῖν.

Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον 4
οἶεται τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τό τε πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως καὶ τὸ τὰ χωρία πάντ' ἀπο-

- λωλέναι τῇ πόλει, ὀρθῶς μὲν οἶεται, λογισάσθω μέντοι τοῦθ', ὅτι εἵχομέν ποθ' ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύδναν καὶ Ποτεΐδαιαν καὶ Μεθώνην καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον κύκλω, καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων ἐθνῶν αὐτονομούμενα καὶ ἐλεύθερ' ὑπῆρχε καὶ μᾶλλον ἡμῖν ἐβούλετ' ἔχειν οἰκειῶς ἢ κείνω.
- 5 εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐστὶν Ἀθηναίοις ἔχουσι τοσαῦτ' ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας ἔρημον ὄντα συμμάχων, οὐδὲν ἄν, ὧν νυνὶ πεποίηκεν, ἔπραξεν, οὐδὲ τοσαύτην ἐκτήσατ' ἂν δύναμιν. ἀλλ' εἶδεν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς ἐκείνος, ὅτι ταῦτα μὲν ἐστὶν ἅπαντα τὰ χωρὶ ἄθλα τοῦ πολέμου κείμεν' ἐν μέσῳ, φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν
- 6 καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων. καὶ γὰρ τοι ταύτη χρησάμενος τῇ γνώμῃ πάντα κατέστραπται καὶ ἔχει, τὰ μὲν ὡς ἂν ἐλών τις ἔχοι πολέμῳ, τὰ δὲ σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος· καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὀρῶσι παρεσκευασμένους καὶ πράττειν ἐθέλοντας, ἃ χροῖ.
- 7 Ἄν τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐθελήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον, καὶ ἕκαστος ὑμῶν, οὗ δεῖ καὶ δύναται ἂν παρασχεῖν αὐτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφείδω τὴν εἰρωνεῖαν ἔτοιμος πράττειν ὑπάρξει, ὁ μὲν χρήματ' ἔχων εἰσφέρειν, ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ στρατεύεσθαι, — συνελόντι δ' ἀπλῶς, ἂν ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσητε γενέσθαι καὶ παύσησθ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος ποιήσειν ἐλπίζων, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν, καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν κομειῖσθε, ἂν θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ κατερραθυμημένα πάλιν ἀναλήψεσθε κάκεινον τιμωρήσεσθε.
- 8 Μὴ γὰρ ὡς θεῶ νομίζετ' ἐκείνω τὰ παρόντα πεπη-

γένοιτο πράγματ' ἀθάνατα, ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον καὶ δέδιεν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάνυ νῦν δοκούντων οἰκείως ἔχειν· καὶ ἅπανθ', ὅσα περ καὶ ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις ἐνι, ταῦτα κὰν τοῖς μετ' ἐκείνου χρὴ νομίζειν ἐνεῖναι. κατέπτηχε μέντοι πάντα ταῦτα νῦν, οὐκ ἔχοντ' ἀποστροφὴν διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυτήτα καὶ ῥαθυμίαν, ἣν ἀποθέσθαι φημί δεῖν ἥδη.

Ὅρατε, γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, οἷ 9
προελήλυθεν ἀσελγείας ἄνθρωπος, ὃς οὐδ' αἴρεσιν ὑμῖν δίδωσι τοῦ πράττειν ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ καὶ λόγους ὑπερηφάνους, ὡς φασι, λέγει, καὶ οὐχ οἰός ἐστιν ἔχων ἃ κατέστραπται μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ' αἰεὶ τι προσπεριβάλλεται καὶ κύκλω πανταχῆ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ καθημένους περιστοιχίζεται.

Πότ' οὖν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πόθ' ἃ χρὴ πράξετε; 10
ἐπειδὰν τί γένηται; —ἐπειδὰν νῆ Δί' ἀνάγκη τις ἦ—. νῦν δὲ τί χρὴ τὰ γιγνόμεν' ἡγεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γάρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέροις μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι. ἢ βούλεσθ', εἰπέ μοι, περιόντες αὐτῶν πυνθάνεσθαι· «λέγεται τι καινόν»; —«γένοιτο γὰρ ἂν τι καινότερον ἢ Μακεδῶν ἀνὴρ Ἀθηναίου καταπολεμῶν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοικῶν;» —«τέθηγε Φίλιππος;» —«οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἀσθενεῖ». —τί δ' ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἄνπερ οὕτω προσέχητε τοῖς 11
πράγμασι τὸν νοῦν· οὐδὲ γὰρ οὗτος παρὰ τὴν αὐτοῦ ῥώμην τοσοῦτον ἐπηύξηται, ὅσον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν. καίτοι καὶ τοῦτο· εἴ τι πάθοι καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῶν, 12
ἢπερ αἰεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα, καὶ τοῦτ' ἐξεργάσαιτ', ἴσθ', ὅτι πλησίον μὲν ὄντες, ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασι τεταραγμένοις ἐπιστάντες, ὅπως βούλεσθε, διοικήσαισθε· ὡς δὲ νῦν ἔχετε', οὐδὲ διδόν-

των τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν δέξασθαι δύναισθ' ἄν, ἀπηρητημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις.

- 13 Ὡς μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας ὑπάρχειν ἅπαντας ἐτοίμως, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων, παύομαι λέγων· τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς, ἣν ἀπαλλάξαι ἄν τῶν τοιούτων πραγμάτων ἡμᾶς οἴομαι, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους οὐστυνας χρημάτων, καὶ τᾶλλ' ὡς ἄν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα δοκεῖ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν, δεηθεῖς ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσοῦτον. ἐπειδὴν ἅπαντ' ἀκούσητε, κρίνατε, μὴ πρότερον προλαμβάνετε· μὴδ' ἄν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τι καὶνὴν παρασκευὴν λέγειν, ἀναβάλλειν με τὰ πράγμαθ' ἠγείσθω. οὐ γὰρ οἱ «ταχὺ» καὶ «τῆμερον» εἰπόντες μάλιστ' εἰς δέον λέγουσιν — οὐ γὰρ ἄν τὰ γ' ἤδη γεγενημένα τῇ νυνὶ βοήθειά κωλύσαι δυνηθεῖμεν—, ἀλλ' ὅς ἄν δείξῃ, τίς πορισθεῖσα παρασκευὴ καὶ πόσις καὶ πόθεν διαμεῖναι δυνησεται, ἕως ἄν ἡ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν· οὕτω γὰρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ πάσχοιμεν ἄν κακῶς. οἶμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν, μὴ κωλύων, εἴ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεται τι. ἡ μὲν οὖν ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη, τὸ δὲ πρᾶγμ' ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσει, κριταὶ δ' ὑμεῖς ἔσεσθε.

- 16 Πρῶτον μὲν τοίνυν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις πενήκοντα παρασκευάσασθαι φημι δεῖν, εἴτ' αὐτοὺς οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν, ὡς, ἐάν τι δέῃ, πλευστέον εἰς ταύτας αὐτοῖς ἐμβᾶσι. πρὸς δὲ τούτοις τοῖς ἡμίσεσι τῶν ἰππέων ἰπλαγωγούς τριήρεις καὶ πλοῖ' ἱκανὰ εὐτρεπίσαι
- 17 κελεύω. ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν ἐπὶ τὰς ἐξαίφνης ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας χώρας αὐτοῦ στρατείας εἰς Πύλας καὶ Χερρόνησον καὶ Ὀλυνθον καὶ ὅποι βούλεται· δεῖ γὰρ ἐκείνῳ τοῦτ' ἐν τῇ γνώμῃ παραστῆσαι, ὡς ὑμεῖς

ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν, ὅσπερ εἰς Εὐβοίαν καὶ πρότερόν ποτέ φασιν εἰς Ἀλίαρτον καὶ τὰ τελευταῖα πρῶην εἰς Πύλας, ἴσως ἂν δομήσαίτε. οὗτοι παντελῶς, 18 οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' ἂν τοῦτο, ὡς ἔγωγέ φημι δεῖν, εὐκαταφρόνητόν ἐστιν, ἴν' ἢ διὰ τὸν φόβον, εἰδῶς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς, — εἴσεται γὰρ ἀκριβῶς· εἰσὶ γάρ, εἰσὶν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνω παρ' ἡμῶν αὐτῶν πλείους τοῦ δέοντος — ἡσυχίαν ἔχῃ, ἢ παριδὼν ταῦτ' ἀφύλακτος ληφθῆ, μηδενὸς ὄντος ἐμποδῶν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν ὑμῖν, ἂν ἐνδῶ καιρόν.

Ταῦτα μὲν ἐστιν, ἃ πᾶσι δεδόχθαι φημι δεῖν καὶ πα- 19 ρεσκευάσθαι προσήκειν οἴομαι· πρὸ δὲ τούτων δύναμίν τιν', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φημι προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς, ἢ συνεχῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκείνον ποιήσει. μή μοι μυρίους μηδὲ δισμυρίους ξένους, μηδὲ τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις, ἀλλ' ἢ τῆς πόλεως ἔσται, κἂν ὑμεῖς ἓνα κἂν πλείους κἂν τὸν δεῖνα κἂν ὄντινοῦν χειροτονήσητε στρατηγόν, τούτῳ πείσεται καὶ ἀκολουθήσει. καὶ τροφήν ταύτη πορίσαι κελεύω.

Ἔσται δ' αὕτη τίς ἡ δύναμις; καὶ πόση; καὶ πόθεν 20 τὴν τροφήν ἔξει; καὶ πῶς ταῦτ' ἐθελήσει ποιεῖν; ἐγὼ φράσω, καθ' ἕκαστον τούτων διεξιὼν χωρὶς. ξένους μὲν λέγω — καὶ ὅπως μὴ ποιήσεθ' ὁ πολλάκις ὑμᾶς ἔβλαψε· πάντ' ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τοῦ δέοντος καὶ τὰ μέγιστ' ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἰρούμενοι, ἐπὶ τῷ πράττειν οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαντες καὶ πορίσαντες, τούτοις προστίθετ', ἂν ἐλάττω φαίνηται. λέγω 21 δὴ τοὺς πάντας στρατιώτας δισχιλίους, τούτων δ' Ἀθηναίους φημι δεῖν εἶναι πεντακοσίους, ἐξ ἧς ἂν τινος ὑμῖν ἡλικίας καλῶς ἔχειν δοκῆ, χρόνον τακτὸν στρατευομένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῆ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις· τοὺς δ' ἄλλους ξένους εἶναι κε-

- λεύω. καὶ μετὰ τούτων ἰπέας διακοσίους, καὶ τούτων πενήκοντ' Ἀθηναίους τοῦλάχιστον, ὥσπερ τοὺς πεζοὺς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους· καὶ ἰπαγωγούς τού-
- 22 τοις. εἶεν· τί πρὸς τούτοις ἔτι; ταχείας τριήρεις δέκα· δεῖ γάρ, ἔχοντος ἐκείνου ναυτικόν, καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέη. πόθεν δὴ τούτοις ἢ τροφή γενήσεται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω καὶ δείξω, ἐπειδάν, διότι τηλικαύτην ἀποχρῆν οἶμαι τὴν δύναμιν καὶ πολίτας τοὺς συστρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω.
- 23 Τοσαύτην μὲν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτ', ὅτι οὐκ ἔνι νῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνην παραταξομένην, ἀλλὰ ληστεύειν ἀνάγκη καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην· οὐ τοίνυν ὑπέρογκον αὐτήν—οὐ γὰρ ἔστι μισθὸς οὐδὲ τροφή—, οὐδὲ παντελῶς
- 24 ταπεινὴν εἶναι δεῖ. πολίτας δὲ παρεῖναι καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν, οὗ Πολύστρατος ἠγεῖτο καὶ Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας καὶ ἄλλοι τινές, καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς συστρατεύεσθαι· καὶ οἷδ' ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμονίους παραταττόμενοι μεθ' ὑμῶν ἐνίκων οὔτοι οἱ ξένοι καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. ἐξ οὗ δ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ τὰ ξενικὰ στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμάχους, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γεγόνασιν· καὶ παρακύψαντ' ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον πρὸς Ἀρτάβαζον καὶ πανταχοῦ μᾶλλον οἴχεται πλέοντα, ὁ δὲ στρατηγὸς ἀκολουθεῖ, εἰκότως· οὐ γὰρ ἔστιν ἄρχειν μὴ δίδόντα μισθόν.
- 25 Τί οὖν κελεύω; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν, μισθὸν πορίσαντας καὶ στρατιώτας οἰκείους ὥσπερ ἐπόπτας τῶν δραμένων παρακαταστήσαντας· ἐπεὶ νῦν γε γέλωσ ἔσθ', ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασιν. εἰ γὰρ ἔροιτό τις ὑμᾶς·

«εἰρήνην ἄγετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι;» «μὰ Δί' οὐχ ἡμεῖς γε», εἴποιτ' ἄν, «ἀλλὰ Φιλίππῳ πολεμοῦμεν». οὐκ ἐχειροτονεῖτε δ' ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχους καὶ στρατηγούς καὶ φυλάρχους καὶ ἱππάρχους δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσι; πλὴν ἑνὸς ἀνδρός, ὃν ἄν ἐκπέμψητ' ἐπὶ τὸν πόλεμον, οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν ἱεροποιῶν. ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. οὐ γὰρ ἐχοῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἱππαρχον παρ' ὑμῶν, ἄρχοντας οἰκείους εἶναι, ἢν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως ἢ δύναμις; ἀλλ' εἰς μὲν Λῆμνον τὸν παρ' ὑμῶν ἱππαρχον δεῖ πλεῖν, τῶν δ' ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνιζομένων Μενέλαον ἱππαρχεῖν; καὶ οὐ τὸν ἄνδρα μεμφόμενος ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον εἶναι τοῦτον, ὅστις ἂν ἦ. 26

Ἴσως δὲ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἠγεῖσθε λέγεσθαι, τὸ δὲ τῶν χρημάτων, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα ποθεῖτ' ἀκοῦσαι. τοῦτο δὴ καὶ περαίνω. χρήματα τοίνυν ἔστι μὲν ἡ τροφή, σιτηρέσιον μόνον τῇ δυνάμει ταύτῃ, τάλαντ' ἐνενήκοντα καὶ μικρόν τι πρὸς, δέκα μὲν ναυσὶ ταχείαις τετταράκοντα τάλαντα, εἰκοσιν εἰς τὴν ναῦν μναῖ τοῦ μηνὸς ἐκάστου, στρατιώταις δὲ δισχιλίους τοσαῦθ' ἕτερα, ἵνα δέκα τοῦ μηνὸς ὁ στρατιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνῃ, τοῖς δ' ἱππεῦσι διακοσίους οὔσιν, ἔαν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνῃ τοῦ μηνός, δώδεκα τάλαντα. εἰ δέ τις οἴεται μικρὰν ἀφορμὴν εἶναι σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν· ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι, τοῦτ' ἂν γένηται, προσποριεῖ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στράτευμ' ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐδένα τῶν Ἑλ- 28 29

λήνων ἀδικοῦν οὐδὲ τῶν συμμάχων, ὅστ' ἔχειν μισθὸν ἐντελεῖ. ἐγὼ συμπλέων ἐθέλοντις πάσχειν ὀτιοῦν ἔτοιμος, ἐὰν μὴ ταῦθ' οὕτως ἔχη. πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρημάτων, ἃ παρ' ὑμῶν κελεύω γενέσθαι, τοῦτ' ἤδη λέξω.

ΠΟΡΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ

- 30 Ἄ μὲν ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθ' εὐρεῖν, ταῦτ' ἐστίν. ἐπειδὴν δ' ἐπιχειροτονήτε τὰς γνώμας, ἂν ὑμῖν ἀρέσκη, χειροτονήσετε, ἵνα μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμήτε Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις.
- 31 Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλευσασθαι, εἰ τὸν τόπον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας, πρὸς ἣν πολεμεῖτ', ἐνθυμηθείητε καὶ λογίσαισθ', ὅτι τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται Φίλιππος καὶ φυλάξας τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶν' ἐπιχειρεῖ, ἠνίκ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυναίμεθ' ἐκεῖσ' ἀφικέσθαι.
- 32 δεῖ τοίνυν ταῦτ' ἐνθυμουμένους μὴ βοηθείαις πολεμεῖν — ὑστεριοῦμεν γὰρ ἀπάντων —, ἀλλὰ παρασκευῇ συνεχεῖ καὶ δυνάμει. ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει Λήμνῳ καὶ Θάσῳ καὶ Σκιάθῳ καὶ ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες καὶ σῖτος καί, ἃ χρὴ στρατεύματι, πάνθ' ὑπάρχει· τὴν δ' ὥραν τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῇ γενέσθαι ῥᾶδιον καὶ τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές, πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμπορίων στόμασι ῥαδίως ἔσται.
- 33 Ἄ μὲν οὖν χρήσεται καὶ πότε τῇ δυνάμει, πρὸς τὸν καιρὸν ὁ τούτων κύριος καταστάς ὑφ' ὑμῶν βουλεύσεται· ἃ δ' ὑπάρξαι δεῖ παρ' ὑμῶν, ταῦτ' ἐστίν, ἃ

ἄγω γέγραφα. ἂν ταῦτ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πορίσητε, τὰ χρήματα πρῶτον, ἃ λέγω, εἶτα καὶ τᾶλλα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις, τοὺς ἰππέας, ἐντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν, νόμῳ κατακλείσητ' ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ πορισταὶ γιγνόμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες, παύσεσθ' αἰεὶ περὶ τῶν αὐτῶν βουλευόμενοι καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες.

Καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ πρῶτον μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθη- 34
ναῖοι, τὸν μέγιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. ἔστι δ' οὗτος τίς; ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμάχων, ἄγων καὶ φέρων τοὺς πλείοντας τὴν θάλατταν. ἔπειτα τί πρὸς τούτῳ; τοῦ πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἕξω γενήσεσθ', οὐχ ὥσπερ τὸν παρελθόντα χρόνον εἰς Λῆμνον καὶ Ἴμβρον ἐμβαλὼν αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους ᾤχετ' ἔχων, πρὸς τῷ Γεραισιῶ τὰ πλοῖα συλλαβὼν ἀμύθητα χρήματ' ἐξέλεξε, τὰ τελευταῖα εἰς Μαραθῶν' ἀπέβη καὶ τὴν ἱερὰν ἀπὸ τῆς χώρας ᾤχετ' ἔχων τριήρη, ὑμεῖς δ' οὔτε ταῦτα δύνασθε κωλύειν οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους, οὓς ἂν προθῆσθε, βοηθεῖν.]

Καίτοι τί δή ποτ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τὴν 35
μὲν τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν καὶ τὴν τῶν Διονυσίων αἰεὶ τοῦ καθήκοντος χρόνου γίνεσθαι, ἂν τε δεινοὶ λάχωσιν ἂν τ' ιδιωῖται οἱ τούτων ἑκατέρων ἐπιμελούμενοι, εἰς ἃ τοσαῦτ' ἀναλίσκεται χρήματα, ὅσ' οὐδ' εἰς ἓνα τῶν ἀποστόλων, καὶ τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκευὴν, ὅσῃν οὐκ οἶδ', εἴ τι τῶν ἀπάντων ἔχει, τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν τῶν καιρῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγασάς, τὸν εἰς Ποτεΐδειαν; ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἅ- 36.
παντα νόμῳ τέτακται, καὶ πρόοιδεν ἕλαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ, τίς χορηγὸς ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς, πότε καὶ παρὰ τοῦ καὶ τίνα λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν ἀνεξέτα-

στον οὐδ' ἀόριστον ἐν τούτοις ἠμέληται· ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆ τούτου παρασκευῆ ἄτακτα, ἀδιόρθωτα, ἀόρισθ' ἅπαντα.

- 37 Τοιγαροῦν ἅμ' ἀκηκόαμέν τι καὶ τριηράρχους καθίσταμεν καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα καὶ περὶ χρημάτων πόρου σκοποῦμεν, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους ἔδοξε καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας, εἴτ' αὐτοὺς πάλιν, εἴτ' ἀντεμβιβάζειν, εἴτ' ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλεται, προαπόλωλε τὸ ἐφ' ὃ ἂν ἐκπλέωμεν· τὸν γὰρ τοῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι ἀναλίσκομεν, οἱ δὲ τῶν πραγμάτων οὐ μένουσι καιροὶ τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα καὶ εἰρωνείαν. ἅς δὲ τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἴομεθ' ἡμῖν ὑπάρχειν, οὐδὲν οἶαί τ' οὔσαι ποιεῖν ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν ἐξελέγγονται. ὁ δ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν, ὥστ' ἐπιστέλλειν Εὐβοεῦσιν ἤδη τοιαύτας ἐπιστολάς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ

- 38 Τούτων, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἀνεγνωσμένων ἀληθῆ μέν ἐστι τὰ πολλά, ὡς οὐκ ἔδει, οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως οὐχ' ἠδέ' ἀκούειν. ἀλλ' εἰ μὲν, ὅσ' ἂν τις ὑπερβῆ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγμαθ' ὑπερβῆσεται, δεῖ πρὸς ἠδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ' ἡ τῶν λόγων χάρις, ἂν ἢ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίνεταί, αἰσχροὺν ἐστὶ φενακίζειν ἑαυτοῦς, καὶ ἅπαντ' ἀναβαλλομένους, ἃ ἂν ἢ δυσχερῆ, πάντων ὑστερεῖν τῶν ἔργων, καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιῶσειέ τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἠγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομένους, ἵν' ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττηται καὶ μὴ τὰ συμβάντ' ἀναγκάζωνται διώκειν.

Ἵμεῖς δ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστην δύναμιν 40
ἀπάντων ἔχοντες, τριήρεις, ὀπλίτας, ἱππέας, χρημάτων
πρόσοδον, τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐ-
δενὶ πώποτ' εἰς δέον τι κέχρησθε, οὐδὲν δ' ἀπολείπετε,
ὡσπερ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖν Φι-
λίππῳ. καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγεὶς ἀεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται,
καὶ ἑτέρωσε πατάξῃς, ἐκεῖσ' εἰσὶν αἱ χεῖρες· προβάλλ- 41
εσθαι δ' ἢ βλέπειν ἐναντίον οὐτ' οἶδεν οὐτ' ἐθέλει. καὶ
ὑμεῖς, ἂν ἐν Χερρονήσῳ πύθησθε Φίλιππον, ἐκεῖσε
βοηθεῖν ψηφίζεσθε, ἂν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε, ἂν ἄλλοθί
που, συμπαραθεῖτ' ἄνω κάτω καὶ στρατηγεῖσθ' ὑπ'
ἐκείνου, βεβούλευσθε δ' οὐδὲν αὐτοῖ συμφέρον περὶ τοῦ
πολέμου, οὐδὲ πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾷτ' οὐδέν,
πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον ἢ γιγνόμενόν τι πύθησθε. ταῦτα
δ' ἴσως πρότερον μὲν ἐνῆν· νῦν δ' ἐπ' αὐτὴν ἤκει τὴν
ἀκμήν, ὥστ' οὐκέτ' ἐγγωρεῖ.

Δοκεῖ δέ μοι θεῶν τις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς 42
γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυρόμενος τὴν φιλο-
πραγμοσύνην ταύτην ἐμβαλεῖν Φίλιππῳ. εἰ γὰρ ἔχων
ἃ κατέστραπται καὶ προεἴληφεν ἡσυχίαν ἔχειν ἠθέλε
καὶ μηδὲν ἔπραττεν ἔτι, ἀποχρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἂν μοι
δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνην καὶ ἀνανδρίαν καὶ πάντα τὰ
αἰσχιστ' ὠφληκότες ἂν ἦμεν δημοσίᾳ· νῦν δ' ἐπιχειρῶν
ἀεὶ τι καὶ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενος ἴσως ἂν ἐκκαλέ-
σαιθ' ὑμᾶς, εἴπερ μὴ παντάπασι ἀπεγνώκατε.

Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς ὑμῶν μῆτ' ἐνθυμεῖται 43
μῆτ' ὀργίζεται, ὀρῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν μὲν
ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγενημένην περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι
Φίλιππον, τὴν δὲ τελευταίην οὖσαν ἤδη ὑπὲρ τοῦ μὴ πα-
θεῖν κακῶς ὑπὸ Φίλιππου. ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐ στήσεται,
δῆλον, εἰ μὴ τις κωλύσει. εἶτα τοῦτ' ἀναμενοῦμεν, καὶ
τριήρεις κενὰς καὶ τὰς παρὰ τοῦ δεινός ἐλπίδας ἂν ἀπο-

- 44 στείλιτε, πάντ' ἔχειν οἴεσθε καλῶς ; οὐκ ἐμβησόμεθα ; οὐκ ἔξιμεν αὐτοῖς μέρει γέ τιτι στρατιωτῶν οἰκείων νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον ; οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσόμεθα ; « ποῖ οὖν προσορμιούμεθα ; » ἤρετό τις. εὐρήσει τὰ σαθρά, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἐκείνου πραγμάτων αὐτῶς ὁ πόλεμος, ἂν ἐπιχειρῶμεν· ἂν μέντοι καθώμεθ' οἴκοι λοιδορουμένων ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόντων, οὐδέποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων.
- 45 Ὅσοι μὲν γὰρ ἂν, οἶμαι, μέρος τι τῆς πόλεως συναποσταλῆ, καὶ μὴ πᾶσα, καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενὲς καὶ τὸ τῆς τύχης συναγωνίζεται· ὅσοι δ' ἂν στρατηγὸν καὶ ψήφισμα κενὸν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκπέμψητε, οὐδὲν ὑμῖν τῶν δεόντων γίγνεται, ἀλλ' οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελῶσιν, οἱ δὲ σύμμαχοι τεθνᾶσι τῶν δέει
- 46 τοὺς τοιούτους ἀποστόλους. οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ἓν ἄνδρα δυνηθῆναί ποτε ταῦθ' ὑμῖν προᾶξαι πάνθ', ὅσα βούλεσθε· ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι καὶ τὸν δεῖν αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖν ἔστι, τὰ δὲ πράγματ' ἐκ τούτων ἀπόλωλεν. ὅταν γὰρ ἡγῆται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖνος πράξῃ πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι ῥαδίως ἐνθάδ' ὦσιν, ὑμεῖς δ', ἐξ ὧν ἂν ἀκούσῃθ', ὅτι ἂν τύχητε ψηφίζησθε, τί καὶ χρῆ προσδοκᾶν ;
- 47 Πῶς οὖν ταῦτα παύσεται ; ὅταν ὑμεῖς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας καὶ μάγιστρος τῶν στρατηγουμένων καὶ δικαστὰς οἰκαδ' ἐλθόντων τῶν εὐθυνῶν, ὥστε μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερόν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὄραν. νῦν δ' εἰς τοῦθ' ἵκει τὰ πράγματ' αἰσχύνῃς, ὥστε τῶν στρατηγῶν ἕκαστος δις καὶ τρίς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ θανάτου, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς οὐδεὶς οὐδ' ἅπαξ αὐτῶν ἀγωνί-

σασθαι περὶ θανάτου τολμᾶ, ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνδραποδι-
στῶν καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἰροῦνται τοῦ
προσήκοντος· κακούργου μὲν γὰρ ἔστι κριθέντ' ἀποθα-
νεῖν, στρατηγοῦ δὲ μαχόμενον τοῖς πολεμίοις.

Ἡμῶν δ' οἱ μὲν περιμόντες μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ 48
Φίλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν καὶ τὰς πο-
λιτείας διασπᾶν, οἱ δ' ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς βασιλέα,
οἱ δ' ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειγίζειν, οἱ δὲ—λόγους πλάτ-
τοντες ἕκαστος περιερχόμεθα. ἐγὼ δ' οἶμαι μὲν, ὃ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, νῆ τοὺς θεοὺς ἐκεῖνον μεθύειν τῷ με- 49
γέθει τῶν πεπραγμένων καὶ πολλὰ τοιαῦτ' ὄνειροπολεῖν
ἐν τῇ γνώμῃ, τὴν τ' ἐρημίαν τῶν κωλυσόντων ὄρωντα
καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπηρμένον, οὐ μέντοι γε μὰ Δί'
οὔτω προαιρεῖσθαι πράττειν, ὥστε τοὺς ἀνοητοτάτους
τῶν παρ' ἡμῖν εἰδέναί, τί μέλλει ποιεῖν ἐκεῖνος· ἀνοητό-
τατοι γὰρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες.

Ἄλλ' ἂν ἀφέντες ταῦτ' ἐκεῖν' εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς 50
ἄνθρωπος καὶ τὰ ἡμέτερ' ἡμᾶς ἀποστερεῖ καὶ χρόνον
πολὺν ὕβριζε καὶ ἅπανθ', ὅσα πόποτ' ἠλπίσασμέν τινα
πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν, καθ' ἡμῶν εὐρηται, καὶ τὰ λοιπὰ
ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἔστι, κἂν μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολε-
μεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ' ἴσως ἀναγκασθῆσόμεθα τοῦτο ποι-
εῖν, ἂν ταῦτ' εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντ' ἐσόμεθ' ἐγνωκό-
τες καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι· οὐ γάρ, ἅττα
ποτ' ἔσται, δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' ὅτι φαῦλα, ἂν μὴ προσέ-
χητε τὸν νοῦν καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητε, εὐ
εἰδέναί.

Ἐγὼ μὲν οὖν οὔτ' ἄλλοτε πόποτε πρὸς χάριν εἰ- 51
λόμην λέγειν, ὅτι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν πεπεισμένος ὢ,
νῦν θ', ἃ γινώσκω, πάνθ' ἀπλῶς οὐδὲν ὑποστειλάμε-
νος πεπαρησίασμαι. ἐβουλόμην δ' ἂν, ὥσπερ ὅτι ὑμῖν
συμφέρει τὰ βέλτιστ' ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναί συ-

(1/2 εβ. ντων)

νοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστ' εἰπόντι· πολλῶ γὰρ ἂν ἥδιον
εἶχον. νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοισι οὔσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῶ
γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοίσειν ὑμῖν, ἂν πράξητε,
ταῦτα πεπεισθαι λέγειν αἰροῦμαι. νικῶη δ', ὅτι πᾶσι
μέλλει συνοίσειν. (ὁρμῆν)

~~Σταθμοποιός~~
7/6/37

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

I

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Α΄.

§ 1.

ἄν· συναπτέον τῷ *ἐλέσθαι*· *ἄν ἐλέσθαι*=*ὅτι ἐλοισθ'*· *ἄν*· τούτου ὑπόθεσις νοητέα· *εἰ αἴρεσις δοθείη*.—*αἰροῦμαι τι ἀντί τινος*=προτιμῶ τι ἀντί τινος.—*εἰ φανερόν γένοιτο*=*τὸ φανερόν γενέσθαι* (ἀντικείμενον τοῦ *ἐλέσθαι ἄν*).—*τὸ μέλλον συνοίσειν τῇ πόλει*=*τὸ συνοῖσον τῇ πόλει*=ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἐξυληρητήσῃ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος· ὑποκείμενον τοῦ *εἰ φανερόν γένοιτο*.—*περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε*=*περὶ τούτων, περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε*=σχετικῶς μὲ τὴν ὑπόθεσιν, περὶ τῆς ὁποίας αὐτὴν τὴν στιγμὴν σκέπτεσθε. Τοῦτο νὰ συναφθῇ τῷ· «*εἰ φανερόν γένοιτο*». Ἡ δὲ ὑπόθεσις, περὶ ἧς συνεσκέποντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἦτο, ἄν πρέπει νὰ στείλουν ἢ ὄχι βοήθειαν εἰς τοὺς Ὀλυνθίους.—*διε...ἔχει*· τὸ χρονικὸν *διε* συντασσόμενον μεθ' ὀριστικῆς σημαίνει καὶ αἰτίαν=ἐπειδὴ, ἐφ' ὅσον.—*προθύμως*· νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ *ἀκούειν*.—*ἐθέλειν*=*δεδοχθαι*=ἔχειν τὴν ἀπόφασιν.—*βούλεσθαι*=ἐπιθυμεῖν, ἔχειν τὴν διάθεσιν.—*σκοποῦμαι τι*· ἐδῶ==*προσκοποῦμαι τι*=προμελετῶ τι. Τούτῳ ἀντιτίθεται τὸ *ἐκ τοῦ παραχρῆμα λέγειν*=ἐκ τοῦ προχείρου, χωρὶς προηγουμένην προπαρασκευὴν ὁμιλεῖν (ἰδὲ κατωτέρω). Διότι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν δητόρων ὠμίλουν προμελετημένοι, ἄλλοι δὲ ἐκ τοῦ προχείρου. Ὁ Δημοσθένης, ὅπως ἀναφέρουν οἱ παλαιοί, ἀνέβαιναν εἰς τὸ βῆμα πάντοτε προμελετημένος.—*ἤκω*=*παρέρχομαι ἐπὶ τὸ βῆμα*=ἀναβαίνω εἰς τὸ βῆμα.—*λαμβάνω τι*=καταλαμβάνω, ἐννοῶ τι.—*ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης...εἰπεῖν*· ἢ σειρὰ τῶν λέξεων· *ἀλλὰ καὶ (τὸ) ἐπελθεῖν ἄν ἐνίοις εἰπεῖν ἐκ τοῦ*

παραχρῆμα πολλά τῶν δεόντων ὑπολαμβάνω τῆς ὑμετέρας τύχης.—(τὸ) ἐπελθεῖν (=τὸ ὅτι ἐπέλθοι ἄν) ἐνίοις εἰπεῖν πολλά τῶν δεόντων ἀντικείμενον τοῦ ὑπολαμβάνω τῆς ὑμετέρας τύχης.—ἐκ τοῦ παραχρῆμα· βλ. ἄνωτέρω.—ἐπέρχεται τι εἰπεῖν=ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν τινος νὰ εἴπῃ, εἶναι εἰς θέσιν τις νὰ εἴπῃ ἐκ στιγμαίας ἐμπνεύσεως.—ὑπολαμβάνω τῆς ὑμετέρας τύχης=θεωρῶ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς τύχης σας. Ὁ Δημοσθένης πολλαχοῦ τῶν λόγων αὐτοῦ ἐξαιρεῖ τὴν τύχην τῶν Ἀθηναίων, περὶ τῆς ὁποίας ὑπῆρχεν ἡ ἐξῆς παράδοσις. Ὁ Ποσειδῶν ὀργισθεὶς κατὰ τῶν Ἀθηναίων, διότι ἐπροτίμησαν ὡς προστάτιδα καὶ πολιούχον τῆς πόλεως τὴν τὴν Ἀθηνᾶν, κατηράσθη αὐτοὺς νὰ σκέπτονται πάντοτε κακῶς· ἀλλ' ἡ Ἀθηνᾶ ἀντηγήθη πάντα τὰ κακῶς ἐσκεμμένα νὰ μεταβάλλωνται πρὸς ὄφελος τῶν Ἀθηναίων. Σημειωτέον δ' ὅτι ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπίστευον εἰς τὴν τύχην, τὴν παρὰ τῶν θεῶν δηλαδὴ εὐνοίαν καὶ εὐλογίαν· διὰ τοῦτο καὶ εἶχον ἐγκαθιδρύσει ναὸν τῆς Ἀγαθῆς Τύχης πλησίον τοῦ Πρωταείου, τὸ ὁποῖον ἔκειτο κατὰ τὰς βορείους κλιτύς τῆς Ἀκροπόλεως.—ἐξ πάντων· τῶν ἐσκεμμένως καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα λεχθέντων.—αἴρεσις (αἴροῦμαι)=ἐκλογή.—ὑμῖν· ἡ δοτικὴ συναπτεῖα τῷ γενέσθαι.

§ 2-3.

καιρὸς=εὐνοϊκὴ περίστασις, εὐκαιρία.—μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεῖς=λέγει μόνον οὐχὶ φωνὴν ἀφιεῖς· μόνον οὐχὶ=σχεδόν· τοῦτο μετριάζει τὸ φωνὴν ἀφιεῖς.—τὰ πράγματα ἐκεῖνα=τὰ ἐκεῖ πράγματα, ἡ ἐν Ὀλύμπῳ πολιτικὴ κατάστασις.—ὑμῖν· συναπτεόν τῷ αὐτοῖς· ὑμεῖς αὐτοί=αὐτοπροσώπως.—ἀντιλαμβάνομαι τινος=καταπιάνομαι γερὰ μὲ κάτι τι, ἀναλαμβάνω τι, ἀναμειγνύομαι ἐνεργῶς εἰς τι.—αὐτῶν· τῶν ἐν Ὀλύμπῳ πραγμάτων.—ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ'...αὐτὰ=οὐκ οἶδ' ὄντινα τρόπον (=ὄπως, πῶς) ἡμεῖς δοκοῦμέν μοι ἔχειν πρὸς αὐτὰ (τὰ πράγματα)=ἡμεῖς δὲ ἀπέναντι αὐτῆς τῆς καταστάσεως τηροῦμεν μίαν στάσιν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ δὲν ἠξεύρω πῶς νὰ χαρακτηρίσω.—ἔστι δὴ τὰ γ' ἐμοὶ δοκοῦντα=ἃ δὴ γ' ἐμοὶ δοκεῖ, ἔστι ταῦτα=ἐκεῖνα λοιπόν, τὰ ὁποῖα ἐγὼ τοῦλάχιστον φρονῶ, εἶναι ταῦτα=λοιπὸν ἢ ἰδική μου τοῦλάχιστον γνώμη εἶναι ἡ

ἔξις.—*ἤδη*—εὐθύς, εἰς τὴν παροῦσαν ἐκκλησίαν.—*τὴν βοήθειαν*· τίνα ;—*τὴν ταχίστην* (ἔνν. *ὀδόν*)—τάχιστα.—*ἐνθένδε*—ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως, μὲ δύναμιν πολιτῶν Ἀθηναίων καὶ οὐκ ἰμισθοφόρων.—*ὅπερ καὶ πρότερον*—*ὅπερ πρότερον (ἐπάθετε)*. Ὁ ῥήτωρ ὑπονοεῖ διὰ τούτου τὰς ἀπωλείας τῆς Ἀμφιπόλεως, Ποτειδαίας κλπ. τὰς ὀφειλομένας εἰς τὴν ὀλιγορῖαν καὶ ἀδράνειαν τῶν Ἀθηναίων (πρβλ. § 8, § 9).—*πέμπειν*· πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους.—*ἦτις ταῦτα ἐρεῖ... τοῖς πράγμασι*—*ἵνα αὕτη εἴπη ταῦτα καὶ παραγένηται τοῖς πράγμασι*—διὰ τὴν ἀνακοινώσῃ (εἰς τοὺς Ὀλυνθίους) ταῦτα (τὴν ληφθεῖσαν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπόφασιν) καὶ παρακολουθῆ ἕκ τοῦ πλησίον τὴν ἐξέλιξιν τῆς (ἔν Ὀλύνθῳ) πολιτικῆς καταστάσεως—εἶναι ἐνήμερος τῆς ἐν Ὀλ. καταστάσεως.—*ὡς*· αἰτιολογ.—*ὡς ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος*—διότι ὁ ἔξις πρὸ πάντων φόβος ὑπάρχει.—*μὴ*· συναπτόεν *τῷ τρέπῃται καὶ παρασπάσῃται*.—*πανοῦργος*—πολυμήχανος, πρὸς πάντα ἱκανός.—*δεινός*—φοβερός, ἐπιτήδειος.—*ἄνθρωπος*· κατὰ κρᾶσιν—*ὁ ἄνθρωπος*—ὁ κύριος αὐτός· συνήθως οὕτως ὀνομάζει μετὰ περιφρονήσεως ὁ Δημοσθένης τὸν Φίλιππον, ἀποφεύγων τὴν κάμη χρῆσιν τοῦ ὀνόματός του.—*πράγμασι χρῶμαι*—*καιροῖς χρῶμαι*—χρησιμοποιοῦ τὰς περιστάσεις, ἐκμεταλλεύομαι τὰς παρουσιαζομένας εὐκαιρίας.—*τὰ μὲν... τὰ δέ... τὰ δέ*—ἄλλοτε μὲν... ἄλλοτε δέ... καὶ ἄλλοτε.—*εἴκων* (*εἴκω*—κάμνω ὑποχωρήσεις)· ὅπως, ὅτε παρέδωκεν εἰς τοὺς Ὀλυνθίους τὴν Ποτειδαίαν καὶ τὸν Ἀνθεμιῶντα (περὶ οὗ βλέπε γεν. εἰσαγωγὴν, σελ. 15).—*ἠνίκ' ἂν τύχη*· ἔνν. *εἴκων*—ὅταν (=ἂν) καμμιὰ φορὰ συμβῆ τὴν ὑποχωρήσῃ.—*ἀξιόπιστος... φαίνοιτο*· δηλ. *εἰ ἀπειλοῖη*. Ὁ Φίλιππος ἀπειλῶν θὰ ἐφαίνετο ἀξιόπιστος, διότι πολλαὶ πόλεις ἕως τότε εἶχον λάβει πικρὰν πεῖραν τῶν πραγματοποιηθεισῶν ἀπειλῶν του, ὡς ἡ Ποτειδαία, ἡ Μεθώνη καὶ ἄλλαι.—*ἡμᾶς διαβάλλων... τὴν ἡμετέραν*—συκοφαντῶν ἡμᾶς πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους (ὡς ἀνισχύρους, ἀμελεῖς καὶ μὴ ἐκτελοῦντας τὰς ὑποσχέσεις μας) καὶ παρουσιάζων ὡς ἐπιχείρημα (τῶν συκοφαντιῶν του) τὸ ὅτι δὲν παρευρισκόμεθα πλησίον των διὰ τὴν τοὺς ὑποστηρίξωμεν.—*(μὴ) τρέπῃται ... πραγμάτων*—μήπως τρέψῃ μὲ τὸ μέρος του (=πρὸς ἰδίαν του ὀφέλειαν) καὶ παρασύρῃ σπουδαῖόν τι σημεῖον τῆς ὅλης πολιτικῆς καταστάσεως. Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ῥήτορος εἶναι, ὅτι ὁ Φίλιππος, *πανοῦργος ὢν καὶ δεινός πράγμασι χρῆσθαι*, εἶναι ἐνδεχόμενον ἀπόντων τῶν Ἀθηναίων

ἔξ Ὀλύνθου νὰ κατορθώσῃ νὰ συμφιλιωθῇ ἐκ νέου μετὰ τῶν Ὀλυνθίων ἢ ματαιώσῃ τὴν συμμαχίαν, τὴν ὁποίαν διαπραγματεύονται οἱ Ὀλύνθιοι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

§ 4-5.

οὐ μὴν ἀλλά βραχυλογία· πλήρης ἡ φράσις θὰ ἦτο: *οὐ μὴν τρέφεται καὶ παρασπάσεται τι, ἀλλ'* = ἀλλ' ὅμως. — *ἐπιεικῶς* = σχεδόν· ἔδῶ = παραδόξως, παρ' ἐλπίδα. Τοῦτο συναπτόν πρὸς τὸ κατωτέρω «*καὶ βέλτιστον* (= ὠφελιμώτατον) *ὑμῖν ἐστι*». — *δύσμαχος* = δυσκολοπολέμητος. — *τῶν Φιλίππου πραγμάτων*· γεν. διαιρετικὴ τοῦ *ὄ*. — *τοῦθ'*, ὁ *δυσμαχώτατόν* ἐστι *τῶν Φιλ. πραγμάτων*· ἐλευθέρως = ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τὸν Φ. πολὺ δυσκολοπολέμητον. — *τό... εἶναι... καί..* (*τὸ*) *παρεῖναι*· ὑποκείμενα τοῦ *προέχει* καὶ *ἐναντίως ἔχει*. — *καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων*· ἐπεξηγήσις τοῦ *πάντων*. — *ῥητὸς* = ὁ δυνάμενος νὰ λεχθῇ, ὁ ἀνακοινώσιμος. — *ἀπορρητος* = ἐκεῖνος, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν πρέπει νὰ γίνῃ λόγος, ὁ μυστικός, ὁ ἐμπιστευτικός. Ὁ Φίλιππος ὡς ἀπόλυτος μονάρχης (*δεσπότης*) ἔπραττε κατ' ἰδίαν προαίρεσιν ὅ,τι ἤθελε, χωρὶς ν' ἀνακοινῶι τι διὰ ψηφισμάτων εἰς οὐδένα, ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι συνέβαινεν εἰς τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα, ὅπου τὰ μυστικὰ τοῦ κράτους ἀνεκοινοῦντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ συνεζητοῦντο καὶ ἐλαμβάνοντο φανερὰ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀποφάσεις. — *στρατηγὸν καὶ δεσπότην*· ἐν ᾧ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων δὲν περιεβάλλοντο ὑπὸ ἀπολύτου ἐξουσίας — ἐκτὸς ἐξαιρέσεών τινων — οὔτε ἠδύναντο νὰ ἐνεργοῦν παρὰ τὰς ἀποφάσεις τοῦ δήμου, διότι ἄλλως ὑπέκειντο εἰς τιμορίαν, — ὅπως συνέβη μὲ τὸν Μιλτιάδην, — ὁ Φίλιππος ἦτο *ἡγεμὼν αὐτοκράτωρ* τῶν εἰς τὸν πόλεμον. — *ταμίαν*· ὁ Φ. διεχειρίζετο τοὺς χρηματικούς πόρους τοῦ κράτους ἀνεξελέγκτως· ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι συνέβαινεν εἰς τὰς δημοκρατουμένας πολιτείας. — *πανταχοῦ αὐτὸν παρεῖναι τῷ στρατεύματι*· ἐν ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι διεξάγοντες τὸν κατὰ τοῦ Φ. πόλεμον ἐχρησιμοποιοῦν ὄχι μόνον στρατεύματα μισθοφορικά, ἀλλὰ καὶ ἄρχοντας *ξένους* καὶ οὐχὶ *οἰκείους*. — *πρὸς μὲν τὸ τὰ τοῦ πολέμου... πολλῶν προέχει* = *πρὸς μὲν* (= ὡς πρὸς μὲν) *τὸ πράττεσθαι τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ* (= ταχέως) *καὶ κατὰ καιρὸν* (*τοῦτο*, δηλ. τὸ *εἶναι καὶ παρεῖναι*) *πολλῶν προέχει* (= πολὺ ὠφελεῖ, ἀποτελεῖ πλεονέ-

κτημα).—*καταλλαγαί*=διαπραγματεύσεις πρὸς διαλλαγὴν, συμφιλίωσιν.—*ἂν ποιήσαιτο*· ἀπόδοσις τῆς νοουμένης ὑποθετ. προτάσεως: *εἰ βούλοιντο Ὀλύμπιοι*.—*ἄσμενος*=ἀσμένως· τί εἶναι συντακτικῶς ἢ λέξις *ἄσμενος*;—*ἐναντίως ἔχει (αὐτὸ τοῦτο τὸ εἶναι καὶ παρεῖναι)*=φέρει ἀντίθετον ἀποτέλεσμα, ἀποτελεῖ μειονέκτημα.—*ἀλλ' ἀναστάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ*=*ἀλλ' ὑπὲρ ἂν. καὶ ἄνδρ.*=*ἀλλ'* ἵνα ἀποφύγουν τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν ὑποδούλωσιν.—*Ἀμφιπολιτῶν... Πυθναίων Ἀμφιπολιται* ἐκαλοῦντο οἱ κάτοικοι τῆς Ἀμφιπόλεως, μιᾶς τῶν ἀξιολογωτάτων διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς κτήσεων τῶν Ἀθηναίων, κειμένης πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ. Σήμερον καλεῖται *Νιοχώρι*. Ταύτην ἐκυρίευσεν ὁ Φ. τῷ 357. *Πυθναῖοι* δὲ ὠνομάζοντο οἱ κάτοικοι τῆς Πύδνης, κειμένης πλησίον τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, κτήσεως Ἀθηναϊκῆς, ἣν κατέλαβεν ὁ Φ. τῷ 357 ἐπίσης (βλ. γεωγρ. πίνακα).—*ποιῶ τινά τι*=κάνω εἰς τινά τι (καλὸν ἢ κακόν)· ἐδῶ κακόν. Διότι ὁ Φ. εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἀμφίπολιν διέταξε νὰ φονεύσουν τοὺς παραδώσαντας εἰς αὐτὸν τὴν πόλιν, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἐμπιστοσύνην εἰς ἀνθρώπους προδώσαντας τὴν πατρίδα των· τὸ αὐτὸ ἔκαμε καὶ εἰς τοὺς Πυθναίους, οἱ ὅποιοι ἐπρόδωσαν εἰς αὐτὸν τὴν πόλιν των, ἀφ' οὗ προηγουμένως δι' ὑποσχέσεων κατώρθωσε νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτοὺς ἐκ τῶν πατρῶων βωμῶν, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχον καταφύγει. Φαίνεται δ' ὅτι οἱ προδόται καὶ τῶν δύο τούτων πόλεων ἦσαν ἄρχηγοὶ τῶν δημοκρατικῶν, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς γενικῆς γνώμης, ἣν ἐπ' εὐκαιρίᾳ διατυπώνει ὁ Δημοσθένης (*δλωσ ἀπιστον* κλπ.).—*δλωσ*=καθόλου, γενικῶς.—*ἄπιστον ταῖς πολ. ἢ τυραννίς*· ἐνν. *ἐστί*.—*ἄπιστος*=ὁ μὴ ἐμπνέων ἐμπιστοσύνην, ὁ ἀνάξιος ἐμπιστοσύνης.—*αἱ πολιτεῖται*=τὰ πολιτεύματα, εἰς τὰ ὁποῖα ὅλοι οἱ πολῖται εἶναι ὄντως πολῖται=αἱ δημοκρατίαι.—*ἄλλως τε*=καὶ δι' ἄλλον λόγον (ὄν ἤδη παρατρέχω) καὶ διὰ τὸν ἐξῆς=καὶ μάλιστα.—*δμορος*=ὁ ἔχων τὰ αὐτὰ μετὰ τινος σύνορα, ὁ γειτονικός.

§ 6-7.

ταῦτα· τίνα;—*γιννώσκω τι*=ἔχω γινῶσιν τινος, ἐννοῶ τι.—*τἄλλα... πάντα*· δηλαδὴ τὴν ἀνυποληψίαν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ περιέλθουν, καὶ τοὺς κινδύνους, οἱ ὅποιοι τοὺς ἀπειλοῦν.—*ἀπροσῆκει*· ἐνν. *ἐνθυμεῖσθαι*.—*ἐνθυμοῦμαι*=σκέπτομαι, ἔχω

ὑπ' ὄψει μου.— *παροξύνομαι*—παροξύνω ἑμαυτόν, κινουῖμαι, παίρνω στάζεστά κάτι τι.—*προσέχειν* ἔνν. τὸν νοῦν.—*εἶπερ ποτέ, καὶ νῦν* φράσις ἔλλειπτική· πλήρης θὰ ἦτο: *εἶπερ ποτὲ ἠθελήσατε, παρωξύνθητε καὶ τῷ πολέμῳ προσέχετε, καὶ νῦν δεῖ ἐθελῆσαι καὶ παρωξυνθῆναι καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν*· κατ' ἔννοιαν—τώρα περισσότερον ἀπὸ ἄλλοτε, ἀπὸ κάθε ἄλλην φορὰν.—*χρήματ' εἰσφέροντας*· ἐκτὸς τῶν τακτικῶν φόρων, τοὺς ὁποίους κατέβαλλον οἱ Ἀθηναῖοι, κατὰ τὴν περίοδον τοῦ πολέμου ὠρίζετο διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου ἔκτακτος συνεισφορά διὰ τὰς πολεμικὰς παρασκευὰς ἀνάλογος πρὸς τὴν οικονομικὴν κατάστασιν ἐκάστου πολίτου, ἣτις ἐκαλεῖτο *εἰσφορά*· ταύτης ἐξηροῦντο οἱ ἀποδεδειγμένως ἄποροι. Πολλοὶ ἐν τούτοις τῶν Ἀθηναίων, ἴδια κατὰ τὴν περίοδον τῆς παρακμῆς, κατώρθωνον νὰ ἀποφεύγουν τὴν εἰσφορὰν προσποιούμενοι τοὺς ἀπόρους (πρβλ. κατὰ Φιλίππου Α', § 7).—*καὶ αὐτοὺς (= ὑμᾶς αὐτοὺς) ἐξιόντας*· ὁ Δημοσθένης πολλαχοῦ τῶν λόγων του τονίζει ἀναποσπάστως τὸ: *χρήματα εἰσφέρειν καὶ αὐτοὺς ἐξιέναι*, διότι καὶ τὰ δύο ἦσαν ἀναγκαιότατα διὰ τὴν ἐπιτυχῆ τῶν πολέμων διεξαγωγὴν καὶ τὴν εὐδόωσιν αὐτῶν.—*ἐξέρχομαι*—ἐκστρατεύω.—*καὶ μηδέν*· ὁ *καὶ*—ἐν περιλήψει, μὲ ἓνα λόγον.—*ἐλλείπω τι*—ὑστερῶ εἰς τι.—*λόγος*—δικαιολογία πραγματική.—*σκῆψις (σκῆπτω, σκῆπτρον)*—στήριγμα, δικαιολογία κενή, πρόφασις.—*ἔθ'*—ἔτι.—*θρυλῶ τι*—συνεχῶς ἠμιλῶ περὶ τινος.—*τέως*—μέχρι τοῦδε.—*Ὀλυνθ. ἐκπολεμῶσαι δεῖν Φιλίππῳ*· ἐπεξηγήσις τοῦ ὁ (*πάντες ἐθρύλουν τέως*).—*ἐκπολεμῶσαι*· ὑποκείμεν. *ὑμᾶς*.—*ἐκπολεμῶ (-ῶ) τινά τινι*—*εἰς πόλεμον καθίστημί τινά τινι*—ἐμπλέκω τινὰ εἰς πόλεμον πρὸς τινά.—*γίννεται τι αὐτόματον*—γίνεται τι ἀφ' ἑαυτοῦ, μόνον του, ἄνευ ἐπεμβάσεως ἄλλου.—*καὶ ταῦτα*—καὶ μάλιστα.—*ὥς ἂν ὑμῖν μάλιστα συμφέροι*—κατὰ τρόπον, ὅστις κατ' ἐξοχὴν θὰ συνέφερε σᾶς—ὑπὸ συνθήκας λίαν εὐνοϊκὰς δι' ὑμᾶς· διότι τοὺς Ἀθηναίους συνέφερον ἀδιάλλακτος πόλεμος τῶν Ὀλυνθίων πρὸς τὸν Φίλ.—*ἀναιροῦμαι τὸν πόλεμον*—*αἴρομαι τὸν πόλεμον*—σηκῶν τὸν πόλεμον, ἐπιχειρῶ τὸν (ἤδη διεξαγόμενον) πόλεμον.—*σφαλερὸς σύμμαχος*—ἀβέβαιος, ἀσταθῆς σύμμαχος.—*μέχρι του (= τινός)*—μέχρις ἑνὸς μόνον χρονικοῦ σημείου.—*ταῦτ' ἂν ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως*—θὰ εἶχον ἴσως τὴν γνώμην ταύτην (νὰ πολεμοῦν δηλαδὴ κατὰ τοῦ Φίλ. καὶ νὰ συμ-

μαχοῦν πρὸς ὑμᾶς).—*ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐγκλημάτων*—ἐνεκα παραπόνων (δυσαρρεσκειῶν) ἀναφερομένων εἰς ἑαυτοὺς (=ιδικῶν τῶν ἀποκλειστικῶς). Διότι ὁ Φίλ. εἶχε λεηλατήσει τὴν χώραν τῶν.—*μισοῦσι* τὸν Φίλιππον.—*εἰκός*· ἐνν. *ἐστί*.—*ὑπὲρ ὧν φοβοῦνται καὶ πεπόνθασιν*—*ὑπὲρ ὧν* (=περὶ τούτων, ἀ) *πεπόνθασιν καὶ φοβοῦνται (παθεῖν)*. Οἱ Ὀλύμπιοι φοβοῦνται μήπως ὁ Φίλ., ὡς ἐχθρὸς πάσης ἐλευθέρας πολιτείας, καταστρέψῃ τὴν πόλιν τῶν.

§ 8-10.

(μέχρι τῆς λέξεως *ἐκείνων*).

παραπεπτωκῶς καιρὸς—εὐκαιρία, ἣτις παρὰ προσδοκίαν (=παρὰ) ἔχει παρουσιασθῆ, ἔχει πέσει ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Ποίαν εὐκαιρίαν νοεῖ ὁ ῥήτωρ;—*ἀφείναι... παθεῖν*· τί εἶναι συντακτικῶς τὰ δύο ταῦτα ἀπαρέμφατα;—*ἀφίημι καιρὸν*—ἀφήνω· νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια μου εὐκαιρία.—*ὅπερ... πεπόνθατε*· τοῦτο διασαφεῖ εὐθὺς κατωτέρω ὁ ῥήτωρ.—*ἤδη*—μέχρι σήμερον.—*ἤκομεν*—*ἐπανήκομεν Ἀθήναζε*—εἴχομεν ἐπιστρέφει εἰς τὰς Ἀθήνας.—*βεβοηθηκότες Εὐβοεῦσιν*—ἀφ' οὗ εἴχομεν βοηθήσει τοὺς Εὐβοεῖς· ἐλευθέρως=μετὰ τὴν ἐκστρατείαν, τὴν ὁποίαν εἴχομεν ἐπιχειρήσει, ἵνα βοηθήσωμεν τοὺς Εὐβοεῖς. Ἐννοεῖται ἡ ἐκστρατεία, ἣν ὑπὸ τὸν Τιμόθεον ἐπεχείρησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 357 πρὸς καταστολὴν πολιτικῶν ταραχῶν, αἱ ὁποῖαι προεκλήθησαν ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τῶν δύο πολιτικῶν μερίδων τῆς Εὐβοίας, τῶν ὀλιγαρχικῶν ἀφ' ἐνὸς ὑποστηριζομένων ὑπὸ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν δημοκρατικῶν ἀφ' ἑτέρου ἐνισχυομένων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, ἣτις ἀπέληξεν ὑπὲρ τῶν δημοκρατικῶν καὶ τῶν ὑποστηριζόντων αὐτοὺς Ἀθηναίων, μετέσχε καὶ ὁ Δημοσθένης ὡς ἐθελοντῆς τριήραρχος· ἐκ τούτου καὶ τὸ *ἤκομεν*.—*πάρειμι ἐπὶ τὸ βῆμα*—*παρέρχομαι ἐπὶ τὸ βῆμα* (πρὸβλ. *ἤκω* § 1)—*παρουσιάζομαι* εἰς τὸ βῆμα.—*τουτί=τουτοῖ*.—*Ἰέραξ καὶ Στρατοκλῆς*· οὗτοι ἀπεστάλησαν εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 358 ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀμφιπόλεως, ἵνα προτείνουν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν παράδοσιν τῆς πόλεός τῶν καὶ τῆς χώρας τῶν εἰς αὐτοὺς ἐπὶ τῇ πληροφορίᾳ, ὅτι ὁ Φίλ. ἐσχεδιάζεν ἐπιθεῖσιν κατ' αὐτῆς.—*πλεῖν=ἐκπλεῖν* (ἐκ Πειραιῶς).—*εἰ... τὴν*

αὐτὴν παρειχόμεθ' (α)... προθυμίαν' οἱ Ἄθηναῖοι ἀπέκρουσαν τὰς περὶ παραδόσεως τῆς Ἀμφιπόλεως προτάσεις τῶν πρέσβειων τῶν Ἀμφιπολιτῶν, διότι εἶχον λάβει τὴν ψευδῆ διαβεβαίωσιν τοῦ Φιλ., ὅτι καταλαμβάνων οὗτος τὴν Ἀμφίπολιν θὰ τὴν παρεχώρει εἰς αὐτούς.—εἵχει ἂν Ἀμφίπολιν τότε καὶ... ἂν ἦτ' ἀπηλλαγμένοι· ἀπόδοσις τῆς ὑποθ. προτάσεως εἰ... παρειχόμεθ' (α).—τὰ πράγματα=οἱ περισπασμοί, οἱ σκοτοῦρες. Νοοῦνται αἱ φροντίδες καὶ αἱ πολεμικαὶ περιπέτειαι, εἰς ἃς ἀπεδύθησαν οἱ Ἄθηναῖοι μετὰ ταῦτα (ἀπὸ τοῦ 357 καὶ ἐξῆς) πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ἀμφιπόλεως.—**Πύδνα, Ποτειδαία, Μεθώνη, Παγασαί**· αἱ πόλεις αὗται καιελήφθησαν ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην ὑπὸ τοῦ Φιλ.· τότε κατελήφθη ἡ Πύδνα ἐγνωρίσαμεν ἤδη (§ 5)· ἡ Ποτειδαία ἐκυριεύθη τὸ ἐπόμενον ἔτος τῆς καταλήψεως τῆς Πύδνης, ἡ Μεθώνη τῷ 353 καὶ αἱ Παγασαὶ τῷ 352. Ἡ δὲ **Ποτειδαία** ἦτο πόλις τῆς Χαλκιδικῆς ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ συνδέοντος τὴν Παλλήνην μετὰ τῆς στερεᾶς, ἀποικισθεῖσα ὑπὸ τῶν Κορινθίων· ἡ **Μεθώνη** ἦτο πόλις κειμένη παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον κατὰ τὸ σημερινὸν Ἐλευθεροχώρι, ἀποικία τῶν Ἐρετριέων· αἱ δὲ **Παγασαί** ἦτο παράλιος πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἐπίνειον τῶν Φερῶν, ἐκ ταύτης δ' ἔλαβε τὸ ὄνομα ὁ Παγασητικὸς κόλπος (βλ. γεωγρ. πίνακα).—**τάλλα**· ἔνν. **χωρία**=ἄχυρά, ὄχυραί θέσεις. Ὁ ὀήτωρ ὑπαινίσσεται τὰς Φερὰς, τὴν Μαγνησίαν, θορκικὰς καὶ χαλκιδικὰς τινὰς πόλεις.—**ἵνα μὴ... διατρέβω**· ἡ τελικὴ αὕτη πρότασις ἐξαρτᾶται ἐκ νοουμένης φράσεως : **σιωπῶ δὲ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἵνα...**—**καθ' ἕκαστα**=ἕνα ἕνα χωριστά.—**διατρέβω**· ἔνν. **τὸν χρόνον**=χρονοτριβῶ.—**πολιορκούμενα**· ἡ μετοχὴ ἐτέθη κατὰ τὸ γένος τοῦ πλήσιεστέρου ὑποκειμένου: **τάλλα**.—**τῷ πρώτῳ**· ἐπεξηγήσις τοῦ ἐνὶ=τῷ πρώτῳ ἐλθόντι πρὸς αἴτησιν τῆς βοηθείας ἡμῶν.—**προθύμως καὶ ὡς προσῆκεν**· οἱ Ἄθηναῖοι ἔστειλαν μὲν βοηθείας εἰς τὰς πολιορκουμένας πόλεις, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐνταῦθα, ἀλλ' ὅχι ἐγκαίρως, ἐπειδὴ δὲ πρὸς τούτοις ἀπετελοῦντο αὐταὶ ἐκ μισθοφόρων, οὐδὲν κατώρθωσαν.—**αὐτοὶ=ἡμεῖς αὐτοί**.—**ῥάδιος** (ἔνν. **χειροῦσθαι**)=εὐκολοπολέμητος, εὐκολονίκητος.—**ῥάονι...** ἂν ἐχρώμεθα τῷ **Φιλίππῳ**=σήμερον θὰ εἴχομεν δοσοληψίας (=θὰ εἴχομεν νὰ κάμωμεν) μὲ ἕνα Φίλιππον περισσότερον εὐκολονίκητον καὶ πολὺ ἀσθενέστερον.—**τὸ παρὸν**=ἡ ἐκάστοτε παρουσιαζομένη εὐκαιρία.—**προῖμαί τι**=παραμελῶ, περιφρονῶ τι.—**αὐτόματα**=

μόνα των, χωρὶς τὴν ἰδικήν σας συνεργίαν.—*ἔχω καλῶς*=λαμβάνω καλὸν τέλος, εὐοδοῦμαι.—*οὐδεὶς πω*=κανεὶς μέχρι τοῦδε.—*νυνὶ δὴ*: διὰ τούτων ἐπανέρχεται ὁ ῥήτωρ εἰς τὰ ἐν § 8 προειρημένα (*οὐ δεῖ δὴ τοιοῦτον... καιρὸν ἀφεῖναι*), ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀπεμακρύνθη διὰ τὴν παρεμβολὴν τῶν παραδειγμάτων.—*καιρός τις*=σπουδαία (=τις) εὐκαιρία.—*οὗτος ὁ τῶν Ὀλυνθίων*: ἐπεξήγησις τοῦ *καιρός τις=οὗτος, ὃν οἱ Ὀλύνθιοι παρέχουσιν*.—*αὐτόματος*: διότι οἱ Ὀλύνθιοι αὐθορμήτως ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων.—*ἐλάττων=ἥττων=μικροτέρας ἀξίας, σπουδαιότητος*.—*τῶν προτέρων ἐκείνων*: τίνων;

§ 10-11.

(ἀπὸ τῶν λέξεων *Καὶ ἔμοιγε*).

ἔμοιγε δοκεῖ τις ἄν' ὃ ἄν συναπτέος πρὸς τὸ *ἔχειν*, πρὸ τοῦ ὁποίου ἐπαναλαμβάνεται διὰ τὴν πολλὴν ἀπομάκρυνσιν.—*τις... καταστάς=εἴ τις κατασταίῃ*: ἡ μετοχὴ ἀποτελεῖ τὸ συνεπτυγμένον ἠγούμενον τοῦ ὑποθετικοῦ λόγου, οὗ ἀπόδοσις τὸ *ἄν ἔχειν* (=ὄτι ἔχοι ἄν).—*καθίσταμαι δίκαιος λογιστῆς τινος*=γίνομαι δίκαιος κριτῆς τινος, κάθομαι καὶ λογαριάζω μὲ ἀκριβείαν κάτι τι.—*τῶν ὑπερηγμένων*: μετοχὴ τοῦ ῥ. *ὑπάρχω ὑπάρχω τινί*=παρέχω εὐεργεσίας εἰς τινὰ ἀπ' ἑμαυτοῦ, ἐξ ἰδίας προαιρέσεως.—*τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ὑπερηγμένα=ταῦτα, ἃ οἱ θεοὶ ὑπέρηξαν ἡμῖν*=τὰς εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας οἱ θεοὶ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως παρέσχον εἰς ἡμᾶς. Διὰ τούτων ἐννοεῖ ὁ ῥήτωρ τὰς εὐνοϊκὰς περιστάσεις, τὰς ὁποίας οἱ θεοὶ προνοοῦμενοι τῶν Ἀθηναίων παρεῖχον πάντοτε εἰς αὐτούς.—*ἄν ἔχειν*: ἐκ τοῦ *δοκεῖ*.—*τὸ... ἀπολωλεκέναι (ἡμᾶς)*: ἀντικείμενον τοῦ *ἄν θείῃ*.—*κατὰ τὸν πόλεμον*: τὸν γνωστὸν πόλεμον, τὸν περὶ τῆς Ἀμφιπόλεως, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου οἱ Ἀθηναῖοι ἔχασαν τὰς πόλεις, τὰς ὁποίας ὁ ῥήτωρ ἀνέφερεν ἀνωτέρω (§ 9) [πρὸβλ. καὶ Ὀλυνθιακοῦ Β', § 25].—*τῆς ἡμετέρας ἀμελείας*: γενικὴ κατηγορηματικὴ τοῦ *ἄν τις θείῃ*=δύναται τις νὰ (τὸ) καταλογίσῃ εἰς τὴν ἰδικήν μας ἀμέλειαν, νὰ (τὸ) θεωρήσῃ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἰδικῆς μας ἀμελείας.—*τὸ δέ... πεπονθέναι, πεφηνέναι τε*: ἀμφότερα τὰ ἀπαρέμφατα εἶναι ἀντικείμενα τοῦ *ἄν θείῃν*.—*πεφηνέναι*: ποῖον τὸ ρῆμα;—*τὸ μήτε... πεπονθέναι (ἡμᾶς), πεφηνέναι τε*=τὸ νὰ μὴ ἔχωμεν πάθει, καὶ τὸ νὰ ἔχη

μάλιστα παρουσιασθῆ.—*πάλαι*—ἀπὸ πολλοῦ, ἀπὸ καιρόν.—*τοῦτο τὸ ἀπολωλεμένα*.—*συμμαχία ἀντίρροπός τινος*—συμμαχία ἰσοβαρῆς (=ἴσης ἀξίας) τινος, ἀντισταθμῶσά τι. Ἡ πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους συμμαχία ἰσοσταθμειῖ πρὸς τὰ ἀπολεσθέντα χωρία κατὰ τὸν ῥήτορα διὰ τὴν δύναμιν τῆς πόλεως (περὶ ἧς βλέπε γεν. εἰσαγωγήν, σελ. 13 κ.έ.).—*ἂν βουλώμεθα χρῆσθαι* (ἔνν. *αὐτῇ, τῇ συμμαχίᾳ*)—ἔὰν θέλωμεν νὰ κάμωμεν (ῥοθῆν) χρῆσιν αὐτῆς—ἀρκεῖ νὰ τὴν ἐκμεταλλευθῶμεν καταλλήλως.—*τῆς παρ' ἐκείνων εὐνοίας...θείην*—ἐγὼ τοῦλάχιστον θὰ ἐθεώρουν (τοῦτο) ὡς εὐεργεσίαν προερχομένην ἐκ τῆς (πρὸς ἡμᾶς) εὐνοίας ἐκείνων (τῶν θεῶν).—*παρόμοιόν ἐστιν, ὅπερ... κτήσεως*—*τοῦτο ἐστὶ παρόμοιον τούτῳ* (=ἐκείνῳ), *ὅπερ (γίγνεται) καὶ περὶ τῆς τῶν χρ. κτήσεως*—τοῦτο εἶναι ὅμοιον μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συμβαίνει προκειμένου περὶ τῆς ἀποκτήσεως χρημάτων· ἔλευθέρως—σχετικῶς μὲ τὰς παρὰ τῶν θεῶν παρεχομένας εὐεργεσίας συμβαίνει τὸ ἴδιον, τὸ ὁποῖον συμβαίνει προκειμένου περὶ τῆς ἀποκτήσεως χρημάτων.—*σφῶζω* = διασφῶζω, διατηρῶ.—*λανθάνω ἀναλῶν* (ἢ *ἀναλίσκων*)—ἔξοδεύω χωρὶς νὰ καταλάβω (πότε τὰ ἐξώδευσα).—*συνανήλωσε καὶ τὸ μεμνήσθαι τὴν χάριν*—*σὺν τούτοις, ἃ ἔλαβεν, ἀνήλωσε καὶ τὴν (ὀφειλομένην τῇ τύχῃ) χάριν συνανήλωσε*· γνωμικὸς ἀόριστος—*συναναλίσκει*.—*συναναλίσκω καὶ τὸ μεμνήσθαι τὴν χάριν*—ἀποβάλλω (μαζὶ μὲ τὰ χρήματα) καὶ τὴν ἀνάμνησιν τῆς ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης.—*καὶ περὶ τῶν πραγμάτων (τῶν πολιτικῶν) οὕτως* (ἔνν. *ἐστί, γίγνεται*)—τὸ αὐτὸ ἰσχύει προκειμένου καὶ περὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων.—*οὐδ' εἰ συνέβη τι... μνημονεύουσι*—*οὐ μνημονεύουσι καὶ εἰ συνέβη χρηστόν τι παρὰ τῶν θεῶν*.—*χρηστόν*—καλόν, ὠφέλιμον.—*οὐ μνημονεύω* = λησμονῶ.—*πρὸς τὸ*—κατὰ τό, ἀναλόγως πρὸς τό.—*τὸ ἐκβάν*—ἡ ἔκβασις, τὸ ἀποτέλεσμα.—*τὰ πρὶν ὑπάρξαντα*—τὰ πρότερον γενόμενα.—*κρίνεται*· ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

§ 12.

διό· διότι οἱ θεοὶ παρέχουν εἰς ἡμᾶς τόσῳ καλὴν εὐκαιρίαν.—*καὶ σφόδρα*· τὸ *καὶ* ἐδῶ ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ *σφόδρα*—πολὺ σοβαρῶς.—*τῶν λοιπῶν*—τῶν ὑπολοίπων, δι' ὅ,τι μᾶς μένει ἐκ τῆς τύχης μας. Ὁ ῥήτωρ ἐννοεῖ τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα θὰ

προέλθουν ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους συμμαχίας ἐναντίον τοῦ Φιλίππου.—**φροντίζω τινός**· ἐδῶ=σκέπτομαι τι.—**ταῦτα**· τουτέστι τὰ **λοιπά**.—**ἐπανορθοῦμαι τι**=σηκώνω κάτι, πὸν ἔπεσε, καὶ τὸ ἐπαναφέρω εἰς τὴν θέσιν του· ἐδῶ μεταφορικῶς=χειρίζομαι τι ὀρθῶς.—**ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις**=**ἐπὶ τοῖς μὴ πεπραγμένοις, τοῖς ἡμελημένοις**=δι' ὅσα ἐξ ἀμελείας παρελείψαμεν νὰ πράξωμεν.—**ἀδοξία**=ἀνυποληψία, ὄνειδος.—**ἀποτρίβομαι τι**=διὰ τῆς τριβῆς τῆς πλύσεως καθαρίζω τι=ἐξαλείφω τι.—**προησόμεθα**· μέλλων τοῦ ὁ. **προῖμαι**· **προῖμαι τι** δὲ=ἀφήνω τι εἰς τὴν τύχην του.—**καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώπους**· τοὺς Ὀλυνθίους, ὡς ἐγκατελείψαμεν τοὺς Ἀμφιπολίτας, τοὺς Πυθναίους, Ποτειδαίτας κλπ. (πρβλ. § 8 καὶ 9). Λέγων ταῦτα ὁ Δημοσθένης στρέφεται πρὸς τοὺς παρόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρέσβεις τῶν Ὀλυνθίων.—**εἶτ' (α)**· ἐξακολουθεῖ ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ εἶ.—**καταστρέφομαι τινα**=ὑποτάσσω τινά.—**φράζω** (φράσις)=λέγω.—**τί τὸ κωλύον ἔτ' (ι) αὐτὸν ἔσται**=τί θὰ εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον νὰ ἐμποδίζῃ αὐτὸν τότε (μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς Ὀλύνθου).—**οἱ βούλεται**· εὐφημισμός· ἀντὶ νὰ εἴπῃ : **ἐπ' Ἀττικὴν** (πρβλ. § 15 καὶ 25).

§ 13.

ἄρα=ἄρα γε (ἐν φῶ: **ἄρα**=λοιπόν).—**τὸν τρόπον, δι' ὃν**=**ὅπως, πῶς**=τίνι τρόπῳ.—**Ἀμφίπολιν...**· ὁ ῥήτωρ ἐν τῇ ἀφηγήσει τῶν κατακτήσεων τοῦ Φιλ. ἀκολουθεῖ χρονολογικὴν σειρὰν. Τὴν Ἀμφίπολιν ἐκυρίευσεν ὁ Φ. τῷ 357 π.Χ., τὴν Πύδναν τῷ 357 ἐπίσης, τὴν Ποτειδαίαν τῷ 356 καὶ τὴν Μεθώνην τῷ 353.—**πάλιν**=κατόπιν.—**αὐθις**=ὑστερον.—**Θεσσαλίας ἐπέβη**· τῷ 352, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ θεσσαλικοῦ λαοῦ κατὰ τῶν τυράννων τῶν Φερῶν Λυκόφρονος καὶ Πειθολάου.—**ἐπιβαίνω τινός**=βάζω τὸ πόδι μου εἰς τι.—**Φεράς, Παγασάς, Μαγνησίαν**· τὰς δύο πρώτας κατέλαβεν ὁ Φίλιππος μετὰ τὴν πρόθεσιν νὰ κρατήσῃ, εἰς δὲ τὰς Φεράς, τὴν πόλιν τῶν τυράννων, ἔδωκεν αὐτονομίαν. Αἱ δὲ Φεραὶ ἦσαν ἀρχαιοτάτη θεσσαλικὴ πόλις, ἀφ' οὗ μετέσχε καὶ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου ὑπὸ τὸν Εὐμηλον, κειμένη εἰς τὸ ΝΑ. τέρμα τῆς πελασγικῆς πεδιάδος. Εἶχεν ἐπίνειον τὰς Παγασάς. Ἡ δὲ Μαγνησία ἀποτελοῦσα τὸ ἀνατολικώτατον μέρος τῆς Θεσσαλίας περιελάμβανε τὴν σημερινὴν ὁμώνυμον χερσόνησον (βλ. γεωγρ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ. "Εκδοσις Α'

Ν. Φραγκίσκου—Χ. Παπαναστασίου

Φηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

πίνακα).—**πάνθ' (πάντα)**=ἅλα ἐν γένει (τὰ ἐν Θεσσαλίᾳ).—**δν...**
τρόπον=ὅπως. — **εὐτρεπίζω τι**=τακτοποιῶ, κανονίζω τι.—
ῥῆχει' (ῥῆχειτο): παρατατικός μὲ σημασίαν ἀορίστου τοῦ ῥήματος
οἴχομαι=ἀπέρχομαι.—**ῥῆχει' εἰς Θράκην** τῷ 352 ὁ Φίλιππος,
ἀπ' οὗ ἐπεχείρησε νὰ καταλάβῃ τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν καὶ
ἀπέτυχε κατόπιν τῆς ὑπὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ προβληθείσης
ἀντιστάσεως, ἐστράφη πρὸς τὴν Θράκην.—**τοὺς μὲν... τοὺς δέ**=
ἄλλους μὲν... ἄλλους δέ.— **ἐκβάλλω τινὰ**=ἐκδιώκω, ἐκθρονίζω
τινά. Ὅτε ὁ Φ. ἔφθασεν εἰς Θράκην εὗρε τοὺς διαδόχους τοῦ
βασιλέως τῶν Θρακῶν Κότυος Κερσοβλέπτην, Ἀμάδοκον καὶ
Βηρισάδην ἐρίζοντας περὶ τοῦ θρόνου· ἐκ τούτων ὁ Φ. τὸν μὲν
Κερσοβλέπτην ἐξεδιώξεν ἐκ Θράκης, τὸν δὲ Ἀμάδοκον καὶ Βηρι-
σάδην ἀνεβίβασεν εἰς τὸν θρόνον.—**ῥαίζω=ῥᾶον ἔχω ἐκ τῆς νό-**
σου=καλυτερεύω ἀπὸ τὴν ἀσθενείαν, παίρνω ἐπάνω μου.—**ἀπο-**
κλίνω ἐπὶ τὸ ῥαθυμεῖν=ἀποκλίνων ἐκ τῶν σχεδίων μου παρα-
δίδομαι εἰς ἀνάπαυσιν.—**ἐπιχειρῶ τινι**=προσβάλλω τινά.—**Ἄ-**
λυνθίοις: ὁ Δημοσθένης ἐννοεῖ προφανῶς τὴν στρατιωτικὴν
ἐπίδειξιν, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Φ. κατὰ τῆς Ὀλύνθου τῷ 351
(βλέπε εἰσαγωγὴν εἰς τὸν λόγον σελ. 19).—**τὰς δὲ ἐπὶ Ἰλλυ-**
ριοῦς...στρατείας: σχῆμα ὑπερβατόν·=**τὰς δὲ στρατείας αὐ-**
τοῦ ἐπὶ Ἰλλ. καὶ Παίονας καὶ πρὸς Ἀρούββαν καὶ ὅποι ἄν
τις εἴποι παραλείπω. Ἐναντίον τῶν Ἰλλυριῶν καὶ Παιόνων
ἐστράτευσεν ὁ Φίλιππος τῷ 355· κατὰ δὲ τοῦ Ἀρούββου, υἱοῦ
τοῦ Ἀλκέτα καὶ θεοῦ πρὸς πατρός τῆς συζύγου τοῦ Φιλίππου
Ὀλυμπιάδος, βασιλέως τῶν ἐν Ἠπείρῳ Μολοσσῶν, ἐπῆλθεν ὁ
Φ. πιθανῶς τῷ 352 ὄχι πρὸς κατακτητικούς σκοπούς, ἀλλ' ἵνα
συνδιαλλάξῃ τοὺς περὶ τοῦ θρόνου ἐρίζοντας ἀδελφούς Ἀρούββαν
καὶ Νεοπτόλεμον, τὸν πενθερόν αὐτοῦ. Οἱ δὲ Ἰλλυριοὶ ἦσαν
λαὸς κατοικῶν εἰς τὰς Α. ἀπὸ τῆς Ἀδριατικῆς κατὰ τὴν ση-
μερινὴν Δαλματίαν, Βοσνίαν καὶ Ἀλβανίαν. Οἱ Παίονες ἐξ ἄλ-
λου κατέκον τὴν μεταξὺ Σκάρδου καὶ Ὀρβήλου χώραν τῆς
Β. Μακεδονίας (βλ. γεωγραφικὸν πίνακα).

§ 14-15.

τί=πρὸς τί, πρὸς ποῖον σκοπόν.—**ἵνα γνῶτε** κλπ.· τελικὴ
πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς ἐξυπακουομένης πρότασεως: **λέγω**
ταῦτα ὑμῖν...—αἰσθάνομαι· μετ' αἰτιατικῆς συντασσόμενον=

ἐννοῶ.—καὶ τὸ προῖσθαι...καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην· ἐπε-
 ξήγησις τοῦ ἀμφοτέρω. —τὸ προῖσθαι...ὡς ἀλυσιτελής· ἢ σύν-
 ταξις : ὡς ἀλυσιτελής (ἔστι) τὸ προῖσθαι ἀεὶ καθ' ἕκαστόν
 τι τῶν πραγμάτων. —ὡς=πόσον. —ἀλυσιτελής=ἀνωφελής, ἐπι-
 ζήμιος. —τὸ προῖσθαι...τῶν πραγμάτων=τὸ νὰ ἀφήνωμεν
 πάντοτε νὰ μᾶς διαφεύγουν αἱ παρουσιαζόμεναι εὐκαιρία ἢ μία
 κατόπιν τῆς ἄλλης. Λέγων ταῦτα ὁ Δημ. ἐννοεῖ τὰς εὐκαιρίας,
 αἵτινες ἐδόθησαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν καταπολέμησιν
 τοῦ Φ. καὶ περὶ ὧν ἔκαμε λόγον ἀνωτέρω (§ 9). —φιλοπραγ-
 μοσύνη=ἡ περὶ τὸ πράττειν μανία, ὁ πόθος πρὸς διαρκῆ ἐνασχό-
 λησιν περὶ πολλά. —ἡ (φιλοπραγμοσύνη) Φίλ. χρῆται καὶ συ-
 ζῆ=μὲ τὴν ὁποίαν συνδιατρίβει καὶ συζῆ ὁ Φ. =ἡ ὁποία ἀποτε-
 λεῖ ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ὑπάρξεως τοῦ Φ., εἶναι συμφυῆς μὲ
 τὸν Φ. —ὕφ' ἧς=ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ὁποίας. —οὐκ ἔστιν
 ὄπως=δὲν ὑπάρχει τρόπος νά..., δὲν εἶναι δυνατόν νά... —ἀγαπῶ
 τινι=μένω ἱκανοποιημένος μὲ κάτι, ἀρκοῦμαι εἰς τι. —εἰ δ' ὁ
 μὲν...ὕμεῖς δέ· ἢ πλοκή : εἰ δ' ὁ μὲν ἐγνωκῶς ἔσται, ὡς
 δεῖ ἀεὶ πράττειν τι μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων, ὑμεῖς δ' (ἐγνω-
 κότες ἔσεσθε) κλπ. —ἐγνωκῶς ἔσται· τετελεσμ. μέλλον τοῦ
 γιννώσκω· γιννώσκω ὡς=σηματίζω γνώμην ὅτι, ἐμφοροῦμαι
 ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν ὅτι. —τὰ ὑπάρχοντα=τὰ ὅσα ἤδη ἔχει. —
 πράττω· ἐδῶ=ζητῶ νὰ ἀποκτήσω. —ἀντιλαμβάνομαι τινος=; —
 ἐρρωμένως (ῥώννυμαι)=μὲ γερῆ καρδιά, μὲ δραστηριότητα. —τὰ
 πράγματα=τὰ πολεμικὰ πράγματα, αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις (ἀλλὰ
 καὶ αἱ λοιπαὶ ὑποθέσεις τῆς πόλεως). —σκοποῦμαι=σκέπτομαι,
 συλλογίζομαι. —εἰς τί ποτ' ἐλπίς (ἔστι) ταῦτα τελευτήσαι=εἰς τί
 τέλος πάντων ὑπάρχει ἐλπίς νὰ ἀπολήξουν ταῦτα=ποῖαν τέλος πάν-
 των ἔκβασιν αὐτῆς τῆς καταστάσεως πρέπει νὰ περιμένη κανεῖς. —
 εὐήθης=ἀφελής, ἀπλοϊκός. —ὅστις ἀγνοεῖ· ἀναφορική συμπερα-
 σματικὴ πρότασις. —τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον· βραχυλογία· τὸ πλήρες
 θὰ ἦτο : τὸν ἐκεῖ πόλεμον ἐκεῖθεν. —δεῦρο=ἐδῶ, εἰς τὴν Ἀττι-
 κήν. —εἰ τοῦτο γενήσεται· ποῖον; ^ῥῥαδίως=εὐκόλως, ἀπερισκέ-
 πτως, μὲ ἔλαφρὰν συνείδησιν. —ἐπὶ μεγάλοις τόκοις· ὁ μέγιστος
 τόκος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦτο συνήθως 36 ο]ο. —εὐπορῶ=ζῶ μὲ
 εὐπορίαν, εὐτυχίαν. —τὰ ἀρχαῖα=τὰ παλαιὰ κτήματα (κατ' ἀντί-
 θεσιν πρὸς τὰ παρὰ τῶν δανειστῶν λαμβανόμενα νέα δάνεια)=
 τὰ πατρικὰ κτήματα· ταῦτα συνιστάμενα εἰς ἀγρούς, οἰκίας, ἐπι-
 π्ला, σκευὴ κλπ. ἔδιδον εἰς ὑποθήκην καὶ ἐνέχυρον οἱ δανειζόμενοι

ῥοκὸ ἀμυγῆσαι

εἰς τοὺς δανειστάς των.—*ἀπέστησαν*· γνωμικὸς ἀόριστος=*ἀφίστανται*.—*ἀφίσταμαί τινος*=ἀπομακρύνομαί τινος, χάνω τι.—*ἐπὶ πολλῶ* (ἐνν. τόκῳ) *φανῶμεν ἐρραθυμηκότες*· τὸ *φανῶμεν* ἐκ τοῦ *μή*=μήπως φανῶμεν, ὅτι πολὺ ἀκριβὰ ἐπληρώσαμεν (ἐξηγοράσαμεν) τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀνάπαυσίν μας.—*πρὸς ἡδονήν*=πρὸς εὐχαρίστησιν, πρὸς προσωρινὴν ἀπόλαυσιν.—*ζητοῦντες*· δηλ. *ποιεῖν*.—*πολλὰ καὶ χαλεπὰ*=*πολλὰ χαλεπὰ*=πολλὰ δυσάρεστα (ὡς ἡ εἰσφορὰ καὶ ἡ αὐτοπρόσωπος στρατεία).—*ὧν*=*τούτων*, ἅ· ἡ γενικὴ ἐκ τοῦ *πολλά*.—*ἐλθωμεν...κινδυνεύσωμεν*· ἐξακολουθεῖ ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ *μή*.—*κινδυνεύω περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ*=ἐκθέτω εἰς κίνδυνον τὰ ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ὑπάρχοντά μου. Ὁ ῥήτωρ εἰς τὸ τμήμα αὐτὸ θέλει νὰ τονίσῃ τοῦτο: ἐὰν ὁ πόλεμος ἐκ τῆς νωθρότητός μας μεταφερθῇ εἰς τὴν Ἀττικὴν, τότε ὅλοι θὰ ἀντιληφθῶμεν, ὅτι πολὺ ἀκριβὰ ἐξηγοράσαμεν τὴν ἡσυχίαν τὴν προερχομένην ἐκ τῆς ἀδρανείας μας, διότι ὄχι μόνον ἀπώλεσαμεν τὰς ἐν Θρᾷκη καὶ Μακεδονίᾳ κτήσεις, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύομεν ἤδη περὶ αὐτῶν τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπαρχόντων μας.

§ 16.

ἐπιτιμῶ=κατακρίνω.—*παντός ἐστὶ τι*=εἶναι ἔργον τοῦ καθενός τι, ὃ καθεὶς ἤμπορεῖ νὰ κάμνη τι.—*ὕπερ τῶν παρόντων*=περὶ τῶν παρόντων, εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις.—*ἀποφαίνομαι* (ἐνν. γνώμην) *ὅ,τι*=ἐκφράζω τὴν γνώμην μου περὶ τοῦ τί, ὑποδεικνύω τι.—*τούτ' (ο)*· δηλ. τὸ *ἀποφαίνεσθαι γνώμην*.—*συμβούλου ἐστὶ τι*=εἶναι ἔργον συμβούλου τι=προσιδιάζει τι εἰς ἄνθρωπον δυνάμενον νὰ δίδῃ (δρθᾶς) συμβουλᾶς.—*τοὺς αἰτίους*· τῆς κακῆς ἐκβάσεως τῆς ὑποθέσεως.—*ἐν ὀργῇ ποιοῦμαί τινα*=ὀργίζομαι κατὰ τινος, τὰ βάζω μὲ κάποιον.—*οἱ ὕστατοι περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντες*=οἱ τελευταῖοι λαβόντες τὸν λόγον περὶ τῆς ὑποθέσεως.—*κατὰ γνώμην ἐκβαίνει τι*=ὑπόθεσίς τις λαμβάνει τέλος σύμφωνα πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν (τινός).—*οὐ μὴν*=ἀλλ' ὅμως, παρὰ ταῦτα.—*σκοπῶ τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν*=ἀποβλέπω εἰς τὴν προσωπικὴν μου ἀσφάλειαν.—*ὑποστείλασθαι*· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν πλοίων· διότι *ὑποστελλομαι*=μαζεύω τὰ πανιὰ τοῦ πλοίου. (πρβλ. *ὑποστολή* τῆς σημαίας) ἐκ φόβου ἐπικειμένης τρικυμίας· ἐδῶ *ὑποστελλομαι*.

περὶ τινος = ἐκ φόβου ἀποφεύγω νὰ ὀμιλήσω ἐλευθέρως περὶ τινος = ἐκ φόβου ἀποσιωπῶ τι. — *περὶ ὧν* = *περὶ τούτων*, ἄ.

§ 17-18.

διχῆ = *διπλῶς* = κατὰ δύο τρόπους, διὰ διπλῆς ἐνεργείας. — *βοηθητέον ἐστὶν ὑμῖν τοῖς πράγμασι* = *δεῖ ὑμᾶς βοηθεῖν τοῖς πράγμασι*. *βοηθῶ τοῖς πράγμασι* δὲ = σφῶζω τὴν κατάστασιν, συνεργῶ εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν πραγμάτων. — *τῷ τε τὰς πόλεις... σφῶζειν... καί... (τῷ) ἐκπέμπειν... καὶ τῷ... κακῶς ποιεῖν*· δοτικαὶ τοῦ τρόπου ἐπεξηγοῦσαι τὸ *διχῆ*. — *τῷ τε τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σφῶζειν* = καὶ μὲ τὸ νὰ προσπαθῆτε νὰ σφῶζετε τὰς πόλεις χάριν τῶν Ὀλυνθίων. Ὁ δῆτωρ νοεῖ τὰς ἐν Χαλκιδικῇ πόλεις, περισσοτέρας τῶν 30 (πρβλ. γεν. εἰσαγ. σελ. 13), αἵτινες συνεμάχουν τότε μὲ τοὺς Ὀλυνθίους καὶ αἱ ὁποῖαι ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τοῦ Φιλίππου προτοῦ οὗτος στρατεύσῃ ἐπὶ τὴν Ὀλυνθον. — *καὶ τοὺς τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας ἐκπέμπειν* = *καὶ (τῷ) ἐκπέμπειν* (=πέμπειν ἐξ Ἀθηνῶν) *τοὺς στρατιώτας τοὺς τοῦτο ποιήσοντας* (δηλ. τὸ σφῶζειν τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις). — *κακῶς ποιῶ τινα* = βλάπτω τινά· ἐπὶ χώρας· διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀγρῶν καὶ διὰ τῶν δενδροτομιῶν. — *ἐτέροις*· διαφόροις ἐκείνων, οἵτινες θὰ σταλοῦν πρὸς σωτηρίαν τῶν ἐν Χαλκιδικῇ πόλεων. — *θάτερον* = *τὸ ἕτερον* = τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο. — *ὀλιγορῶ τινος* = παραμελῶ τι, παραλείπω τι. — *ὀκνῶ* = φοβοῦμαι. — *μάταιός μοι γίγνεται ἡ στρατεία* = ἡ ἐκστρατεία μου ἀποβαίνει εἰς μάτην, μού πηγαίνει στὰ χαμένα. — *εἴτε (=εἰ). . παραστήσεται. . εἴτε προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει*· τῶν ὑποθετικῶν τούτων προτάσεων τῆς μὲν πρώτης ἀπόδοσις εἶναι τὸ *ῥαδίως ἀμυνεῖται*, τῶν δὲ ἑτέρων δύο τὸ *περιέσται*. — *ὑμῶν... κακῶς ποιούντων* = ἦν ὑμεῖς τὴν ἐκείνου κακῶς ποιῆτε. — *ὑπομείνας τοῦτ'*· δηλ. *τὸ κακῶς ποιεῖν ὑμᾶς τὴν χώραν ἐκείνου*. — *ὑπομένω τι* = ἀνέχομαί τι. — *παρίσταμαί τινα* = *παρίστημι ἑμαυτῷ τινα* = ὑποτάσσω τινά. — *ῥαδίως*· συναπτόν τῷ ἀμυνεῖται· διότι μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ὀλύνθου θὰ ἦτο εὔκολον εἰς τὸν Φ. νὰ βαδίσῃ μὲ συγκεντρωμένας τὰς δυνάμεις κατὰ τῶν ἐπιδρομέων τῆς χώρας του καὶ νὰ τοὺς ἀποκρούσῃ. — *ἐπὶ τὴν οἰκίαν*· ἐνν. *χώραν*. — *ἐλθῶν* = ἐπανελθῶν. — *ἀμύνομαι*· ἀμετάβ. = ἀνθί-

σταμαι, ὑπερασπίζω ἑμαυτὸν ἀμυνόμενος. — *βοηθῆσαντων...*
εἰς Ὀλυνθον = ἦν ὑμεῖς μόνον βοηθήσητε εἰς Ὀλυνθον. —
τὰ οἴκοι = τὰ πράγματα τῆς πατρίδος, ἡ πατρίς. — *προσκαθε-*
δεῖται: μέλλον τοῦ ῥ. *προσκαθέξομαι* = κάθημαι πλησίον
 πόλεως καὶ πολιορκῶ αὐτήν. — *προσεδρεύω* = *προσκαθέξομαι*:
προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι = θὰ συνε-
 χίσῃ τὴν πολιορκίαν (τῆς Ὀλύνθου καὶ τῶν ἄλλων ἐν Χαλκιδικῇ
 πόλεων) καὶ μὲ πείσμα θὰ ἐπιμείνῃ εἰς αὐτήν. — *περίειμί τι-*
νος = *ὑπέρειμι*, *περιγίγνομαι τινος* = εἶμαι ὑπέρτερός τινος,
 ὑπερισχύω τινός. — *τῷ χρόνῳ* = μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, μὲ
 τὸν καιρόν. — *διχῆ*: κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου *βοήθειαν*
 ἐπέχον θέσιν ἐπιθέτου = *διττῆν* = διηρημένην εἰς δύο.

§ 19-20.

περὶ χρημάτων πόρου (ἐνν. λέγω τάδε) = ὅσον διὰ τὸν πό-
 ρον (= ἐξέυρεσιν) χρημάτων [= ὅσον ἀφορᾷ τὰ χρηματικά μέσα]
 (λέγω τὰ ἐξῆς). — *ἔστιν... ἔστιν*: ἐπαναδίπλωσις. — *ἔστι* *χρημάτα*
τινι = ἔχει τις χρήματα, διαθέτει τις χρ. — *στρατιωτικὰ* = ἀνή-
 κοντα εἰς τοὺς στρατιώτας, προωρισμένα διὰ τὰς στρατιωτικὰς
 ἀνάγκας. Ὁ Δημοσθένης λέγων *στρατιωτικὰ χρήματα* ἐννοεῖ τὰ
 λεγόμενα *θεωρικά*, τουτέστι τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ἀπὸ
 τῶν χρόνων τοῦ δημαγωγοῦ Κλεοφῶντος, ὅστις προέστη τοῦ δή-
 μου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἑτέρου δημαγωγοῦ Κλέωνος (422),
 διενέμοντο κατὰ τὰς ἐφορτὰς εἰς τοὺς πολίτας, διὰ νὰ ἐφορτάζου-
 ῖλοι καὶ μηδεὶς ἐξ ἀνεχίας στερεῖται θέσεως ἐν τῷ θεάτρῳ κα-
 ἀπέχῃ τῶν θυσιῶν. Τὰ χρήματα ταῦτα ἐπληρώνοντο ἐκ τῶν πε-
 ρισσευμάτων τῶν δημοσίων προσόδων· ἐν καιρῷ ὅμως πολέμου
 ὠρίζετο διὰ νόμου νὰ δαπανῶνται εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας.
 Ἄλλ' ὅτε προστάτης τοῦ δήμου ἔγινεν ὁ Εὐβουλος ἠκυρώθη ὁ
 τελευταῖος οὗτος νόμος καὶ ἀπὸ τότε, ὅπωςδήποτε καὶ ἂν εἶχον
 τὰ πράγματα, διενέμοντο τὰ χρήματα ταῦτα εἰς τὸν δῆμον ὡς
 θεωρικά. — *οὕτως*: τοῦτο διασαφεῖται διὰ τοῦ *ὡς βούλεσθε* =
 ὅπως ἀγαπᾶτε, ὅπως σᾶς ἀρέσει (δηλαδὴ εἰς τὰς ἐν τῷ θεάτρῳ
 παραστάσεις καὶ πανηγύρεις). — *λαμβάνετε*: καὶ δαπανᾶτε. —
ἀποδίδωμί τί τινι = δίδω ὀπίσω εἰς τίνα κάτι, τὸ ὁποῖον
 ὀφείλω. Ὁ ῥήτωρ φρονῶν, ὅτι τὰ θεωρικά κατὰ τὸν παλαιότερον
 νόμον ἀνήκουν εἰς τοὺς στρατευομένους χρησιμοποιεῖ τὸ ἀποδι-

δόσαι.—*προσδεῖ τινί τινος*—ἔστι πρόσδειά τινί τινος—χρειάζεται τις ἀκόμη (=πρός) καὶ ἄλλο τι.—*μᾶλλον δ' (έ)* ἐπανόρθωσις=ἢ μᾶλλον=ἢ διὰ τὸ εἶμαι ἀκριβέστερος.—*ἅπαντος ἐνδεῖ (ὕμιν) τοῦ πόρου*—ἔστιν ἐνδεια (ὕμιν) ἅπαντος τοῦ πόρου=ἔχετε ἔλλειψιν ὄλου ἐν γένει τοῦ στρατιωτικοῦ πόρου=θὰ χρειασθῆναι τὸ ἐξεύρετε (ἀπὸ τὴν ἀρχὴν) ὄλον τὸ χρηματικὸν ποσόν, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖται διὰ τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας.—*γράφω*=ἐγγράφως προτείνω. Περὶ τῆς ὑποχρεώσεως, ἣν εἶχον οἱ ἀγορεύοντες τὸ παραδίδουν γραπτὸν σημεῖωμα τῶν ὄσων ἐμελλον τὸ προτείνου ἐν τῷ λόγῳ αὐτῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, βλέπε κατὰ Φιλίππου Α', § 33.—*μὰ Δί' (α) οὐκ ἔγωγε* ἔνν. *γράφω* κλπ.=μὰ τὸν Δία ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν προτείνω ἕνα τέτοιο πρᾶγμα· ἐλευθέρως=ὁ θεὸς τὸ μὴ με ἀξιώσῃ τὸ προτείνω ἕνα τέτοιο πρᾶγμα. Ὁ Δημοσθένης ὑπαινιχθεὶς ἀπλῶς τὴν μετατροπὴν τῶν θεωρικῶν εἰς στρατιωτικὰ διστάζει τὸ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τὸ εἰσηγηθῆναι τοῦτο καθαρά, ἵνα μὴ καταγγελθῆ διὰ τῆς *γραφῆς παρανόμων*, ὅτι προτείνει παράνομα πράγματα, ἐφ' ὅσον διὰ τοῦ ἰσχύοντος νόμου, τοῦ ὑπὸ τοῦ Εὐβούλου κατασταθέντος, ὠρίζετο, ὅπως τὰ περισεύματα τῶν δημοσίων προσόδων διατίθενται ὁπωσδήποτε πρὸς θεωρίαν. Ὁ δισταγμὸς οὗτος τοῦ δήτορος δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα πολιτικῆς ἀνανδρίας, ἀλλ' ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὸν φόβον, ὅτι ἡ ἐνδεχομένη παραδοχὴ τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας ὡς προτείνοντος παράνομα θὰ συνεπήγετο τὴν καταδίκην αὐτοῦ εἰς χρηματικὸν πρόστιμον ἢ καὶ ἀτιμίαν (ἦτοι στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων) καὶ δήμευσιν τῆς περιουσίας του, εἰς ἣν περίπτωσιν δὲν κατέβαλλεν ἐγκαίρως τὸ ἐπιβληθὲν πρόστιμον.—*κατασκευάζω στρατιώτας*=συγχροτῶ στρατιωτικὴν δύναμιν ἐξ ἀρχῆς, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. Τοῦτο λέγει ὁ Δημοσθένης, διότι οἱ Ἀθηναῖοι μόνον μισθοφόρους στρατιώτας διέθετον ὡς τὸ πολὺ.—*καὶ ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά*· ὄχι διὰ παντός, ἀλλ' εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν, ὅτε παρίσταται ἀνάγκη *στρατιώτας κατασκευασθῆναι*.—*καὶ μίαν σύνταξιν (δεῖν) εἶναι*....*τὰ δέοντα*=καὶ ὅτι πρέπει τὸ ὑπάρχειν μίαν καὶ ἡ αὐτὴ τάξις (δι' ὄλους) καὶ εἰς τὴν λῆψιν τῶν χρημάτων καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος· ἐλευθέρως=καὶ ὅτι πρέπει τὸ κανονισθῆναι τὰ πράγματα οὕτως, ὥστε ὅσοι λαμβάνουν χρήματα τὰ ἐκτελοῦν συγχρόνως καὶ τὰς στρατιωτικὰς καὶ τὰς λοιπὰς αὐτῶν ὑποχρεώσεις.—*ὕμεις δέ* ἔνν. *ἤγεῖσθε δεῖν*· ἐκ τούτου ἐξαρτᾶται τὸ *λαμβάνειν*.—*οὕτω πως*· ὡς δηλαδὴ πρᾶτι-

τετε τώρρα, τὸ ὁποῖον ἐγὼ δὲν ἐννοῶ (= *πως*)· τοῦτο διασαφεῖται διὰ τοῦ *ἀνευ πραγμάτων=μηδὲν ποιοῦντες=χωρὶς* νὰ προσφέρετε καμμίαν ὑπηρεσίαν εἰς ἀντάλλαγμα=*χωρὶς* νὰ χαλάτε τὴ ζαχαρένια σας — *ἔστι λοιπὸν=ὑπολείπεται.* — *δὴ=ὄθεν*, κατόπιν τούτου (ἀφ' οὗ δηλαδὴ ἐννοεῖτε νὰ χρησιμοποιήτε τὰ χρήματα τὰ προωρισμένα διὰ τὸν πόλεμον ὡς θεωρικά). — *πάντας*· ἀφ' οὗ πάντες ἐλάμβανον θεωρικά. — *εἰσφέρειν*· ὑποκείμενον τοῦ *ἔστι λοιπὸν*. Διὰ τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου ὁ ῥήτωρ προσπαθεῖ νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ λύσουν τὸν περὶ θεωρικῶν νόμον, διότι ἄλλως εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ συνεισφέρουν ἐξ ἰδίων πολλὰ ἢ ὀλίγα, πάντως δὲ περισσότερα τῶν ὄσων ἐλάμβανον διὰ θεωρίαν. — *ἂν πολλῶν δέη, πολλὰ κλπ.*· προκειμένου περὶ πολέμου, τοῦ ὁποίου ἄδηλος εἶναι καὶ ἡ διάρκεια καὶ ἡ ἔκβασις, ὁ Δημοσθ. δὲν ἠδύνατο νὰ ὀρίσῃ τὴς εἰσφοράς. — *δεῖ δὲ χρημάτων*· κατ' ἐννοίαν=*καὶ ἂν μὲν χρειασθοῦν πολλὰ ἢ ὀλίγα χρήματα δὲν ἠξεύρω*· τοῦτο ὅμως γνωρίζω ἀσφαλῶς, ὅτι χρειάζονται χρήματα=*πάντως* χρειάζονται κλπ. — *λέγουσι... ἄλλοι*· τίνες; — *ὧν ἔλεσθ' (ε)=τούτων δὲ* (τῶν πόρων τῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων καὶ ὑπ' ἐμοῦ ὑποδεικνυομένων) *ἔλεσθε.* — *ὅστις=τοῦτον, ὅστις.* — *ὕμιν*· συναπτόεν τῷ *δοκεῖ* καὶ οὐχὶ τῷ *συμφέρεῖ*.

§ 21-22.

ἄξιον· ἐνν. *ἔστι=ἄξιζι*, εἶναι σκόπιμον. — *τὰ πράγματα, ἐν ᾧ καθέστηκες νυνὶ τὰ Φιλ.=ἐν ᾧ* (=ἐν τίνι σημείῳ) *καθέστηκες νυνὶ τὰ πράγματα τοῦ Φιλ.=εἰς* ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται εἰς τὴν παροῦσαν στιγμὴν ὁ Φίλιππος. — *οὔτε γὰρ... ἔχει=τὰ γὰρ παρόντα (πράγματα) αὐτῷ οὔτε οὕτως εὐτρεπῶς ἔχει, ὡς δοκεῖ καὶ φήσειέ τις ἂν (ἔχειν ταῦτα) μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, οὐδ' (οὕτως ἔχει) ὡς ἂν κάλλιστ' ἔχοι.* — *τὰ παρόντα αὐτῷ (πράγματα)=τὰ* πράγματα αὐτοῦ εἰς τὴν παροῦσαν στιγμὴν. — *εὐτρεπῶς ἔχω=εἶμαι* τακτοποιημένος, εἶμαι ἐν τάξει. — *μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς=μὴ* ἐξετάζων κατὰ βάθος, ἐξετάζων (τὰ πράγματα) ἐπιφανειακῶς. — *οὐδ' (οὕτως ἔχει) ὡς ἂν κάλλιστ' (ἔχοι)=οὔτε* ἐν καλλίστῃ καταστάσει εἶναι=*οὔτε* εὐρίσκονται εἰς πάρα πολὺ ῥόδιον κατάστασιν. — *οὔτ' ἂν ἐξήνεγκε τὸν πόλεμον τοῦτον*· τὸν κατὰ τῶν Ὀλυνθίων· *ἐκφέρω πόλεμον δὲ=κη-*

φύττω πόλεμον.— *εἰ πολεμεῖν φήθη δεήσειν αὐτὸν*—ἐὰν ἐφαντάζετο (ἔβαζε με τὸν νοῦν του), ὅτι θὰ χρειασθῆ νὰ τὸν διεξαγάγῃ πραγματικῶς.—*ἀλλ' ὡς ἐπιῶν... ἀναιρηθήσεσθαι*—*ἀλλ' ἤλπιζε τότε (οἱ' ἐξήνεγκε τὸν πόλεμον) ἅπαντα τὰ πράγματα (τῶν Ὀλυνθίων) ἀναιρηθήσεσθαι (οὕτως) ὡς ἀναιρεῖται τις αὐτὰ ἐπιῶν*· ὅθεν ὡς ἐπιῶν—ὡς ἐξ ἐφόδου, μὲ τὴν πρώτην ἐφοδον.—*ἀναιροῦμαι τι*—λαμβάνω τι διὰ τὸν ἑαυτὸν μου—γίνομαι κύριός τινος.—*κᾶτα*—καὶ εἶτα.—*διαψεύδομαι*—ἀποτυγχάνω εἰς τοὺς ὑπολογισμούς μου, ἀπατῶμαι.—*τούτο*· δηλαδή·—*παρὰ γνώμην*—παρ' ἐλπίδα, παρὰ προσδοκίαν.—*τὰ τῶν Θετταλῶν (πράγματα)*—οἱ Θετταλοί.—*ταῦτα· τὰ τῶν Θετταλῶν πράγματα*—οἱ Θετταλοί—ὁ λαὸς οὗτος.—*ἄπιστα*· ἡ ἀπιστία τῶν Θετταλῶν ἦτο παροιμιώδης κατὰ τὴν ἀρχαιότητα.—*κομιδῆ*· ἔνν. *ἄπιστα*—*λίαν ἄπιστα, ἀπιστιότατα*.—*ὥσπερ ἦν*—ὅπως ἀκριβῶς ἦσαν ἀνέκαθεν (ἄπιστοι).—*τούτῳ*· τῷ Φιλίππῳ.—*ψηφίζομαι... ἀπαιτεῖν*—ἀποφασίζω νὰ ἀπαιτῶ.—*Παγασάς... καὶ Μαγνησίαν*· ὁ Φίλ., προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν τῷ 352 ἐναντίον τῶν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ἐπιδραμόντων Φωκῶν, εἰσήλασεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐξεδίωξε τοὺς Φωκεῖς, καθήρσε τὴν ἐν Φεραῖς τυραννίδα καὶ κατέλαβε τὰς Παγασάς καὶ τὴν Μαγνησίαν (προβλ. § 13).—*κεκωλύκασι*· οὐχι βιαίως, ἀλλὰ διὰ λόγων (προβλ. Ὀλυνθ. Β'. § 11 «*καὶ περὶ Μαγνησίας λόγους ποιεῖσθαι*»).—*τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀγοράς*· μετωνυμία—τὰ τέλη τῶν λιμένων καὶ τῶν ἀγορῶν (τὰ ὁποῖα οἱ Θεσσαλοὶ εἶχον παραχωρήσει εἰς τὸν Φ. εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ἐξώσεως τῶν τυράννων τῶν Φερῶν).—*καρποῦμαι τι*—ἀπολαύω τινός, διαχειρίζομαι τι πρὸς ἴδιον ὄφελος, εἰσάγω εἰς τὸ ταμεῖόν μου.—*τὰ κοινὰ τῶν Θετταλῶν*—τὸ κοινὸν τῶν Θ.—ἡ πολιτεία τῶν Θ.—*δέοι*· ἐξακολουθεῖ ἢ ἐκ τοῦ ὡς ἐξάρτησις (*ἤκουον... ὡς... δάσοιεν*).—*ἀπὸ τούτων*· τῶν τελῶν, τῶν προσόδων.—*διοικεῖν*· τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον.—*οὐ Φ. λαμβάνειν*—*οὐ δέοι Φ. λαμβάνειν (ταῦτα)*.—*εἰς στενὸν κομιδῆ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις αὐτῷ καταστήσεται*—εἰς πολὺ στενόχωρον θέσιν θὰ εὗρεθῆ μὲ τὴν συντήρησιν τοῦ μισθοφορικοῦ του στρατεύματος—πολὺ στενὰ (σκοῦρα) θὰ τὰ φέρῃ μὲ τὴν διατροφὴν τῶν μισθοφόρων.

§ 23.

ἀλλὰ μὴν... γε=ἀλλὰ τοῦλάχιστον. Ἡ ἔννοια : ἂν τὰ περὶ Θεσσαλῶν λεχθέντα στηριζῶνται ἐπὶ τῆς ἀξιοπιστίας ἄλλων, ὁ Παίων τοῦλάχιστον καὶ ὁ Ἴλλ. κλπ.—ὁ *Παίων*—ὁ *Ἰλλυριδὸς*=οἱ Παίονες—οἱ Ἰλλυριοὶ (πρβλ. τὸ ἰδικόν μας : ὁ Ἕλληνας, ὁ Ἀγγλος).—*ἀπλῶς* ἔνν. *εἰπεῖν*=γενικῶς εἰπεῖν.—*τούτους ἀπαντας* νοοῦνται ὅλοι οἱ βάρβαροι οἱ ὑποτεταγμένοι εἰς τὸν Φ.—*ἠγεῖσθαι* τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον.—*ἦδιον ἂν εἶναι* ἀντικείμενον τοῦ *ἠγεῖσθαι*=*ὅτι εἶσαν ἂν ἦδιον*=ὅτι μὲ μεγαλυτέραν εὐχαρίστησιν θὰ (ἦθελαν νὰ) ἦσαν=ὅτι θὰ ἐπροτιμοῦσαν νὰ εἶναι.—*ἀήθης εἰμί τινος*=εἶμαι ἀσυνήθιστος εἰς τι.—*κατακούω τινός*=εἶμαι ὑπήκοός τινος.—*καὶ ἀνθρώπος*=καὶ ἔξ ἄλλου ὁ κύριος αὐτός· ποῖος ;—*ὕβριστής εἰμι*=φέρομαι ἀλαζονικῶς, μὲ ὑπεροψίαν.—*οὐδὲν ἄπιστον ἴσως* ἔνν. *ἔστι τοῦτο (τὸ ὑβριστὴν εἶναι)*.—*οὐδέν* ἐπίρρημα.—*ἄπιστον*=ἀπίστευτον.—*εὖ πράττω*=εὐτυχῶ.—*κακῶς φρονῶ*=σκέπτομαι κακῶς.—*διόπερ*=δι' ὃν λόγον ἀκριβῶς=καὶ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς.—*τὸ φυλάξαι τὰγαθὰ* ἰδὲ Ὀλυμπ. Β', § 26.

§ 24.

ἀκαιρία=δυσμενῆς περίστασις, δυσμενεῖς συνθήκαι (οἷας παριστᾶ αὐτὰς ὁ ῥήτωρ ἀπὸ τῆς § 21-23).—*ἑτοίμως*=μετὰ προθυμίας.—*συναίρομαι τὰ πράγματα*=*αἴρομαι τὰ πράγματα σὺν τινι* (ἔδῳ *σὺν τοῖς Ὀλυμπίοις*)=παίρω ἐπάνω μου τὸ βάρος τῶν πραγμάτων τῇ βοηθείᾳ τινός=συνεργάζομαι μετὰ τινος πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως.—*προσβέυομαι*=ἀποστέλλω πρέσβεις (ἐν ᾧ *προσβεύω*=εἶμαι πρεσβευτής).—*ἐφ' ᾧ δεῖ* ἔνν. *προσβεύεσθαι* πρὸς παρακολούθησιν ἐκ τοῦ πλησίον τῆς ἐξελίξεως τῆς ἐν Ὀλύμπῳ καταστάσεως, ἵνα μὴ ὁ Φ. συνδιαλλαγῇ πρὸς τοὺς Ὀλυμπίους (πρβλ. § 2).—*τοὺς ἄλλους ἀπαντας* τοὺς ὑπὸ τὸν Φ. βαρβάρους καὶ Ἕλληνας.—*τοιοῦτον καιρόν* οἷον ἔχομεν ἡμεῖς ἤδη ἐναντίον ἐκείνου διὰ τῆς πρὸς Ὀλυμπίους συμμαχίας.—*πρὸς τῇ χώρᾳ (τῇ ἡμετέρᾳ, τῇ Ἀττικῇ)*=πλησίον τῆς χώρας μας.—*πῶς* συναπτόεν τῷ *ἑτοίμως· πῶς ἑτοίμως*=μετὰ πόσης ἐτοιμότητος, μετὰ πόσης προθυμίας.—*ἂν* εἰς τὸ

ἐλθεῖν.—εἴτ' (α) = ἔπειτα, καὶ ὕστερον ἀπὸ τὸ δεδομένον τοῦτο.—
 εἰ μὴδ' ἂ πάθοιτ' ἄν... οὐ τολμήσετε· ἢ σειρὰ τῶν λέξεων: εἰ
 καιρὸν ἔχοντες (ἐναντιωματικὴ μετοχὴ) οὐ τολμήσετε (=δει-
 λιάσετε, δκνήσετε) ποιῆσαι (αὐτὸν) μὴδὲ ταῦτα, ἂ πάθοιτ'
 ἄν (ὕπ' ἐκείνου = τοῦ Φ.), εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος· τὸ ἄρρητικὸν
 μόριον οὐ κατὰ τὸ φαινόμενον πλεονάζον ἐν τῷ λόγῳ (μὴδὲ
 ταῦτα ... οὐ) καὶ ἀνωμάλως τεθειμένον ἀντὶ τοῦ μὴ ἔχει καλῶς
 ἐνταῦθα, διότι ἡ ἄρρησις οὐ μετὰ τοῦ τολμῶ ἀποτελεῖ ἐν ῥήμα
 ἀντίθετον τοῦ τολμῶ· ὅθεν: εἰ οὐ τολμήσετε = εἰ δειλιάσετε,
 δκνήσετε.

§ 25-26.

ἔτι τοίνυν· τὸ τοίνυν μεταβατικὸν = δέ.—μὴδὲ τοῦθ' ὑμᾶς
 λανθανέτω = καὶ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς.—αἴρεσις ἐστὶ
 τινι = ἔχει κανεῖς νὰ ἐκλέξη. — πότερο' (α) = πότερον.—ἐκεῖ
 ποῦ; — παρ' ἡμῖν· δηλαδή; — τὰ τῶν Ὀλυνθίων (πράγματα) =
 ἡ δύναμις τῶν Ὀλυνθίων, οἱ Ὀλύνθιοι (πρβλ. τὰ τῶν Θετια-
 λῶν). — τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν οἰκειάν (ἐνν. γῆν, χώραν)
 ταύτην ἀδεῶς καρπούμενοι = ἀπολαύοντες ἐν ἀσφαλείᾳ τῶν
 καρπῶν τῆς χώρας ταύτης, ἡ ὁποία σᾶς μένει ἀκόμη (= τὴν
 ὑπάρχουσαν) καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ παλαιὰν κληρονομίαν
 ὑμῶν (= τὴν οἰκειάν). — ἐκεῖνα· τὰ τῶν Ὀλυνθίων = τὴν
 Ὀλυνθον.—μὴ λίαν πικρὸν κλπ.· ἡ ἐνδοιαστικὴ αὕτη πρό-
 τασις ἐξαορτᾶται ἐκ τοῦ ὑπονοουμένου ῥήματος δέδοικα.—
 πικρὸν ἦ· ἐνν. τοῦτο.— πικρὸν = δυσάρεστον.— καὶ συνεισ-
 βαλοῦσιν = οὐ μόνον οὐ κωλύσουσιν, ἀλλὰ καὶ συνεισβα-
 λοῦσι (τῷ Φ. εἰς Ἀττικὴν). Τοῦτο λέγει ὁ ῥήτωρ, διότι
 τὸ μεταξὺ Θεβαίων καὶ Ἀθηναίων μῖσος καὶ ἡ ζηλοτυπία χρο-
 νολογουμένη ἀπὸ μακροῦ, λόγῳ κυρίως τῆς διαγωγῆς τῶν
 Θεβαίων κατὰ τὰ Μηδικὰ καὶ τοῦ ὀλιγαρχικοῦ αὐτῶν πολιτεύ-
 ματος, εἶχεν ἐνταῖθι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους (355-346) ἕνεκα
 τοῦ Φωκικοῦ ἢ ἱεροῦ πολέμου.— ἀλλὰ Φωκεῖς· ποῖον ῥήμα νο-
 εῖται; — οἱ τὴν οἰκειάν οὐχ οἴοι τ' ὄντες = οἱ Φωκεῖς, οἱ
 οὐχ οἴοι τ' εἰσὶν κλπ.— ἐὰν μὴ βοηθήσῃθ' ὑμεῖς· ὁ ῥήτωρ
 ἔχει ὑπ' ὄψει του τὴν στρατιωτικὴν ἐνίσχυσιν, ἣν παρέσχον οἱ
 Ἀθηναῖοι εἰς τοὺς Φωκεῖς τῷ 352 καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἀπετροάπη
 ἡ διάβασις τῶν Θερμοπυλῶν ὑπὸ τοῦ Φ. καὶ ἡ εἰσβολὴ αὐτοῦ

εἰς τὴν Φωκίδα. — ἢ ἄλλος τις; ποῖον τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως; —
 ὦ τᾶν=φίλε μου. — οὐχὶ βουλήσεται· ἔνν. δεῦρο βαδίζειν Φί-
 λιππος. — ἄτιπον=παράδοξον, κωμικόν. — τῶν ἀτιπωτάτων
 εἴη ἄν=θα ἦτο ἓνα ἀπὸ τὰ πλέον παράδοξα πράγματα. — εἰ,
 ἃ νῦν... πράξει· ἢ σύνταξις: εἰ, δυνηθεῖς (=ἐπὶ δυνηθῆ),
 μὴ πράξει ταῦτα, ἄ. (καίπερ) ὀφλισκάνων ἄνοιαν, ὁμως ἐκ-
 λαλεῖ νῦν. — ἄνοιαν ὀφλισκάνω· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν δικα-
 στηρίων=δικασθεῖς εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ κόσμου καταδικάζο-
 μαι εἰς πρόστιμον νὰ λέγωμαι ἀνόητος· ἔλευθέρως=κινδυνεύω
 νὰ χαρακτηρισθῶ ὡς ἀνόητος. — ἐκλαλῶ=διασαλπίζω παντοῦ.
 Τί ἐξελάλει ὁ Φίλιππος;

§ 27.

ἡλίκα... ἐστὶ τὰ διάφορα=ἡλικία ἐστὶν ἡ (ὑπάρχουσα) δια-
 φορά. — ἡλικίος=πόσον μέγας. — οὐδὲ λόγου (τοῦτο) προσδεῖ=
 (τοῦτο) δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐκτεθῆ διὰ λόγου=τοῦτο δὲν χρειά-
 ζεται οὔτε νὰ λεχθῆ ἄν. — ὑμᾶς· συναπτεόν τῷ αὐτοῦς. — ἔξω
 τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλ' ἐν στρατοπέδῳ ἐντὸς τῆς Ἀττικῆς. — ἔξω
 γίγνομαι=στρατοπεδεύω ἔξω (τῆς πόλεως). — καὶ ὅσα ἀνάγκη...
 λαμβάνειν=καὶ λαμβάνειν τῶν (ἐν τῇ χώρᾳ γιγνομένων) ἐκ
 τῆς χώρας (τοσαῦτα), ὅσα ἀνάγκη (ἐστὶ λαμβάνειν ὑμᾶς)
 χρωμένους στρατοπέδῳ. — τῶν ἐκ τῆς χώρας=ἐκ τῶν προϋόν-
 των τῆς χώρας. — χρωμαι στρατοπέδῳ=διατελῶ ἐν ἐπιστρατείᾳ.
 πολεμίου λέγω· ἐπεξήγησις τοῦ μηδενός. — ἂν ζημιωθῆ-
 ναι=(ὅτι ζημιωθεῖεν ἂν)· ἀπόδοσις τῆς ὑποθετικῆς προτάσεως
 εἰ δεήσειεν. — τὸν πρὸ τοῦ πόλεμον=τὸν πρὸ τούτου (τοῦ πο-
 λέμου) πόλεμον, τὸ πρότερον πόλεμον. Ὁ Δημοσθένης ἐννοεῖ
 τὸν ἀπὸ τοῦ 357 ἀναληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἀνάκτη-
 σιν τῆς Ἀμφιπόλεως πόλεμον, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου
 ἔδαπανήθησαν, ὡς ἀλλαχοῦ αὐτὸς ὁ Δημοσθένης ἀναφέρει (Ὀ-
 λυνθιακὸς Γ', § 28), ὑπὲρ τὰ 1500 τάλαντα (πόσαι σημερινὰ
 δραχμαὶ;). — ἤξει· ποῦ; — ζημιώσασθαι=ζημιωθήσασθαι. —
 πρόσσεσθ' (πρόσσεστι) ἢ ὑβρις=πρὸς τῷ ζημιωθῆναι ἔστι
 καὶ ἡ πρὸς ὑμᾶς ὑβρις (τῶν πολεμίων). — ὑβρις=περιφρονή-
 σις, χλευασμός. — ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη=ἡ ἐπὶ τοῖς πε-
 πραγμένοις αἰσχύνη ἡμῶν=ἡ καταισχύνη διὰ τὴν (μέχρι τοῦδε)

διαγωγὴν μας. — *οὐδεμιᾶς ἐλάττων*· ἔνν. *οὔσα*. — *ζημίας*· χρηματικῆς ἢ κτηματικῆς. — *τοῖς...σώφροσιν*· δοτικὴ ἠθικὴ, τῆς *κρίσεως* ἰδιαιτέρως καλουμένη = κατὰ τὴν κρίσιν τῶν φρονίμων. — *γε* = πάντως, βεβαίως.

§ 28.

Πάντα ταῦτα· ὅσα ἀπ' ἀρχῆς εἶπεν ὁ ῥήτωρ. — *συνορῶ τι* = ἔχω τι πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν τῷ συνόλω του (= *συν*), λαμβάνω τι ὑπ' ὄψει. — *ἀποθθεῖν* = ἀπὸ τῆς πόλεως ὠθεῖν, ἀπομακρύνειν. — *ἐκεῖσε*· ποῦ; — *ὧν...ἔχουσι*· καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ *τῶν πολλῶν* = *δι ἔχουσι*. — *καλῶς ποιοῦντες* = καὶ καλὰ κάνουν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ἔχουν = καὶ δὲν τοὺς φθονῶ διὰ τοῦτο. — *οἱ ἐν ἡλικίᾳ* = οἱ διανύοντες τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν, οἱ στρατεύσιμοι. Ἐν Ἀθήναις ἐστρατεύοντο ἀπὸ τοῦ 18-60 ἔτους· καὶ οἱ μὲν νεώτατοι τῶν στρατευσόμενων (ἀπὸ τοῦ 18-20), ὅπως καὶ οἱ πρεσβύτατοι (ἀπὸ τοῦ 50-60), παρέμενον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας πρὸς φρουρήσιν τῶν τειχῶν καὶ τῶν ὀχυρῶν καὶ τήρησιν τῆς ἐννόμου τάξεως· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ 20-50 ἔτους, οἵτινες ἀπετέλουν καὶ τὴν κυρίως στρατεύσιμον δύναμιν, ἀπεστέλλοντο εἰς τὴν ζώνην τῶν ἐπιχειρήσεων. — *τῆς οἰκειίας*· ἔνν. *χώρας*. — *ἀκεραίου*· προληπτικὸν κατηγορούμενον = ὥστε ἀκέραιον εἶναι = ὥστε νὰ διατηρῆται ἀβλαβής. — *οἱ λέγοντες* = οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτειόμενοι. — *τὰ πεπολιτευμένα μοι* = αἱ πολιτικά μου πράξεις. — *εὐθυνα* = λογοδοσία (συνήθως ἀπαντᾷ εἰς πληθ. ἀριθμόν: *εὐθυναί*)· *εὐθυνα* δὲ ἐλέγετο κυρίως ἡ λογοδοσία, εἰς ἣν ὑπέκειντο οἱ διαχειρισθέντες οἰανδήποτε ἀρχὴν ἐν Ἀθήναις μετὰ τὴν λῆξιν αὐτῆς· ταύτην ἔδιδον ἐνώπιον τῶν εὐθυνουσῶν ἀρχῶν, ἦτοι τῶν 10 λογιστῶν, οἵτινες μετὰ τὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως τῆς ἀρχῆς εἰσήγον τὰς εὐθύνας τῶν ἐξεροχομένων ἀρχόντων εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον ἀποτελούμενον ἐκ 501 δικαστῶν. Προκειμένου ὅμως περὶ τῶν δητόρων οὗτοι δὲν ὑπεχρεοῦντο εἰς λογοδοσίαν παρὰ μόνον διὰ τὰς ἐγγράφους αὐτῶν προτάσεις πρὸς τὸν δῆμον. Ἐδῶ *συνεπῶς ὁ Δημοσθένης ἐννοεῖ ἠθικὰς μόνον εὐθύνas*. — *ὡς*· αἰτιολογικός. — *ἀτι* (α) = τινά. — *ὀποῖ' ἀτι' ἂν ὑμᾶς...*· ἔσεσθε = ὀποῖά τινα ἂν ἦ τὰ *περιστάντα* (= περικυκλώσαντα) *ὑμᾶς πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς (τοῖς ῥήτορσιν) ἔσεσθε* = κατὰ

τὴν ἔκβασιν, τὴν ὁποίαν θὰ ἔχουν διὰ σᾶς τὰ πράγματα, κατὰ ταύτην θὰ κρίνετε καὶ τὰς πολιτικὰς αὐτῶν πράξεις. Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ῥήτορος εἶναι αὕτη: ἂν διὰ τῶν συμβουλῶν τῶν ῥητόρων τὰ πράγματα τῆς πολιτείας προαχθοῦν, οἱ Ἀθηναῖοι θὰ ἀναγνωρίσουν, ὅτι οἱ ῥήτορες ὑπῆρξαν οἱ αἴτιοι τῆς ἐπιδόσεώς των· ἂν ἀντιθέτως διὰ τῶν εἰσηγήσεων τῶν ῥητόρων ἡ κατάστασις χειροτερεύσῃ, εἰς αὐτοὺς πάλιν θὰ ἀποδώσουν τὴν αἰτίαν τῶν μελλόντων νὰ προέλθουν κακῶν.—*χρηστὰ εἶη· ἐνν. τὰ πράγματα* = εἶθε νὰ λάβουν εὐχάριστον ἐξέλιξιν τὰ πράγματα = ἄμποτε νὰ πάνε καλὰ τὰ πράγματα.—*παντὸς εἵνεκα* (= *ἔνεκα*) = πρὸς τὸ καλὸν ὅλων τῶν τάξεων τῶν πολιτῶν.

II

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Β΄.

§ 1-2.

Ἐπὶ πολλῶν ἔνν. *πραγμάτων* = εἰς πολλὰς περιπτώσεις (μέχρι τοῦδε). — *τῇ πόλει* = *τῇ ἡμετέρᾳ πόλει*: ἡ δοτική συναπτεῖα τῷ: *εὐνοϊαν*. — *οὐχ' ἦκιστα* = *μάλιστα* = πρὸ πάντων. — *ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασι*: τοῖς σχετικοῖς πρὸς τὴν Ὀλυνθον. — *τό... γεγενῆσθαι... κεκτημένους* = *τὸ κεκτηῆσθαι*. — *καὶ (τὸ) γεγενῆσθαι... ἔχοντας* = *καὶ τὸ ἔχειν*. — *οἱ πολεμήσοντες Φιλίππῳ* = οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ διεξαγάγῃσι πόλεμον κατὰ τοῦ Φ. — *χώραν ἄμορον*: βλέπε γεν. εἰσαγωγὴν περὶ Ὀλύνθου (σελ. 13). — *δύναμιν τινα* = μεγάλην δύναμιν. Περὶ δὲ τῆς δυνάμεως τῆς Ὀλύνθου κατὰ τοὺς χρόνους τούτους βλέπε ἐπίσης γεν. εἰσαγωγὴν (σελ. 13 καὶ 14). — *τὸ μέγιστον ἀπάντων* = τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ ὅλα: τί συντακτικὸν φαινόμενον ἔχομεν ἐδῶ; — *ὑπὲρ τοῦ πολέμου* = περὶ τοῦ πολέμου. — *αἱ πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγαί* = πᾶσα μετ' ἐκείνου (τοῦ Φ.) διαπραγματεύσεις πρὸς συμφιλίωσιν. — *ἄπιστος*; (πρὸβλ. Ὀλυνθ. Α', § 5). — *ἀνάστασις*; (πρὸβλ. Ὀλυνθ. Α', § 5). — *δαιμόνιος* = ὑπερφυσικός, μυστηριώδης. — *ἔοικα* = ὁμοιάζω. — *αὐτοὺς ἡμᾶς αὐτοὺς* κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τό: *θεῖα εὐεργεσία*. — *τῶν ὑπαρχόντων* ἔνν. *ἡμῖν παρὰ τῶν θεῶν* = τῶν θεῶν εὐεργεσιῶν (πρὸβλ. Ὀλυνθ. Α', § 10 «*τῶν παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ὑπηργμένων*»). — *τῶν αἰσχυρῶν*: ἡ γενικὴ ἔξαορτᾶται ἐκ τοῦ νοουμένου *τι* = ἐν (τῶν πολλῶν) αἰσχυρῶν (πρὸβλ. Ὀλυνθ. Α', § 26 «*τῶν ἀτοπωτάτων*»). — *μᾶλλον δέ*; (πρὸβλ. Ὀλυνθ. Α', § 19-20). — *μὴ μόνον πόλεων καὶ τόπων... ἀλλὰ καὶ τῶν... συμμάχων καὶ καιρῶν*: αἱ γενικαὶ ἐκ τοῦ *προϊεμένους*: τὸ δὲ *προῖεμαι* συντάσσεται μὲν πάντοτε πρὸς αἰτιατικὴν,

ἐνταῦθα ὁμως συνετάχθη πρὸς γενικὴν ὀφειλομένην εἰς ἕλξιν τοῦ ἀκολουθοῦντος ἀναφορικοῦ ὧν (ἡμὲν ποτε κύριοι) [ἀντίστροφος ἕλξις].—*προτεμαί τι* (ἐδῶ τινος)=ἀφήνω τι νὰ φύγη ἀπὸ τὰς χεῖράς μου.—*τόπος*=ὄχυρά, ὄχυραὶ θέσεις. Τίνας πόλεις καὶ τίνα ὄχυρά ἐννοεῖ ὁ Δημοσθένης; (πρβλ. Ὀλυνθ. Α', § 12).—*τῶν συμμαχῶν* τῶν Ὀλυνθίων, πρὸς τοὺς ὁποίους εἶχον ἤδη συνάψε συμμαχίαν οἱ Ἀθηναῖοι.—*καιρῶν* ὡς ὁ πρὸς τὸν Φ. πόλεμος τῶν Ὀλυνθίων.

§ 3.4.

Τό. . διεξιέναι καί... (τὸ) προτρέπειν ὑποκείμενα τοῦ (*καλῶς*) *ἔχειν*.—*ῥώμη*=ἡ (πολεμικὴ) δύναμις.—*διεξέρχομαι τι*=διεξοδικῶς (=ἐκτενῶς καὶ λεπτομερῶς) διηγοῦμαι, ἐκθέτω τι.—*οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι*=φρονῶ, ὅτι δὲν εἶναι ὀρθόν, δὲν εἶναι τιμητικόν (δι' ἡμᾶς).—*ὑπὲρ τούτων*=περὶ τούτων (ἅτινα ἀναφέρονται εἰς τὴν ῥώμην τοῦ Φιλ.).—*ἐκείνῳ* τῷ Φ.—*ἔχω τινὶ φιλοτιμίαν*=παρέχω εἰς τίνα τιμὴν καὶ δόξαν.—*ἡμῖν δ' (ἐ) (μοι δοκεῖ) οὐχὶ καλῶς πεπραχθαι*=(αὐτὰ δὲ ταῦτα) ὑφ' ἡμῶν (νομίζω ὅτι) δὲν ἔχουνπραχθῆ καλῶς ὅθεν=εἰς ἡμᾶς (νομίζω ὅτι) αὐτὰ ταῦτα προσάπτουν καταισχύνην καὶ ἀδοξίαν.—*ὑπὲρ τὴν ἀξίαν... τὴν αὐτοῦ*=τῆς ἀξίας του.—*χρῶμαι τοῖς πράγμασι*=*χρῶμαι τοῖς καιροῖς*=ἐκμεταλλεύομαι τὰς καταλλήλους περιστάσεις.—*ὠφλήκατε* παρακ. τοῦ *ὀφλισκάνω* ὀφλισκάνω *αἰσχύνην*=ἐπισύρω αἰσχύνην κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου=ἐκκλίπτω ἠθικῶς εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων (πρβλ. Ὀλυνθ. Α', § 26 «ἀνοίαν ὀφλισκάνω»).—*μετ' ἀληθείας σκοποῦμαι*=ἐξετάζω τὰ (πράγματα) σύμφωνα μὲ τὴν ἀλήθειαν, ὅπως ἔχουν εἰς τὴν πραγματικότητα.—*ἐνθὲνδ' (ε)* ἐκ τοῦ βήματος καὶ τῆς ἐκκλησίας. Διὰ ποῖον λόγον;—*παρ' αὐτοῦ*=διὰ τῆς ἰδίας ἰκανότητος.—*ὧν*=δι' αἰ, δι' ὅσα γενικὴ τῆς αἰτίας εἰς τὸ *ὀφείλει χάριν* καὶ *δίκην λαβεῖν*.—*οἱ ὑπὲρ τινος πολιτευόμενοι*=οἱ διαχειριζόμενοι τὰ πράγματα τῆς πολιτείας πρὸς τὸ συμφέρον τινός.—*δίκην λαβεῖν* ἐνν. *παρ' αὐτῶν* (τῶν ὑπὲρ τοῦ Φ. δηλαδὴ πεπολιτευμένων).—*δίκην λαμβάνω παρὰ τινος*=τιμωρῶ τίνα, ἐκδικοῦμαι τίνα ποῖον τὸ παθητικόν τοῦ *δίκην λαμβάνω*;—*τοῦ λέγειν* δηλαδὴ ταῦτα (ὧν ἐκεῖνος ὀφείλει χάριν κλπ.).—*χωρὶς τούτων*=χωρὶς ν^ο

ἀπαριθμήσω ταῦτα (τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι τοῦ παρόντος ν' ἀναφέρω).—*ἔνι* ἢ πρόθεσις *ἐνὶ* (= *ἐν*) μετ' ἀναστροφῆς τοῦ τόνου· παρ' αὐτῇ νοεῖται τὸ ὄ. *ἔσι* = *ἔνεστι* = εἶναι δυνατόν· τούτου ὑποκείμενον ἐξυπακούεται τὸ *λέγειν*.—*βέλτιόν ἐστιν ἀκηκοέναι* = καλύτερον (συμφερότερον) εἶναι νὰ (τὰ) ἔχετε ἀκούσει (διότι τότε ἀποβάλλοντες τὸν φόβον θὰ ἀναλάβουν τὸ προσῆκον θάρρος)· ὡς β' ὄρον τῆς συγκρίσεως νοητέον τὸ ἀντίθετον : *ἢ μὴ ἀκηκοέναι* (πρβλ. τὸ σημερινόν : καλύτερα νὰ φύγωμεν κτ.).—*καὶ μεγάλα... ὄνειδῆ = καὶ (ἅ) μεγάλα ὄνειδῆ, ᾧ ἄνδρες Ἀθην., κατ' ἐκείνου φαίνουσι (ο) ἄν (ὁμῖν)* = καὶ ὅσα εἶναι δυνατόν νὰ φαίνωνται εἰς σᾶς, κύριοι (Ἀθηναῖοι), ὡς μεγάλα κατηγορίαι κατ' ἐκείνου, ὡς ἀποτελοῦντα μεγάλας ἠθικὰς κηλίδας ἐκείνου. Γί εἶναι ταῦτα θὰ εἶπη εὐθύς κατωτέρω ὁ ῥήτωρ.—*βουλομένοις = εἰ βούλοισθε*.—*ὄρθῶς δοκιμάζω = ὄρθῶς ἐξετάζω, ὄρθῶς κρίνω*.

§ 5.

Τὸ... καλεῖν... (τινα) (τὸν Φ.) ὑποκείμενον τοῦ εἶναι...—ἀνευ τοῦ τὰ πεπραγμένα (αὐτῷ) δεικνύναι = χωρὶς νὰ πιστοποιῇ τοῦτο διὰ τῶν πράξεων αὐτοῦ (τοῦ Φ.).—*λοιδορία* = κακολογία, συκοφαντία.—*κενὸς* = ἀβάσιμος, μὴ στηριζόμενος ἐπὶ πραγματικῶν δεδομένων.—*πώποτε = ἤδη* = μέχρι τοῦδε.—*ἐφ' ἅπασιν τούτοις* δι' ὅσα δηλ. μέχρι τοῦδε ἔπραξεν, ἐξ ὧν ἀπορρέουσι καὶ οἱ χαρακτηρισμοὶ *ἐπίορκος* καὶ *ἄπιστος*.—*ἐλέγχω τινὰ ἐπὶ τινι* = ἐλέγχω τινὰ βασιζόμενος εἰς τι.—*συμβαίνει δεῖσθαι* = κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν ἔχει (τοῦτο) ἀνάγκην.—*βραχεὸς λόγος*· διότι τὰ πράγματα εἶναι εὐαπόδεικτα.—*δυοῖν ἐνεχ'* = διὰ δύο λόγους, διὰ δύο αἰτίας.—*εἰρησθαι*· ὑποκείμενον τούτου : *τὸ... ἐλέγχειν*.—*τοῦ... φαίνεσθαι (ἐνεκα) καὶ τοῦ... ἰδεῖν (ἐνεκα)*· ἐπεξηγήσις τοῦ *δυοῖν ἐνεχ'* = (τὸ μὲν), ἵνα ἐκεῖνος... φαίνεται (ὁμῖν), τὸ δέ, ἵνα οἱ ὑπερεκπεπληγμένοι... ἴδωσιν.—*ὄπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρχει* = *ὄπερ καὶ ἀληθὲς ἐστίν*.—*φαῦλος* = ἀνάξιος λόγου, μηδαμινός.—*ὑπερεκπλήττομαί τινα* = μετὰ δέους καὶ θαυμασμοῦ προσβλέπω τινά.—*ὡς ἄμαχόν τινα* = ἐκλαμβάνοντες αὐτὸν ὡς ἀκαταμάχητον, ἀκαταγώνιστον.—*πάντα διεξέρχομαι* = ἐξαντλῶ ὅλα τὰ μέσα.—*παρακρούομενος*· δηλ. τοὺς ἄλλους.—*παρακρούομαί τινα*· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν ζυγιζόντων τι = τρώγω εἰς τὸ ζύγι κά-

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ. Ἔκδοσις Β'

Ν. Φραγκίσκου—Χ. Παπαναστασίου

6

ποιον=ἕξαπατῶ τινα.—*μέγας ηὐξήθη=ηὐξήθη οὕτως, ὥστε εἶναι μέγας* (πρβλ. Ὀλυνθ. Α', § 28 «*τῆς οἰκείας ἀκεραίου*»)—*καὶ πρὸς αὐτήν... αὐτῷ=καὶ* (ὅτι) ἔχουν φθάσει (πλέον) τὰ πράγματα δι' αὐτὸν ἀκριβῶς (=πρὸς αὐτήν) εἰς τὸ τέλος των=*καὶ ὅτι ἡ δύναμις, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησε, καταλύεται πλέον ὀριστικῶς.*

§ 67.

Ἐγὼ συναπτόεν τῷ : *καὶ αὐτὸς=καὶ ἐγὼ αὐτὸς* (καὶ ὄχι μόνον οἱ ὑπερεκπεπληγμένοι τὸν Φ.)—*εἰ τὰ δίκαια... ηὐξημένον=εἰ ἐώρων (αὐτόν, τὸν Φ.) ηὐξημένον, πράττοντα (=διὰ τοῦ πράττειν) τὰ δίκαια=εἰάν ἔβλεπα, ὅτι (αὐτός, ὁ Φίλιππος) ἔχει ἀποκτήσει δύναμιν διὰ μέσων ἠθικῶν.—εὐρίσκω... ἀναδέξασθαι* ἢ πλοκή : *εὐρίσκω (αὐτόν) προσαγαγόμενον τὴν μὲν ἡμετέραν εὐήθειαν τὸ κατ' ἀρχὰς τῷ φάσκειν...καὶ... (τῷ) κατασκευάσαι..., τὴν δὲ Ὀλυνθίων φιλίαν... τῷ... ἐξελεῖν καὶ (τῷ) ἀδικῆσαι μὲν, (τῷ) παραδοῦναι δέ..., Θεταλοὺς δέ... τῷ... ὑποσχέσθαι καὶ... (τῷ) ἀναδέξασθαι.—εὐήθεια=ἀπλοϊκότης, ἀφέλεια.—τὸ κατ' ἀρχὰς=κατ' ἀρχὰς.—δὲ Ὀλυνθίους ἀπήλανόν τινες=τότε, ὅτε πρέσβεις τῶν Ὀλυνθίων ἐξεδιῶκόν τινες. Ὁ ῥήτωρ ἐδῶ ὑπενθυμίζει τὴν κατὰ τὸ ἔτος 357 προσπάθειαν τῶν Ὀλυνθίων νὰ συνάψωσι συμμαχίαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐναντίον τοῦ Φ., ὅστις ἤδη ἐπολιόρκει τὴν Ἀμφίπολιν καὶ ὁ ὁποῖος μὲ τὴν καθ' ἑκάστην αἰξουσαν αὐτοῦ δύναμιν ἐνέπνεε τρόμον εἰς τοὺς ὁμόρους λαοὺς. Τὴν προσπάθειαν ἐκείνην τῶν Ὀλυνθίων ἐματαίωσεν ὁ Φ., ὅστις ταυτοχρόνως μὲ αὐτοὺς ἀπέστειλε πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, διὰ τῶν ὁποίων ἔδωκεν ὑπόσχεσιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι καταλαμβάνων τὴν Ἀμφίπολιν θὰ ἀπέδιδε ταύτην εἰς αὐτούς. Ὅθεν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστερξαν νὰ διαπραγματευθῶν τὴν ὑπὸ τῶν Ὀλυνθίων προτεινομένην συμμαχίαν καὶ ἀπέπεμψαν τοὺς πρέσβεις των.—ἐνθὲνδ' ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἐκκλησίας.—βουλομένους=οἱ ἐβούλοντο.—διαλέγομαί τινι=συζητῶ, διεξάγω διαπραγματεύσεις μετὰ τινος.—κατασκευάζω (συνηθέστερον κατασκευάζομαι) τι=μηχανῶμαι τι=ἐπινοῶ τι πανούργως, σατανικῶς (ὅπως θὰ ἐλέγομεν ἡμεῖς σήμερον).—τῷ φάσκειν... παραδώσειν καὶ (τῷ)... κατασκευάσαι=μὲ τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι θὰ*

παραδῶση...καί... μὲ τὴν (πανοῦργον) ἐπινόησιν...—*τὸ θρυλούμενόν ποτ' ἀπόρρητον ἐκείνο*—τὸ περίφημον ἐκεῖνο μυστικόν, τὸ ὁποῖον ἐφέρετο κάποτε εἰς τὰ στόματα ὄλων. Οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 358 ἔστειλαν τὸν Ἀντιφῶνα καὶ Χαρίδημον ὡς ἀντιπροσώπους αὐτῶν πρὸς τὸν Φ., ἵνα προτείνωσιν εἰς αὐτόν, αὐτοὶ μὲν νὰ τοῦ παραδώσουσιν τὴν Πύδναν, τὴν ὁποίαν ἀκόμη κατεῖχον, αὐτὸς δὲ καταλαμβάνων τὴν Ἀμφίπολιν νὰ τὴν δώσῃ εἰς αὐτούς. Τὰς προτάσεις ταύτας ἀπεδέχθη ὁ Φίλιππος. Ἴνα δὲ μὴ μεταδοθῇ ἡ συμφωνία αὕτη εἰς τοὺς Πυδναίους, οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ἐπανελθόντες οἴκαδε εἰς μὲν τὸν δῆμον δὲν ἀνεκοίνωσαν αὐτήν, μετὰ τῆς βουλῆς δὲ μόνον λαβούσης ταύτης γινώσκουσιν ἐνήργουν τὰ περαιτέρω· διὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι συνεζήτουν μὲν περὶ τῶν μυστικῶν τούτων διαπραγματεύσεων, ἠγγόνουν ὅμως τὸ περιεχόμενόν των. Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ Φ. ταχέως ἀνήρρεσε τὰς συμφωνίας του· διότι τῷ 357 ὄχι μόνον τὴν Ἀμφίπολιν καταληφθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ δὲν παρέδωκεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' εἰσβαλὼν καὶ εἰς τὴν Πύδναν, ἀποικίαν ἀθηναϊκὴν, κατέλαβε καὶ ταύτην.—*τούτῳ* συγκεφαλαίωσις τοῦ: *τῷ... φάσκειν καὶ... (τῷ) κατασκευάσαι*.—*προσάγομαί τινα*—ἐλκῶ μὲ τὸ μέρος μου, δελεάζω, ξεγελῶ κάποιον.—*τῷ... ἐξελεῖν*—μὲ τὸ νὰ κυριεύσῃ (κατόπιν πολιορκίας).—*ὑμᾶς*· ἐπεξήγησις τοῦ: *τοὺς πρότερον συμμάχους*. Ὁ Δημοσθ. λέγει, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν πρότερον σύμμαχοι τοῦ Φιλίππου, διότι διὰ τῆς συναφθείσης συμφωνίας τοῦ 358 αὐτομάτως ἐδημιουργεῖτο συμμαχία μεταξὺ Ἀθ. καὶ Φιλ.—*ἀδικῆσαι*· διότι κατέλαβε τὴν Ποτείδαιαν οὐσαν κτῆσιν ἀθηναϊκὴν.—*παραδοῦναι δ' ἐκείνοις (τὴν Ποτείδαιαν)*· κατὰ τὸ ἔτος 356 (βλ. γεν. εἰσαγ., σελ. 15).—*Θετταλὸς δέ*· ἔνν. *προσαγαγόμενον*.—*νῦν τὰ τελευταῖα*—τώρα τελευταῖα.—*Μαγνησίαν παραδώσειν*· ὁ Φίλ., ὅπως εἶδομεν ἐν τῷ Ὀλυμπ. Α' (§ 22), προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ θεσσαλικοῦ λαοῦ καὶ τῶν Ἀλεωνδῶν κατὰ τῶν τυράννων τῶν Φερῶν Λυκόφρονος καὶ Πειθολάου ἦλθεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν τῷ 356 καὶ πάλιν τῷ 352· ἀπ' οὗ δὲ ἐτακτοποίησε τὰ ἐκεῖ πράγματα διὰ τῆς καθαιρέσεως τῆς ἐν Φεραῖς τυραννίδος (352), κατέλαβε τὰς Παγασὰς καὶ τὴν Μαγνησίαν, τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς· μετὰ ταῦτα δ' ὅμως ὄχι μόνον τὴν ὑπόσχεσίν του ταύτην δὲν ἐτήρησεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλην Θεσσαλίαν διόκει αὐτοβούλως καὶ τὰς προσόδους τῶν λιμένων αὐτῆς εἰσῆγεν εἰς τὸ ἴδιον τσμεῖον.—

καλ.. (τῷ) ἀναδέξασθαι=καὶ μὲ τὸ νὰ ἀναλάβῃ.—τὸν Φωκικὸν πόλεμον· τῷ 353 ὁ στρατηγὸς τῶν Φωκέων Ὀνόμαρχος μετενεγκὼν τὸν πόλεμον εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἐληλάτει καὶ κατέστρεφεν αὐτήν· ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου μετ' εὐχαριστήσεως οἱ Θεσσαλοὶ ἤκουσαν τὴν πρότασιν τοῦ Φιλ., ὅτι αὐτὸς ἀναλαμβάνει νὰ διεξαγάγῃ τὸν κατὰ τῶν Φωκέων πόλεμον διὰ λογαριασμόν των· ἀλλ' ὁ Φιλ. παραβὰς τὰ ὑπεσχημένα μετὰ τὴν κατὰ τῶν Φωκέων νίκην του (352) προσήρτησε τὴν Θεσσαλίαν εἰς τὸ κράτος του.—*δλως*=γενικῶς.—*οὐδεὶς ἐστὶν ὄντιν' οὐ*=πάντας.—*φενακίζω* κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν φαλακρῶν τῶν διὰ τῆς *φενάκης* (=περούκας) ἀπατώντων=ἀπατῶ.—*χρῶμαί τινι*· ἐδῶ=ἔρχομαι εἰς σχέσεις πρὸς τινα.—*ἐκάστων*=ἐκάστου· συναπτέον τῷ : *ἀγνοούντων*.—*ἄνοια*=; (πρὸβλ. Ὀλυμπ. Α', § 26 «*ἄνοϊαν ὀφλισκάων*»).—*τῶν ἀγνοούντων αὐτόν*· δηλαδὴ τοὺς ἀπατηλοὺς του τρόπου.—*προσλαμβάνω (τὴν ἄνοϊαν)*=προσθέτω εἰς τὰς δυνάμεις μου τὴν μωρίαν=ἐκμεταλλεύομαι τὴν μωρίαν (τινός).

§ 8.

διὰ τούτων... διὰ τῶν αὐτῶν τούτων· δηλαδὴ τῶν ἀγνοούντων αὐτόν.—*ἤρθη μέγας*=; (πρὸβλ. § 5 «*μέγας ἠϋξήθη*»).—*ἠνίκα*=ἔφ' ὅσον.—*καθαιροῦμαι*· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν τειχῶν=κατακρημνίζομαι, καταπίπτω.—*εἶνεχ' ἑαυτοῦ*=πρὸς τὸ συμφέρον του ἀποκλειστικῶς.—*καιροῦ μὲν δὴ... τὰ πράγματα*=τὰ μὲν δὴ πράγματα πάρεσι Φιλίππῳ (δοτ. ἀντιχαριστική) πρὸς τοῦτο καιροῦ=εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον τοῦ καιροῦ (=ἀκαιρίας)=εἰς τοῦτο τὸ κρίσιμον σημεῖον· ἢ γενικὴ καιροῦ γενικὴ διαιρητικὴ εἰς τὸ τοῦτο.—*ἦ*=ἦ, ἂν ἄλλος τις ἔχει ἀντίθετον γνώμην.—*παρελθῶν... δειξάτω=παρελθέτω... καὶ δειξάτω*.—*παρέρχομαι*=ἀναβαίνω εἰς τὸ βῆμα (πρὸβλ. Ὀλυμπ. Α', § 1 «*ἦκει τις*» καὶ § 8-10 «*παρῆσαν ἐπὶ τουτὶ τὸ βῆμα*»).—*ἐμοί... ὑμῖν*· αἱ δοτικαὶ συναπτέαι τῷ *δειξάτω*.—*ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτα ἐγὼ λέγω=ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτά ἐστιν, ἃ ἐγὼ λέγω* (δηλαδὴ ὅτι ὁ Φ. ἠϋξήθη διὰ τῆς ἀπάτης).—*τὰ πρῶτ' (α)*=τὸ πρῶτον, εἰς τὴν ἀρχήν.—*τὰ λοιπὰ*=τοῦ λοιποῦ, ἀπ' ἐδῶ καὶ πέρα.—*πιστεύουσιν*· ἔνν. αὐτῷ (τῷ Φ.).—*οἱ δεδουλωμένοι Θετταλοί*· μετ' ὑπερβολῆς λέγει ὁ ῥήτωρ, ὅτι οἱ Θεσσαλοὶ ἦσαν ὑπόδουλοι εἰς τὸν Φ., διότι κατ' ἀλήθειαν οὐδέποτε οὔτοι

εἶχον στερηθῆ τῆς ἐλευθερίας καὶ αὐτονομίας των.—*οὐκ ἂν ἐλεύθεροι γένοιτο* (ο) ὡς ὑπόθεσις νοητέα: *εἰ δύναιτο*.—*ἄσμενοι*· τί εἶναι συντακτικῶς ἢ λέξις;

§ 9-10.

ταῦτα δηλαδή;—*κατέχω τὰ πράγματα* (ἐνν. τὰ *συμμαχικά*)=συγκρατῶ τὴν συμμαχικὴν μου δύναμιν.—*τῷ προειληφέναι*=ἐπειδὴ ἔχει προκαταλάβει. Διότι ὁ Φ. κατέλαβεν ὅσα ἀναφέρει ὁ Δημοσθένης (*τὰ χωρία καὶ λιμένας καὶ τὰ τοιαῦτα*) προτοῦ οἱ κατέχοντες αὐτὰ ἀντιληφθοῦν τοὺς σκοπούς του καὶ ἐτοιμασθοῦν πρὸς ἀντίστασιν.—*τὰ χωρία καὶ λιμένας*· ἐννοοῦνται ἰδίᾳ τὰ ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ ὄχυρά τῶν Ἀθηναίων καὶ οἱ θεσσαλικοὶ κυρίως λιμένες, τὰ ὅποια εἶχε καταλάβει ὁ Φ.—*τὰ τοιαῦτα*· τὰς ἀγορὰς (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 22)—*ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα* (*τὰ συμμαχικά*) *συνίσταται*=οἱ σύμμαχοι ἐνοῦνται ἐξ ἀμοιβαίας ἀγάπης=ἀμοιβαία ἀγάπη ἐνώνει τοὺς συμμάχους.—*συμπονῶ*=ὑφίσταμαι ἀπὸ κοινοῦ τοὺς κόπους καὶ τὰς ταλαιπωρίας τοῦ πολέμου.—*φέρω τὰς συμφορὰς*=ὑπομένω τὰς ἀτυχίας (τοῦ πολέμου).—*μένω*=παραμένω πιστὸς (εἰς τὴν συμμαχίαν), εἰς τὰς συμμαχικὰς ὑποχρεώσεις μου.—*ἐκ πλεονεξίας*=διὰ πλεονεξίας.—*ὥσπερ οὗτος*· ὁ Φίλιππος, ὅστις ἔλαβεν ἰσχὺν *ἀδικῶν καὶ ἐπιτορκῶν καὶ ψευδόμενος* (§ 10).—*ἰσχύω*=γίνομαι ἰσχυρός, ἀποκτῶ δύναμιν.—*ἡ πρώτη πρόφασις* (ἐνν. *τῶν δεδουλωμένων*)=ἡ πρώτη ἀσήμαντος ἀφορμή.—*πταῖσμα*=ἀτυχία.—*ἀνεχαιτίσε καὶ διέλυσε*=ἀναχαιτίζει καὶ διαλύει· γνωμικοὶ ἀόριστοι (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 11 «*συνανήλωσε καὶ τὸ μεμνήσθαι τὴν χάριν*» καὶ § 15 «*καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν*»)· ὁμοίως ἀόρ. εἶναι καὶ ὁ κατωτέρω *ἦνθησεν*.—*ἀναχαιτίζω*· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν ἵππων, οἵτινες *ἀναχαιτίζουσι* (=ὀρίπτουν τὴν χαιτὴν πρὸς τὰ ὀπίσω [=ἀνορθοῦν τὴν χαιτὴν], ἰστάμενοι κατὰ τοὺς οὐραίους πόδας)=ἀνατρέπω.—*ἔστιν*· μετ' ἀπαρεμφάτου (*κητήσασθαι*)=εἶναι δυνατόν.—*ἀδικοῦντα καὶ ἐπιτορκοῦντα καὶ ψευδόμενον*· τὸ ὑποκείμενον γενικὸν καὶ ἀόριστον.—*βεβαία δύναμις*=σταθερά, διαρκὴς δύναμις.—*τὰ τοιαῦτα*=ἢ διὰ τοιούτων (ἀνηθίκων) μέσων (δι' ἀδικίας, ἐπιτορκίας καὶ ψεύδους) ἀποκτηθεῖσα δύναμις.—*εἰς ἀπαξ*=διὰ μίαν φορὰν, πρὸς στιγμὴν.—*ἀντέχω*=διατη-

ροῦμαι.—*καὶ σφόδρα γ' ἠνθήσεν (τὰ τοιαῦτα) ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν*—καὶ μάλιστα ἢ (διὰ τοιούτων ἀνηθίκων μέσων) ἀποκτηθεῖσα δύναμις λαμβάνει μεγάλην ἐπίδοσιν στηριζομένη εἰς τὰς ἐλπίδας, τὰς ὁποίας παρέχει διὰ τὸ μέλλον.—*ἂν τύχη' ἔνν. ἀνθοῦντα'* διότι συνήθως δὲν ἀκμάζει δύναμις κτηθεῖσα δι' ἀνηθίκων μέσων.—*τῷ χρόνῳ*—; (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 18 «*ταχὺ περιέσται τῷ χρόνῳ*»)—*φωρᾶται'* ἔνν. τὰ τοιαῦτα πόσον σαθρὰ εἶναι· *φωρῶμαι* δὲ—ἐξελέγχομαι, ἀποκαλύπτομαι.—*περὶ αὐτὰ καταρρεῖ'* κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν μαραινομένων ἀνθέων—καταρρέουν πέριξ αὐτῶν—καταπίπτουν ῥίπτοντα τὰ φύλλα των γύρω των.—*οἰκίας'* ἢ γενικῆ αὐτῆ, ὡς καὶ αἱ ἐπόμενα *πλοίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων*, ἐκ τοῦ: *τὰ κάτωθεν*—τὰ κάτω μέρη.—*τῶν πράξεων'* ἔνν. *τῶν πολιτικῶν* (δηλαδὴ συμμαχίας, εἰρήνης, κλπ.).—*αἱ ἀρχαί*—αἱ ἀφορμαί, τὰ ἐλατήρια.—*αἱ ὑποθέσεις*—οἱ σκοποί. *ἀληθῆς*—εἰλικρινής, ἀγνός.

§ 11-13.

ὅπως τις λέγει... οὕτως ἀρέσκει μοι—οἷονδῆποτε κάλλιστον καὶ τάχιστον τρόπον βοηθείας προτείνει τις, τοῦτον (καὶ ἐγὼ) ἐγκρίνω· ὅπως βλέπομεν, ἐν ᾧ εἰς τὸν Ὀλυμπ. Α' (§ 17) ὁ ῥήτωρ ὑπέδειξε συγκεκριμένον τρόπον ἐνεργείας «*διχῆ βοηθητέον τοῖς πράγμασιν ὑμῖν* κλπ.», ἐδῶ ἀποφεύγει νὰ πράξῃ τοῦτο. Διατί;—*πρὸς δὲ Θεσσαλοὺς πρεσβείαν πέμπειν'* διότι οἱ Θεσσαλοὶ δυσηρεστημένοι ἤδη κατὰ τοῦ Φ. ὡς ἀπατήσαντος αὐτοὺς (πρβλ. § 7) θὰ ἦσαν πρόθυμοι νὰ ἐξεγερθῶσι κατ' αὐτοῦ.—*ἢ τὸς μὲν διδάξει ταῦτα, τοὺς δὲ παροξυνεῖ'* πρβλ. Ὀλυμπ. Α' § 2 «*ἢ τις ταῦτ' ἐρεῖ* κλπ.»—*τοὺς μὲν... τοὺς δέ'* διὰ τοῦ *τοὺς μὲν* ἔννοεῖ ὁ Δημοσθ. τοὺς ἔχοντας ἤδη τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀντισταθοῦν κατὰ τοῦ Φ., διὰ τοῦ: *τοὺς δέ* νοεῖ τοὺς ἀμφιρρέποντας ἀκόμη.—*διδάσκω τινά τι*—ἀνακοινῶ εἰς τινά τι.—*παροξύνω τινά*—ἐξερεθίζω, διαγαίρω τινά.—*Παγασὰς ἀπαιτεῖν καὶ περὶ Μαγνησίας λόγους ποιεῖσθαι'* πρβλ. τὰ ἐν τῷ Ὀλυμπ. Α' § 22 λεγόμενα περὶ τοῦ πράγματος.—*λόγους ποιοῦμαι περὶ τίνος*—συζητῶ, διεξάγω διαπραγματεύσεις περὶ τίνος.—*σκοποῦμαι τι*—ἔχω ὑπ' ὄψει μου τι.—*ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσι μόνον'* ἐπεξηγήσας τοῦ *τοῦτο*.—*οἱ παρ' ὑμῶν'* ἔνν. *πεμφθησόμενοι*.—

ἔχω· μετ' ἀπαρεμφάτου (*δεικνύειν*)=;—*ἐξεληλυθόντων ἡμῶν...*
καὶ ὄντων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν—*ἐὰν ἡμεῖς ἐξεληλυθότες ὦμεν*
καὶ ὦμεν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν—ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι ἡμεῖς
 ἔχομεν (ἐν τῷ μεταξὺ) ἐκστρατεύσει...καὶ καταγινόμεθα εἰς τὴν
 διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου.—*ἀξίως τῆς πόλεως*—ὅπως ἐπιβάλλει
 τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεώς μας (δηλαδὴ μετὰ δυνάμεως οἰκειάς, ἣτις
 νὰ ἔχη ἐπίγνωσιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῆς).—*ἄπεστι τὰ πρά-*
γματα—ἀπουσιάζουν, λείπουν τὰ ἔργα.—*κενός*—ἀνωφελής.—*ὁ*
παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως· ἐνν. *λόγος*.—*ὄσφ . . . ἐτοιμό-*
τατ' (α) (=ἐτοιμότερον) . . . *τοσοῦτω μᾶλλον*—μὲ ὄσφ μεγαλυ-
 τέραν εὐκολίαν . . . τόσφ περισσότερον.—*πολλὴν . . . μεγά-*
λην· κατηγορούμενα τῶν ἀντικειμένων: *μετάστασιν*. *μεταβο-*
λήν.—*μετάστασις*—ἀλλαγὴ, μεταβολή.—*μεταβολή*—ὀριζικὴ με-
 ταβολὴ τοῦ συστήματος τῆς πολιτικῆς.—*δεικτέον*· ἐνν. *ἔστι*—*δεῖ*
δεικνύναι ὑμᾶς.—*ἐτοίμως*=; (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 24 «*ἐτοι-*
μως συνάρασθαι», «*ἐτοίμως ἔλθεῖν*»).—*εἶπερ τις ὑμῖν προ-*
σέξει τὸν νοῦν—ἐὰν βεβαίως θέλετε νὰ δίδῃ τις προσοχὴν εἰς
 τοὺς λόγους σας (ὥστε νὰ πείθεται εἰς σᾶς καὶ νὰ σᾶς ἀκο-
 λουθῇ).—*ὡς προσήκει καὶ δεῖ*· ἐνν. *περαίνειν*—ὅπως ἔχετε
 ἠθικὴν ὑποχρέωσιν καὶ ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ ἀνάγκη.—*περαίνω*—
 ἐκτελῶ.—*τὰ συμμαχικά*· ἐνν. *πράγματα*—οἱ σύμμαχοι, ἡ συμ-
 μαχικὴ δύναμις.—*ἀσθενῶς καὶ ἀπίστως ἔχω*—εἶμαι ἀσθενῆς
 (ἀσχυρῆς) καὶ ἄπιστος.—*τὰ τῆς οἰκειάς ἀρχῆς*· ἐνν. *πράγμα-*
τα—ἡ ἰδίᾳ ἀρχή, τὸ ἰδιαιτέρον κράτος.—*ἐξελεγχθήσεται*· διὰ
 τοῦ πολέμου.

§ 14-15.

(μέχρι τῆς λέξεως *αὐτῶ*).

“*Ὀλως*—γενικῶς.—*ἐν προσθήκης μέρει*—ὡς πρόσθετον μέ-
 ρος—ὡς συμπληρωματικὴ (=ἐπικουρικὴ) δύναμις (καὶ οὐχὶ *αὐτὴ*
καθ' αὐτήν).—*μικρός*—εὐκαταφρόνητος, ἀσήμαντος.—*οἶον*—
 ὅπως π.χ.—*ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ὀλυνθίους*—ἐπὶ τῆς στρατη-
 γίας τοῦ Τιμοθέου κατὰ τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν Ὀλυνθίων.
 Ὁ Δημοσθένης ἐννοεῖ τὸν κατὰ τὸ ἔτος 364 πόλεμον τῶν Ἀθη-
 ναίων πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους, καθ' ὃν ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθη-
 ναίων Τιμόθεος, ἐπικουρούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Μα-

κεδονίας Πεοδίκκα, ἀφῆρσεν ἀπὸ τοὺς Ὀλυνθίους τὰς πόλεις Ποτειδαίαιαν καὶ Τορῶνην (πρβλ. τὰ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ περὶ Ὀλύνθου λεγόμενα, σελ. 14-15).—**πάλιν αὖ**=κατόπιν πάλιν.—**πρὸς Ποτειδαίαιαν**=κατὰ τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Ποτειδαίας. Οὗτος ἐγένετο τῷ 356 ὑπὸ τοῦ Φιλ. τῇ συμπράξει τῶν Ὀλυνθίων, ἀποτέλεσμα δ' αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἄλωσις τῆς Ποτειδαίας (πρβλ. εἰσαγωγὴν περὶ Ὀλύνθου, σελ. 15).—**ἐφάνη τι τοῦτο (δν) συναμφοτέρον**=τοῦτο (δηλαδὴ τῶν Μακεδόνων αἱ δυνάμεις) **συναμφοτέρον δν** (=εἰς ἐν συνενωθὲν μὲ τὰς δυνάμεις τῶν Ὀλυνθίων) **ἐφάνη τι** (=μέγα τι)=αὕτη ἡ δύναμις (ἡ μακεδονικὴ) ἠνωμένη μὲ τὴν δύναμιν τῶν Ὀλυνθίων ἀπεδείχθη ἀξιόλογος (=τι).—**νυνὶ=τὰ τελευταῖα**=πρὸ ὀλίγου, τῶρα τελευταῖα (δηλαδὴ τῷ 352).—**στασιάζω**=εὐρίσκομαι εἰς ἐμφυλίους στάσεις, σπαράσσομαι ὑπὸ ἐμφυλίων ἐρίδων (πρβλ. § 7).—**ταράττομαι**=περιέροχομαι εἰς ἐσωτερικὰς ταραχάς.—**ἐπὶ τὴν τυραννικὴν οἰκίαν ἐβοήθησεν**=ἔσπευσεν εἰς βοήθειαν (αὐτῶν, τῶν Θεσσ.) ἐναντίον τῆς οἰκογενείας τῶν τυράννων. Νοοῦνται οἱ τύραννοι τῶν Φερῶν Λυκόφρων καὶ Πειθόλαος (πρβλ. § 7).—**καὶ ὅποι τις...** τὸ **καὶ**=καὶ ἐν γένει.—**κἂν μικρὰν δύναμιν**=καὶ μικρὰν ἔστω δύναμιν.—**πάντ'(α)**=πάντως, πάντα (κατὰ τὴν σημερινὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως).—**αὐτῇ**: ἡ μακεδονικὴ δύναμις καὶ ἀρχή.—**κακὰ**=ἐλαττώματα, ἀδυναμίαι.—**καὶ οὗτος**=καὶ ὁ ἴδιος ἀκόμη (ὁ Φ.).—**τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις**: ἐπεξήγησις τοῦ **ἅπασι τούτοις**.—**ἐπισφαλῆς**=ἀσθενής.—**ἡ ὑπῆρχε φύσει**=ἀπὸ ὅ,τι ἦτο ἐκ φύσεως, ἀρχικῶς.—**κατασκευάζω**=καθιστῶ, φτειάχνω, ὅπως λέγομεν κοινῶς μετὰ τινος εἰρωνείας.—**αὐτῷ**: δοτ. ἀντιχαριστικὴ=πρὸς ζημίαν του.

§ 15-16.

(ἀπὸ τῶν λέξεων μὴ γὰρ)

χαίρω τοῖς αὐτοῖς=εὐρίσκω εὐχαρίστησιν εἰς τὰ ἴδια πράγματα.—**οἱ ἀρχόμενοι**=οἱ ὑπῆκοοι (τοῦ Φιλ.).—**καὶ τοῦτο** (δηλαδὴ **τὸ ἐνδοξος γενέσθαι**) **ἐξήλωκε**=καὶ εἰς τοῦτο (τὴν ἀπόκτησιν τῆς δόξης) ἔχει στρέψει (ὄλον) τὸν ζῆλόν του.—**προαιροῦμαι**: μετ' ἀπαρεμφάτου (**παθεῖν**) = θέτω ὡς σκοπόν, ὡς πρόγραμμα μου νὰ..., ἀποφασίζω νὰ...—**ἂν συμβῆ τι (κακὸν παθεῖν)**=ὅ,τι δῆποτε (κακὸν) καὶ ἂν συμβῆ (τὸ φέρον ἢ τύχη [νὰ πάθῃ]).—**τὴν τοῦ διαπράξασθαι... ἡρημένον**: ἡ σύν-

ταξις: ἡρημένος τὴν δόξαν τοῦ διαπραξασθαι ταῦτα, ἃ μη-
 δεὶς πώποτε ἄλλος Μακ. βασιλεὺς (διεπραξάτο), ἀντὶ τοῦ
 ζῆν ἀσφαλῶς=ἐπειδὴ ἔχει προτιμήσει τὴν δόξαν τοῦ νὰ πρα-
 γματοποιήσῃ ταῦτα, ὅσα κανεὶς ἄλλος μέχρι σήμερον βασιλεὺς
 τῶν Μακεδόνων δὲν κατώρθωσεν, ἀντὶ τῆς ἀπηλλαγμένης ἀπὸ
 κινδύνου ζωῆς.—τοῖς δὲ=τοῖς δὲ ἀρχομένοις.—ἡ ἀπὸ τού-
 των φιλοτιμία=ἡ τιμὴ καὶ δόξα, ἡ ὁποία προέροχεται ἐκ (τῶν
 κατορθωμάτων) τούτων (τοῦ Φ.).—οὐ μέτεστί τινί τινος=δὲν
 μετέχει τίς τινος.—κόπτομαί τινι=καταπονοῦμαι μὲ τι.—ταῖς
 στρατεῖαις ταύταις ἄνω κάτω (γιγνομέναις)=μὲ τὰς (γνωστὰς)
 ταύτας ἐκστρατείας, αἱ ὁποῖαι γίνονται πότε πρὸς τὰ ἐπάνω,
 πότε πρὸς τὰ κάτω (περὶ τούτων βλέπε Ὁλυμπ. Α', § 12-13).—
 τάλαιπωρῶ=ταλαιπωροῦμαι.—τὰ ἔργα=αἱ γεωργικαὶ ἐργα-
 σίαι, ἢ καλλιέργεια τῶν ἀγρῶν.—τὰ ἴδια=αἱ ἰδιωτικαὶ ὑποθέ-
 σεις, αἱ καθόλου ἰδιωτικαὶ ἐνασχολήσεις.—διατρίβω ἐπὶ τινι=
 καταγίνομαι εἰς τι, ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι.—οὐδ' ὅσ' ἂν ποιή-
 σωσιν... ταῦτ' ἔχοντες διαθέσθαι=οὐτ' ἔχοντες διαθέσθαι
 ταῦτα, ὅσ' ἂν ποιήσωσιν.—ποιῶ τι=παράγω τι.—οὕτως,
 ὅπως ἂν δύνωνται=ἔτσι, ὅπως ἡμποροῦν=ὅπως ὅπως, μὲ τὰ
 πῶς καὶ μὲ τὰ πῶς, ὅπως λέγομεν σήμερον· εἶτε δηλ. αὐτοὶ κο-
 πιάζοντες κατὰ τὸν ὀλίγον χρόνον τῆς ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρα-
 τοῦ ἀπομακρύνσεώς των εἶτε διὰ μισθώσεως ἄλλων πρὸς διεξα-
 γωγὴν τῶν ἔργων αὐτῶν.—διατίθεμαί τι = διαθένω, πωλῶ
 τι· ἐδῶ εἰς τὰ ἐκτὸς τῆς Μακεδονίας μεγάλα ἐμπορικὰ κέντρα.—
 τὰ ἐμπόρια=οἱ ἐμπορικοὶ λιμένες.—τῶν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Μα-
 κεδονίᾳ.—διὰ τὸν πόλεμον· διότι οἱ Ἀθηναῖοι θαλασσοκρα-
 τοῦντες κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν πολέμων ἀπέκλειον τοὺς μακε-
 δονικοὺς λιμένας καὶ οὕτως ἠμπόδιζον τὴν ἐξαγωγὴν τῶν μακεδο-
 νικῶν προϊόντων.

§ 17-18.

πῶς ἔχουσι Φιλίππῳ=ποῖα αἰσθήματα τρέφουν πρὸς τὸν Φ.—
 ἐκ τούτων· τῶν προειρημένων ἐν § 16.—ἐκ τινος σκοποῦμαι=
 συμπεραίνω ἐκ τινος.—δὲ δὴ=ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου.—ξένοι· διότι
 καὶ ἐν τῷ μακεδονικῷ στρατῷ ὑπηρέτου μισθοφόροι Θραῖκες,
 Πάιοι καὶ ἄλλοι.—πεζεταῖροι ἢ ἀπλῶς ἐταῖροι ἐκαλοῦντο οἱ

ἐκλεκτοὶ Μακεδόνες πεζοί, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν ἰδιαίτερον φρουρὰν ἀσφαλείας τοῦ βασιλέως.—**δόξα**=φήμη.—**συγκροτημένος τὰ τοῦ πολέμου**=τελείως ἠσκημένος εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην.—**ἀκούω τινός**=μανθάνω παρὰ τινος.—**ἐν τινὶ χώρᾳ γίγνομαι**=διαμένω εἰς τὸ ἐσωτερικὸν χώρας τινός.—**οὐδαμῶς οἶος ψεύδεσθαι**=**οὐδαμῶς τοιοῦτος, οἶος** (=ὥστε) **ψεύδεσθαι**=δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ ψεύδεται=δὲν συνηθίζει νὰ ψεύδεται.—**οὐδένων εἰσὶ βελτίους**=οὗτοι (δηλαδὴ οἱ ξένοι καὶ πεζέταιροι) δὲν εἶναι ἀνώτεροι κανενὸς ἄλλου (στρατοῦ).—**οἶος ἔμπειρος πολέμου**=**τοιοῦτος, οἶός ἐστιν ὁ ἔμπειρος πολέμου**=κάπως ἔμπειρος.—**ἀγὼν**=μάχη.—**τούτους** δηλ. **εἴ τις ἀνήρ** κλπ.—**φιλοτιμία**=φιλοδοξία.—**ἀπωθῶ**=ἀπομακρύνω ἀπὸ κοντά μου, παραμερίζω. Ἀντίθετα πρὸς τὰ περὶ Φ. λεγόμενα ὑπὸ τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ κατὰ τὸν ῥήτορα διατριψάντος λέγει ὁ Ἰσοκράτης (Φίλιππος κεφ. 7, § 19). Κατὰ τὸν Ἰσοκράτη δηλαδὴ οὐ μόνον τοὺς σπουδαιοτάτους τῶν Μακεδόνων εἶχε συγκεντρώσει περὶ αὐτὸν ὁ Φίλ., ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων πολλοὺς «**οὐκ ἀδόξους ἀνδρας οὐδ' ἀνοήτους**». Καὶ ἡ γνώμη ἐν τούτοις ἢ ἐνταῦθα διατυπωμένη ὑπὸ τοῦ ῥήτορος ὑπὸ τύπον πληροφορίας ἐπεκράτει παρὰ πολλοῖς τῶν ἀρχαίων.—**ἔφη ὁ ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ** (τῇ Μακεδ.) **γεγεννημένος**.—**τὰ ἔργα**=τὰ πολεμικὰ ἔργα, τὰ πολεμικὰ κατορθώματα.—**πρὸς... τοῖς ἄλλοις**=κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα, παρὰ τὰ λοιπὰ ἐλαττώματα.—**αὖ**=ἀκόμη, ἐπὶ πλέον.—**ἀνυπερβλήτος**=ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον δὲν δύναται κανεὶς νὰ ὑπερβάλῃ, νὰ ξεπεράσῃ=ὁ εἰς ἀφάνταστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένος.—**εἶναι** τὸ ἀπαρέμφατον τοῦτο, ὡς καὶ τὰ κατωτέρω **παρεῶσθαι καὶ... (ἐν οὐδενός) εἶναι**, πόθεν ἐξαρτῶνται;—**εἰ δὲ τις** ἐνν. **ἐν αὐτοῖς ἐστι**.—**δίκαιος**=χρηστός, ἠθικός.—**ἄλλως**=ἐν γένει.—**ἀκρασία**=ἀκολασία.—**κορδακισμοὶ**=ἔσσημοι χοροὶ (τοὺς ὁποίους μόνον μεθύοντες ἢ τρελλοὶ ἠδύναντο νὰ χορεύουν).—**οὐ δυνάμενος**=ὄς οὐ δύναται.—**παρεῶσθαι** παρακ. τοῦ **παρωθοῦμαι**=παραγωνίζομαι, παραμερίζομαι.—**ἐν οὐδενός εἰμι μέρει**=δὲν λαμβάνομαι καθόλου ὑπ' ὄψει, δὲν μπαίνω σὲ λογαριασμό.—**τὸν τοιοῦτον** τίνα;

§ 19.

Δοιπούς... εἶναι ἐξακολουθεῖ ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ **ἔφη** (ὁ ἐν

αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγεννημένος).—λοιπός εἰμι=ὑπολείπομαι.—
 ληστὰς καὶ κόλακας· ὁ Φ. ἀπομακρύνων ἐκ τοῦ περιβάλλοντος
 αὐτοῦ τοὺς ἐμπείρους πολέμου καὶ ἀγώνων παραλαμβάνει ἀντ'
 αὐτῶν ληστὰς, τουτέστιν ἀνθρώπους δι' οὐδὲν ἄλλο ἐπιδιώκοντας
 τὸν στρατιωτικὸν βίον παρὰ δι' ἄρπαγὰς καὶ λαφυραγωγίας· ἀντὶ
 δὲ τῶν σωφρόνων καὶ δικαίων, τοὺς ὁποίους παραγκωνίζει, προ-
 σεταιριζέται κόλακας, ἀνθρώπους δηλαδὴ πράττοντας καὶ λέγον-
 τας πᾶν ὅ,τι αἰσχρόν.—οἴους.. ὀρχεῖσθαι=ὥστε ὀρχεῖσθαι.—
 τοιαῦτα=τοιαύτας ὀρχήσεις=τοιούτους (ἀσέμνους) χορούς.—
 ὀκνῶ=δυσκολεύομαι, ἐντρέπομαι (διὰ τὴν ἀσχημίαν αὐτῶν).—
 ταῦτα· ὅσα ἐξετέθησαν ἀνωτέρω ὡς πληροφορία τοῦ ῥήτορος,
 τὰ ὁποῖα, ὡς συνήθως, θὰ ἐπικυρώσῃ κατωτέρω καὶ δι' ἰδίων
 ἀποδείξεων.—καὶ γὰρ· ὁ καὶ ἐπιδοτικός=διότι (ὄχι μόνον τοὺς
 ἀνωτέρω ἀναφερθέντας ἀγαπᾷ καὶ περὶ αὐτὸν ἔχει, ἀλλ' ἀκόμη)
 καὶ ὄσους...—ἐνθ' ἐνδε· ἐξ Ἀθηναίων.—ἀσελγής=αἰσχρός, ἀνήθι-
 κος.—θαυματοποιός=ἀγύρτης. Ἐπικερδῆ τέχνην κατὰ τὴν ἀρχαιό-
 τητά ἀπετέλει ἢ θαυματοποιεῖ· ἀγύρται δηλ. περιφερόμενοι εἰς τὰς
 διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἐπεδείκνυν ἐπὶ μισθῷ ἐντέχνους
 ὀρχήσεις καὶ ἄλλα τερατουργήματα προσιδιάζοντα εἰς ἀκολάστους
 καὶ εὐτελεῖς ἀνθρώπους.—Καλλίαν ἐκεῖνον· ἐπεξήγησις τοῦ οὗς.
 Ὁ θαυματοποιός οὗτος εἶναι ἄλλως ἄγνωστος εἰς ἡμᾶς.—ἐκεῖ-
 νον=τὸν διάσημον, τὸν περιβόητον ἐκεῖνον.—δημόσιος· ἐνν. δοῦ-
 λος=ὁ δοῦλος τῆς πόλεως. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκτὸς τῶν ἰδιωτι-
 κῶν ὑπῆρχον καὶ δημόσιοι δοῦλοι, οἵτινες ἦσαν βάρβαροι, Σκύ-
 θαι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἀνετίθεντο συνήθως
 μὲν ἀστυνομικὰ καθήκοντα, οἷον ἡ τήρησις τῆς εὐκοσμίας καὶ τά-
 ξεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς δικαστηρίοις, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι δημό-
 σιοι ὑπηρεσίαι δευτερευούσης σημασίας· ἐχρησιμοποιοῦντο ἀκόμη
 ὡς δῆμιοι καὶ βασιανισταί, ὅτε ἐκαλοῦντο ἰδιαιτέρως **δημόκοι-
 νοι**.—**μῦθος γελοίων**=γέλωτος ἄξια μιμούμενος, γελωτοποιός.
 Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε πλῆθος γελωτοποιῶν, οἵτινες ἀπεμιμοῦντο
 γελοίας σκηνάς, τὰς ὁποίας παρελάμβανον ἐκ τῆς ἀρχαίας μυθο-
 λογίας καὶ διὰ τῶν ὁποίων προσεκάλουν τὸν γέλωτα μὲν τῶν πολ-
 λῶν, τὴν ἀηδίαν δὲ τῶν φρονίμων καὶ σοβαρῶν ἀνθρώπων· ἐκ
 τούτων 60 ἀποτελέσαντες ἴδιον σωματεῖον, «τῶν ἐξήκοντα»
 καλούμενον, συνήρχοντο εἰς ναόν τινα τοῦ Ἡρακλέους—**Διο-
 μειον Ἡράκλειον** ὀνομαζόμενον—καὶ ἔσκωπον ἀλλήλους· τὴν
 δὲ ὑπῆρξεν ἡ φήμη των, ὥστε καὶ ὁ Φίλ., φιλόγελως ὢν, ἐπεμ-

ψεν εἰς αὐτοὺς τάλαντον, ἵνα καταγράφοντες τὰ γελοῖα ἀποστέλλωσιν εἰς αὐτόν.—*ποιητὰς αἰσχυρῶν ἄσμάτων*· τὰ σκωπτικὰ ἄσματα, διὰ τῶν ὑποίων οἱ ποιηταὶ ἐλοιδοροῦν κατὰ τὰς συναναστροφάς καὶ ἰδίως εἰς τὰ συμπόσια τοὺς φίλους τοῦ Φιλ. καὶ τοὺς ἰδικούς των, ἵνα προκαλέσουν τὸν γέλωτα, ἦσαν ποικίλου περιεχομένου· ἄλλοτε μὲν δηλαδή οἱ ποιηταὶ τῶν τοιούτων ἄσμάτων ὑπερεπῆνουν εἰρωνευόμενοι τὰ προτερήματά τινος ἐκ τῶν ἐταίρων, ἄλλοτε δὲ τὰ σωματικά ἢ ἠθικά μειονεκτήματα ἄλλου διέστρεφον ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον, κωμικώτερον καὶ γελοιωδέστερον καὶ ἄλλοτε ἄλλως.—*ῶν.. ποιούσι*· καθ' ἕλξιν, ἀντι=α ποιούσι (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 28).—*εἰς τοὺς συνόντας*· ἔνν. *Φιλίππῳ καὶ αὐτοῖς*.—*ποιῶ εἰς τινα*=συνθέτω ποιήματα διὰ τινα.—*ἐνεκα τοῦ γελασθῆναι*=ἵνα προκληθῆ γέλωσ.—*τούτους*· ἐπαναλαμβάνει τὸ προταχθὲν ἀντικείμενον : *οὗς (ἀπήλαννον)* μετ' ἐμφάσεως.

§ 20-21.

Καίτοι=ἄλλ' ὅμως.—*ταῦτα*· δηλ. τὰ περὶ Φ. λεχθέντα ἀνωτέρω — *μικρὰ*=ἄνευ σημασίας.—*γνώμη*=διανοητικότης.—*κακοδαιμονία*=διαστροφή τοῦ νοῦ κατὰ θέλησιν δαίμονος κακοῦ γενομένη=φρενοπάθεια.—*τοῖς εὖ φρονοῦσιν* (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 27 «*τοῖς γε σώφροσιν*»)—*ἐπισκοιῶ τινι*=ῥίπτω σκότος εἰς τι, σκεπάζω τι, κάμνω τι νὰ μὴ φρίνεται.—*τὸ κατορθοῦν*· δηλ. *αὐτόν* (τὸν Φ.)=*τὰ κατορθώματά του, αἱ πολεμικαὶ ἐπιτυχίαι του (τοῦ Φ.)*—*εὐπραξία*=εὐπραγία, εὐτυχία.—*δειναί(εἰσι)συγκρούσαι*=ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ συγκαλύπτουν.—*τὰ ὄνειδη*=τὰ ἐλαττώματα, τὰ αἴσχη (οἷα ἡ ἀκολασία, ἡ μέθη, οἱ κορδακισμοὶ κλπ.).—*εἰ πταίσει*· ὁ Φίλιππος· *πταίω* δὲ=ὑφίσταμαι ἀτύχημα.—*αὐτοῦ ταῦτα=ταῦτα (τὰ ὄνειδη) αὐτοῦ*.—*ἐξετασθήσεται* = *ἀποκαλυφθήσεται, ἐλεγχθήσεται*=θὰ ἔλθουν εἰς φῶς.—*δείξειν*· ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου νοητέον τὸ *πράγμα*, τὸ δὲ *δείξειν* ληπτέον ἀπολύτως, ἄνευ δηλ. ἀντικειμένου (*ἑαυτὸ*)=ὅτι τὰ πράγματα θὰ τὸ δείξουν (αὐτὸ πού λέγω), ἢ πεῖρα θὰ τὸ ἀποδείξῃ.—*οὐκ εἰς μακρὰν*=ὄχι μετὰ πάροδον πολλοῦ χρόνου, ἐντὸς ὀλίγου, προσεχῶς.—*θέλουσιν οἱ θεοί*=εὐδοκοῦν οἱ θεοί.—*ἐρρωμένος (ῥώννυμαι)*=ὑγίης, γερός.—*οὐδὲν ἐπαισθάνεται*· ἔνν. *τῶν ἐν τῷ σώματι*

αὐτοῦ σαθρῶν = τῶν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ λανθανουσῶν νόσων. — *ἐπαισθάνομαι* = αἰσθάνομαι ἐνόησιν. — *ἀρρώστημα* = ἀσθένεια. — *πάντα κινεῖται* = πάντα τὰ ἐν τῷ σώματι σαθρὰ κινεῖται = πᾶσα λανθάνουσα (ἐν τῷ σώματι) νόσος τίθεται εἰς κίνησιν (= ἐκδηλοῦται). — *κἂν ῥῆγμα κἂν στρέμμα κἂν ἄλλο τι... σαθρὸν ἦ*· ἐπεξήγησις τοῦ πάντα. — *κἂν... ἦ* = εἶτε εἶναι (τοῦτο). — *ῥῆγμα* (= *ῥήγνυμι*) = κάταγμα, σπάσιμο = οὐλή ἐκ κατάγματος. — *στρέμμα* (*στρέφω*) = ἐξάρθρωσις, βγάσιμο. — *τῶν ὑπαρχόντων* ἐν τῷ σώματι. — *σαθρὸν* = νοσηρόν, εὐπαθὲς σημεῖον. — *τῶν πόλεων καὶ τῶν τυράννων*· αἱ γενικαὶ ἐξαρθῶνται ἐκ τοῦ: *τὰ κακά*. Πόλεις δὲ λέγων ὁ ῥήτωρ νοεῖ τὰς ἐλευθέρους πολιτείας, τὰς δημοκρατίας, ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῆς ἀντιθέσεως: *τῶν πόλεων καὶ τῶν τυράννων*. — *ἔξω*· τῆς χώρας των, τοῦ κράτους των· διὰ τούτου ὁ Δημοσθ. ὑπονοεῖ τὰς ὑπερορίους ἐκστρατείας τοῦ Φ., ἐν ᾧ διὰ τῶν κατωτέρω «*ἐπειδὰν δὲ ὄμορος πόλεμος συμπλακῆ*» ὑπαινίσσεται τὸν πρὸς τοὺς γείτονας αὐτοῦ Ὀλυνθίους πόλεμον. — *οἱ πολλοὶ* = ὁ πολὺς κόσμος, ὁ λαός. — *ὄμορος πόλεμος* = πόλεμος πρὸς γειτονικὸν λαόν. — *συμπλέκεται πόλεμος* = ἐκρήγνυται πόλεμος. — *ἐποίησεν*· γνωμ. ἀόρ. — *ποιῶ τι ἐκδηλον* = ἀποκαλύπτω, φέρω εἰς φῶς τι.

§ 22-23.

εὐτυχοῦνθ' (α)· διὰ τὸ κατορθοῦν, δηλ. λόγῳ τῶν πολεμικῶν κατορθωμάτων του. — *εὐτυχῶ* = εὐνοοῦμαι ὑπὸ τῆς τύχης. — *ταύτη* = διὰ τοῦτο, ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου. — *φοβερόν... νομίζει* = *νομίζει (τὸν Φ.) φοβερόν (κατὰ τὸ) προσπολεμῆσαι (τινα αὐτῷ)*. — *προσπολεμῶ τινι* = πολεμῶ κατὰ τινος. — *χωμαὶ λογισμῶ* = *λογίζομαι* = ; — *μεγάλη ῥοπή*· ἐνν. ἐστὶ = μεγάλην ῥοπήν ἔχει (= ἀσκεῖ) [ἢ τύχη]. — *ῥοπή*· ἢ λέξις κυριολεκτεῖται ἐπὶ τοῦ ζυγοῦ καὶ σημαίνει: κλίσιν πρὸς τὰ κάτω· ἐδῶ μεταφορικῶς = ἐπίδρασις. — *ὄλον ἢ τύχη... ἐστὶ* = ἡ τύχη εἶναι τὸ πᾶν = ἡ τύχη παίζει τὸν σπουδαιότερον ὄλον, ὅπως λέγομεν σήμερον. Μεγάλην πίστιν ἔτρεφον οἱ ἀρχαῖοι πρὸς τὴν τύχην, ἀλλ' ὅχι ὅπως ἀντιλαμβανόμεθα ἡμεῖς αὐτὴν σήμερον. Τύχην δηλαδὴ λέγοντες ἐκεῖνοι ἐνόουν ὅχι τυφλὴν τινα δύναμιν κυβερνώσαν τὰ ἀνθρώπινα, ἀλλὰ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὐνοίαν καὶ εὐλογίαν, τὴν

ὅποιαν ὁ Δημοσθένης καλεῖ καὶ *εὐτυχίαν* (περὶ τῆς *εἰρήνης* § 11). Μόνον εἰς τοὺς ῥήτορας φαίνεται ἔχουσα ἡ λέξις εἰς σπανιωτάτας περιπτώσεις τὴν ἔννοιαν, ἣν ἔχει παρ' ἡμῖν (προβλ. κατὰ Φιλ. Α', § 44 «*καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενὲς καὶ τὸ τῆς τύχης συναγωγίζεται*»). Ἐκ τῆς πίστεως ταύτης πρὸς τὴν τύχην ὑπηγορεύθησαν πάμπολλα γνωμικὰ φερόμενα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὡς π.χ.: *ἔθελω (= αἰροῦμαι) τύχης σταλαγμὸν ἢ φρενῶν πίθον—τύχη τὰ θνητῶν πράγματα οὐκ εὐβουλία—τύχη ὀρθοῖ καὶ τύχη καταρρέπει... κ. ἄ.*—*παρὰ πάντ' (α)*...*τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα*—ἐν τῇ διαδρομῇ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.—*αἴρεσις*—; (προβλ. Ὀλυμπ. Α', § 1 καὶ 25).—*τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην*· οἱ ἀρχαῖοι ἔδόξαζον, ὅτι ὄχι μόνον ἕκαστος ἀνθρώπος ἔχει ἴδιαν τύχην, ἀλλὰ καὶ ἕκαστη πόλις καὶ ἕκαστον ἔθνος (προβλ. Ὀλυμπ. Α', § 1 «*τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω κλπ.*»).—*ἄν ἐλοίμην=μᾶλλον ἂν ἐλοίμην.*—*ἔθελόντων... ὑμῶν αὐτῶν*· ἡ μετοχὴ ὑποθετικῆ.—*καὶ κατὰ μικρὸν*—ἔστω καὶ ὀλίγον.—*πολύ... πλείους ἀφορμὰς (=λόγους)*... *ὄρω ὑμῖν ἐνούσας ἢ κείνω*· διότι σεῖς μὲν εἰσθε εὐσεβεῖς καὶ δίκαιοι, ὁ δὲ Φ. ἐπίορκος καὶ ἄδικος καὶ πλεονέκτης.—*ἐνι*—; (προβλ. § 4).—*αὐτὸν ἀργοῦντ' (α)*· ἐνν. *τινὰ*—ὅταν κανεῖς κάθεται ἀργὸς αὐτὸς ὁ ἴδιος.—*μή τι γε δὴ τοῖς θεοῖς*—πολὺ δὲ ὀλιγώτερον βεβαίως τοὺς θεοὺς.—*εἰ (=οὐτι)... περιγίγνεται*· ὑποκείμενον τοῦ *θανυμαστόν ἐστιν*.—*αὐτὸς*—αὐτὸς προσωπικῶς, μόνος του.—*μήτε καιρὸν μηθ' ὥραν παραλείπων*· ὁ Φ. διεξῆγε τὰς ἐπιχειρήσεις του κατὰ τὸν χειμῶνα ἢ κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἔπνεον οἱ ἔτησιαί (πότε);, διότι τότε οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἠδύνατο νὰ πλεύσουν εἰς τὰ μακεδονικὰ παράλια (προβλ. κατὰ Φιλ. Α', § 31).—*ῶρα*—ἐποχὴ τοῦ ἔτους.—*ἡμῶν*· συναπτόεν τῷ *περιγίγνεται*.—*περιγίγνομαι τινος*—ὑπερισχύω τινός.—*μελλόντων καὶ ψηφ. καὶ πυνθανομένων*· αἱ μετοχαὶ ἐπιθετικά. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐλάμβανον μὲν ἀποφάσεις (*ἐψηφίζοντο*), ἀλλὰ διαρκῶς ἀνέβαλλον (*ἔμελλον*) τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν, ἰδιαιτερον δ' ἐπεδείκνυον ζῆλον νὰ περιέρχωνται τὴν ἀγορὰν καὶ νὰ ζητοῦν νέα (*πυνθάνεσθαι*) περὶ τοῦ Φ. (προβλ. κατὰ Φιλίπ. Α', § 10-11).—*τοῦτ' (ο)*· τὸ ὅτι δηλαδὴ ὁ Φ. *περιγίγνεται ἡμῶν*.—*εἰ περιῆμεν*· ἐπέξηγησις τοῦ *τούναντιον*.—*μηδέν... ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει*—*μηδέν τούτων*, ἃ *προσήκει τοῖς πολεμοῦσι (ποιεῖν)*.—*τοῦ πάντα ποιοῦντος*· τίνος;—*περίειμί τινος*—*ὑπέρειμι*—*περιγίγνομαι τινος* (προβλ. Ὀλυμπ. Α', § 17-18)

ποτ' (έ)· κατά τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον (395), ἀλλὰ κυρίως κατά τὸν Βοιωτικὸν (378). Κατὰ τὸν Βοιωτικὸν πόλεμον δηλαδή, ἐπειδὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέλαβον τὴν Καδμείαν παρὰ τὴν ὑφισταμένην Ἀνταλκίδειον εἰρήνην, ἣτις ἐξησφάλιζε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, οἱ Ἀθηναῖοι συνετάχθησαν μετὰ τοὺς Θηβαίους κατὰ τῆς ἀνθαιρεσίας τῶν ἀντιπάλων τῶν διὰ τοῦτο ὁ δῆτωρ προσθέτει εὐθὺς ἀμέσως : **ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων**—πρὸς προστασίαν τῶν (καταπατουμένων) δικαίων τῶν Ἑλλήνων.—**ἀντήρατε**· ἄορ. τοῦ ῥ. **ἀνταίρω**· **ἀνταίρω τινί**—ἐξεγεῖρομαι κατὰ τινος, λαμβάνω τὰ ὄπλα ἐναντίον τινός.—**ἐξόν**· μετοχὴ τοῦ ἀπροσώπου **ἔξεστι**—εἶναι δυνατόν.—**ἰδίᾳ πλεονεκτῶ**—προσπορίζομαι ἀτομικὰ πλεονεκτήματα, ὠφελείας.—**τὰ ὑμέτερά αὐτῶν ἔνν. χρήματα**.—**προκινδυνεύω**—ῥιψοκινδυνεύω πρῶτος εἰς τὴν μάχην.—**ἐξιέναι**—στρατεύεσθαι.—**κτῆμα**—κτῆσις.—**ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν κτημάτων**· δηλαδή τῆς Ἀφιπόλεως, Πύδνης, Μεθώνης, Ποτειδαίας κλπ.—**καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σεσώκατε**· ἐξακολουθεῖ ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ **εἰ (ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμάζω, εἰ)**.—**πάντας καὶ καθ' ἓν αὐτῶν**· οἱ Ἀθηναῖοι ἐσεμνύοντο, διότι ὄχι μόνον ὅλους τοὺς Ἕλληνας ἔσωσαν κατὰ τὰ Μηδικά, ἀλλὰ καὶ εἰς ἓνα ἕκαστον χωριστὰ κινδυνεύοντα παρεῖχον χεῖρα βοηθείας· οὕτω ἐβοήθησαν τοὺς Θηβαίους κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους κατὰ τῶν Θηβαίων καὶ ἀπήλλαξαν τὴν Εὐβοίαν τῆς θηβαϊκῆς κυριαρχίας· πειστήρια δὲ τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ὅλης καὶ ἰδίᾳ ἐκάστης πόλεως ἀγώνων τῶν Ἀθηναίων ἦσαν οἱ χρυσοὶ στέφανοι, διὰ τῶν ὁποίων αἱ σωθεῖσαι πόλεις ἐστεφάνωσαν τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων.—**ἐν μέρει**—κατὰ σειράν.—**τὰ ὑμέτερά αὐτῶν**· τίνα ; — **ἀπολωλεκότες**· ἡ μετοχὴ ἐναντιωματικῆ.—**κάθησθε**· ἔνν. **ἀργοὶ ἢ οὐδὲν ποιοῦντες**—ἀδρανεῖτε.—**πόσον... χρόνον**· οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέλαβον τὴν κατὰ τοῦ Φ. δρᾶσιν ἀπὸ τοῦ 357, ὅτε οὗτος κατέλαβε τὴν Ἀμφίπολιν.—**τί ποιοῦντων ὑμῶν ὁ χρόνος διελήλυθεν οὗτος**· ἐλευθέρως—ποία εἶναι ἡ δρᾶσίς σας κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα.—**δήπου**—ἀναμφιβόλως, πιστεύω.—**ὅτι . . . διελήλυθεν**· ἐπεξήγησις τοῦ **τοῦτο**. — **μελλόντων . . . ἐλπίζοντων . . .**

αἰτιωμένων . . . κρινόντων . . . ἐλπίζόντων· μετοχαὶ χρονικαί. — *μελλόντων αὐτῶν* = *μελλ. ὑμῶν αὐτῶν* (ἐνν. *πράξειν τι*). — *ἐτέρους τινάς*· οἷον τοὺς ξένους καὶ τὸν Χαρίδημον καὶ τὸν Χάρητα. — *αἰτιωμένων ἀλλήλους*· ὡς αἰτίους δηλ. τῶν συμφορῶν. — *κρινόντων*· τοὺς στρατηγούς ὡς ἀνικάνους, ὅπως τὸν Χάρητα, τὸν Καλλισθένη, τὸν Κηφισόδοτον. — *κρίνω* = *δικάζω*. — *πάλιν ἐλπίζόντων*· ὁ Δημοσθένης ἐλέγχει τὴν κουφότητα τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι εἰς τοὺς ἰδίους ἐκείνους στρατηγούς, τοὺς ὁποίους ὡς ἀνικάνους ἐδίκαζον πρὸ ὀλίγου, ἀνέθετον ἐκ νέου τὴν διαχείρισιν τῶν πολεμικῶν αὐτῶν ὑποθέσεων στηρίζοντες ἐπ' αὐτῶν μεγάλας ἐλπίδας διὰ τὴν εὐόδωσίν των. — *σχεδὸν* = (τέλος) *σχεδόν*. — *ταῦθ' ἄπερ νυνὶ ποιοῦντων* = *ποιοῦντων (ὑμῶν) ταῦτὰ τούτοις, ἄπερ νυνὶ ποιεῖτε*.

§ 26.

Εἰθ' = *εἶτα* = καὶ ἔπειτα. — *ἀγνωμόνως ἔχω* = εἶμαι ἀνόητος. — *δι' ὧν*· ἐνν. *πράξεων* = *δι'* ἧς πολιτικῆς (ἦν ἐξέθηκεν ἀνωτέρω § 25). — *ἐκ χρηστῶν φαῦλα τὰ πράγματα τῆς πόλεως γίνονται* = τὰ πράγματα τῆς πόλεως ἀπὸ τὴν καλὴν κατάστασιν (εἰς τὴν ὁποίαν πρότερον εὐρίσκοντο) μεταπίπτουν εἰς κακὴν (χαντακῶνονται, ὅπως λέγομεν κοινῶς). — *εὐλογον* = *λογικόν*. — *ἔχον ἐστὶ (= ἔχει) φύσιν = ἀκόλουθόν ἐστι τῇ φύσει* = εἶναι φυσικόν. — *τοῦτό γε*· δηλαδὴ ἡ ἐλπίς τῶν Ἀθηναίων, ὅτι διὰ τῆς ἀκολουθουμένης πολιτικῆς εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ βελτίωσις τῆς καταστάσεως. — *πολὺν γὰρ ῥᾶον... πέφυκεν*· ἡ πλοκὴ : (τὸ) *φυλάττειν (τοὺς ἀνθρώπους) πάντα ἔχοντας (αὐτὰ) πέφυκε (= ἐστὶ φύσει) πολὺν ῥᾶον ἢ (τὸ) κτήσασθαι (πάντα μὴ ἔχοντας αὐτὰ)* = τὸ νὰ διατηροῦν οἱ ἄνθρωποι κάθε πρᾶγμα, ὅταν τὸ ἔχουν, εἶναι ἐκ φύσεως πολὺν εὐκολώτερον ἀπὸ τὸ νὰ τὸ ἀποκτήσουν (ὅταν δὲν τὸ ἔχουν). Ὁ,τι λέγει ἐδῶ ὁ Δ. δὲν εὐρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν γνώμην, τὴν ὁποίαν διετύπωσεν ἐν τῷ Ὀλυνθιακῷ Α', § 23 «*διόπερ π ο λ λ ά κ ι σ δ ο κ ε ἰ τὸ φυλάξαι τὰ γαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι*». Διατί; — *νῦν δ' ὅ,τι... τῶν πρότερον*· ἡ σύνταξις: *νῦν δὲ οὐδὲν τῶν πρότερόν (κτιημάτων) ἐστὶ λοιπὸν ὑπὸ τοῦ πολέμου, ὅ,τι φυλάξομεν*. — *ἐστὶ λοιπὸν* =; (πρβλ. Ὀλυνθ. Α', § 20). — *ὑπὸ τοῦ πολέμου*· τοῦ περὶ Ἀμφι-

πόλεως, ὅστις ἐστοίχισεν εἰς τοὺς Ἰθηναίους τὴν ἀπώλειαν τὸσων χωρίων.—**ὄ,τι φυλάξομεν**=τὸ ὁποῖον νὰ φυλάξωμεν.—**κτιήσασθαι δὲ δεῖ**· ἔνν. **ἐξ ὑπαρχῆς**=ἐξ ἀρχῆς.—**αὐτῶν**· συναπτόεν τῷ **ἡμῶν**.—**ἤδη**=τώρα πλέον.

§ 27.

εἰσφέρειν· ὑποκείμ. **ὑμᾶς**.—**αὐτοὺς=ὑμᾶς αὐτοὺς** (καὶ οὐχὶ ξένους).—**μηδέν' αἰτιᾶσθαι**· ὁ Δημοσθένης διὰ τοῦ **μηδέν' (α)** ὑπαινίσσεται τὸν στρατηγὸν Χάρητα, ὅστις κατηγορεῖτο τότε, ὅτι κακῶς διεξῆγε τὸν πόλεμον.—**κρατῶ τῶν πραγμάτων**=γίνομαι κύριος τῆς καταστάσεως.—**πρὶν ἂν τῶν πραγμάτων κρατήσητε**· δηλαδὴ σώσετε τὴν Ὀλυνθον.—**τηνικαῦτα**=τότε (μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Φ. δηλαδὴ νίκην καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς Ὀλυνθου).—**ἅπ' αὐτῶν τῶν ἔργων**=ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν τῶν πράξεων. Τοῦτο λέγει ὁ ῥήτωρ, διότι οἱ Ἰθηναῖοι συνήθιζον νὰ δικάζουν τοὺς στρατηγοὺς ὀρμώμενοι οὐχὶ ἐκ τῶν πράξεων αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ ὅσων ἤκουον περὶ αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρὰ τῶν συκοφαντούντων συνήθως αὐτοὺς ἀντιπάλων ῥητόρων καὶ ἄλλων ἀνεξελέγκτων πληροφοριῶν (πρβλ. κατὰ Φιλίπ. Α', § 46-47).—**τούς ἀδικοῦντας**=τούς παραμελοῦντας τὸ καθήκόν των.—**τάς προφάσεις**· ἔνν. τῶν στρατηγῶν· διότι πολλάκις οἱ στρατηγοὶ προφασίζομενοι, ὅτι δὲν ἐλάμβανον μισθὸν ἐγκατέλειπον τὸν κατὰ τοῦ Φ. ἀγῶνα.—**τὰ καθ' ὑμᾶς ἐλλείματα**=αἱ ἐλλείψεις αἱ ἀναφερόμεναι εἰς σᾶς, αἱ προερχόμεναι ἀπὸ σᾶς (ὡς ἢ μὴ συμμετοχὴ εἰς τὰς στρατείας, ἢ μὴ χορήγησις μισθοῦ εἰς τοὺς στρατευομένους, ἢ σπατάλη τῶν στρατιωτικῶν χρημάτων εἰς τὰς ἐορτάς, ἢ ἀποφυγὴ τῆς εἰσφορᾶς κλπ.) [πρβλ. Ὀλυνθ. Α', § 6 καὶ 19-20].—**ἔστι**· μετ' ἀπαρεμφάτου (**ἐξετάσαι**)=**ἔξεστι**=ἐπιτρέπεται, εἶναι δίκαιον.—**πικρῶς**=αὔστηρῶς, ἄνευ ἐπιεικείας.

§ 28-29.

(μέχρι τῆς λέξεως *φαύλος*).

τοῦτον τὸν πόλεμον· τὸν περὶ Ἰμφιπόλεως κατὰ τοῦ Φ. καὶ τὸν σύγχρονον συμμαχικὸν κατὰ τῶν ἀποστάντων συμμαχῶν

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ. "Ἐκδοσις Β'
Ν. Φραγκίσκου—Χ. Παπαναστασίου

7

(358·355).—*ιδίους δ' εὐρίσκειν πολέμους*· ὁ ῥήτωρ ὑπαινίσσεται κυρίως τὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συμμαχικοῦ πολέμου (356) λιποταξίαν τοῦ στρατηγοῦ Χάρητος πρὸς τὸν σατράπην Ἄρτάβαζον, ὅστις εἶχεν ἀποστῆ τοῦ μεγάλου βασιλέως· εἰς τὴν λιποταξίαν ἐκείνην ἐξηναγκάσθη ὁ Χάρης, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ μισθοδοτῆ τὸν στρατόν του (πρὸβλ. κατὰ Φιλίπ. Α', § 24).—*εὐρίσκω* = ζητῶ καὶ εὐρίσκω.—*εἰ δεῖ τι τῶν ὄντων...εἰπεῖν*—*εἰ δεῖ τι ἀληθὲς εἰπεῖν*. Ὁ Δημοσθένης εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ εἶπῃ τι καὶ περὶ τῶν στρατηγῶν, τοὺς ὁποίους κατηγοροῦν συνήθως οἱ ῥήτορες ὡς ὑπαιτίους τῶν πολεμικῶν ἀποτυχιῶν, ὁμολογεῖ μὲν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι κακῶς ἐπολέμουν οἱ στρατηγοί, ἀλλ' ἐνταῦτῳ ἀπολογεῖται ὑπὲρ αὐτῶν ἀποδίδων τὴν αἰτίαν τῶν ἀτυχημάτων εἰς αὐτὸν τὸν δῆμον.—*ἐνταῦθα*· ἐν τῷ κατὰ τοῦ Φ. πολέμῳ, τὸν ὁποῖον ἀπέφευγον οἱ στρατηγοί ὡς μὴ ἐξυπηρετοῦντα τὰ ὕλικὰ αὐτῶν συμφέροντα.—*ἄθλα*—βραβεῖα—τὰ νόμιμα κέρδη τοῦ πολέμου.—*ὑπὲρ ὧν ἔστιν ὁ πόλεμος*—χάριν τῶν ὁποίων διεξάγεται ὁ πόλεμος.—*Ἄμφίπολις κἂν ληφθῆ*· τὸ ἀσύνδετον εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ *τᾶθλ*·... *ὁμέτερα*—καὶ ἂν λ. χ. (ὑποθέσωμεν ὅτι) καταληφθῆ ἢ Ἄμφίπολις.—*νομίζομαι*—παραλαμβάνω, ἀνακτῶ.—*τῶν ἐφεστηκότων*· ἔνν. *τοῖς στρατευμασι*—τῶν προϊσταμένων τῶν στρατευμάτων—τῶν στρατηγῶν. *ἴδιοι*· ἔνν. *εἰσί*—βαρύνουν ἀποκλειστικῶς.—*ἐκεῖ δέ*· δηλαδὴ εἰς τοὺς πολέμους τῆς ἰδίας τῶν στρατηγῶν ἐκλογῆς.—*λήμμα (λαμβάνω)*—κέρδος, ὠφέλημα (προερχόμενον κυρίως ἐξ ὑπόπτου πηγῆς, οἷον λαφυραγωγίας).—*τῶν ἐφεστηκότων καὶ τῶν στρατιωτῶν*· ποῖον τὸ ῥῆμα ;—*Λάμψακος, Σίγειον* κλπ. ἐπεξήγησις τοῦ : *τὰ λήμματα*. Ἡ Λάμψακος καὶ τὸ Σίγειον, πόλεις ἀμφοτέραι τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον, ἢ μὲν ἀπέναντι τῆς θρακικῆς χερσονήσου, ἢ δὲ παρὰ τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριον (βλ. γεωγρ. πίν.) καταληφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Χάρητος, ὅτε οὗτος ἐβοήθησε τὸν σατράπην Ἄρτάβαζον κατὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως, παρέμειναν εἰς χεῖράς του.—*τὰ πλοῖα*· τὰ ἐμπορικά.—*συλλάω-ῶ*—ληστεύω, διαρπάζω ὡς πειρατῆς.—*χωρῶ ἐπὶ τὸ λυσιτελοῦν ἐμοί*—πηγαίνω ἐκεῖ, πὺν εὐρίσκω τὸ συμφέρον μου.—*ἀποβλέπω εἰς τὰ πράγματα φεύλως ἔχοντα*—βλέπω τὴν κακὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων.—*τοὺς ἐφεστηκότας κρίνετε*—τοὺς στρατηγοὺς εἰσάγετε εἰς δίκην (διότι αὐτοὺς θεωρεῖτε ὑπαιτίους τῆς καταστάσεως).—*δόντες λόγον*· ἔνν. *αὐ-*

τοῖς, τοῖς ἐφεστηκόσι.—*δίδωμι λόγον τινί*· ἐδῶ=δίδω εἰς τινα τὴν ἄδειαν νὰ ἀπολογηθῆ.—*τὰς ἀνάγκας ταύτας*· δηλαδὴ τὴν ἔλλειψιν χρημάτων, λόγῳ τῆς ὁποίας ἤναγκάζοντο οἱ στρατηγοὶ νὰ ἐπιζητοῦν ἰδίους πολέμους.—*ἀφήμι τινα*=ἀφήνω τινὰ ἐλεύθερον, ἀπαλλάσσω τινὰ τῆς κατηγορίας.—*περίεστι... ὑμῖν ἀλλήλοις ἐρίζειν καὶ διεσθάναι*=μένει εἰς ὑμᾶς ὡς κέρδος τὸ νὰ φιλονικῆτε ἀναμεταξύ σας καὶ νὰ εὐρίσκεσθε εἰς διάστασιν· κατ' ἔννοιαν=ἀπὸ ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τίποτε ἄλλο κέρδος δὲν ἀποκομίζετε παρὰ νὰ τρώγεσθε μεταξύ σας καὶ νὰ ἔχετε χωρισθῆ εἰς δύο ἀντίπαλα στρατόπεδα.—*τοῖς μὲν ταῦτα πεπεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα*· ἐπεξήγησις τοῦ *ὑμῖν*=διότι ἄλλοι μὲν ἔχετε σχηματίσει αὐτὴν τὴν πεποιθήσιν (π.χ. ὅτι πρέπει νὰ πολεμήσετε κατὰ τοῦ Φ. καὶ ὑπὲρ τῶν Ὀλυνθίων), ἄλλοι δὲ ἄλλην (ὅτι λ. χ. πρέπει νὰ συμφιλιωθῆτε μὲ τὸν Φ.).—*τὰ κοινὰ*=τὰ πράγματα τῆς πολιτείας, ἡ καθόλου κατάστασις τοῦ κράτους.

§ 29 30.

(ἀπὸ τῆς λέξεως *πρότερον*).

Πρότερον· τοῦτο σημαίνει ὅχι ὅτι δὲν ἴσχυε καὶ τότε τὸ αὐτὸ φορολογικὸν σύστημα, περὶ οὗ γίνεται λόγος κατωτέρω, ἀλλ' ὅτι, ἐν ᾧ πρότερον τοῦτο ἐχρησιμοποιοῦν μόνον διὰ τὰς εἰσφοράς, ἤδη καὶ πολιτεύονται κατ' αὐτό.—*εἰσφέρω*=συνεισφέρω τὴν (πολεμικὴν) συνεισφορὰν.—*κατὰ συμμορίας*=κατὰ ὄργανωμένας κοινωνικὰς ομάδας. Τὸ *κατὰ συμμορίας εἰσφέρειν*, ὅπερ εἶχε καθιερωθῆ ἀπὸ τοῦ 368/7 π.Χ. πρὸς διευκόλυνσιν τῆς εἰσπράξεως τῶν εἰσφορῶν, εἶχε τὸν ἐξῆς μηχανισμόν. Οἱ ὑπόχρεοι πρὸς εἰσφορὰν πολῖται, τουτέστιν ὅλοι οἱ εὐποροὶ Ἀθηναῖοι, κατενέμοντο ἀναλόγως τῆς περιουσιακῆς τῶν καταστάσεως εἰς *συμμορίας* (ομάδας), πιθανῶς 20 τὸν ἀριθμόν, ἐκάστης τῶν ὁποίων προΐσταντο ὁ *ἡγεμὼν* καὶ ὁ *ἐπιμελητής*, ἐκλεγόμενοι ἐκ τῆς τάξεως τῶν πλουσιωτάτων. Κατενέμοντο δὲ εἰς τὰς συμμορίας πολλοὶ ἢ ὀλίγοι ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ τῶν εἰσφορῶν, τὰς ὁποίας εἰσέφερον, οὕτως ὥστε ἐξ ἐκάστης αὐτῶν εἰσπραττέτο τὸ αὐτὸ περίπου χρηματικὸν ποσόν· τὰ μέλη δηλαδὴ ἐκάστης συμμορίας ἦσαν ὀλιγώτερα μὲν, ἐφ' ὅσον ἀνήκον εἰς τὴν τάξιν τῶν πλουσίων, περισσότερα δέ, ἐὰν προήρχοντο ἀπὸ

κοινωνικὰς τάξεις ὀλιγώτερον εὐπόρους. Κατὰ λόγον τοῦ πλούτου των τὴν πρώτην τάξιν ἀπετέλουν οἱ 300 πλουσιώτατοι, οἵτινες εἶχον κατανεμηθῆ εἰς ὅλας τὰς συμμορίας. Καὶ ὅτε μὲν τὸ πρῶτον ἐφηρημόσθη τὸ σύστημα τοῦτο εἰσέπραττε τὴν εἰσφορὰν παρὰ τῶν εἰς αὐτὴν ὑποχρέων αὐτὴ ἡ πόλις· ἀργότερον ὁμοῦς ὁ τρόπος οὗτος τῆς εἰσπράξεως μετεβλήθη ἐπιβληθέντος εἰς τοὺς 300, τοὺς πλουσιωτέρους ἐκ τῶν συμμοριῶν, νὰ προκαταβάλουν (**προεισφέρωσιν**) εἰς τὸ δημόσιον τὸ σύνολον τῆς τεταγμένης εἰσφορᾶς. Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἀναλογοῦντος εἰς τοὺς προεισφέροντας 300 μέρους εἰσέπραττον τὸ ὑπόλοιπον αὐτοὶ παρὰ τῶν συμμοριῶν των. Ἐπειδὴ δὲ οἱ 300 προκατέβαλλον τὸ σύνολον τῆς τεταγμένης εἰσφορᾶς, εἶχον ἀποκτήσει μεγάλην δύναμιν καὶ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν λοιπῶν συμμοριῶν, τοὺς ὁποίους οὕτω ἤγον καὶ ἔφερον.—**νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμορίας**· ὁ Δημοσθένης παραβάλλει πρὸς τὸ σύστημα τῶν συμμοριῶν τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἐπολιτεύοντο οἱ Ἀθηναῖοι· φαντάζεται δηλαδή, ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπάρχουν δύο συμμορίαί—δύο πολιτικαὶ φατρίαί (**τοῖς μὲν ταῦτα πεπεσμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα**)· ὅπως δὲ εἰς ἐκάστην τῶν συμμοριῶν προΐσταντο ὁ **ἡγεμὼν** καὶ ὁ ὑπ' αὐτὸν **ἐπιμελητής**, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον ἤρχοντο οἱ 300, διὰ τῶν ὁποίων οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄρχοντες ἐπεβάλλοντο εἰς τοὺς συμμορίας, οὕτω καὶ εἰς ἐκάτερον τῶν δύο πολιτικῶν κομμάτων δύο ἦσαν τὰ κύρια πρόσωπα—ὁ **ῥήτωρ** (ὁ **ἡγεμὼν** εἰς τὰς συμμορίας) καὶ ὁ ὑπ' αὐτὸν **στρατηγὸς** (ὁ **ἐπιμελητής** ἐν ταῖς συμμορίας)· μετ' αὐτοὺς ἐν τῇ φατρίᾳ ἤρχοντο οἱ κομματάρχαι τοῦ κόμματος, οἵτινες ἔργον εἶχον νὰ φωνάζουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπευφημοῦντες μὲν τὸν ῥήτορα τῆς ἰδικῆς των πολιτικῆς παρατάξεως, διακόπτοντες δὲ καὶ ἀποδοκιμάζοντες τὸν ῥήτορα τῶν ἀντιθέτων· οὗτοι εἶναι οἱ **βοησόμενοι** τοῦ Δημοσθένους, οἵτινες παρέσυρον τὴν ἐκκλησίαν καὶ ὑπὸ τὴν πίεσίν των ἐλάμβανεν αὐτὴ τὰς ἀποφάσεις της· εἶχον τουτέστιν οὗτοι ἐν τῷ κόμματι οἷαν θέσιν εἶχον ἐν ταῖς συμμορίαῖς οἱ 300.—**ῥήτωρ ἡγεμῶν ἐκατέρων**· ἐνν. **ἔστι**—ὑπάρχει δηλαδὴ ἕνας ῥήτωρ ὡς ἀρχηγὸς ἐκάστης τῶν δύο πολιτικῶν παρατάξεων.—**καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ**· ἐνν. **ἔστι**—καὶ ἕνας στρατηγὸς ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ (τοῦ ῥήτορος).—**οἱ βοησόμενοι τριακόσιοι**—**οἱ βοησόμενοι** (ἐν ταῖς ἐκκλησίαις) **εἰσὶ τοῦτο, ὅτι ἐν ταῖς συμμορίαῖς οἱ τριακόσιοι**—

οἱ μέλλοντες διὰ φωνῶν νὰ ἐπιδοκιμάσουν ἢ ἀποδοκιμάσουν (τοὺς ἀγορευόντας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις) [=οἱ ἐγκάθετοι, οἱ μπράβοι] εἶναι ὅπως οἱ 300 τῶν συμμοριῶν.—**προσνέμομαι**=κατανέμομαι.—**ὡς τούτους... ὡς ἐκείνους**=εἰς ταύτην τὴν πολιτικὴν μερίδα... εἰς ἐκείνην τὴν πολιτικὴν μερίδα.—**ταῦτ'(α)**· δηλ. **τὸ κατὰ συμμορίας πολιτεύεσθαι**.—**ἐπανέντας**· ὑποκείμεν. **ὕμᾱς**· τὸ δὲ **ἐπανέντας** μετοχ. ἀορ. β' τοῦ ῥήμ. **ἐπανίημι**· **ἐπανίημί τι**=ἀφήνω τι κατὰ μέρος.—**γενομένους**· ποῖον τὸ ὑποκείμενον ; ἢ μετοχ. συναπτέα **τῶ ὑμῶν αὐτῶν** (γενικὴ κατηγορηματικὴ).—**γίγνομαι ἐμαυτοῦ**=γίνομαι κύριος τοῦ ἑαυτοῦ μου, ἀποκτῶ τὴν ἀνεξαρτησίαν μου. Ὁ ῥήτωρ συνιστᾷ εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἀποκτήσουν αὐτοτέλειαν, διότι μέχρι τοῦδε ἤγοντο ὡς ἀγέλαι ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν πολιτικῶν κομμάτων.—**ἔτι καὶ νῦν**=καὶ τῶρα ἀκόμη, καὶ τὴν τελευταίαν ἔστω αὐτὴν στιγμὴν.—**κοινόν τι ποιῶ**=ἀναγνωρίζω ἕξ ἴσου τὸ δικαίωμά τινος εἰς ὅλους.—**τοῖς μὲν**· δηλ. εἰς τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς στρατηγούς (=τοὺς πολιτευομένους).—**ὥσπερ ἐκ τυραννίδος ὑμῶν**=**ὥσπερ τυράννοις ὑμῶν**=ὡς νὰ ἀσκοῦν τυραννικὴν ἐφ' ὑμῶν ἐξουσίαν.—**ἀποδώσετε**· ἐκ τούτου ἐξαρθῶνται τὰ ἀπαρέμφατα: **ἐπιτάττειν, ἀναγκάζεσθαι, ψηφίζεσθαι, συμπονεῖν**.—**ἐπιτάττειν**· ἔνν. **ὕμῖν**· **ἐπιτάττω τινι** δὲ=διατάσσω τινά, ἐπιβάλλω τὴν θέλησίν μου ἐπὶ τινος.—**ἀποδίδωμί τινι**· μετ' ἀπαρεμφάτου (**ἐπιτάττειν** κλπ.)=δίδω εἷς τινὰ τὸ δικαίωμα νά...—**τοῖς δ' ἀναγκάζεσθαι**· δηλ. εἰς τοὺς εὐπόρους καὶ τὴν ἀστικὴν τάξιν· τὸ **ἀναγκάζεσθαι** ἐξαρθᾶται, ὡς εἴπομεν, ἐκ τοῦ **ἀποδώσετε**, τὸ ὁποῖον ὅμως ἄς ἀποδοθῆ ἔδῳ μὲ κάπως τροποποιημένην σημασίαν: (εἰ) **ἀποδώσετε ἀναγκάζεσθαι**= (ἐάν) ἐπιβάλετε τὴν ἀνάγκην, τὴν ὑποχρέωσιν.—**τριηραρχεῖν ἢ τριηραρχία**, μία τῶν ἐν Ἀθήναις λειτουργιῶν, ἢ δαπανηροτέρα ὄλων, συνίστατο εἰς τὸν ἐξοπλισμὸν ὑπὸ τοῦ εἰς ὃν αὕτη ἀνετίθετο εὐπόρου πολίτου τριήρου, παραδιδομένης αὐτῷ κενῆς ὑπὸ τῆς πόλεως, καὶ εἰς τὴν συντήρησιν αὐτῆς καὶ τοῦ πληρώματός της.—**τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, στρατεύεσθαι**· τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα ἐκ τοῦ **ἀναγκάζεσθαι**.—**τοῖς δέ**· δηλαδὴ εἰς τὸν πολλὸν λαόν, ὅστις δὲν φορολογεῖται.—**κατὰ τούτων**· δηλαδὴ τῶν εὐπόρων καὶ τῆς ἀστικῆς τάξεως.—**ἄλλο οὐδ' ὀτιοῦν συμπονῶ**=εἰς οὐδὲν ἄλλο, οὐδὲ εἰς τὸ παραμικρόν, συνεργάζομαι.—**τὸ ἡδίκημένον ἀεὶ μέρος**· ἔνν. **τῶν πολιτῶν**=οἰαδίποτε τάξις τῶν πολιτῶν ἔχει ἐπιβαρυνθῆ ἐκάστοτε μὲ ἀδίκους

(=δυσαναλόγους) ὑποχρεώσεις (ὡς οἱ ἀναγκαζόμενοι τριηραχεῖν κλπ.).—**ἐλλείπω**=εἶμαι ἐλλιπής, καθυστερῶ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεών μου.—**εἶθ'**=**εἶτα**=καὶ τότε.—**τούτους** τοὺς ἠδικημένους πολίτας καὶ ἔνεκα τούτου μὴ ἐκπληροῦντας τὰς ὑποχρεώσεις των.—**ὁμῖν... ἐξέσται**=θὰ ἔχετε τὴν ἐξουσίαν, τὸ ἐλεύθερον. Τοῦτο λέγει ὁ ῥήτωρ μετὰ πικρᾶς εἰρωνείας.

§ 31.

κεφάλαιον=ἐν κεφαλαίῳ, κεφαλαιωδῶς=ἐν περιλήψει.—**τὸ ἴσον**=τὸ ἀνάλογον μέρος.—**ἐξέρχομαι**=;—**κατὰ μέρος**=κατὰ σειρᾶν, κατὰ διαδοχὴν.—**στρατεύομαι**=ἐκπληρῶ τὰς στρατιωτικὰς μου ὑποχρεώσεις.—**οἱ παριόντες (ἐπὶ τὸ βῆμα)**=οἱ ἀνερχόμενοι εἰς τὸ βῆμα (διὰ τὰ ὁμιλήσουν)=οἱ ῥήτορες.—**λόγον διμωμί τινι**=; (πρβλ. § 29).—**ὧν ἂν ἀκούσῃθ'**=**τούτων, ἃ ἂν ἀκούσῃτε**.—**μὴ ἂν**=**μὴ ἃ ἂν**.—**ὁ δεῖν'(α) ἢ ὁ δεῖν'(α)** ὑπαινίσσεται ἴσως τὸν Εὐβουλον, ὅστις ἠγεῖτο τῆς φιλειρηνικῆς πολιτικῆς ἐν Ἀθήναις.—**τὸν εἰπόντα**=τὸν (οἰονδήποτε) ῥήτορα.—**παραχοῆμα**=ἀμέσως, καθ' ἣν ὥραν ὁμιλεῖ.—**ἐπαιnéσεσθε** διὰ τὰς φρονίμους εἰσηγήσεις του.—**καὶ ὑμᾶς αὐτούς** διὰ τὰς ἀποφάσεις, τὰς ὁποίας ἐλάβετε.—**τὰ ὅλα πράγματα**=ἡ ὅλη κατάστασις τῆς πολιτείας.—**ἐχόντων** ἡ μετοχὴ χρονικὴ.

III

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Α΄

— * —

§ 1.

Εἰ μὲν ἡ ἀντίθεσις κατωτέρω : *ἐπειδὴ δέ*.—*καινὸν πρῶ-*
γμα = νέα (τις) ὑπόθεσις· κατὰ παλαιὸν νόμον, ὅσάκις ἐπρόκειτο
 νὰ συζητηθῆ νέον τι ζήτημα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸν λόγον ἐλάμ-
 βανον πρῶτοι οἱ γεροντότεροι· ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ ὅμως
 πολέμου καὶ ἐντεῦθεν ἡ διάταξις αὕτη ἤρχισε νὰ ἀτονῆ καὶ ἦτο
 ἀνεκτὸν νὰ ἀγορεύουν οἱ νεώτεροι πρὸ τῶν πρεσβυτέρων. Ἐν-
 νοεῖται ὅμως, ὅτι ὁ πρὸς τὰ πρεσβεῖα ὀφειλόμενος σεβασμὸς
 συνεκράτει ὡς τὸ πολὺ τοὺς νεωτέρους, ὥστε νὰ μὴ λαμβάνουν
 τὸν λόγον πρὸ τῶν πρεσβυτέρων.—*προϋτίθετο* = *προϋκίετο*·
τὸ προτιθέναι, λέξις ἰδιόζουσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηναίων
 καὶ ἐπὶ τῶν πρυτάνεων καὶ προέδρων λεγομένη, ἐσήμαινε κυρίως
 α΄) προβάλλειν εἰς τὸ μέσον, ἥτοι δημοσιεύειν τὴν ἡμερησίαν
 διάταξιν τῆς ἐκκλησίας καὶ β΄) παρέχειν ἐξουσίαν τοῦ ἀγορεύειν
 εἰς τοὺς βουλομένους.—*λέγειν*· τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον.—*ἐπι-*
σχῶν ἄν· ὁ ἄν συναπιτέος οὐχὶ τῆ μετοχῆ, ἀλλὰ τῷ κατωτέρω
 «*ἡσυχίαν ἄν ἤγον*», πρὸ τοῦ ὁποίου ἐπανελήφθη, διότι παρενέ-
 πεσαν ἄλλαι προτάσεις (πρβλ. Ὁλυμπ. Α΄, § 10 «*καὶ ἔμοιγε δο-*
κεῖ τις ἄν... ὅμως μεγάλην ἄν ἔχειν... χάριν).—*ἐπέχω*· συ-
 νήθως ὡς μεταβατικὸν ἀκολουθεῖται (ἢ καὶ νοεῖται, ὅτι ἀκολου-
 θεῖται) ὑπὸ τῆς ἀντωνυμίας *ἐμαυτὸν*· ἐδῶ ὡς οὐδέτερον = συγ-
 κρατοῦμαι, περιμένω.—*ἕως... ἀπεφήναντο*· ἔνν. ὁ δυνατ. ἄν =
 ἕως ὅτου θὰ ἐξέθεταν τὴν γνώμην των.—*οἱ πλεῖστοι* = *οἱ*
πλείους.—*τῶν εἰωθότων*· ἔνν. γνώμην ἀποφαίνεσθαι = τῶν
 τακτικῶς λαμβανόντων τὸν λόγον ῥητόρων = τῶν ἀπὸ συστήμα-
 τος ἀγορευόντων.—*τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων* = *τούτων, ἃ ἄν*

οὔτοι εἶπον.—*εἰ δὲ μὴ* δηλ. ἤρρασκέ τί μοι.—*καυτὸς*=καὶ ἐγὼ αὐτός.—*ἃ γιννώσκω*=ἃ ἐμοὶ δοκεῖ=τὴν γνώμην μου.—*ὑπὲρ ὧν*=*περὶ τούτων, περὶ ὧν.*—*ὑπὲρ ὧν... εἰρήκασιν* τουτέστι περὶ τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος καὶ διατηρήσεως τοῦ ἀξιώματος αὐτῆς.—*οὔτοι*· μετὰ περιφρονήσεως=οἱ κύριοι οὔτοι (δηλ. *οἱ εἰλωθότες γνώμην ἀποφαίνεσθαι*).—*νυνὶ*=τώρα δά, αὐτὴν τὴν στιγμήν.—*καὶ πρῶτος*· ὁ *καὶ* ἐπιτείνει τὸ *πρῶτος*=πρῶτος πρῶτος.—*ἀναστάς*· διότι οἱ ἀγορεύοντες ἀνίσταντο ἐκ τῆς θέσεώς των καὶ ἠγόρευον ἀπὸ τοῦ βήματος, ἐν ᾧ οἱ ἀκροαταὶ ἐκάθηντο.—*εἰκότως*=εὐλόγως, δικαιολογημένως.—*ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου*=*ἐν τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ*=μέχρι τοῦδε.—*οὐδέν*· ἐπίρρημα=οὐδὲν.—*Ἡ ὅλη πλοκὴ τοῦ προοιμίου ἀποδεικνύει μὲ πόσῃ ἐπιμέλειαν παρεσκευάζετο κατ' ἰδίαν ὁ Δημοσθένης προκειμένου νὰ λάβῃ τὸν λόγον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ (προβλ. Ὀλυμπ. Α', § 1)*· ἔνεκα τούτου δὲν ἐδίστασε κάποτε νὰ δηλώσῃ ἐνώπιον τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ὅτι ἀπαρασκευαῖος ὧν δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ὀμιλήσῃ ἐπὶ παρεμπροσθέντος ὑποθέσεως.

§ 2.

οὐκ ἀθυμητέον· ἐνν. *ὕμῃν*.—*ἀθυμῶ*=χάνω τὸ θάρρος μου, τὸ ἠθικόν μου. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι διετέλουν ἐν ἀθυμίᾳ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ πόλεων καὶ ὀχυρῶν, τῆς Ἀμφιπόλεως, Πύδνης, Μεθώνης, Ποτειδαίας (προβλ. § 4), καὶ διότι γενικῶς κάθε πρόοδος καὶ αὔξησις τοῦ Φιλίππου ἐγένετο ἐπὶ ζημίᾳ ἰδικῇ των· ἡ ἀθυμία δ' αὕτη ἐνετάθη ἀκόμη περισσότερον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθασεν ἡ εἶδησις τῆς πολιορκίας τοῦ Ἡραίου τείχους (περὶ τοῦ πράγματος βλέπε εἰσαγωγὴν εἰς τὸν λόγον, σελ. 38).—*τὰ παρόντα πράγματα*=ἡ παρούσα κατάστασις τῶν πραγμάτων.—*οὐδ' εἰ*=*καὶ εἰ*.—*φαύλως ἔχω*=εὐρίσκομαι εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, εἰς κρίσιμον σημεῖον.—*δοκεῖ*· ὁ ῥήτωρ λέγει *δοκεῖ* καὶ ὅχι *ἐστὶ* διὰ λόγους ψυχολογικούς· δηλαδὴ·—*δ'* τουτέστιν ἡ ἀμέλειά σας.—*χειρίστον*=ἐπιβλαβέστατον, καταστρεπτικώτατον.—*ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου*=; (βλ. § 1).—*πρὸς τὰ μέλλοντα*=διὰ τὰ μέλλοντα, τὸ μέλλον.—*βέλτιστον ὑπάρχει* (=ἔστι)=εἶναι λίαν ἐνθαρρυντικόν, παρέχει αἰσιοδόξους ἐλπίδας.—*ὅτι οὐδέν... ἔχει*· ἡ πλοκὴ· *ὅτι κακῶς τὰ*

πράγματ' ἔχει, ὧ ἄ. ᾽Αθ., οὐδὲν τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν. Ἡ μετοχή *ποιούντων* τίνος εἶδους εἶναι;—*ἐπεὶ τοι*=ἐπειδὴ βεβαίως.—*εἰ πάνθ'...* *εἶχεν*=*εἰ οὕτως εἶχε τὰ (πράγματα) πραττόντων* (μετοχ. ἐναντιωματικὴ) (*ὑμῶν*) *πάνθ'*, ἃ προσῆκε.—*αὐτά*: τίνα; Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ῥήτορος εἶναι αὕτη: "Ἄν ἡ κατάστασις εἶχε φθάσει εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον τώρα εὐρίσκεται, ἐν ᾧ σεῖς θὰ ἐξετελεῖτε τὸ καθήκόν σας, δὲν θὰ ἐδικαιολογεῖτο καμμία ἐλπίς, ὅτι τὰ πράγματα θὰ διορθωθοῦν· ἐφ' ὅσον ὅμως ἡ κατάστασις ὡς ἔχει διαμορφωθῆ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀδρανείας σας, ὑπάρχει βέβαιος ἐλπίς, ὅτι αὕτη θὰ βελτιωθῆ, ὅταν ἀποφασίσετε νὰ ἐκτελέσετε τὸ καθήκόν σας.

§ 3.

ἐνθυμητέον... ἀναμιμνησκομένοις ἢ σύνταξις *ἐνθυμητέον* (*ὑμῖν ἐστι*) *καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς* (=τούτοις ὑμῶν, οἳ ἴσασι αὐτοὶ) *ἀναμιμνησκομένοις*=*δεῖ ὑμᾶς ἐνθυμηθῆναι* (τούς μὲν μὴ εἰδότας=τούς νεωτέρους) *παρ' ἄλλων ἀκούοντας, τούς δὲ εἰδότας* (=πρεσβυτέρους) *αὐτούς ἀναμιμνησκομένους* (αἱ μετοχαὶ ἀκούουσι καὶ ἀναμίμνησκομένοις τροπικαί).—*ἐνθυμοῦμαι*=;—*ἠλίκην...ὡς* ἢ συμπλοκὴ τῶν δύο ἀναφορικῶν ἐν τῇ αὐτῇ προτάσει πρὸς ἔμφασιν.—*ποτ' (ἐ)* κατὰ τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον (395-387).—*ἐχόντων* ἢ μετοχὴ ἐναντιωματικὴ.—*ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολὺς (ἐστιν)*=ὄχι εἰς πολὺ παλαιὰν ἐποχὴν, ὄχι πρὸ πολλοῦ.—*προσηκόντως*=συμφῶνως πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς πόλεως (ἥτις πάντοτε ἤρχετο ἀρωγὸς εἰς τοὺς ἀδικουμένους).—*οὐδὲν ἀνάξιον...ἐπράξατε τῆς πόλεως*: οὔτε δηλαδὴ φοβηθέντες τοὺς Λακεδαιμονίους ὑπεχωρήσατε, οὔτε ὑπὸ χρημάτων δεκασθέντες ἐγκατελείψατε ἀπροστατεῦτους τοὺς Ἕλληνας.—*ὑπὲρ τῶν δικαίων* ἐννοεῖται τῶν *Ἑλληνικῶν* (πρβλ. ᾽Ολυμπ. Β', § 24). Οἱ Ἀθηναῖοι προσεποιῶντο καὶ κατὰ τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον, ὅτι ἀνέλαβον τὸν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας· ἀλλ' ὁ ὑποκρυπτόμενος σκοπὸς ἦτο ἢ ἐκ νέου ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονία· ὁπωσδήποτε ὁ ῥήτωρ χρησιμοποιεῖ ἐδῶ ἰσχυρότατον ἐπιχείρημα, καίπερ μὴ ἀληθὲς κατὰ βάσιν, ἵνα παροξύνῃ

τοὺς ἀκροατὰς του.—*τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον* τὸν Κορινθιακὸν (395-387), ὃν ἀνέλαβον οἱ συνησπισμένοι σύμμαχοι Θηβαῖοι, Ἀργεῖοι, Κορίνθιοι, Ἀθηναῖοι κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, τὸ μὲν, διότι ἐφοβοῦντο τὴν αὐξοῦσαν δύναμιν τῆς Σπάρτης, τὸ δέ, διότι διεφθάρησαν—πλὴν τῶν Ἀθηναίων—διὰ χρημάτων τοῦ μεγάλου βασιλέως φοβουμένου τὴν προόδον τοῦ Ἀγησιλάου ἐν Μ. Ἀσίᾳ. (Ποῖος συγγραφεὺς ἱστορεῖ ταῦτα ;).—*ἴνα εἰδῆτ' (ε)...* *καὶ θεάσησθε* συνωνυμία (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 13-14) «*λογίζεται καὶ θεωρεῖ*»—«*γνώτε καὶ αἰσθησθ' (ε)*» ἐκ τῶν δύο δὲ τούτων ῥημάτων τὸ β' ἐντονώτερον=ἴνα γνωρίσετε καὶ ἀντιληφθῆτε σαφῶς.—*οὔτε φυλαττομένοις=οὔτ' ἂν φυλάττησθε*=ἂν προσέχετε ἢ ἀντίθεσις εὐθύς ἀμέσως : *ἂν ὀλιγορῆτε*.—*τοιούτον (ἔστιν), οἷον ἂν ὑμεῖς βούλοισθε*=(εἶναι) τοιούτον, ὁποῖον σεῖς θὰ ἠθέλατε νὰ εἶναι (τουτέστιν ἀνάξιον λόγου καὶ ἀσήμαντον).—*ῥώμη*=πολεμικὴ δύναμις.—*ἧς ἐκρατεῖτ'* κατὰ τὴν παρὰ τὸν Ἀλίαρτον τῆς Βοιωτίας (πλησίον τῆς Κωπαΐδος) [βλ. γεωγραφ. πίν.]μάχην (395) οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τῶν συμμάχων ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους (βλ. § 17).—*κρατῶ τινος*=ὑπερισχύω τινός, νικῶ τινα.—*ἐκ τοῦ προσέχειν...τὸν νοῦν=ἐκ τούτου, ὅτι προσείχετε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν*=ἐκ τῆς ἐξῆς αἰτίας, ὅτι εἶχате συγκεντρώσει τὴν προσοχὴν σας εἰς τὸ συμφέρον τῆς πόλεως.—*καὶ τῆ νῦν ὕβρει...* ἐξεπίτηδες ὁ Δημοσθένης προκειμένου περὶ τοῦ Φιλίππου δὲν λέγει *ῥώμη*, ἀλλ' *ὕβρει* (=αὐθαδεΐα, ὑπεροψία), ἵνα ἐξερεθίσῃ τοὺς ἀκροατὰς του.—*τούτου* περιφρονητικῶς=τοῦ κυρίου αὐτοῦ.—*ταραττόμεθ' (α)* διατὶ ἐδῶ μὲν εἰς α' πρόσωπον τὸ ῥῆμα, ἀνωτέρω δὲ *ἐκρατεῖτ' (ε)* εἰς β' ;—*ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν*=; (πρβλ. *ἐκ τοῦ προσέχειν τὸν νοῦν*).—*ὧν ἐχρῆν* δηλ. *φροντίζειν ἡμᾶς*.

§ 4-6.

εἰ δέ τις...οἴεται...ὀρθῶς μὲν οἴεται, λογισάσθω μέντοι ὅταν ὁ Δημοσθένης δὲν ἠμπορῇ νὰ ἀναιρέσῃ κατ' εὐθείαν ἐνδεχομένας ἐνστάσεις τῶν ἀντιπάλων του, ἀποδέχεται μὲν αὐτάς, ἀλλ' ἔπειτα καταρρίπτει κατ' ἄλλον τρόπον οὔτω καὶ ἐδῶ δὲν ἀμφισβητεῖ μὲν, ὅτι ὁ Φίλ. εἶναι δυσκολοπολέμητος, ἀλλ' ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν δικαιολογοῦνται οἱ Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὴν μεγάλην δύναμιν αὐτοῦ, διότι καὶ ἐκεῖνος καταφρονήσας ἄλλοτε τῶν ἰσχυροτέρων αὐ-

τοῦ Ἀθηναίων ἔγινε μέγας.—**τὸ πλήθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτῶ**
(τῷ Φ.) δυνάμεως· ὅτε ὁ Φίλ. ἐπολέμει ἐν Θεσσαλίᾳ πρὸς τὸν
στρατηγὸν τῶν Φωκῶν Ὀνόμαρχον (353-352) εἶχεν 20.000 πε-
ζοὺς καὶ 3.000 ἵππεῖς.—**τὰ χωρία**=αἱ ὄχυραὶ θέσεις, τὰ ὄχυρα
(ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ, οἷον ἡ Ἀμφίπολις, ἡ Πύδνα, ἡ Πο-
τειδαία, ἡ Μεθώνη κλπ.).—**τῇ πόλει**· δοτικὴ ἀντιχαριστικὴ.—
ποθ' (=ποτέ)· οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐξ Ἑλλάδος ἐκδίωξιν τῶν
Περσῶν ὄχι μόνον τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος ἀνέλαβον, ἀλλὰ
καὶ πολλὰς πλησίον τῆς Θράκης καὶ ἐπὶ τῆς Θράκης πόλεις κατέ-
λαβον.—**Πύδναν καὶ Ποτειδαίαν καὶ Μεθώνην**· περὶ τῶν πό-
λεων τούτων βλέπε Ὀλυμπ. Α', § 13 καὶ γεωγραφικὸν πίνακα.—
πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον κύκλω· ἡ πλοκή· (**εἶχομεν**)
οἰκεῖον (=φιλικόν, ὑπήκοον) **πάντα τοῦτον τὸν κύκλω τόπον**
(τὸν περὶ τὸν Θερμαϊκὸν δηλαδὴ κόλπον κείμενον—πρὸς Α καὶ
Δ).—**τῶν ἐθνῶν**· Ἰλλυριῶν, Παιόνων, Θεσσαλῶν καὶ λοιπῶν
ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ λαῶν.—**αὐτονομοῦμαι=ἰδίους νόμους**
χεῶμαι.—**ἐλεύθερος ὑπάρχω** (=εἶμι)=εἶμαι ἐλεύθερος, του-
τέστιν ἐκτὸς τῆς αὐτονομίας ἔχω τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐκλέγω τοὺς
ἄρχοντάς μου ἄνευ ἐξωτερικῆς ἐπιβολῆς.—**οἰκειῶς ἔχω τινί**=
διάκειμαι πρὸς τινὰ φιλικῶς, καὶ ἐπουμένως=συμπράττω μετὰ
τινος.—**εἰ...αὐτήν ἔσχε τὴν γνώμην**=ἐὰν ἔκαμνεν αὐτὴν
τὴν σκέψιν, εἶχεν αὐτὴν τὴν ἀντίληψιν.—**ὡς χालεπὸν** κλπ.
ἐπεξήγησις τοῦ· **αὐτήν ἔσχε τὴν γνώμην**.—**πολεμεῖν**· ὑπο-
κείμενον **αὐτὸν** (τὸν Φ.) — **ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας**
(γενικὴ ἀντικειμενικὴ) = ὀρμητήρια (=στρατιωτικαὶ βάσεις)
κατὰ τῆς χώρας του.—**οὐδὲν . . ὦν=οὐδὲν τούτων**, ἅ.—**το-**
σαύτην· ὅσην δηλ. ἔχει τώρα.—**εἶδεν**· διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς δια-
νοίας = ἀντελήφθη, ἐνόησεν.—**ἐστὶν . . κείμενα**· περιφρασις=
κεῖται.—**ἄθλα**·κατηγορούμενον=ὡς ἄθλα.—(**ἄθλον=; ἄθλος=;**).—
ἐστὶν . . κείμενα ἐν μέσῳ· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν ἀγῶνων, καθ'
οὓς τὰ ἄθλα ἔκειντο εἰς τὸ μέσον τοῦ σταδίου, ἵνα προκαλοῦν τὴν
ἀμιλλαν τῶν διαγωνιζομένων.—**τοῖς παροῦσι**· ἔνν. **τοῖς ἔργοις**
καὶ τοῖς κινδύνοις=εἰς τοὺς δραστηρίους καὶ θαρραλέους.—
τῶν ἀπόντων· ἔνν. **ἐκ τῶν ἔργων καὶ τῶν κινδύνων**=τῶν
ἄδρανῶν καὶ δειλῶν.—**τὰ τῶν ἀπόντων . . τὰ τῶν ἀμελούντων**
δηλ. **ἀγαθά**.—**καὶ γὰρ τοι=τοιγάροι**=διὰ τοῦτο ἀκριβῶς.—
χεῶμαι γνώμῃ=χεῶμαι λογισμῶ=σκέπτομαι.—**καταστρέφο-**
μαί τι=; (βλ. Ὀλυμπ. Α', § 12).— **τὰ μὲν . . πολέμῳ**=τὰ

μὲν (ἔχει οὕτως) ὡς ἂν τις ἔχοι αὐτὰ ἐλὼν πολέμῳ = ἄλλα μὲν κατέχει, ὅπως θὰ κατεῖχε τις αὐτά, εἰάν τὰ ἐκυρίευσεν διὰ τοῦ πολέμου· κατ' ἔννοιαν = ἄλλα μὲν κατέχει διὰ τῆς βίας· ὁ ῥήτωρ ἐννοεῖ τὰς πόλεις Πύδναν, Ποτεΐδειαν, Μεθώνην κλπ. καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς, Παίονας καὶ Θοῤῃκας.—**σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος**· ὡς τοὺς Θεσσαλοὺς καὶ Ὀλυνθίους, μεθ' ὧν εὐρίσκετο εἰς φιλικὰς καὶ συμμαχικὰς σχέσεις ἀπὸ τοῦ 357.—**καὶ γὰρ** = διότι πράγματι.—**προσέχω τὸν νοῦν τινι**· εἰς τὴν διπλωματικὴν γλῶσσαν τῶν ἀρχαίων = ἀκολουθοῦναι, συμπράττω μετὰ τινος.—**ἀ χρεΐ'** ἔνν. **πράττειν** = ὅ,τι ἐπιβάλλεται νὰ πράττουν = τὰς ὑποχρεώσεις τῶν.

§ 7.

Ἄν...ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐθελήσητε γενέσθαι γνώμης = ἂν ἀποφασίσετε νὰ ἀκολουθήσετε τὸν τοιοῦτον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι (τὸν ὁποῖον εἶπα, ὅτι ἠκολούθησεν ὁ Φίλ.).—**νῦν**· μετ' ἐμφάσεως = **νῦν γε** = τώρα τοῦλάχιστον.—**ἐπειδήπερ οὐ πρότερον**· ἔνν. **ἠθελήσατε γενέσθαι** κλπ.—**καὶ ἕκαστος ὑμῶν . . . ὑπάρξῃ** = **καὶ (ἂν) ἕκαστος ὑμῶν ἦ**.—**οὔ'** ἐπίρρημα τοπικόν = ἐκεῖ ὅπου.—**δεῖ'** ἔνν. **παρασχεῖν αὐτὸν χρήσιμον τῇ πόλει**.—**εἰρωνεῖα** = προσποιήσις ἀνεχείας χρημάτων· ὁ Δημοσθένης συνιστῶν εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἀφήσουν κατὰ μέρος τὴν ἐπὶ ἀνεχείᾳ χρημάτων προσποιήσιν ἔχει ὑπ' ὄψει τοὺς τὴν προσπάθειαν τῶν συγχρόνων τοῦ εὐπόρου Ἀθηναίων, ἵνα ἀπαλλάσσωνται τῶν ἐκτάκτων εἰσφορῶν τῶν καταβαλλομένων κατὰ τὴν περίοδον τοῦ πολέμου, καὶ ἐν γένει πάσης λειτουργίας, ἣτις ἀπῆται δαπάνην καὶ δι' ἣν συχνὰ κατέφευγον εἰς ἀντίδοσιν.—**ὁ μὲν . . . ὁ δέ'** ἐπεξηγήσεις τοῦ **ἕκαστος ὑμῶν**.—**εἰσφέρειν . . . στρατεύεσθαι**· τὰ ἀπαρέμματα ἐκ τοῦ : **ἔτοιμος ὑπάρξῃ**.—**ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ'** ἔνν. **ὧν οἱ** Ἀθηναῖοι ὑπερχρεοῦντο εἰς στρατεύσιν ἀπὸ τοῦ 20οῦ μέχρι τοῦ 60οῦ ἔτους τῆς ἡλικίας (πρβλ. Ὀλυνθ. Α', § 28).—**συνελόντι δ' (έ)** ἔνν. **εἰπεῖν** = ὡς δ' ἔστι μοι εἰπεῖν **συνελόντι** = ὅπως δὲ ἡμπορῶ νὰ εἴπω ἐν συντόμῳ.—**ἀπλῶς** = μετὰ παρρησίας, ὁρθὰ κοφτά.—**ἂν ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσητε γενέσθαι** = ἂν θελήσετε νὰ γίνετε κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ σας (= νὰ ἐξαρτήσετε τὸ μέλλον σας

ἀπὸ σα̅ς τοὺς ἰδίους καὶ ὄχι ἀπὸ τοὺς ἄλλους).—**καὶ παύσησθ'**... **πράξειν** ἢ πλοκή: **καὶ παύσησθ'**(ε) **ἕκαστος ἐλπίζων ποιή-
σειν αὐτὸς μὲν οὐδέν, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πρά-
ξειν.**—**αὐτὸς**=αὐτὸς μόνος του.—**τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν**=τὰ ἰδικά
σας, τὰς (ἀπολεσθείσας) κτήσεις σας (τίνας;).—**κομίζομαι τι.**=
ἀναλαμβάνω, ἀνακτῶ τι.— **τὰ κατερραθυμημένα**=**τὰ τῆ ὀα-
θυμία ἀπολωλότα**=τὰ ἐξ ἀδρανείας ἀπολεσθέντα· ἦτοι τὸ
ἄξιωμα τῆς πόλεως καὶ ἡ ἰσχὺς, διὰ τῆς ὁποίας ἐπροστάτευεν
αὕτη ἄλλοτε τὰ δίκαια τῶν ἄλλων.—**πάλιν ἀναλαμβάνω**=
ἀποκαθιστῶ ἐκ νέου.—**τιμωροῦμαι τινα**= τιμωρῶ, ἐκδικου-
μαί τινα.

§ 8.

ἐκείνω τὰ παρόντα... πράγματα=ἡ παροῦσα δύναμις ἐκεί-
νου (ἢ τε οἰκεία καὶ ἢ ἐκ τῶν συμμάχων αὐτοῦ πρόερχομένη).—**ὡς
θεῶ**=ὡσάν νὰ ἦτο (κανένας) θεός.—**πέπηγεν ἀθάνατα (τὰ
πράγματα)**· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν στερεοποιουμένων ὑγρῶν=
εἶναι (τόσον) πάγια (=ἀμετάβλητα, σταθερὰ) [τὰ πράγματα=ἡ
δύναμις], ὥστε νὰ εἶναι αἰώνια, ἀκατάλυτα· τί εἶναι συντακτικῶς ἡ
λέξις ἀθάνατα;—**μισεῖ τις ἐκείνον καὶ δέδιεν... καὶ φθονεῖ**=
πολλοὶ μισοῦσιν ἐκείνον καὶ δεδίασιν... καὶ φθονοῦσι· νο-
οῦνται ὅλοι οἱ ὑπήκοοι τοῦ Φιλ., οἳ τε ξένοι καὶ οἱ Μακεδόνες
(πρὸβλ. Ὀλυμπ. Β', § 13 καὶ 16).—**καὶ τῶν πάνυ νῦν δοκούν-
των οἰκείως ἔχειν** (ἐνν. **αὐτῶ, τῶ Φ**)· τὸ **πάνυ** συναπτεόν τῶ
οἰκείως ἔχειν=καὶ ἀπὸ ἐκείνους ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι δίδουν σήμε-
ρον τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι διάκεινται πρὸς αὐτὸν λίαν φιλι-
κῶς=ὅτι συνεργάζονται μαζί του φιλικώτατα. Ἐνοοῦνται οἱ Παί-
ονες, οἱ Ἰλλυριοὶ καὶ οἱ λοιποὶ ὑπήκοοι καὶ σύμμαχοι τοῦ Φίλ.—
ἀπανθ'=ὅλα ἐν γένει (τὰ πάθη, ὡς τὸ μῖσος, ὁ φόβος, ὁ φθό-
νος).—**ἔνι**=**ἔνεστι**=ἐνυπάρχουν, ἐμφωλεύουν· (περὶ τοῦ **ἔνι**
βλέπε Ὀλυμπ. Β', § 4).—**κάν**=**καὶ ἐν**· τί γραμματικὸν φαινόμε-
νον ἔχομεν;—**καταπιήσω**=ζαρώνω ἀπὸ φόβον, τρομοκρατοῦ-
μαι· κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῶν ζώων.—**πάντα ταῦτα**· ἀντί: **πάντες
οὔτοι (οἱ λαοί)**.—**ἀποτίθεμαί τι**=βγάζω ἀπ' ἐπάνω μου κάτω,
ἐγκαταλείπω τι.

τὸ *πραγμα* = τὴν κατάστασιν, τί γίνεται τοῦτο διασαφίζεται διὰ τῆς ἐπακολουθοῦσης προτάσεως: *οἱ προσελήλυθεν ἀσελγείας* (= *ὑβρεως*) = μέχρι τίνος δηλαδὴ σημείου θρασυτήτητος ἔχει προχωρήσει ἡ γενικὴ *ἀσελγείας* διαιρετικὴ εἰς τὸ ἀναφορικὸν ἐπίρρ. *οἷ*. — *ἄνθρωπος* = ; (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 3 καὶ κατὰ Φιλίπ. Α', § 3 «*οὔτος*»). — *πράττω* ἀμεταβάτως = ἐνεργῶ, δρῶ. — *ἀπειλεῖ καὶ λόγους ὑπερηφάνους ὡς φασὶ λέγει* τίνας ἀπειλὰς ἐξετόξευεν ὁ Φίλ. κατὰ τῶν Ἀθηναίων; (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 26 «*ἄ νῦν... ἐκλαλεῖ*»). — *οἷός εἰμι* = *τοιοῦτός εἰμι, οἷος* (= *ὡστε*) = εἶμαι ἄνθρωπος, πὺν νά.. τὸ *οἷός εἰμι* εἶναι διάφορον τοῦ *οἷός τ' εἰμι* = δύναμαι. — *καταστρέφομαί τι* = ; (βλ. § 16). — *μένω ἐπὶ τινος* = *ἀγαπῶ τινι* = ἀρκοῦμαι, περιορίζομαι εἰς τι. — *προσπεριβάλλομαί τι* = προσκτῶμαί τι, ἐκτὸς τῶν ὑπαρχόντων ἀποκτῶ καὶ νέον τι. — *κύκλω πανταχῆ* = γύρω γύρω ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη συναπτόεν τῷ *περιστοιχίζεται*. — *μέλλω* = ἀναβάλλω, βραδύνω. — *καθημένους* ἔνν. ἀργούς ἢ οὐδὲν ποιούντας = ἀδρανεῖς, μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια. — *περιστοιχίζομαί τινα* = περιβάλλω τινὰ διὰ δικτύων, περισφίγγω τινὰ ὡς ἐν κλοιῷ· τὸ ῥῆμα κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῶν κυνηγῶν, οἱ ὅποιοι ἔστηνον γύρω τῆς τοποθεσίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχε πέρασμα θηρίων, ξύλα — *στοίχους* ἢ *στόχους* καλούμενα — ἐφ' ὧν ἤπλωνον τὰ δίκτυα, ἵνα, ἂν διέφευγον αὐτοὺς τὰ θηράματα, ἐμπίπτουν ἐντὸς τῶν δικτύων.

§ 10-12.

ἐπειδὴν τί γένηται; = τί πρέπει νὰ γίνῃ διὰ νὰ πράξετε τὸ καθήκον σας; — *νῦν δὲ τί χρῆ... ἠγεῖσθαι* = τὰ δὲ νῦν γιγνώμενα *τί* (= τί ἄλλο) *χρῆ ἠγεῖσθαι* (εἰ μὴ ἀνάγκην). — *ἐγὼ μὲν* τὸ μὲν ἄνευ ἀποδόσεως τοῦ *δὲ* ὡς εὐκόλως νοουμένου: *τί δὲ οἱ ἄλλοι οἴονται οὐκ οἶδα* (ἢ *οὐ μέλει μοι*)· ἄς ἐρμηνευθῆ — ἐγὼ τοῦλάχιστον, ὅπως δὴποτε. — *τοῖς ἐλευθέροις*· καὶ ἐπομένως μορφωμένοις, εὐαισθητοῖς. — *ἡ ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη* = *ἡ ἐπὶ τοῖς κακῶς γιγνομένοις αἰσχύνη*. — *εἰπέ μοι*· καίτοι ὁ ῥήτωρ ἀπευθύνεται πρὸς πολλοὺς (ἢ *βούλεσθε*) κάμνει χρῆσιν τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἡ ἐρώτησις ἀπευθύνεται πρὸς τὸν

καθ' ἓνα χωριστὰ καὶ καταστήσῃ οὕτω προσεκτικούς τοὺς ἀρροα-
 τὰς του.—**περιόντες**· δηλ. **κατὰ τὴν ἀγοράν**, ὅπου ἦτο ὁ συ-
 νήθης τόπος διατριβῆς τῶν λογοποιούντων.—**αὐτῶν πυνθάνε-
 σθαι**=**ἀλλήλων πυνθάνεσθαι**.—**λέγεται τι καινόν**· ἐδῶ ὁ
 Δημοσθένης· ψέγει τὴν περὶ τὰ νέα σπουδὴν τῶν Ἀθηναίων, τὴν
 ὁποίαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι κωμικοὶ διεκωμώδησαν.—**γένοιτο γὰρ ἄν
 τι καινότερον**· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν ἐξυπακουομένην ἀπόκρι-
 σιν· **μάλιστα**· διότι ἤμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ τίποτε ἄλλο νεώτε-
 ρον; — **Μακεδὼν ἀνήρ**· μετὰ περιφρονήσεως = ἓνας παλιο-
 μακεδών. Οἱ Μακεδόνες ἐθνολογικῶς ἦσαν δωρικὸν φύλον, ἀλλ' ὕ-
 στερήσαντες τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἰς τὸν πολιτισμὸν ἐθεωροῦντο
 ἡμιβάρβαροι, πλὴν τοῦ βασιλεύοντος οἴκου, ὅστις ἀνήγε τὸ γένος
 εἰς τὸν Ἡρακλέα καὶ εἶχεν ἀναγνωρίσει τὸν ἑλληνικὸν πολιτι-
 σμὸν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὁ Δημοσθένης θέλει νὰ ἀγνοῇ.—**διοικῶ
 τὰ τῶν Ἑλλήνων**= διευθύνω τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος.
 Ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ὑπαινίσσεται τὸν Φωκικὸν πόλε-
 μον, εἰς ὃν ὁ Φίλ. κληθεὶς ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν ἀνεμείχθη, μέμ-
 φεται δὲ συγκεκαλυμμένως τοὺς Ἀθηναίους, διότι, ἐν ᾧ ἄλλοτε
 εἰς οὐδένα ἄλλον ἔστεργον νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος
 ἡγεμονίαν, ἤδη παρεχώρησαν αὐτὴν εἰς ἄνδρα βάρβαρον.—**«τέ-
 θνηκε Φίλιππος;»**—**«οὐ μὰ Δί' ἄλλ' ἀσθενεῖ»**· ὁ Δημοσθένης
 εἰσάγει ἀνθρώπους ἀργούς καὶ περιέργους, διακαιομένους ἀπὸ
 τὴν δίψαν νὰ μανθάνουν νέα περὶ τοῦ Φιλίππου καὶ ἐναμιλλωμέ-
 νους νὰ ἐπιδείξουν, ὅτι ὁ εἷς εἶναι καλύτερον πληροφορημένος
 τοῦ ἄλλου.—**τί δ' ὑμῖν διαφέρει**=τί διάφορον ἔχετε σεῖς (ἀπ'
 αὐτὸ)=τί κέρδος ἀποκομίζετε ἐκ τούτου; (ἂν δηλαδὴ ἀπέθανεν
 ὁ Φίλ.). Ἡ ἐρώτησις προερχομένη ἐκ τοῦ ῥήτορος ἀπευθύνεται
 πρὸς τοὺς συζητοῦντας δύο καινοσπούδους Ἀθηναίους.—**καὶ
 γὰρ**· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην ἀπόκρισιν· **οὐδὲν ὑμῖν
 διαφέρει**.—**ἄν... τι πάθῃ**=ἂν τοῦ συμβῆ τίποτε=ἂν ἀποθάνῃ·
 οἱ ἀρχαῖοι καὶ περὶ ἐχθρῶν τῶν προκειμένου ἔκαμνον χρῆσιν τοῦ
εὐφημισμού.—**οὕτω**· εἰρωνικῶς=ἔτσι, ὅπως τῶρα, δηλαδὴ ἐλά-
 χιστα ἢ καθόλου.—**παρὰ τὴν αὐτοῦ ῥώμην**=**διὰ τὴν αὐτοῦ
 ῥώμην**=ἐξ αἰτίας τῆς ἰδίας δυνάμεως.—**παρὰ τὴν ἡμετέραν
 ἀμέλειαν**=;—**καίτοι καὶ τοῦτο**· ἐνν. ἔστω=ἔστω καὶ τοῦτο=
 ἀλλ' ἄς κάμωμεν καὶ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν.—**τὰ τῆς τύχης**· περι-
 φρασις=ἡ τύχη· συναπτέον τῷ **καὶ τοῦτ' ἐξεργάσαιτο**.—**καὶ
 τοῦτ'** (ὥσπερ καὶ ἄλλα πολλά)· δηλαδὴ **τὸ παθεῖν τι τὸν Φί-**

*προδραμι-
ων.* — λιππον. — **ἐξεργάζομαι τι** = κατορθώνω τι. — **ἡμῖν**· δοτική χαριστική. — **ἢπερ βέλτιον (ἐπιμελεῖται ἡμῶν) ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα**· ὁ Δημοσθένης ὑπαινίσσεται τὴν περὶ τῆς τύχης τῶν Ἀθηναίων ὑπάρχουσαν παράδοσιν, περὶ ἧς βλέπε Ὀλυνθ. Α', § 1. — **ἴσθ' = ἴστε** (τίνος ἐγκλίσεως). — **πλησίον μὲν ὄντες**· δηλ. τῆς Μακεδονίας· ἢ μετοχὴ ὑποθετική. — **ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασι... διοικήσαισθε**· ἄς ἐρμηνευθῆ ὡσεὶ ἦτο: ἅπασιν τοῖς πράγμασι... **ἐπισταίτε ἂν καὶ διοικήσαισθε (αὐτὰ)** = θὰ ἠμπορούσατε νὰ εἴσθε παρόντες εἰς τὰ πράγματα, καθ' ὃν χρόνον ὅλα εὗρισκοντο εἰς ταραχὴν καὶ νὰ τὰ διευθύνετε κατὰ τὸ συμφέρον σας = θὰ ἠμπορούσατε δι' αἰφνιδιαστικῆς ἐξορμήσεως ἐκ τῶν πλησίων τῆς Μακεδονίας (= **πλησίον ὄντες**) ὀρηγητῶν σας νὰ καταλάβετε τὴν γενικὴν κατάστασιν ἀνώμαλον (λόγῳ τοῦ θανάτου τοῦ Φ.) καὶ νὰ τακτοποιήσετε τὰ πράγματα κατὰ τὸ συμφέρον σας. — **ὡς δὲ νῦν ἔχετε** = μὲ τὴν τακτικὴν ὁμως, τὴν ὁποίαν τώρα ἀκολουθεῖτε = μὲ τὰ μυαλά, πὺ κρατᾶτε σήμερα (ὅτε ἄπεστε, μέλλετε, κάθησθε). — **οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν = οὐδὲ εἰ διδοῖεν οἱ καιροὶ** = οὐδὲ ἂν ἐπέτρεπον αἱ περιστάσεις. — **Ἀμφίπολιν**· ἢ ἀνάκτησις τῆς Ἀμφιπόλεως ἀπετέλει τὸν διακαέστερον πόθον τῶν Ἀθηναίων· περὶ ταύτης βλ. Ὀλυνθ. Α', § 5 καὶ γεωγραφικὸν πίνακα. — **ἀπηρητημένοι (= ἀπόντες, μακρὰν ὄντες) καὶ ταῖς παρὰσκευαῖς καὶ ταῖς γνώμας** = ἐπειδὴ εὗρίσκεσθε μακρὰν (τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πραγμάτων) καὶ ὡς πρὸς τὰς πολεμικὰς παρὰσκευὰς καὶ ὡς πρὸς τὰς γνώμας = ἐπειδὴ καὶ αἱ πολεμικαὶ σας δυνάμεις καὶ τὸ ἐνδιαφέρον σας εὗρισκονται ἔξ ἴσου μακρὰν τῶν τόπων, ὅπου παίζεται ἡ τύχη τῆς πόλεως.

§ 13 15.

Ὡς μὲν οὖν δεῖ... λέγων· ἢ πλοκή: **παύομαι μὲν οὖν λέγων**, ὡς δεῖ ἅπαντας (ὕμᾶς) **ὑπάρχειν ἐθέλοντας ποιεῖν τὰ προσήκοντα ἐτοίμως**. — **τὰ προσήκοντα** = τὰ καθήκοντα, τὸ καθήκον. — **ἐθέλοντας ὑπάρχειν**· περιφρασις = **ἐθέλειν** (πρβλ. Ὀλυνθ. Β', § 26 «ἔχον ἐστὶ (= ἔχει) φύσιν»). — **ἐτοίμως** =; (βλ. Ὀλυνθ. Α', § 24 «ἐτοίμως συνάρασθαι τὰ πράγματα»). — **ὡς ἔγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων**· ἐνν. τοῦτο, δηλ. ὡς **δεῖ ἅπαντας ὑπάρχειν ἐθέλοντας** κλπ. = ἐπειδὴ, πιστεύω (= ὡς), ἔχετε ἀντιληφθῆ (τοῦτο) καὶ ἔχετε πεισθῆ (περὶ αὐτοῦ).

τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς... καὶ τὸ πλῆθος ὅσον... καὶ πόρους οὐστυνας χρημάτων... καὶ τᾶλλ' πάντα ταῦτα ἔξαο-
 τῶνται ἐκ τοῦ πειράσομαι λέγειν.—τῶν τοιούτων πραγμά-
 των=τῶν τοιούτων ἐνοχλήσεων, τῆς τοιαύτης ἀμυχανίας (πρβλ.
 Ὀλυμπ. Α', § 8 «καὶ πάντων τῶν μετὰ ταῦτ' ἂν ἦτ' ἀπηλλα-
 γμένοι πραγμάτων»).—τὸ πλῆθος (τῶν στρατευμάτων) ὅσον,
 καὶ πόρους οὐστυνας χρημάτων ἔνν. οἴομαι ἀπαλλάξαι ἂν
 ἡμᾶς τῶν τοιούτων πραγμάτων.—ὡς ἂν μοι βέλτιστα καὶ
 τάχιστα δοκεῖ παρασκευασθῆναι = ὡς (= πῶς) μοι δοκεῖ
 βέλτ. καὶ τάχ. ἂν παρασκευασθῆναι.—καὶ δὴ=ἤδη=εὐθύς
 ἀμέσως.—τοσοῦτον=τόσον μόνον, τόσον ὀλίγον.—δεηθεὶς
 ὑμῶν... τοσοῦτον=ἀφοῦ σᾶς ὑποβάλω τὴν ἐξῆς μικρὰν παρά-
 κλησιν.—ἐπειδὴ κλπ. ἀσυνδέτως πρὸς τὰ προηγούμενα,
 διότι ἀποτελοῦν ἐπεξήγησιν τοῦ : τοσοῦτον.—μὴ πρότερον
 προλαμβάνετε ἔνν. τὸ κρῖναι (=τὴν κρίσιν)=μὴ προλαμβά-
 νετε προτοῦ ἀκούσετε=μὴ σπεύδετε εἰς τὴν κρίσιν σας.—καινὴ
 παρασκευὴ=νέος τρόπος πολεμικῆς προπαρασκευῆς=νέος πο-
 λεμικὸς ὄργανισμὸς (ἀνάλογος τῶν περιστάσεων).—λέγω=εἰση-
 γοῦμαι, προτείνω.—ἀναβάλλω τὰ πράγματα=προσπαθῶ νὰ
 ἐπιβραδύνω τὴν λύσιν τῆς καταστάσεως.—οἱ... εἰπόντες=οἱ
 ἂν εἴπωσιν.—«ταχὺ» καὶ «τῆμερον» εἶναι αἱ συνήθεις συστά-
 σεις τῶν ἠητόρων, οἱ ὅποιοι συνεβούλευον ἢ μεγάλα καὶ ἀδύνατα
 νὰ ἐκτελεσθοῦν ἢ εἰσηγοῦντο μὲν νὰ γίνῃ τι ταχέως, ἀλλὰ τί ἦτο
 τοῦτο καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ ἀπέφευγον νὰ ὑποδείξουν.—
 εἰς δέον λέγω=δεόντως λέγω=προτείνω τὸ ὀρθόν.—οὐ γὰρ
 ἂν... δυνηθεῖμεν ἀπόδοσις τῆς ὑπονοουμένης ἐκ τοῦ : τῇ νυκτὶ
 βοηθεία προτάσεως : εἰ βοηθήσασθαι μὲν ὡς ἔχομεν νυκτὶ.—ἀλλ'
 ὅς ἂν δείξῃ, τίς πορισθεῖσα κλπ. ἔνν. οὗτος εἰς δέον λέγει.—
 δείκνυμι=ὑποδεικνύω.—τίς πορισθεῖσα παρασκευὴ (διαμεῖ-
 ναι δυνήσεται) καὶ πόση (πορισθεῖσα διαμεῖναι δυνήσεται)
 καὶ πόθεν (πορισθεῖσα) διαμεῖναι δυνήσεται τὸ μὲν τίς
 ἀναφέρεται εἰς τὸ εἶδος τῆς δυνάμεως (τίνας θὰ εἶναι οἱ μέλλον-
 τες νὰ μετᾶσχουν τῆς στρατείας [ὀπλίται, ἱππεῖς, ναῦται, πολῖ-
 ται, ξένοι]) τὸ πόση εἰς τὸ πλῆθος αὐτῆς, τὸ δὲ πόθεν εἰς
 τοὺς χρηματικὸς πόρους, διὰ τῶν ὁποίων θὰ συγκροτηθῇ καὶ
 θὰ συντηρηθῇ ἡ δύναμις αὕτη (πρβλ. § 20) ἀνταποκρίνονται
 δὲ ταῦτα εἰς τὰ ἀνωτέρω : τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς...
 καὶ τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους οὐστυνας χρημάτων, καὶ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ. "Ἐκδοσις γ'.

Ν. Φραγκίσκου—Χ. Παπαναστασίου

8

τᾶλλ'...—**διαμένω**=διατηροῦμαι ἐπὶ μακρόν.—**διαλύομαι τὸν πόλεμον**=θέτω τέρμα εἰς τὸν γνωστὸν πόλεμον (ἔδω τὸν κατὰ Φιλ.).—**πεισθέντες**=συμβιβασθέντες, κατόπιν ἀξιοπρεπῶν συνθηκῶν.—**περιγίγνομαι τινος**—; (πρβλ. Ὁλυμπ. Β', § 23 «**ἡμῶν μελλόντων καὶ ψηφιοζομένων καὶ πυνθανομένων περιγίγνεται (ὁ Φ.)**».—**οὔτω** δηλ. ἢ **διαλυσάμενοι πεισθέντες τὸν πόλεμον ἢ περιγενόμενοι τῶν ἐχθρῶν (πολεμίων)**.—**τοῦ λοιποῦ** ἔνν. **χρόνου**=εἰς τὸ μέλλον.—**οἶμαι** δὲν εἶπε **πέπεισμαι** ἐκ μετριοφροσύνης.—**ταῦτα λέγειν ἔχειν**=**ταῦτα ἔχειν λέγειν**. **ἔχω** δὲ μετ' ἀπαρεμφ.=;—**ταῦτα** δηλαδή;—**μὴ κωλύων**=**οὐ κωλύων**.—**ἐπαγγέλλομαι τι**=ὑπόσχομαι κάτι τι (χωρὶς νὰ σκέπτομαι νὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχασίν μου—ἀντιθέτως πρὸς τὸ **ὑπισχνοῦμαι**, τὸ ὁποῖον σημαίνει, ὅτι ἔχω τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐκτελέσω τὰς ὑποσχέσεις μου) [πρβλ. τὸ σημερινόν: προεκλογικαὶ ἐπαγγελίαι τῶν πολιτικῶν μας].—**ἡ μὲν ὑπόσχεσις οὔτω μεγάλη** ἔνν. **ἔστι** ὅτι δηλ. εἶμαι εἰς θέσιν νὰ προτείνω τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων **ἡ διαλυσόμεθα τὸν πόλεμον ἢ περιεσόμεθα τῶν ἐχθρῶν**.—**τὸ πρᾶγμ' ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσει** κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν δικαστηρίων, ὅπου **πρᾶγμα** ἐλέγετο ἢ δίκη, **ἔλεγχος** δὲ ἡ ἔρευνα περὶ τῆς ἀληθείας ἢ τοῦ ψεύδους τῆς κατηγορίας=ἡ ἀνάπτυξις τῶν σκέψεών μου θὰ ἀποδείξη ἀμέσως (ἂν ἡ ὑπόσχεσίς μου εἶναι ἢ ὄχι πραγματοποιήσιμος).

§ 16-18.

τριήρεις* ὁ ῥήτωρ ἔννοεἶ ὀπλιταγωγὰ πλοῖα—**στρατιώτιδας τριήρεις**, ὅπως ἐλέγοντο— καὶ ὄχι **ταχείας**, τουτέστι πλοῖα τῆς γραμμῆς ἢ παρατάξεως, ὅπως λέγομεν ἡμεῖς σήμερον. Ἐκτὸς τῶν πλοίων τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν οἱ ἀρχαῖοι εἶχον καὶ βοηθητικὰ πλοῖα, τὸ μὲν τὰς **ἱππαγωγούς τριήρεις** διὰ τὴν μεταφορὰν ἱπέων καὶ ἱππων, τὸ δὲ τὰ **πλοῖα** (ἢ **ναῦς στρογγύλας**), ἦτοι τὰ μεταγωγικά, διὰ τῶν ὁποίων μετεφέροντο αἱ τροφαὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ζώων καὶ γενικῶς πᾶν ἐπιτήδειον (βλέπε κατωτέρω).—**πεντήκοντα** ἐπιτήδες ὁ Δημοσθένης, ἵνα μὴ διαθέσῃ δυσμενῶς τὸ ἀκροατήριόν του πρὸς τὰς προτάσεις του, προτείνει τὴν παρασκευὴν τῶν ὀλίγων πλοίων, μολοντί κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ Ἀθηναῖοι ἠδύνατο νὰ παρασκευάσουν μέχρι 400 πλοίων.—**παρασκευάζομαι τριήρεις**=ἔτοιμάζω πρὸς ἀπόπλουν τριήρεις (διὰ τοῦ διορισμοῦ τριηράρχων).—

αὐτοὺς=ὕμᾱς αὐτοὺς (κατ'ἀντίθεσιν πρὸς τὸ: *τριήρεις*).—οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν=να σκέπτεσθε οὕτω, να προδιαθέσετε τοὺς ἑαυτοὺς σας οὕτω (=εἰς τὴν ἐξῆς ἰδέαν).—ὡς...πλευστεῖον (ἐστὶν ὕμῖν) εἰς ταύτας αὐτοῖς ἐμβᾶσιν' ἐπεξήγησις τοῦ οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν=ὅτι δηλαδὴ πρέπει να πλευσέτε, ἀφοῦ σεῖς οἱ ἴδιοι (καὶ ὄχι ξένοι) ἐμβῆτε εἰς αὐτάς (τὰς τριήρεις)=συγκροτήσετε τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν, ἣτις θὰ ἐπιβιβασθῆ εἰς αὐτάς.—τοῖς ἡμίσεσι τῶν ἰππέων=τῷ ἡμίσει τῶν ἰππέων ὕμῶν. Τὸ ἰππικὸν τῶν Ἀθηναίων ἀπετελεῖτο ἐκ 1000 εὐλατριδῶν, 100 ἕξ ἐκάστης φυλῆς.—ἱκανά' κατὰ τὸν ἀριθμὸν.—εὐτρεπίζω=παρασκευάζομαι=ἐτοιμάζω πρὸς ἀπόπλουν.—ἐπὶ τὰς... αὐτοῦ στρατείας=πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκστρατειῶν αὐτοῦ.—τὰς ἐξαίφνης=τὰς ἐξαφνικάς, τὰς αἰφνιδιαστικάς.—ταύτας' τὰς γνωστάς εἰς ὅλους (ἐφ' ὅσον πρὸ μικροῦ—τῷ 352—ἐγένοντο).—εἰς Πύλας' οὕτως ἐκαλοῦντο συνήθως ὑπὸ τῶν ἀρχαίων αἰ. Θερμοπύλαι, τὸ ἐκ τῆς ἱστορίας γνωστὸν στενὸν μεταξὺ τοῦ Ὄρους Οἴτης καὶ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου (βλ. γεωγρ. πίνακα). Πότε τὸ πρῶτον ἐπεχείρησε να καταλάβῃ ταύτας ὁ Φίλ. καὶ ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποπείρας του; (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 26).—Χερσόνησον' τὴν θρηακικὴν—τῆς Καλλιπόλεως λεγομένην σήμερον—, καθ' ἣς ἐξεστράτευσεν ὁ Φίλ. εὐθύς μετὰ τὴν κατὰ τῶν Θερμοπυλῶν ἀπόπειραν.—Ὀλυμπον' τίνα στρατείαν ἐννοεῖ ὁ ῥήτωρ, ἐφ' ὅσον ὁ λόγος ἀπηγγέλθη τῷ 351;—ἐκείνω....ἐν τῇ γνώμῃ' σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος=ἐν τῇ γνώμῃ ἐκείνου.—παρίστημί τι ἐν τῇ γνώμῃ τινὸς=ἐμβάλλω τι εἰς τὸν νοῦν τινος, ἐμπνέω εἰς τίνα ἰδέαν τινά.—ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν=ὑστερον ἀπ' αὐτὴν τὴν ὑπερβολικὴν σας ἀμέλειαν=ἀφήνοντες κατὰ μέρος (ἐπὶ τέλους) τὴν ὑπερβολικὴν αὐτὴν ἀμέλειάν σας.—ὥσπερ εἰς Εὐβοίαν' ἐνν. ὠρμήσατε' περὶ δὲ τῆς εἰς Εὐβοίαν στρατείας, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς ὁ Δημοσθένης μετέσχεν ὡς ἐθελοντῆς τριήραρχος, βλέπε Ὀλυμπ. Α', § 8.—φασίν' ἐνν. ὕμᾱς ὀρμήσαι' ὁ ῥήτωρ μεταχειρίζεται τὸ ὄ. φασίν, ὡς καὶ κατωτέρω τὸ ἀκούω, διότι ἢ εἰς Ἀλίαρτον ἐκστρατεία ἐγινε τῷ 395, δηλαδὴ πόσα ἔτη πρὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ;—εἰς Ἀλίαρτον' παρὰ τοῦτον τῷ 395 οἱ ἠνωμένοι σύμμαχοι Θηβαῖοι, Κορίνθιοι, Ἀργεῖοι, Ἀθηναῖοι (οἱ τελευταῖοι οὗτοι ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον) ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους διαλύσαντες τὸν στρατὸν αὐτῶν καὶ φονεύσαντες καὶ αὐτὸν τὸν στρατηγὸν τῶν Λύσανδρον (πρβλ. § 3).—

καὶ τὰ τελευταῖα πρόφην εἰς Πύλας (ἐνν. ὠρμήσατε) = καὶ τὴν τελευταῖα εἰς τὰς Θερμοπύλας (352). — ἴσως ἂν ὀρμήσατε ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ὤς = ἴσως (τέλος πάντων) θὰ ἀπεφασίζατε νὰ) κινηθῆτε. — οὗτοι παντελῶς... εὐκαταφρόνητόν ἐστιν ὑποκείμενον τὸ παρασκευάσασθαι τριήρεις, ἱππαγωγούς τριήρεις καὶ πλοῖα ἱκανὰ (= ἢ τοιαύτη παρασκευή, τὴν ὁποίαν ὑπέδειξα). — οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαι' ἂν τοῦτο: δηλ. τὸ ὀρμήσαι ὡς πρότερον = καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀκόμη, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν θὰ ἐκάμαντε τοῦτο' εἰς τὴν πρότασιν ταύτην μετὰ τοῦ εἰ τῆς ὑποθέσεως συνήφθη ὁ δυνητικὸς ἂν, διότι ἡ ὑποθετικὴ αὕτη πρότασις εἶναι ἅμα καὶ ἀπόδοσις ἄλλης συνυπονοουμένης ὑποθέσεως: ποιήσατε δ' ἂν (τοῦτο), εἰ βούλοισθε. — φημι δεῖν ἐνν. ὑμᾶς ποιῆσαι. — εὐτρεπεῖς ἐνν. ὄντας: εὐτρεπῆς δὲ = (βλ. § 17 «πλοῖα ἱκανὰ εὐτρεπίσαι κελεύω»). — εἴσεται' δηλ. τοῦτο, ἦτοι τὴν ὑπάρχουσαν παρασκευήν. — οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνω = οἱ καταδίδοντες ὅλα εἰς ἐκεῖνον, οἱ κρατοῦντες ἐκεῖνον ἐνήμερον ὄλων. — παρ' ἡμῶν' προβλ. Ὀλυμπ. Β', § 4 «ἐνθένδ' ἂν αὐτὸν ἴδοι μέγαν γεγεννημένον». Ὁ ῥήτωρ ὑπαινίσσεται τοὺς ἐν Ἀθήναις φιλιππίζοντας, τὸν Φιλοκράτη, Νεοπτόλεμον, Κτησιφῶντα καὶ ἄλλους. — παρορῶ τι = παραβλέπω τι, ἀψηφῶ τι. — ταῦτ' τίνα; — ἀφύλακτος = ἀπροφύλακτος, χωρὶς νὰ ἔχη λάβει τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ἀσφαλείας. — μηδενός' γένους οὐδετέρου. — ἐμποδῶν ἐστὶ τινί τι = ἐμποδίζει τινά τι. — ἐνδῶ' ὁ Φίλιππος. — ἐνδίδωμι καιρὸν = δίδω εὐκαιρίαν' ὁ δὲ Φίλ. θὰ παρεῖχεν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ πλεύσουν κατὰ τῆς χώρας του, ἂν ἀψηφῶν τὴν παρασκευὴν αὐτῶν ἐνεπλέκετο εἰς πόλεμον πρὸς τινὰ λαὸν καὶ ἐγκατέλειπεν οὕτω τὴν Μακεδονίαν ἔρημον ὑπερασπιστῶν.

§ 19.

Ταῦτα μὲν... ὁ ῥήτωρ ἐπαναλαμβάνει ὅ,τι εἶπεν ἀνωτέρω (§ 17) «ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν...». — δεδόχθαι' παθ. παρακ. τοῦ δοκεῖν' τοῦ παρακ. τούτου ἐγένετο χρῆσις κυρίως ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐκκλησίας' ἐδῶ οἱ παρακείμενοι δεδόχθαι καὶ παρασκευάσθαι ἐτέθησαν ἀντὶ τίνος χρόνου καὶ διατί; (προβλ. τὸ σημερινὸν «σῶστέ με, γιατί εἶμαι χαμένος»). — δύναμις = πεζικὴ δύναμις, πεζικόν. — προχειρίζομαί τι = πρόχει-

ρον ποιῶμαι τι=παρασκευάζω τι, ὥστε νὰ τὸ ἔχω πρόχειρον, εὐμεταχείριστον.—*ἢ... πολεμήσει καί... ποιήσει*=(; (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 2 «*ἦτις ταῦτ' ἐρεῖ καὶ παρέσται τοῖς πράγμασι*» καὶ Ὀλυμπ. Β', § 11 «*ἢ τοὺς μὲν διδάξει, τοὺς δὲ παροξυνεῖ*»).—*μή μοι μυρίους μηδὲ δισμυρίους ξένους* ἔνν. *λέξης* (ἢ *εἵπης*)· τοῦτο λέγει ὁ ῥήτωρ, διότι οἱ Ἀθηναῖοι συνήθιζον νὰ ψηφίζουσιν μὲν ἐν λόγοις πολλά, ἀλλ' ὅταν ἔφθανον εἰς τὸ στάδιον τῆς πραγματοποίησεως αὐτῶν ἐλάχιστα ἢ οὐδὲν ἐξετέλουν.—*τάς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις*=τάς εἰς ὄλους γνωστάς(=*ταύτας*) δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ἀναγράφονται (μόνον) εἰς τὰς (πρὸς τοὺς στρατηγούς) ἐπιστολάς· ὁσάκις δηλαδὴ στρατηγός τις ἐζήτει παρὰ τῶν Ἀθηναίων στρατιωτικὰς ἐνισχύσεις, οὗτοι συνερχόμενοι εἰς ἐκκλησίας ἐψήφιζον μὲ τὴν ἄμεσον ἀποστολὴν πολυπληθῶν ἐνισχύσεων καὶ καθίστων ἀμέσως τοῦτο γνωστὸν εἰς τὸν στρατηγὸν δι' ἐπιστολῆς, ἀλλ' εἰς τὴν πραγματικότητα οὐδέποτε ἦ σπανιώτατα ἐξέπεμπον ὀλίγας ἐξ αὐτῶν.—*ἀλλ' ἢ τῆς πόλεως ἔσται... τούτῳ πείσεται καὶ ἀκολουθήσει*· πλήρης ὁ λόγος θὰ εἶχεν οὕτω : *ἀλλὰ φημι προχειρίσασθαι δύναμιν, ἢ τῆς πόλεως ἔσται καὶ (ἢ)... τούτῳ πείσεται καὶ ἀκολουθήσει*.—*εἰμι τῆς πόλεως*=ἀνήκω εἰς τὴν πόλιν=μὲ ἐμπνέει ἡ ἰδέα τῆς πατριδος, ὥστε νὰ μάχωμαι ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος αὐτῆς.—*κἂν* (=καὶ *ἂν...*) *κἂν ...κἂν*=εἴτε...εἴτε...εἴτε.—*ὅστισοῦν*=ὅστισδήποτε.—*τροφή*=σιτηρέσιον ἄνευ μισθοῦ.—*πορίζω*=ἐξευρίσκω, ἐξοικονομῶ.

§ 20-22

Ἔσται δ' αὕτη τίς ἡ δύναμις=τίς δ' αὕτη ἡ δύναμις ἔσται· τὸ *τίς*=τίνος εἵδους (ξένη ἢ πολιτικὴ [=ἐκ πολιτῶν Ἀθηναίων], πεζικὴ ἢ ἱππικὴ) [πρβλ. § 15].—*ταῦτ'*· δηλαδὴ *τῆς πόλεως εἶναι καὶ πείθεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν τῷ στρατηγῷ*.—*καθ' ἕκαστον...χωρὶς*=ἕνα ἕνα ἐκ τούτων... χωριστά· τὸ *χωρὶς* κατὰ τινα φαινομενικὸν πλεονασμὸν τεθὲν ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ *καθ' ἕκαστον*.—*διεξέρχομαι*=(; (βλ. Ὀλυμπ. Β', § 3).—*ξένους μὲν λέγω*· διὰ λόγους ψυχολογικοὺς (ποίους;) ὁ Δημοσθένης προέταξε τὴν ξενικὴν δύναμιν.—*καὶ ὅπως μὴ ποιήσεθ'... φαίνονται*· ὁ ῥήτωρ, ἵνα μὴ θεωρηθῇ μωρολογῶν, διότι πρόκειται νὰ προτείνῃ τὴν συγκρότησιν μικρᾶς ξενικῆς δυνάμεως εἰς τοὺς Ἀθη-

θηναίους, συνηθισμένους νὰ ψηφίζουσι πολλὰς μυριάδας § 19). σπεύδει νὰ προλάβῃ τὴν ἐνδεχομένην ταύτην ἐντύπωσιν τῶν ἀκροατῶν του καὶ εἰσάγει τὴν παροῦσαν παρένθεσιν· μετὰ τὴν παρενθετικὴν ταύτην περίοδον ἐπανέρχεται κανονικῶς εἰς τὴν πρότασιν του κάπως τροποποιημένην ἤδη· διότι ἀντὶ νὰ συνεχίσῃ (*ξένους μὲν λέγω*)... *πεντακοσίους καὶ χιλίους, Ἀθηναίους δὲ πεντακοσίους*, λέγει : «*λέγω δὴ τοὺς πάντας στρατιώτας δισχιλίους εἶναι*» (σχῆμα ἀνανταπόδοτον). — *ὅπως μὴ ποιήσεθ'*· ἡ δευτερεύουσα αὕτη πρότασις (τίνος εἴδους εἶναι ;) ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ νοουμένου ῥήματος : *δρᾶτε*. — *πάντ' ἐλάττω* κλπ.· ἐπεξήγησις τοῦ *δ*... *ἐβλαψε*, δι' ὃ καὶ ἐξηνέχθη ἄσυνδέτως πρὸς αὐτό. — *νομίζοντες*... *αἰρούμενοι*· μετοχαὶ ἐναντιωματικά. — *ἐπὶ τῷ πράττειν* = ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ = εἰς τὴν ὥραν τῶν ἔργων, κατὰ τὸ στάδιον τῆς πραγματοποιήσεως. — *πορίσαντες*· ἔνν. *τροφήν* (= σιτηρέσιον μόνον). — *τούτοις*· δηλ. *τοῖς μικροῖς*. — *ἐλάττω* τοῦ δέοντος. — *λέγω δὴ*· ὁ ῥήτωρ ἀναλαμβάνει τὸν διὰ τῆς παρενθέσεως διακοπέντα λόγον. — *τοὺς πάντας* = ἐν συνόλῳ. — *στρατιώτας* = πεζούς. — *ἐξ ἧς ἂν τινος... ἡλικίας*· ὁ ἂν συναπτεὸς τῷ *δοκῆ* = ἐξ ἧστινος ἡλικίας = ἐξ οἰασθήποτε ἡλικίας. Τίς ἡ στρατεύσιμος ἡλικία παρ' Ἀθηναίους ; (βλέπε Ὀλυμπ. Α', § 28 καὶ κατὰ Φιλίπ. Α', § 7). — *καλῶς ἔχειν ἂν δοκῆ (ὕμῖν)* = ἔχετε τὴν γνώμην σεῖς, ὅτι εἶναι συμφέρον. — *χρόνος τακτὸς* = ὠρισμένος χρόνος. — *ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῆ*... = ἀλλὰ τοσοῦτον στρατευομένους, ὅσον ἂν δοκῆ καλῶς ἔχειν στρατεύεσθαι. — *ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις* = διαδεχομένους ἀλλήλους = κατὰ σειράν· ἡ λέξις *διαδοχῆ* στρατιωτικὴ. Ὁ Δημοσθένης προτείνων εἰς τοὺς Ἀθηναίους μισητότατον πρᾶγμα, τὴν αὐτοπρόσωπον στρατείαν, προσπαθεῖ μετὰ προφυλάξεων νὰ καταστήσῃ ἡπιωτέραν τὴν πρότασιν του· ὅθεν προτείνει 1) ἡ στρατεύσις νὰ γίνεταί ἐξ οἰασθήποτε ἡλικίας ἀποφασίσουν οἱ Ἀθηναῖοι· 2) νὰ διαρκῆ ὠρισμένον χρόνον — *μὴ μακρὸν* — καὶ 3) νὰ γίνεταί κατὰ διαδοχὴν, τούτεστι καθ' ὃν χρόνον διεξάγονται αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις νὰ ἀπολύωνται οἱ στρατιῶται, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξύ ἀντικατασταθῶσι δι' ἄλλων προερχομένων ἐκ νέων κλάσεων ἐπιστρατεύσεως. — *τοὺς δ' ἄλλους*· πόσους ; — *ἱππέας διακοσίους*· ἔνν. ἐκ τῶν προηγουμένων *κελεύω εἶναι*. — *καὶ τούτων πεντήκοντ'* Ἀθηναίους *τούλαχιστον*· ἔνν. *φημί δεῖν εἶναι*. — *ὥσπερ τοὺς πεζούς*· ἀντὶ ; — *καὶ ἱππαγωγούς (τριήρεις) τούτοις*· ἔνν. *εἶναι κελεύω*· ἡ δὲ ἱππα-

γωγὸς τριήρης ἐχώρει 30 ἵππους μὲ τοὺς ἵππεῖς των.—*εἶεν*· εὐκτική μεταπεσοῦσα εἰς ἐπίρρημα=ἔστω, ἕως ἐδῶ καλῶ οἱ ἄτικοί, ὅταν ἐτελείωναν μίαν πρότασιν καὶ ἐπρόκειτο νὰ ἔλθουν εἰς ἄλλην, μετεχειρίζοντο ὡς μεταβατικὴν λέξιν τὸ *εἶεν*.—*τί πρὸς τοῦτοις ἔτι*; ἔνν. *κελεύω*.—*δεῖ...καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν*· εἰς τὰς τριήρεις ταύτας, τὰ πλοῖα δηλαδὴ τῆς γραμμῆς ἢ παρατάξεως, μόνον τὰ πληρώματα ὑπῆρχον.—*ἔχοντος ἐκείνου ναυτικόν*· μολονότι ἡ Μακεδονία ἦτο μεσόγειος, ἐν τούτοις κατανοῶν ὁ Φίλ., ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ καταλάβῃ κατ' ἄλλον τρόπον τὰς ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ κτήσεις τῶν Ἀθηναίων κατεσκεύασε στόλον ἐκ τῶν προσόδων τῶν χρυσορυχείων τῆς Θράκης (ὧν ἔχουσιν ἀνακαλυφθῆ αἱ ὑπόγειοι στοαὶ καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχει γνώμη ἀρχαιολόγων, ὅτι εἶναι ἀκόμη ἐκμεταλλεύσιμα)· ἀλλ' ὁ στόλος οὗτος τοῦ Φιλ. οὐδέποτε κατέστη ἀξιόμαχος ἀπέναντι τοῦ στόλου τῶν Ἀθηναίων· ἕνεκα τούτου δ' ἀκριβῶς τοῦ λόγου ὁ Δημοσθένης προτείνει παρασκευὴν ἐλαχίστου ἀριθμοῦ πολεμικῶν πλοίων.—*ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέῃ*· διὰ τῆς κυριαρχίας τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου ἐπὶ τῶν θαλασσῶν τοῦ βορείου Αἰγαίου.—*ἡ τροφή*=;—*ἐπειδὴν*. . . *διδάξω*= ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ... ἐκθέσω.— *διότι*= *δι'* ὅτι= διατί, διὰ ποῖον λόγον.—*τηλικαύτην*· ἐδῶ=τόσον μικράν.—*ἀποχρῆν*· ἀπαρέμφατον τοῦ ῥήματος *ἀποχράω*-ῶ=ἀρκῶ (πρβλ. ἀποχρῶν λόγος).— *πολίτας*· κατηγορούμενον τοῦ *στρατευομένων*.

§ 23-24.

Τοσαύτην· ἔνν. *οἷμαι ἀποχρῆν τὴν δύναμιν*.—*ἐνι*=;—*τὴν ἐκείνην παραταξομένην*=(δύναμιν), ἡ ὁποία (μὲ ἐλπίδας ἐπιτυχίας) ν' ἀντιπαρατάσσεται (ἀντιμετρᾶται) μὲ τὰς δυνάμεις ἐκείνου.—*ληστεύω*=ἐπιτίθεμαι αἰφνιδιαστικῶς, διεξάγω κλεφτοπόλεμον (μὲ ἀρπαγὰς καὶ λαφυραγωγίας).—*τὴν πρώτην*=κατὰ πρῶτον, εἰς τὰς ἀρχάς.—*μισθὸς οὐδὲ τροφή*· οἱ στρατευόμενοι ἐλάμβανον ἡμερησίως ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ των μισθὸν καὶ σιτηρέσιον, ἅτινα ὁμοῦ δὲν ὑπερέβαινον μὲν ποτὲ τὴν δραχμὴν, δὲν ἦσαν ὅμως καὶ ὀλιγώτερα τῶν 4 ὀβολῶν· σημειωτέον δ' ὅτι καὶ τὸ σιτηρέσιον ἐδίδετο εἰς χρῆμα (σπανιώτατα εἰς εἶδος), ἐμερίμων δὲ μόνον οἱ στρατηγοί, ἵνα τὸ στρατεύμα ἀκολουθῆται

ὑπὸ καπήλων, παρὰ τῶν ὁποίων ἐπρομηθεύοντο οἱ στρατιῶται τὰ τροφίμα αὐτῶν. Ὁ μισθὸς μετὰ τοῦ σιτηρεσίου ἀπετέλουν τὸν λεγόμενον *ἐντελῆ μισθόν*. — *συμπλεῖν* = *σὺν τῇ εἰρημένῃ δυνάμει πλεῖν*. — *πρότερόν ποί'*: κατὰ τὸν κορινθιακὸν πόλεμον (395-387). — *ἀκούω'*: διατί μετεχειρίσθη τὸ ὄ. τοῦτο ὁ ὀήτωρ; (πρὸβλ. § 3 «*ἧς ἐκρατεῖτ'* κλπ. καὶ § 17 «*φασί*»). — *ξενικόν... ἐν Κορίνθῳ*: περιβόητον εἶχε καταστῆ διὰ τὸ ἐμπειροπόλεμον καὶ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πόλεως τὸ πελταστικὸν τοῦτο ξενικὸν τῶν Ἀθηναίων, ὅπερ συνεκρότησε μὲν ὁ Κόνων, διώκησαν δὲ κατόπιν ὁ Πολύστρατος, ὁ Ἰφικράτης καὶ ὁ Χαβρίας. Ἐκ τούτων ὁ μὲν πρῶτος ξένος ὢν καὶ πολλὰς ὑπηρεσίας παρασχὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπολιτογραφῆθη ἐν Ἀθήναις τῇ εἰσηγήσει τοῦ Ἰφικράτους, οἱ δὲ δύο ἄλλοι ἦσαν ἐπιφανεῖς Ἀθηναῖοι στρατηγοί. — *ἄλλοι τινές'*: ὁ Στράβαξ, ὁ Καλλίας, ὁ Φιλοκράτης, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀποσιωπᾷ ὁ ὀήτωρ ὡς ἀσημοτέρων τῶν προηγουμένων. — *Λακεδαιμονίους... ἐνίκων* = ἐνίκησαν κατ' ἐπανάληψιν — ποίους; τοὺς Λακεδαιμονίους (μετ' ἐμφάσεως)· ὁ Δημοσθένης ἐννοεῖ κυρίως τὴν ἐν ἔτει 392 παρὰ τὸ Λέχαιον, λιμένα τῆς Κορίνθου ἐν τῷ Κορινθιακῷ (νῦν Λουτράκι), νίκην τοῦ ὑπὸ τὸν Ἰφικράτη ξενικοῦ, τὸ ὁποῖον ἠφάνισεν ὀλόκληρον σπαρτιατικὴν *μόραν* (τάγμα 400 ἀνδρῶν) — *παρατάττομαι* = ἀντιπαρατάσσομαι πολεμῶν ἐκ τοῦ ἐμφανούς, στήθος πρὸς στήθος = προτάσσω τὰ στήθη μου. — *ἐξ οὗ* ἐνν. *χρόνου* = ἀφ' ὄτου, ἀπὸ τότε πού... — *αὐτὰ καθ' αὐτὰ* = αὐτὰ μόνα των, χωρὶς τὴν συνεργασίαν πολιτῶν Ἀθηναίων. — *νικᾷ*: ὑποκ. *τὰ ξενικά*. — *τοὺς φίλους νικᾷ* (= *ἀδικεῖ*) *καὶ τοὺς συμμάχους*: μετὰ σαρκασμοῦ = νικᾷν τοὺς φίλους καὶ τοὺς συμμάχους μας = βλάπτουν τοὺς φίλους καὶ τοὺς συμμάχους μας (δι' ἀρπαγῶν καὶ ἀγρυρολογίας, εἰς τὰς ὁποίας συνήθως παρεξετρέποντο). — *οἱ δὲ ἐχθροί*: πρωτίστως ὁ Φίλ., ἀλλὰ καὶ οἱ Θηβαῖοι, Χῖοι, Ρόδιοι, Κῶοι, Βυζάντιοι καὶ γενικῶς ὅλοι οἱ παλαιοὶ ἐχθροὶ καὶ οἱ ἀποστατήσαντες ἐσχάτως σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων. — *καὶ παρακύναντ'*: ὑποκείμεν. *τὰ ξενικά*. *παρακύντω* δὲ = κύπτω τὸν ἀγχένα διὰ νὰ ἴδω τι κατ' ἐπιφάνειαν, ὄπτω φευγαλέον βλέμμα· ἐπομένως = ἐγκαταλείπω, παραμελῶ. — *ἐπὶ τὸν πόλεμον*: οἱ Ἀθηναῖοι διεξῆγον τότε δύο πολέμους, ἓνα κατὰ τοῦ Φιλ. περὶ Ἀμφιπόλεως καὶ ἕτερον κατὰ τῶν ἀποστάντων συμμάχων. — *πρὸς Ἀρτιάβαζον... οἴχεται πλέοντα* (= εὐθὺς πλέουσιν)· ὑποκείμενον *τὰ ξενικά*: τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ στρατηγὸν Χάρητα· περὶ δὲ τοῦ πράγματος βλέπε

᾽Ολυμπ. Β', § 28.—*πανταχοῦ* διαφέρει τοῦ *πανταχοῦ*, διότι τοῦτο μὲν σημαίνει τὴν ἐν τόπῳ στάσιν (ὡς καὶ τὸ *πανταχόθι*), ἐκεῖνο δὲ τὴν εἰς τόπον κίνησιν, ὡς καὶ πάντα τὰ εἰς—*οἱ* ἐπιρρήματα.—*μᾶλλον* ὁ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως : *ἢ ἐπὶ τοὺς πολέμους*.—*ὁ δὲ στρατηγὸς ἀκολουθεῖ* ἐνῶ ὡς στρατηγὸς ἔπρεπε κανονικῶς νὰ ἡγήται.—*εἰκότως* ὁ Δημοσθένης θέλων νὰ δικαιολογήσῃ τὸν Χάρητα, πρὸς ὃν διάκειται εὐνοϊκῶς, παραποιεῖ ἐν μέρει τὰ γεγονότα ἰσχυριζόμενος, ὅτι ὁ Χάρης ἠναγκάσθη ὑπὸ τοῦ στρατοῦ του νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν πρὸς τοὺς συμμάχους τῶν Ἀθηναίων πόλεμον καὶ νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὸν Ἀρτάβαζον, ἐνῶ εἰς τὴν προᾶξιν ταύτην προέβη ὑπ' οὐδενὸς βιασθεῖς, ἀλλ' ἵνα μόνον ἐξασφαλίσῃ μισθὸν διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τοὺς στρατιώτας του.—*ἔστιν* μετ' ἀπαρεμφάτου (*ἄρχειν*)=*ἔνεστιν*;—*ἄρχειν* τὸ ὑποκείμενον ἄοριστον.

§ 25-27.

τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν διότι πολλάκις ἐγκατέλειπον οὗτοι τὸν ὑπὸ τῆς πόλεως διεξαγόμενον πόλεμον καὶ ἐτρέποντο εἰς ἰδίους πολέμους προφασίζόμενοι, ὅτι δὲν μισθοδοτοῦνται.—*μισθόν* ἐδῶ=σιτηρέσιον διότι, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω (§ 28), διὰ τὴν δύναμιν ταύτην ζητεῖ ὁ ῥήτωρ μόνον σιτηρέσιον.—*ἐπόπτας τῶν δρωμένων*=μάρτυρας τῶν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν πραττομένων ἢ μεταφορὰ ἐλήφθη ἐκ τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων, ὅπου *ἐπόπται* μὲν ἐλέγοντο οἱ ἀνήκοντος εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῶν μυστῶν, *δρώμενα* δὲ ἢ ἐν τῷ τελεστηρίῳ τοῦ ἐν Ἐλευσίναοῦ τῆς Δήμητρος τελουμένη μυσταγωγία, ἣν ἐπετρέπετο νὰ παρακολουθοῦν μόνον οἱ ἐπόπται· σκοπίμως δὲ ὁ ῥήτωρ μετεχειρίσθη τὴν λέξιν *δρώμενα*, ἵνα παραβάλλῃ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ ἐνέργειαν τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς ἱερὰν τελετουργίαν.—*παρακαταστήσαντας*· δηλ. *τῷ στρατηγῷ καὶ τοῖς ξένοις*· *παρακαθήσθημι τινά τινι* δὲ=τοποθετῶ τινὰ πλησίον τινός.—*γέλως ἔσθ'* (*ἔστι*)=γελοῖον πρᾶγμα εἶναι, γέλωτος ἄξιον εἶναι· μετωνυμία· ἀντὶ δηλαδὴ τοῦ ἐπιθέτου ἐτέθη τὸ οὐσιαστικὸν πρὸς ἔμφασιν.—*ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασιν*· ὑποκείμενον

τοῦ ἔσθ³ = ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἀντιμετωπίζομεν τὴν κατάστασιν, διεξάγομεν τὸν πόλεμον. — *ἔξροϊτό τις* δηλαδή παρεπιδημῶν ξένος. — *οὐχ ἡμεῖς γε* ἔνν. *εἰρήνην ἄγομεν*. — *Φιλίππῳ πολεμοῦμεν* ἀπὸ τοῦ 357, ὅτε οὗτος κατέλαβε τὴν Ἀμφίπολιν, ἀλλὰ πάντοτε διὰ μισθοφόρων. — *οὐκ ἐχειροτονεῖτε...* δηλ. καθ' ἕκαστον ἔτος ἀφ' ὅτου ἤρχισεν ὁ πόλεμος μέχρι σήμερον ἡ ἐρώτησις αὕτη ὑποβάλλεται οὐχὶ ὑπὸ τοῦ ξένου, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ῥήτορος, ἡ δὲ ἀπόκρισις εἰς ταύτην παραλείπεται ὡς αὐτονόητος: *πάνν μὲν οὖν* = βεβαιότατα. — *δέκα ταξ. καὶ στρατ. καὶ φυλ. καὶ ἱππ.* δύο· οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεγον καθ' ἔτος δέκα στρατηγούς ἔχοντας τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν τῷ πεζικῷ· οὗτοι εἰς παλαιότεραν μὲν ἐποχὴν ἐξήρχοντο πάντες εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἐνηλλάσσοντο τὴν ἀρχιστρατηγίαν παρ' ἡμέραν, ὕστερον ὁμως ἐξήρχοντο εἰς ἡ δύο, οἱ δ' ἄλλοι παρέμενον εἰς τὴν πόλιν ἀργοί. Ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν στρατηγῶν διετέλουν οἱ δέκα ταξίαρχοι ἐκλεγόμενοι εἰς ἕξ ἐκάστης φυλῆς. Τὴν δὲ ἀνωτάτην ἐν τῷ ἱππικῷ ἀρχὴν εἶχον οἱ δύο *ἱππαρχοι* ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν πολιτῶν ὄλων τῶν φυλῶν, ὑπὸ τὰς διαταγὰς δ' αὐτῶν ὑπηρετοῦν οἱ δέκα *φύλαρχοι*. Πάντες δ' οὗτοι οἱ ἀρχοντες ἦσαν, ὡς βλέπομεν ἐνταῦθα, χειροτονητοὶ καὶ οὐχὶ κληρωτοί. Διατί; — *τί νῦν οὗτοι ποιοῦσι*; τὸ νόημα τῆς ἐρωτήσεως αὐτῆς εἶναι τοῦτο: Δὲν ἐξετάζω, τί ἔχουν κάμει μέχρι σήμερον οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ οἱ ἔχοντες ἤδη ἀποθέσει τὴν ἀρχὴν αὐτῶν· ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θέλω νὰ μάθω, εἶναι, τί κάμνουν τώρα οἱ πρὸ μικροῦ ἐκλεγέντες καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ ἀκόμη εὐρισκόμενοι. Τοῦτο δηλοῖ ὁ ἐνεστώς *ποιοῦσι*. — *πλην ἑνὸς ἀνδρός*· ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐχρησιμοποιοῦν κατὰ τοὺς πολέμους τὰ ξενικὰ καὶ ὄχι στρατὸν ἐκ πολιτῶν, οἱ ταξίαρχοι καὶ φύλαρχοι ἦσαν περιττοὶ εἰς τὸ στράτευμα, διότι οἱ φυλῆται αὐτῶν δὲν εἶχον στρατευθῆ· διὸ παρέμενον ἐν τῇ πόλει πλην ἑνός, τὸν ὁποῖον ὁ δῆμος ἐξέπεμπεν ἐκάστοτε εἰς τὸν πόλεμον. — *ὃν ἂν ἐκπέμψητε* = τὸν ὁποῖον ἐκάστοτε ἀποστέλλετε. — *πομπὰς πέμπω*· ἐδῶ = ἡγοῦμαι τῶν πομπῶν, τῆς στρατιωτικῆς παρατάξεως παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀθηναίοις αἱ στρατιωτικαὶ παρατάξεις ἀπετέλουν σπουδαῖον μέρος ἐορτῶν τινῶν καὶ μάλιστα τῶν Παναθηναίων, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ πεζὸς στρατὸς μετεῖχεν, ἀλλ' εἰς αὐτὴν κυρίαν προσέδιδεν αἴγλην τὸ ἱππικόν, ὡς γίνεται φανερὸν ἐκ τῆς παραστάσεως τῆς ἐορτῆς αὐτῆς ἐπὶ τῆς ζωοφόρου τοῦ Παρθενῶνος. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ εἰς τὰς ἐορτὰς συμμετοχὴ τῶν

στρατηγῶν καὶ ταξιάρχων.—*ὑμῖν*· δοτ. ἡθικὴ=πρὸς ψυχικὴν τέρψιν ὑμῶν, πρὸς ψυχαγωγίαν σας.—*μετὰ τῶν ἱεροποιῶν*· οἱ *ἱεροποιοὶ* ἦσαν κληρωτοὶ ἄρχοντες, 10 τὸν ἀριθμόν, κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι, οἵτινες ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν θρησκευτικῶν ἀντιπροσώπων ἐπεμελοῦντο θυσιῶν τινων καὶ διωργάνων, ἕξαιρέσει τῶν Παναθηναίων, ὅλας τὰς ἄλλας θρησκευτικὰς ἑορτάς.—*ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίλους*...*οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον*· ἐκφρασις ἐλλειπτικὴ ἢ πλήρης θὰ εἶχεν οὕτω: *ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίλους* (δηλ. ταξιάρχους καὶ φυλάρχους) *πλάττουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀγοράν, οὕτω καὶ ὑμεῖς χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυλάρχους εἰς τὴν ἀγοράν, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον*.—*οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίλους*· ἐννοοῦνται οἱ παρασκευασταὶ τῶν παιδικῶν παιγνιδίων (κουκλῶν), τὰ ὁποῖα εἰκόνιζον συνήθως παῖδας καὶ κόρας (ἐξ οὗ καὶ *κοροπλάθοι* ἢ *κοροπλάσται* ἐλέγοντο οἱ παρασκευασταὶ αὐτῶν), ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπους πάσης ἡλικίας, τάξεως καὶ ἐπαγγέλματος.—*εἰς τὴν ἀγοράν*=διὰ τὴν ἀγοράν, ἵνα ἐκτίθενται πρὸς πώλησιν εἰς τὴν ἀγοράν. Ἡ ἔννοια τῆς παραβολῆς εἶναι αὕτη: Ὅπως οἱ πηλίνοι στρατηγοί, φύλαρχοι καὶ ταξίαρχοι πλάττονται, ἵνα ἐκτίθενται εἰς τὴν ἀγοράν πρὸς πώλησιν, οὕτω καὶ οἱ ἀληθινοὶ ἐκλέγονται, ἵνα συνοδεύουν τὰς πομπὰς τὰς σκοπὸν ἐχούσας τὴν ἐπίδειξιν καὶ ἐκ τῆς ἀγορᾶς διερχομένας.—*οὐ γὰρ ἐχεῖν*· ὁ γὰρ συλλογιστικὸς=λοιπόν.—*παρ' ὑμῶν...παρ' ὑμῶν*· ἐπαναφορὰ=ἐξ ὑμῶν αὐτῶν=*Ἀθηναῖοι οὐ ξένοι*.—*τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρχον*· ὁ Δημοσθένης ὁμιλεῖ περὶ ἑνὸς μόνον ἵππαρχου, μολοντί ἐξελέγοντο δύο, ἐπειδὴ ἔχει ὑπ' ὄψει, ὅτι ὁ ἕτερος μόνον ἐξήρχετο ἐκ τῆς πόλεως.—*ἀρχοντας οἰκείους εἶναι*=(πάντας) *τοὺς ἀρχοντας παρ' ὑμῶν εἶναι*=ὅλοι (τέλος) οἱ ἀρχοντες νὰ προέρχονται ἀπὸ σᾶς.—*ἔν' ἦν*· ὅταν ὁ σκοπὸς εἶναι ἀνεκπλήρωτος, ὁ τελικὸς λόγος ἐκφέρεται κατὰ παρῳχημένον χρόνον ὀριστικῆς.—*ὡς ἀληθῶς*· τὸ ὡς ἐπιτακτικόν=ἀληθέστατα, ὄντως.—*εἰς...Ἀθμνον*· τὴν γνωστὴν νῆσον τοῦ θρησκικοῦ πελάγους, ἀρχαίαν ἀθηναϊκὴν ἀποικίαν· εἰς αὐτὴν ἔστελλον, φαίνεται, κατ' ἔτος οἱ Ἀθηναῖοι, χάριν τῶν ἐκεῖ ἐγκατεστημένων Ἀθηναίων κληρούχων, πομπὴν συνοδευομένην ὑπὸ τμήματος ἵππέων, ὧν προϊστατο ὁ ἵππαρχος.—*δεῖ*· ἄς ἐρμηνευθῆ ἔδῳ=εὐρίσχετε ἀναγκαῖον, σκόπιμον.—*κτῆμα*=;(προβλ. Ὁλυμπ. Β', § 24).—*Μενέλαον ἵππαρχεῖν*· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν *παρ' ὑμῶν ἵππαρχον*.

“Ο δὲ Μενέλαος ἦτο ὁμοπάτριος ἀδελφὸς τοῦ Φιλ., ὅστις φοβούμενος τὸν ἀδελφόν του κατέφυγεν εἰς τὰ ξενικὰ στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων (κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὸν Χαρίδημον) μετὰ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἰπέων του· οἱ ξεναγοὶ ὑπεδέχθησαν αὐτὸν καὶ τοῦ ἀνέθεσαν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἰππικοῦ ὡς ἐμπείρου περὶ τὴν ἰππικίην. Ὁ Δημοσθένης λοιπὸν μέμφεται ἐδῶ τοὺς Ἀναίους πρῶτον μὲν, διότι δὲν ἰπαρχεῖ ἀνὴρ ἐξ αὐτῶν ἐκλεγμένος καὶ δεύτερον, διότι δὲν ἐκύρωσαν τοῦλάχιστον τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μενελάου αὐτοί, ὥστε «οἰκτεῖον τοῦτον εἶναι». — *κχειροτονημένον εἶναι* = *κχειροτονησθαι*. — *ὅστις ἂν ἦ* = ὅποιοςδήποτε καὶ ἂν εἶναι· δηλαδὴ εἶτε καλὸς εἶτε κακός. Διότι τὸν ῥήτορα ἐν προκειμένῳ δὲν ἐνδιαφέρει κυρίως τὸ πρόσωπον, ἀλλ’ ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ.

§ 28-29

τὸ... τῶν *χρημάτων*· δηλ. ζήτημα = σχετικῶς μετὰ τὸ ζήτημα τῶν χρημάτων. — *δὴ* = ἤδη, εὐθύς. — *καὶ περαίνω*· ὁ ἐνεστὼς ἀντὶ μέλλοντος· τὸ δὲ *καὶ* = καὶ ἐγὼ συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν σας. — *περαίνω* = λέγω, διεξέρχομαι. — *χρήματα τοίνυν* = *περὶ χρημάτων τοίνυν (ταῦτ’ ἔχω λέγειν)* = ὅσον διὰ τὰ χρήματα λοιπὸν (ἔχω νὰ σᾶς εἶπω τὰ ἐξῆς). — *ἔστι μὲν*· ἡ ἀπόδοσις κατωτέρω· *εἰ δέ τις οἶεται*. — *ἔστι* = ὑπολογίζεται. — *σιτηρέσιον μόνον*· ἐπεξηγήσις τοῦ *τροφῆς*, ἀναγκαιοτάτη, ἵνα μὴ ὑποτεθῆ, ὅτι ὑπὸ τὴν τροφήν νοεῖ ὁ ῥήτωρ καὶ μισθόν· περὶ δὲ τοῦ σιτηρέσιου βλέπε § 23. — *τάλαντα ἐνενήκοντα*· τὸ τάλαντον (6.000 ἀττ. δραχ.) ὡς καὶ ἡ μνᾶ (100 δραχ.) δὲν ἦσαν νομίσματα, ἀλλὰ μέτρα νομισματικῆς μονάδος. — *μικρόν τι*· δηλαδὴ 2 τάλαντα. — *πρός*· ἡ πρόθεσις εἰς θέσιν ἐπιρροήματος = ἀκόμη, προσέτι. — *δέκα μὲν ναυσί* = *ταῖς δέκα μὲν ναυσί*. — *εἰς τὴν ναῦν* = δι’ ἕκαστον πλοῖον, διὰ τὴν κίνησιν ἐκάστου πλοίου (πρβλ. § 26 «*εἰς τὴν ἀγορὰν κχειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους*»). — *ἵνα λαμβάνη* = ἐὰν λαμβάνη, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι λαμβάνει. — *τοῦ μηνός*· τί εἶναι συντακτικῶς ἡ γενικὴ αὕτη; — *εἰ δέ τις οἶεται... ἔγνωκεν*· ἡ πλοκή· *εἰ δέ τις οἶεται μικρὰν ἀφορμὴν εἶναι τοῖς στρατενομένοις (τὸ) ὑπάρχειν σιτηρέσιον (μόνον), οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν*. — *ἀφορμή* = πα-

ρόρμησις, μέσον ἱκανὸν νὰ προσελκύσῃ. — *ὀρθῶς γινώσκω* = ὀρθήν γνῶσιν ἔχω, κρίνω ὀρθῶς. — *τοῦτ' ἂν γένηται* = ἂν ἐξασφαλισθῇ τοῦτο (μόνον) [δηλ. τὸ *ὑπάρχειν σιτηρέσιον*]. — *προσπορίζω* = ἐξοικονομῶ, ἐξευρίσκω. — *τὰ λοιπ'* = τὰ λοιπά, τὸν κυρίως μισθόν. — *ἀπὸ τοῦ πολέμου* = ἀπὸ τῆς λείας καὶ τῶν λαφύρων τοῦ πολέμου. — *μισθὸς ἐντελής* = μισθὸς πλήρης (εἰς σιτηρέσιον καὶ μισθόν). — *ἐγὼ συμπλέων* κλπ.· ἀσυνδέτως πρὸς τὰ προηγούμενα, ἵνα δειχθῇ ἡ ἄκρα τοῦ ῥήτορος πεποίθησις περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ἰσχυρισμοῦ του. — *ἐθελοντῆς* = *ἐκὼν* = ἐκουσίως. — *πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρημάτων*· ἐν. *γενήσεται* (ἐκ τοῦ: *ἄπαρ' ὑμῶν κελεύω γενέσθαι*) = *πόθεν τὰ χρήματα πορισθήσεται*; — *γίγνεται τι παρὰ τινος* = ἐξοικονομεῖται, ἐξευρίσκεται τι παρὰ τινος.

§ 30.

Πόρου ἀπόδειξις· ὁ ῥήτωρ εἶχεν ἐτοιμάσει πίνακα, ὃν θὰ κατήρτισεν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν οἰκονομικῶν συμβούλων τοῦ κόμματός του καὶ εἰς τὸν ὅποιον θὰ ἀνεγράφοντο αἱ πηγαὶ καὶ ὁ τρόπος τῆς συναγωγῆς τοῦ ποσοῦ τῶν 92 ταλάντων· τὸ σημεῖωμα τοῦτο παρέδωκεν ὁ Δημοσθένης εἰς τὸν Γραμματέα, ἵνα, κατὰ τὰ κρατοῦντα, ἀναγνώσῃ αὐτό, οὗτος δὲ μετὰ ταῦτα τὸ κατέθεσεν εἰς τὸ μητρώον, ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ τοιούτου εἴδους ὑπομνήματα. Τούτου ἕνεκα ἡ πόρου ἀπόδειξις λείπει ἐκ τοῦ λόγου. — *ἡμεῖς*· ὁ ῥήτωρ καὶ οἱ οἰκονομικοὶ του σύμβουλοι (διότι οὐδέποτε μεταχειρίζεται τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν προκειμένου περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του). — *ἐπιχειροτονῶ τὰς γνώμας* = ὑποβάλλω τὰς γνώμας εἰς τὴν διὰ χειροτονίας κύρωσιν· τὸ ῥήμα κυριολεκτεῖται ἐπὶ τοῦ *ἐπιστάτου* τῶν πρυτάνεων ἢ *προέδρων* ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Δημοσθένους λεγομένων. — *ἂν ὑμῖν ἀρέσκη*· δηλ. *τὰ ἡμῖν* (= ὑφ' ἡμῶν) *ἠύρημένα*. — *χειροτονήσετε*· ἐνν. *τὰ ἡμῖν ἠύρημένα*· ὁ μέλλων ἠπιώτερος τῆς προστακτικῆς. — *χειροτονῶ* = δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ψηφίζω τι, περιβάλλω τι διὰ τῆς ἐγκρίσεώς μου. — *τοῖς ἔργοις* = διὰ πραγματικῶν δυνάμεων.

δοκεῖτε δέ μοι... βουλευσασθαι=δοκεῖ δέ μοι... ὑμᾶς βουλευσασθαι.—*ἄν'* μὲ ποίαν λέξιν πρέπει νὰ συναφθῆ;—*ὁ τόπος... τῆς χώρας*=ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς χώρας.—*ἐνθυμοῦμαι*—*λογίζομαι*=; (πρβλ. Ὀλυμπ. Α', § 21 «ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι...»)—*τὰ πνεύματα*=οἱ ἄνεμοι.—*διαπράττομαί τι*=φέρω τι εἰς πέρας, κατορθώνω τι.—*τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται Φ.*=ἐπωφελούμενος τοὺς εὐνοϊκοὺς ἀνέμους καὶ τὰς καταλλήλους ἐποχὰς τοῦ ἔτους, προλαμβάνων τὴν κινητοποίησιν ἡμῶν, φέρει εἰς πέρας ὁ Φ. τὰς πλείστας τῶν ἐπιχειρήσεών του.—*καὶ φυλάξας*· ὁ καὶ διασαφητικὸς=δηλαδή.—*φυλάττω*=παρμονεύω, περιμένω.—*ἐτησίαι* (οἱ)· οἱ ΒΑ. (εἰς τὸ Ἴόνιον ΒΔ.) ἄνεμοι οἱ πνέοντες τακτικῶς κατὰ τὸ θέρος εἰς τὸ Αἰγαῖον, τὰ *μελτέμια* κοινῶς λεγόμενα.—*ἢ τὸν χειμῶνα*· ὁ Φίλ. κατὰ τὸν ῥήτορα περιμένει τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶνα διὰ νὰ ἀρχίσῃ τὰς ἐπιχειρήσεις του, ἐπειδὴ ὑπὸ τὰς καιρικὰς ταύτας συνθήκας ἦτο ἀδύνατος ἢ εἰς ἄκρον ἐπικίνδυνος ὁ πλοῦς πρὸς τὰ μακεδονικὰ καὶ τὰ θρακικὰ παράλια.—*ἢνίκ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυναίμεθ'*...=ὅταν ἡμεῖς, κατὰ τοὺς ὑπολογισμούς του, δὲν θὰ ἠμπορούσαμεν...—*βοηθείαις*· *βοήθειαι* ὀνομάζονται ὑπὸ τοῦ ῥήτορος αἱ δυνάμεις, τὰς ὁποίας ἐκ τοῦ προχείρου ἐστρατολόγουν οἱ Ἀθ., ὁσάκις ἐπληροφοροῦντο νέας πολεμικὰς ἐνεργείας τοῦ Φ.· αὐταὶ ἀντιτίθενται τῇ *παρασκευῇ συνεχεῖ καὶ δυνάμει*· ἃς ἐρμηνευθῆ=αἱ προχείρως στρατολογούμεναι δυνάμεις.—*ὕστεριζῶ τινός*=καθυστερῶ εἰς τι καὶ ἐπομένως=ἔρχομαι ἄργα καὶ χάνω παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν.—*ἀπάντων*· γένους οὐδετέρου.—*παρασκευῇ συνεχῆς*=πολεμικὴ παρασκευὴ σταθερά, μόνιμος (ἢ *διαμενεῖ ἕως ἂν ἡ διαλυσώμεθα τὸν πόλεμον ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν*) [§ 15].—*δύναμις (συνεχῆς)*=πολεμικὴ δύναμις, ἢ *συνεχῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκεῖνον ποιήσει* (§ 19).—*ὑπάρχει ὑμῖν... χρῆσθαι*=ἔστιν(=ἔξεστιν) ὑμῖν χρῆσθαι=;—*χειμάδιον*=τόπος κατάλληλος πρὸς διαχείμασιν=χειμαδιό.—*τόπος*=περιοχὴ, περιφέρεια.—*ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ*· τίνι;—*καὶ ταῖς νήσοις*=*καὶ ταῖς ἄλλαις νήσοις*, ἦτοι τῆ Ἰμβρῳ, Σκύρῳ, Πεπαρήθῳ (σημερινῇ Σκοπέλῳ). Ὅλαι αὐταὶ αἱ νῆσοι κείμεναι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πε-

λάγει (βλ. γεωγραφ. πίνακα) αἱ μὲν ἐγγυτέρω, αἱ δὲ πορρωτέρω τῶν θρακικῶν παραλίων, ἦσαν τότε ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τῶν Ἀθηναίων.—**ἃ χρῆ στρατεύματι**· ἐνν· **ὑπάρχειν**.—**τὴν δ' ὥραν τοῦ ἔτους**=κατὰ δὲ τὴν εὐνοϊκὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους.—**πρὸς τῇ γῆ γίνονται**=πλησιάζω εἰς τὴν ξηρὰν, ἀποβιβάζομαι.—**τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές**· ἐνν. **ἔστι**=**τὰ πνεύματά ἐστιν ἀσφαλῆ**=οἱ ἄνθρωποι δὲν παρέχουν κινδύνους.—**πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ**· τῇ Μακεδονίᾳ.—**ἐμπορία**=; (βλ. Ὀλυμπ. Β', § 16 «**κεκλειμένων τῶν ἐμπορίων**»)—**ῥαδίως ἔσται** (ὑποκείμενον : ἡ δύναμις αὕτη)=εὐκόλως θὰ εὐρίσκειται, θὰ γυροφέρνῃ. Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ῥήτορος εἶναι αὕτη : Ὁ στρατὸς τῶν Ἀθ. διαχειμῶζων εἰς μέρη πλησίον τῆς Μακεδονίας κείμενα (Λῆμος, Θάσος, Ἰμβρος, Σκιάθος, Πεπάρηθος, Σκῦρος) δὲν θὰ δυσκολεύεται εἰς οἰανδήποτε ἐποχὴν τοῦ ἔτους νὰ περιπολῇ τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας καὶ τοὺς ἐμπορικὸς αὐτῆς λιμένας· οὕτω δοθείσης εὐκαιρίας θὰ δύναται νὰ ἀποβιβάζεται εἰς τὴν ξηρὰν πρὸς λαφυραγωγίαν καὶ νὰ συλλαμβάνῃ καὶ διαρπάξῃ τὰ εἰσερχόμενα ἢ ἐξερχόμενα ἐκ τῶν ἐμπορικῶν λιμένων πλοῖα, ὅποτε καὶ τὴν χώραν τοῦ Φιλ. θὰ βλάπτῃ καὶ τροφὰς καὶ μισθὸν θὰ πορίζεται (§ 23, 29).

§ 33.

ἄ... χρήσεται=**τίνα χρῆσιν** (=πῶς) **χρήσεται**· ὑποκείμενον : **ὁ τούτων κύριος καταστάς**.—**πρὸς τὸν καιρὸν**=**ἐπ' αὐτῷ τῷ καιρῷ**=μόλις παρουσιασθῆ ἢ κατάλληλος στιγμή.—**ὁ τούτων κύριος καταστάς ὑφ' ὑμῶν**=**ὅς ἂν καταστῆ ὑφ' ὑμῶν κύριος τούτων**=ὅστισδήποτε τοποθετηθῆ ὑφ' ὑμῶν ὡς διοικητὴς αὐτῶν (=ἵνα κανονίξῃ ταῦτα, δηλ. τὸ πῶς καὶ πότε νὰ χρησιμοποιῇ τὴν δύναμιν).—**ἃ δ' ὑπάρξει δεῖ παρ' ὑμῶν**=**ποῖα** (=τί) δὲ πρέπει σεῖς νὰ πράξετε.—**γράφω τι**=ἐγγράφως προτείνω τι· οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἀγορεύοντες ὄφειλον, προτοῦ ἀνέλθουν εἰς τὸ βῆμα, νὰ παραδώσουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν γραπτὸν σημείωμα περιέχον τὰς κεντρικὰς γραμμὰς τῶν γνωμῶν, τὰς ὁποίας θὰ ἐξέθετον ἀγορεύοντες, μεθ' ὃ ἐλάμβανον τὸν λόγον πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῶν.—**ἂν ταῦτα**· ἀσυνδέτως πρὸς τὰ προηγούμενα ὡς ἀνακεφαλαίωσις τῶν προειρημένων.—**παρασκευάσαντες**· κανονικῶς ἔπρεπε νὰ εἶπῃ (**ἂν**) **παρασκευάσητε**—

καὶ οὕτω νὰ ἐρμηνευθῆ—, ἀλλὰ τὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀντικατέστησε δι' ἀναλόγου μετοχῆς.—*ἐντελῆ* συναπτεόν τῷ: *τὴν δύναμιν*=(μὲ ἓνα λόγον), ἂν ὅλην τὴν δύναμιν (παρασκευάσετε) πλήρη. — *νόμῳ κατακλείσῃ* ἐπὶ τῷ *πολέμῳ μένειν*=(καὶ ἂν) *νόμῳ κατακλείσῃ* (αὐτὴν) ἐπὶ τῷ *πολέμῳ μένειν*. — *κατακλείω τι* κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῶν ζώων τῶν ἐμάνδρα κλειομένων=περιορίζω τι μεταφορικῶς = ἀναγκάζω, ὑποχρεῶ.— *ἐν τῷ πολέμῳ*= εἰς τὸ πεδίον τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, εἰς τὸ πολεμικὸν μέτωπον. — *αὐτοὶ*= *ὕμεις αὐτοὶ* (καὶ ὄχι οἱ στρατηγοί, οἵτινες μέχρι τοῦδε ἐφρόντιζον περὶ τῆς ἐξευρέσεως τῶν χρηματικῶν πόρων) [πρβλ. § 24]. — *ταμίαι καὶ πορισταί* σχῆμα πρότερον ὕστερον· ἀμφοτέροι ἦσαν ἀρχαὶ οἰκονομικαί· ἐκ τούτων οἱ μὲν πορισταὶ ἦσαν ἐπιφορτισμένοι τὴν ἐξεύρεσιν τῶν ἀπαιτουμένων προσόδων εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις, οἱ δὲ ταμίαι τὴν ἀποταμίευσιν καὶ οἰκονομίαν τῶν εἰσπραχθέντων καὶ διαθεσίμων χρημάτων. Ἐδῶ ὅμως δὲν πρόκειται περὶ τῶν ἀρχῶν τούτων· διότι ὁ Δημοσθένης συνιστᾷ, ἵνα οἱ Ἀθηναῖοι ὅλοι συνεργήσωσιν εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τῶν ἀπαιτουμένων χρημάτων διὰ τὴν ἐκστρατείαν καὶ διαχειρίζωνται αὐτὰ δι' ἰδίων ταμιῶν—ἐπιμελητείας ὡς θὰ ἐλέγομεν ἡμεῖς σήμερον—προσκεκολλημένων εἰς τὸ στρατηγεῖον καὶ ὄχι νὰ ἀφήνωσιν εἰς τὸν στρατηγὸν τὴν φροντίδα καὶ ἐπὶ ζητημάτων οἰκονομικῆς φύσεως, ξένων πρὸς τὴν ἰδιότητα καὶ τὸ ἔργον του.— *λόγος*=λογοδοσία, εὐθύνη τῶν πράξεων (ἦν οἱ στρατηγοὶ διὰ διαφόρων προφάσεων ἀπέφευγον μέχρι τοῦδε [πρβλ. § 25]). — *ζητοῦντες*· ἐδῶ = *ἀπαιτοῦντες*. — *πλέον ποιῶ τι*=κατορθῶνω τι.

§ 34.

ἀπὸ τῶν ὑμετέρων... συμμάχων=μὲ χρήματα, τὰ ὁποῖα ἀρπάζει ἀπὸ τοὺς συμμάχους σας· διότι σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων ὡς θαλασσοκρατούντων ἦσαν νησιωτικαὶ ἢ παραλιακαὶ πόλεις, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι χάριν ἐμπορίας ἔπλεον εἰς τὸν Εὐξεινον καὶ οὐς ἐλήστευεν ὁ Φ.— *ἄγω καὶ φέρω*=λαφυραγωγῶ, ληστεύω.— *οἱ πλέοντες τὴν θάλατταν*=οἱ χάριν τῶν ἐμπορικῶν τῶν ἐπιχειρήσεων διαπλέοντες τὴν θάλασσαν= οἱ ἐμπορευόμενοι— *τί πρὸς τούτῳ*· ἔνν. *ἔσται*=τί ἄλλο ἐκτὸς αὐτοῦ θὰ συμβῆ.— *ἔξω γίγνομαι τινος*· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῆς πολεμικῆς γλώσσης (*ἔξω βέλους γίγνομαι*=ἔξέρομαι τῆς ἀκτίνος, ὅπου φθάνει

βέλος) = ἀπαλλάσσομαί τινος, παύω νὰ ὑφίσταμαι τι. — *οὐχ ὥσπερ τριήρη*· πλήρης ὁ λόγος θὰ εἶχεν οὕτω : *οὐκ οἰχήσεται ἔχων, ὥσπερ... ὥχει ἔχων, οὐκ ἐκλέξει, ὥσπερ... ἐξέλεξεν, οὐκ ἀποβήσεται, ὥσπερ... ἀπέβη καὶ οὐκ οἰχήσει ἔχων, ὥσπερ... ὥχει ἔχων.* — *τὸν παρελθόντα χρόνον*· πιθανῶς τῷ 353 ἢ 352. — *πολίτας ὑμετέρους*· διότι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Ἴμβριοι ὡς κληροῦχοι Ἀθηναῖοι διετήρουν ἀμείωτα τὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματά των. — *οἰχομαι ἔχων* = παίρνω καὶ φεύγω, ἀπέροχομαι συναποκομίζων. — *πρὸς τῷ Γεραιστῷ*· ἀκρωτηρίῳ, λιμένι καὶ κόμη τῆς Εὐβοίας, ἀπέναντι τῆς Ἀττικῆς (βλ. γεωγρ. πίν.). — *τὰ πλοῖα* = τὰ (ἐκεῖ προσωρισμένα) ἐμπορικά πλοῖα (τὰ ἔτοιμα νὰ ἐκπλεύσουν πρὸς τὸν Πειραιᾶ). — *ἐκλέγω τι* = εἰσπράττω τι ἐκ φόρων ἢ τελῶν· ἐδῶ = λαμβάνω ὡς λύτρα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν πλοίων. — *τὰ τελευταῖα* = ; (πρβλ. § 17). — *εἰς Μαραθῶν ἀπέβη*· κανονικῶς κατὰ τὰ προηγούμενα (*ἐμβάλων* καὶ *συλλαβὼν*) ἔπρεπε καὶ ἐδῶ νὰ εἶπῃ : *εἰς Μαραθῶν ἀποβάς... ὥχει ἔχων...*· ἐπειδὴ ὅμως πρόκειται περὶ σημαντικωτάτου γεγονότος, ἔκρινε καλὸν ὁ ῥήτωρ τὴν ἔννοιαν, ἣν θὰ ἐξέφραζεν ἡ μετοχή, νὰ τὴν ἐκφέρῃ δι' ἰδίας ἀνεξαρτήτου προτάσεως. — *εἰς Μαραθῶν*· μετ' ἐμφάσεως· διατί ; — *τὴν ἱερὰν... τριήρη*· ἔννοεῖ τὴν Πάραλον· διότι περὶ ταύτης γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος, ὅτι προκειμένου νὰ μεταφέρῃ τοὺς *θεωροὺς* (τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς πόλεως) εἰς Δῆλον — διὸ καὶ *Δηλιάς* ἐκαλεῖτο — ἠγκυροβόλει πλησίον τοῦ Μαραθῶνος. Ἐκτὸς τῆς Παράλου οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον καὶ ἄλλην ἱερὰν τριήρη, τὴν Σαλαμινίαν, ἀμφοτέρας δὲ ταύτας ἐχρησιμοποιοῦν κυρίως μὲν πρὸς *θεωρίας*, ἧτοι μεταφορὰς τῶν ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως εἰς ἔθνικους ἀγῶνας καὶ πανηγύρεις, ἀλλὰ καὶ διὰ σπουδαίας ἄλλας δημοσίας ἀποστολάς, εἰς ἀνακλήσεις στρατηγῶν, μεταφορὰν τῶν χρημάτων τῶν ἐκ τῶν φόρων τῶν συμμαχίδων πόλεων προερχομένων, μεταγωγὴν πρέσβεων καὶ κηρύκων καὶ γενικῶς πρὸς ταχεῖαν διεκπεραίωσιν ἐπειγουσῶν ὑποθέσεων. — *ἀπὸ τῆς χώρας*· δηλαδὴ τοῦ Μαραθῶνος, ἔνθα οἱ μὲν πρόγονοι κατεπολέμησαν τὴν ἀκατανίκητον δύναμιν τῶν Περσῶν, οἱ δὲ ἀπόγονοι ἐπιτρέπουν εἰς τὸν Φ. νὰ συλῆ τὰς ἱερὰς τριήρεις. — *ταῦτα* = τοὺς ἐξευτελισμοὺς τούτους. — *προτίθεμαί τι* = προσδιορίζω τι.

τι δήποτ' = διατί ἄρα γε. — *τῶν Παναθηναίων... τῶν Διονυσίων*· καὶ αἱ δύο ἦσαν ἐπισημότεραι ἑορταὶ τῶν Ἀθηναίων· ἐκ τούτων τὰ Παναθήναια, αἵτινα ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν τῆς Πολιάδος Ἀθηναῖς—διὸ καὶ Ἀθήναια κατ' ἀρχὰς ἐκαλοῦντο—ὑποδιηροῦντο εἰς *μικρὰ* καὶ *μεγάλαι*· καὶ τὰ μὲν μικρὰ ἤγοντο κατ' ἔτος ἐν μηνὶ Ἑκατομβαιῶνι, ὅστις συνέπιπτε πρὸς τὸν ἰδικὸν μας Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον (τέλη Ἰουλίου—μέσα Αὐγούστου), τὰ δὲ μεγάλα ἀνὰ πᾶν τέταρτον ἔτος καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, μὲ ἔξαιρετικὴν λαμπρότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν. Διήρουν δ' ἀμφοτέρω ἐπὶ 4 ἡμέρας. Τὰ δὲ Διονύσια, αἵτινα ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου καὶ διήρουν ἐπὶ 4 συνεχεῖς μῆνας, ἀπετέλουν τέσσαρας διακεκριμένας ἑορτάς: 1) τὰ κατ' ἀγροῦς ἢ μικρὰ λεγόμενα, τελούμενα τὸν μῆνα Ποσειδεῶνα (τέλη Δεκεμβρίου—μέσα Ἰανουαρίου), 2) τὰ ἐν Δίμναις ἢ Δήναια, τὸν Γαμηλιῶνα (τέλη Ἰανουαρίου—μέσα Φεβρουαρίου), 3) τὰ Ἀνθεστηρία, τὸν Ἀνθεστηριῶνα (τέλη Φεβρουαρίου—μέσα Μαρτίου) καὶ 4) τὰ ἐν Ἀστει ἢ μεγάλα Διονύσια, τὸν Ἐλαφηβολιῶνα (τέλη Μαρτίου—μέσα Ἀπριλίου). Πρὸς διοργάνωσιν ἀμφοτέρων τούτων τῶν ἑορτῶν, Παναθηναίων καὶ Διονυσίων, ἔδαπανῶντο μεγάλα ποσὰ ἐξ εἰδικῶν ταμείων, διὰ τὴν μεγαλοπρεπεστέραν δὲ διεξαγωγὴν αὐτῶν ἐγίνοντο μουσικοὶ καὶ γυμνικοὶ ἀγῶνες καὶ πομπαὶ πολυτελέσταται. — *ὁ καθήμων χρόνος* = ὁ ὠρισμένος χρόνος. — *ἄν τε... ἄν τ'* (ε) = εἴτε... εἴτε. — *δεινός* = πεπειραμένος, ἔμπειρος. — *λαγχάνω* = κληροῦμαι, ἀναδεικνύομαι διὰ κλήρου (πρὸβλ. λαχνός). — *ιδιώτης* = ἄπειρος. — *οἱ τούτων... ἐπιμελούμενοι* = οἱ ἐπιμεληταὶ τούτων, οἱ διοργανωταὶ αὐτῶν· τῶν μὲν Παναθηναίων ἐπεμελοῦντο οἱ καλούμενοι ἀθλοθέται, δέκα τὸν ἀριθμὸν (διατί;) διὰ κλήρου ἐκλεγόμενοι· τῶν δὲ Διονυσίων ὁ ἐπώνυμος ἀρχὼν καὶ δέκα ἐπίσης ἐπιμεληταὶ χειροτονητοί. — *εἰς ἄ* = διὰ τὰ ὅποια, πρὸς ὀργάνωσιν καὶ διεξαγωγὴν τῶν ὁποίων. — *τοσαῦτ' ἀναλίσκεται χρήματα*· ἐξ ἐπιγραφῶν, αἵτινες ἀνευρέθησαν, μανθάνομεν, ὅτι οἱ ἀθλοθέται λ.χ. τοῦ 411 π.Χ. ἔλαβον ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Πολιάδος Ἀθηναῖς πέντε τάλαντα καὶ χιλίας δραχμὰς ὑπὲρ τῆς ἑορτῆς τῶν μεγάλων Παναθηναίων. — *ἀποστολοὶ* = ναυτικαὶ ἀποστολαί. — *καὶ τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκευὴν* = καὶ (ἄ) τοσ. ὄχλον καὶ παρασκ. (ἔχει = ἀπαιτοῦν). — *ὄχλος* = πλῆθος ἀνθρώπων· νοοῦνται οἱ χορευταί, ἀθληταί, χο-

•ρηγοί, γυμνασίαρχοι κλπ.—*παρασκευή*—προετοιμασία (εἰς σκεύη πολυτελεῖ, ἐσθῆτας, ἄγγεῖα κ.τ.τ., τὰ ὅποια ἦσαν ἀπαραίτητα κατὰ τὰς ἐφορτάς).—*τῶν ἀπάντων*· ἔνν. *χρημάτων*—ἐξ ὅλων τῶν (ἄλλων) πραγμάτων.—*ὕστερίζειν τῶν καιρῶν*· τὸ ἀπαρέμφατον ἐκ τοῦ *νομίζετε· ὕστερίζω τῶν καιρῶν* δὲ=μένω ὀπίσω ἀπὸ τὰς ἐννοϊκὰς περιστάσεις=ἀφήνω ἀνεκμεταλλεύτους τὰς παρουσιαζομένας εὐκαιρίας (πρβλ. § 32 «*ὕστεριοῦμεν γὰρ ἀπάντων*»).—*τὸν εἰς Μεθώνην* κλπ.· ἔνν. *ἀπόστολον*=ὅπως π.χ. ἢ εἰς Μεθώνην ναυτικὴ ἀποστολή. Περὶ δὲ τῆς Μεθώνης, Παγασῶν, Ποτειδαίας βλ. Ὀλυμπ. Α', § 9, καὶ γεωγρ. πίν.—*νόμῳ τέτακται*=διὰ νόμου ἔχουν κανονισθῆ.—*ἕκαστος*· διὰ τὰς προσεχεῖς ἐφορτάς.—*ἐκ πολλοῦ*· ἔνν. *χρόνου*=ἀπὸ πολλοῦ, ἀπὸ καιρόν.—*τίς χορηγὸς ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς*· ἔνν. *ἔσται· χορηγὸς* ἐκαλεῖτο ὁ ἀναλαμβάνων τὴν δαπάνην πρὸς παρασκευὴν καὶ ἐκγύμνασιν χοροῦ, συνήθως θεατρικοῦ, ἐπομένως δὲ ὁ καταβάλλων τὰ ἀπαιτούμενα ἔξοδα πρὸς διδασκαλίαν(=παράστασιν) δράματος· *γυμνασίαρχος* δὲ ὁ ἀναδεχόμενος τὴν δαπάνην τῆς διακοσμῆσεως τοῦ γυμνασίου ἢ ἄλλου τόπου, ἐν ᾧ διεξήγοντο οἱ γυμνικοὶ ἀγῶνες, καὶ τὴν ἄσκησιν καὶ διατροφήν τῶν ἀθλητῶν. Ἀμφότεραι αἱ λειτουργίαι αὗται ἦσαν αἱ σημαντικώταται καὶ δαπανηρόταται τῶν τακτικῶν λειτουργιῶν.—*τῆς φυλῆς*· τῆς ἑαυτῶν.—*πότε καὶ παρὰ τοῦ καὶ τίνα λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν*· συνεπτυγμένη πлагία ἐρωτηματικὴ πρότασις· πλήρης θὰ εἶχεν οὕτω: *πότε λαβόντα (τὸν χορηγὸν ἢ γυμνασίαρχον) τί δεῖ ποιεῖν καὶ παρὰ τοῦ (=τίνος) λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν καὶ τίνα (=τίνα πράγματα, τί) λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν*. Ἐκ τῶν ἐνταῦθα λεγομένων συνάγεται, ὅτι οἱ ἀναλαμβάνοντες λειτουργίας ἐλάμβανον, φαίνεται, παρὰ τῆς πολιτείας προκαταβολάς.—*οὐδὲν ἀνεξέταστον* κλπ.· τοῦτο ἐκφέρεται ἀσυνδέτως πρὸς τὰ προηγούμενα, ὡς ἀποτελοῦν συγκεφαλαίωσιν αὐτῶν, ἀναγκαίαν διὰ τὴν ἀκολουθοῦσαν ἀντίθεσιν (*ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου* κτλ.)=μὲ ἓνα λόγον οὐδὲν εἰς αὐτὰ ἔχει παραμεληθῆ, ὥστε νὰ μὲνη ἀνεξέταστον καὶ ἀκαθόριστον=τίποτε δὲν ἔχει μείνει ἀνεξέταστον καὶ ἀκαθόριστον εἰς αὐτά.—*ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου* (ἔνν. *πράγμασιν*)=εἰς ὅ,τι δὲ ἀφορᾷ τὸν πόλεμον.—*ἀδιόρθωτα*=ἀκανόνιστα.

§ 37.

Τοιγαροῦν=διὰ τὸν λόγον τοῦτον λοιπόν.—*ἅμ' ἀκηκόαμεν τι καί...καθίσταμεν*=ἅμα ἀκηκοότες καθίσταμεν=εὐθύς ὡς

ἀκούομέν τι...διορίζομεν. Πρὸς τί ἡ παρατακτικὴ σύνταξις;—**τι**—
 αἰφνιδίαν τινὰ πολεμικὴν ἐνέργειαν τοῦ Φιλίππου.—**τριηράρ-
 χους** **τριηραρχος** ἐκαλεῖτο ὁ πλούσιος ἐκεῖνος πολίτης τῆς φυ-
 λῆς, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνετίθετο ὁ ἐξοπλισμὸς τριήρους παραδιδο-
 μένης εἰς αὐτὸν κενῆς ὑπὸ τῆς πόλεως, ἡ κίνησις καὶ ἡ συντή-
 ρησις αὐτῆς καὶ τοῦ πληρώματός της δι' ἰδίων ἐξόδων ἐπὶ ἔν-
 ἔτος. Συνήθως ἐπὶ τῆς τριήρους ταύτης ἐπέβαινε καὶ ὁ ἴδιος ὡς
 τριηραρχος, ἀλλὰ, καὶ ἂν τοῦτο δὲν συνέβαινεν, ὁ ὑπεύθυνος διὰ
 τὴν κυβέρνησιν καὶ διοίκησιν αὐτῆς ἦτο αὐτός. Εἶναι φανερόν,
 ὅτι ἡ ἔκτακτος λειτουργία τῆς τριηραρχίας ἦτο ἡ δαπανηροτάτη
 τῶν λειτουργιῶν. — **τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα** = ἐπιτρέ-
 πομεν εἰς αὐτοὺς νὰ κάμουν ἀντιδόσεις. Ὁ ἐκλεγόμενος ὡς
 τριηραρχος (ἢ δι' οἰασδήποτε ἄλλης τῶν λοιπῶν λειτουργιῶν
 ἐπιφορτιζόμενος), εἰάν εἶχε τὴν γνώμην, ὅτι παρελείφθη ἄλλος
 πλουσιώτερος αὐτοῦ πολίτης, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ προκαλέσῃ αὐ-
 τὸν ν' ἀναδεχθῆ τὴν τριηραρχίαν, ἂν δὲ οὗτος δὲν ἐδέχετο, ἦτο
 ὑποχρεωμένος νὰ ἀνταλλάξῃ μὲ τὸν προκαλέσαντα τὴν περιου-
 σίαν του. Ὁ τύπος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγένετο τοῦτο, ἐκαλεῖτο
ἀντίδοσις.—**ἐμβαίνειν** εἰς τὰς τριήρεις.—**τοὺς μετοίκους** μέ-
 τοικοὶ ἐκαλοῦντο οἱ ἐξ ἄλλων πόλεων ἐγκαθιστάμενοι ἐν Ἀθή-
 ναις ξένοι, οἵτινες κατέβαλλον ἐτησίως 12 δραχμὰς ὡς φόρον
 διαμονῆς, τὸ **μετοίκιον** λεγόμενον. Ἐκ τούτων οἱ μὲν πλούσιοι
 ἐστρατεύοντο ὡς ὀπλίται, οἱ δὲ ἄποροι ὡς κωπηλάται ἐν τῷ
 ναυτικῷ.—**ἔδοξε** γνωμικὸς ἄορ.—**δοκεῖ**—λαμβάνεται ἀπόφα-
 σις—ἀποφασίζομεν.—**οἱ χωρὶς οἰκοῦντες**—οἱ ἀπελεύθεροι δοῦ-
 λοι· οὗτοι ἐφ' ὅσον μὲν ἦσαν δοῦλοι συνώκουν μὲ τοὺς κυρίους
 των, ἀπελεύθεροι δὲ γινόμενοι κατόκουν χωριστὰ ἀπὸ τοὺς
 πρόην δεσπότης των. Αἱ στρατιωτικαὶ ὑποχρεώσεις καὶ τούτων
 ἦσαν ὅμοιαι πρὸς τὰς τῶν μετοίκων.—**εἴτ' αὐτοὺς**=(ἡμᾶς
 αὐτούς) **πάλιν** ἐνν. **ἐμβαίνειν ἔδοξε**.—**εἴτ' ἀντεμβιβάζειν**—
εἴτ' ἔδοξεν ἀνθ' ἡμῶν αὐτῶν ἐμβιβάζειν εἰς τὰς τριήρεις
τοὺς μετοίκους καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας.—**προαπόλωλε**—
πρὸ τοῦ ἐκπλεῖν ἀπόλωλε (=ἔχει ματαιωθῆ).—**ἐφ' ὃ ἂν ἐκπλέ-
 ωμεν**=ἔκεινο, διὰ τὸ ὁποῖον ἐκάστοτε ἐκπλέομεν=ὁ ἀντικει-
 μενικὸς σκοπὸς τοῦ ἐκάστοτε ἀπόπλου μας. Ἡ ἐπανάληψις τοῦ
εἴτα τρίς φανερῶνει τὸ ἄστατον τοῦ χαρακτῆρος τῶν Ἀθη-
 ναίων.— **εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι**= εἰς τὸ στάδιον τῆς προ-
 παρασκευῆς.—**οἱ δὲ τῶν πραγμάτων** (=τῆς δράσεως) **οὐ μέ-**

νοῦσι καιροί—αἱ δὲ ἐκάστοτε εὐκαιρίαι πρὸς δραῖσιν δὲν περιμένουσι.—*ἄς δέ... δυνάμεις*—αἱ δὲ *δυνάμεις*, ἄς ἔννοοῦνται τὰ μισθοφορικὰ στρατεύματα, τὰ ὁποῖα παρέμενον διαρκῶς ἀνὰ τὸ βόρειον Αἰγαῖον, κακῶς τρεφόμενα καὶ κακῶς μισθοδοτούμενα καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε ἐνδιαφερόμενα διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς πόλεως (πρβλ. § 24).—*τὸν μεταξὺ χρόνον*· δηλ. τὸν μέχρι συμπληρώσεως τῆς πολεμικῆς παρασκευῆς.—*ἡμῖν ὑπάρχειν*—*ἵκανὰς εἶναι ἡμῖν*—ὅτι εἶναι ἀρκεταὶ δι' ἡμᾶς.—*ποιεῖν*—*πράττειν*.—*ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν*—εἰς αὐτὰς τὰς κρισίμους στιγμὰς (ὅτε πρόκειται νὰ δοκιμασθῇ ἡ ἀξία των).—*ἐξελέγχομαι*—ἀποδεικνύομαι.—*τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν*—; (πρβλ. § 9 «οἱ προσελήλυθεν ἀσελγείας»).—*τοιαύτας*· οἷα ἡ μέλλουσα νὰ ἀναγνωσθῇ παρὰ τοῦ ῥήτορος.

§ 38-39.

Ἐπιστολῆς ἀνάγνωσις· εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ λόγου ὁ Δημοσθένης, ἵνα ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἀκροατὰς του τὸ βάσιμον τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ, ὅτι ὁ Φίλ. περιφρονεῖ τοὺς Ἀθηναίους, ἀνεγνώσεν ἐπιστολὴν αὐτοῦ ἀπευθυνομένην πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ 358 συμμάχους αὐτῶν Εὐβοεῖς. Διὰ ταύτης ὁ Φίλ. ἀποπειρώμενος νὰ ἀποσπάσῃ ἐκ τῆς ἀθηναϊκῆς συμμαχίας τοὺς Εὐβ. διέβαλλε πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους, τονίζων, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπολογίζουσι ἐπὶ τῆς συνδρομῆς αὐτῶν, διότι οὗτοι δὲν εἶναι εἰς θέσιν οὐδὲ ἑαυτοὺς νὰ σώσουν: «*Μὴ δεῖν αὐτοὺς ἐλπίζειν εἰς τὴν Ἀθηναίων συμμαχίαν, ὅτι οὗτοι οὐδὲ αὐτοὺς δύναται σῶζειν*». Καὶ τότε μὲν οὐδὲν κατώρθωσεν ὁ Φ.· τῷ 356 ὅμως ἐπέτυχεν τὴν διάρρηξιν τῆς μνημονευθείσης συμμαχίας.—*τῶν ἀνεγνωσμένων*· ἔνν. *μοι* (= ὑπ' ἐμοῦ) καὶ ὄχι ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς ἐκκλησίας· διότι τὰ ἔγγραφα, τὰ πιστοποιοῦντα ἐκάστοτε τοὺς ἰσχυρισμούς των, ἀνεγίνωσκον οἱ ῥήτορες αὐτοί.—*τὰ πολλὰ*—*τὰ πλείω*.—*ὡς οὐκ ἔδει*—ὅπως δὲν ἔπρεπε—ποῦ νὰ μὴν τὸ ἔφθαναν νὰ εἶναι.—*οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως οὐχ ἠδὲ ἀκούειν*· σαρκασμὸς ἀπευθυνόμενος εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν ἀκροατῶν τοῦ ῥήτορος, οἱ ὁποῖοι ἐξέφρασαν διὰ λόγων ἢ μορφασμῶν δυσαρέσκειαν διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς καὶ ἀμφιβολίας περὶ τῆς γνησιότητός της.—*ὑπερβαίνω τι τῷ λόγῳ*—*παρασιωπῶ τι τῷ λόγῳ*—παραλείπω τι, ὅταν ὁμιλῶ.—*ἵνα μὴ λυπήσῃ*· τίνας;—*καὶ τὰ πράγμαθ' ὑπερβήσεται*—ταῦτα (δηλ. ὅσα ἂν τις ὑπερ-

βῆ τῷ λόγῳ) θὰ ὑπερπηδήσῃ (=θὰ καταστήσῃ ἀνύπαρκτα) καὶ ἢ πραγματικότης.—**πρὸς ἡδονὴν**=πρὸς εὐχαρίστησιν (τῶν ἀκροατῶν). Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ Δημοσθένους ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ εἶναι αὕτη: "Ἄν πρόκειται διὰ τῆς ἀποσιωπῆσεως τῶν λόγων τοῦ Φιλ. νὰ παύσουν νὰ ὑπάρχουν καὶ τὰ κακὰ, τὰ ὁποῖα οὗτος κάμνει εἰς τοὺς Ἀθηναίους, τότε πρέπει νὰ λέγῃ μόνον εὐχάριστα.—**ἡ τῶν λόγων χάρις**=ἡ ἐκ τῶν λόγων προερχομένη εὐχαρίστησις=οἱ εὐχάριστοι λόγοι.—**ἂν ἤ μὴ προσήκουσα**=ὅπου αὕτη δὲν ἀρμόζει.—**ἔργῳ ζημία γίννεται**=καταλήγει πράγματι εἰς βλάβην, εἰς κακόν.—**φανακίζω τινὰ**=; (βλ. Ὀλυνθ. Β', § 7).—**δυσχερὲς**=δυσάρεστον.—**τὰ ἔργα**=αἱ ἐπιχειρήσεις.—**μανθάνω τι**=ἐννοῶ, ἀντιλαμβάνουμαί τι.—**οἱ ὀρθῶς πολέμῳ χρωμενοί**=οἱ θέλοντες νὰ διεξαγάγουν ὅπως πρέπει ἓνα πόλεμον.—**οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασι**· ἐνν. **τοῖς γεγενημένοις**=τοῖς γεγονόσι· θὰ ἐπεριμέναμεν **μὴ ἀκολουθεῖν**· ἀλλὰ τὸ **οὐκ** συπτόεν **τῷ δεῖ** (**ὅτι οὐ δεῖ τοὺς ὀρθῶς** κλπ.) καὶ οὐχὶ **τῷ ἀκολουθεῖν**, πρὸ τοῦ ὁποῖου ἐτέθη διὰ τὴν ἐπακολουθοῦσαν ἀμέσως ἀντίθεσιν: **ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων**.—**ἀκολουθῶ τοῖς πράγμασιν**=ἀκολουθῶ τὸν φορὰν τῶν πραγμάτων=ἑυμουλκοῦμαι ὑπὸ τῶν γεγονότων.—**ἔμπροσθέν εἰμι**. **τῶν πραγμάτων**=ἡγοῦμαι **τῶν πραγμάτων**=προηγοῦμαι τῶν γεγονότων. Ὁ Δημοσθένης συνιστᾷ εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ προβλέπουν τὰ γεγονότα καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ τὰ προλαμβάνουν καὶ ὄχι ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ συσκέπτονται περὶ αὐτῶν.—**οὕτω**· ἐπανάληψις τοῦ: **τὸν αὐτὸν τρόπον**.—**καὶ τῶν πραγμάτων (ἡγεῖσθαι) τοὺς βουλευομένους**=καὶ οἱ (ὀρθῶς) σκεπτόμενοι νὰ προηγοῦνται τῶν γεγονότων=νὰ σκέπτονται πρὸ τῶν γεγονότων.—**ἂν**=**ἂν**.—**ἐκείνοις**=**τούτοις**· δηλ. **τοῖς βουλευομένοις**.—**τὰ συμβάντι** (α)**=****ἄσα ἂν συμβῆ**=τὰ γεγονότα.—**ἀναγκάζονται**· ποῖον τὸ ὑποκείμενον;—**διώκω τι**=τρέχω κατόπιν τινός, ἀκολουθῶ τι.

§ 40-41.

πλείστην δύναμιν· καὶ κατὰ τοὺς χρόνους ἀκόμη τῆς παρακμῆς αἱ πολεμικαὶ δυνάμεις τῶν Ἀθηναίων ἦσαν σημαντικαί, ὡς μανθάνομεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Δημοσθένους, ὅστις λέγει εἰς ἄλλον λόγον του, ὅτι ἡ πόλις διέθετε χιλίους μὲν ἱππεῖς, ὀλίγας δὲ ὄσους θέλει κανεῖς.—**χρημάτων πρόσοδον**· τὸ σύνολον τῶν προσόδων τῆς Ἀττικῆς ἀνήρχετο κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθέ-

νους εἰς 1200 τάλαντα.—*εἰς δέον τι*—κάπως προσηκόντως, ἐπω-
 φελῶς.—*οὐδέν*—κατ' οὐδέν, οὐδόλως.—*ἀπολείπω*—ὑστερῶ,
 παύω.—*πυκτεύω*—πυγμαχῶ, παίζω γροθιές.—*ὥσπερ οἱ βάρ-
 βαροι πυκτεύουσιν*· οἱ βάρβαροι εἰς τὰ γυμνάσματα καθόλου
 δὲν ἠκολούθουν τοὺς κανόνας τῶν Ἑλλήνων.—*καὶ γὰρ ἐκείνων
 ὁ πληγείς*—*καὶ ἐκείνων γὰρ ὁ πληγείς*· ἡ ἀπόδοσις τοῦ *καὶ*
 κατωτέρω· *καὶ ὑμεῖς*.—*ἔχομαι τῆς πληγῆς*—πιάνομαι ἀπὸ τὸ
 πληγὲν μέρος—φέρω τὴν χειρὰ μου εἰς τὸ κτυπηθὲν μέρος (τοῦ
 σώματος). Τοῦτο ἔκαμνον οἱ βάρβαροι, ὅχι διότι διὰ τοῦ κατενε-
 χθέντος κτυπήματος ἐπόνεσαν, ἀλλὰ διότι ἤθελον νὰ προφυλάξουν
 τὸ πληγὲν ἤδη μέλος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον φανερώνει ἀνοησίαν
 καὶ ἀπειρίαν.—*κἂν ἐτέρωσε πατάξῃς*· ἐτέθη τὸ β' πρόσωπον
 ἀντὶ τοῦ γ' (*πατάξῃ τις*) ὡς ἐντονώτερον· *πατάσσω δὲ*—κτυ-
 πῶ.—*ἐκεῖσ' εἰσὶν αἱ χεῖρες*· βραχυλογία· τὸ πληρὲς· *ἐκεῖσε
 μετενεχθεῖσαι εἰσὶν αἱ χεῖρες*—ἐκεῖσε φέρονται αἱ χεῖρες.—
προβάλλεσθαι· ἐνν. *τὰς χεῖρας· προβάλλομαι τὰς χεῖρας*
δὲ—*προβάλλω ἐμαντῶ τὰς χεῖρας*—προτείνω πρὸς προφύλαξίν
 μου τὰς χεῖράς μου.—*βλέπω ἐναντίον*—βλέπω κατὰ πρόσωπον·
 ὁ ἄπειρος δηλ. πύκτης δὲν προσβλέπει τὸν ἀνταγωνιστὴν του,
 ἵνα ἐπιτηρῇ τὰς κινήσεις του καὶ προφυλάσσεται ἐκ τῶν προτέ-
 ρων, ὅπως μὴ πληγῇ.—*οὔτ' ἐθέλει*· καὶ ἂν ἀκόμη κανεῖς τοῦ
 ὑποδείξῃ, ὅτι ἀδεξίως πυγμαχεῖ.—*καὶ ὑμεῖς*—οὔτω καὶ ὑμεῖς.—
ἐν Χερρονήσῳ... ἐν Πύλαις· βλ. § 17.—*πύθησθε*· ἐνν. *δντα*.—
βοηθῶ· ἄνευ ἀντικειμένου—στέλλω βοήθειαν.—*ἂν ἐν Πύλαις...
 ἂν ἄλλοθι πον*· νὰ συμπληρωθοῦν αἱ προτάσεις διὰ τοῦ οἰκείου
 ῥήματος.—*ἐκεῖσε*· ἐνν. *βοηθεῖν ψηφίζεσθε*.—*συμπαραθεῖτε*·
 ἐνν. τῷ Φιλίπῳ.—*συμπαραθέω τινί*—τρέχω ὀπισθὲν τινος.—
στρατηγοῦμαι ὑπὸ τινος—ἀκολουθῶ τινά ὡς στρατηγόν—διευ-
 θύνομαι ὑπὸ τινος.—*πρὶν ἂν*· ἐπεξήγησις τοῦ *πρὸ τῶν πραγμά-
 των*—προτοῦ.—*ταῦτα*· ἡ τοιαύτη τακτικὴ ἐν τῇ διεξαγωγῇ τοῦ πο-
 λέμου, δηλ. «*τὸ μηδὲν προορᾶν πρὸ τῶν πραγμάτων*».—*πρό-
 τερον*· ὅτε δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ἀκόμη τὰ ἐν Μακεδονίᾳ
 ὄχυρά, ὁ δὲ Φίλιππος δὲν εἶχεν εἰσέτι «*αὐξηθῆ μέγας*» (πρβλ. §
 4 6).—*ἐνῆν*—ἦσαν δυνατά, ἐπετρέποντο.—*ἦκει*· ὑποκ. *ταῦτα*
 (=τὰ πράγματα).—*ἀκμῆ*—ἡ κόψις, ὁ ἀθέρας τοῦ μαχαιριοῦ·
 μεταφορικῶς—τὸ κρίσιμον σημεῖον.—*ἐγχωρεῖ*· ὑποκείμενον
ταῦτα, δηλ. *τὸ μηδὲν προορᾶν πρὸ τῶν πραγμάτων*—συγχο-
 ροῦνται, ἐπιτρέπονται.

αἰσχύνομαι τοῖς γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς πόλεως—ἐντρέπομαι δι' ὅσα συμβαίνουν διὰ λογαριασμόν τῆς πόλεως—ἐξ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὴν πόλιν.—*φιλοπραγμοσύνη*; (βλ. Ὀλυμπ. Α', § 14 «τὴν φιλοπραγμοσύνην, ἣ χρῆται καὶ συζῆ Φ.» καὶ § 9 τοῦ παρόντος λόγου).—*ἔχων, ἃ κατέστραπται καὶ προεἰληφεν*· ποῖα εἶναι ταῦτα;—*ἀποχρῆν*· ἀπαρέμφατον τοῦ ῥ. *ἀποχράω-ῶ* ἀπροσώπως λαμβανομένου (*ἀπόχρη*—εἶναι ἀρετόν).—*ἀποχρῆν (ταῦτα) ἐνίοις ὑμῶν ἄν μοι δοκεῖ*—νομίζω, ὅτι μερικοὶ ἀπὸ σᾶς θὰ ἔμενον ἱκανοποιημένοι μὲ ταῦτα.—*ἐξ ὧν*—ἐνεκα τῶν ὁποίων.—*αἰσχύνη*—δυσφημισμός.—*ἀνανδρία*—ἔλλειψις ἀνδρισμοῦ, δειλία.—*ὠφληκότες ἄν ἤμεν (αἰσχύνην καὶ ἀνανδρίαν καὶ πάντα τὰ αἰσχιστ')*· περὶ τῆς σημασίας τοῦ *ὀφλισκάνειν αἰσχύνην* κλπ. βλέπε Ὀλυμπ. Α', § 26 καὶ Β', § 3).—*δημοσία*—ὡς σύνολον πολιτῶν, ὡς κράτος.—*ἐπιχειρῶν*· ὁ Φίλιππος· ἡ μετοχὴ τίνος εἶδους εἶναι;—*ἐπιχειρῶ τινι*—ἐπιχειρῶ τι (ἔδῶ νέον).—*ὀρέγομαι τινος*—ἐπιθυμῶ τι.—*ἴσως ἂν ἐκκαλέσαιθ'* (= *ἐκκαλέσαιτο*) *ὑμᾶς*· ἔνν. *ἐκ τῆς ὑμετέρας ἑραθυμίας* (= *ἀπραγμοσύνης*) (πρβλ. § 17 «*ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἀγαν... ἴσως ἂν ὀρμήσαιτε*»).—*ἐκκαλοῦμαι τινα ἐκ τινος*—ἐξεγείρω, ἀποσπῶ τινα ἐκ τινος.—*ἀπογινώσκω*· ὡς ἀμετάβατον—*χάνω τὰς ἐλπίδας μου* (πρβλ. ἀπόγνωσις).

§ 43-44.

θαυμάζω... εἰ—*θαυμάζω ὅτι*.—*τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγενημένην περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι Φ.* κλπ.· ἀπὸ τοῦ 357 οἱ Ἄθηναῖοι ἀνέλαβον τὸν κατὰ τοῦ Φ. πόλεμον μὲ πρόγραμμα τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ, διότι οὗτος ἐκπολιορκήσας τὴν Ἀμφίπολιν δὲν τὴν παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του· τόσον κακῶς ὅμως διεξῆγον τὸν πόλεμον τοῦτον οἱ Ἄθηναῖοι καὶ τόσας δυσχεροῦς ἐκπλήξεις ἔδοκίμαζον ἐκάστοτε, ὥστε εἰς τὸ τέλος ἤρχοντο πλέον ὄχι νὰ νικήσουν τὸν Φίλ., ἀλλὰ νὰ ἐξέλθουν ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν πολεμικὴν περιπέτειαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐροίφθησαν.—*περὶ τοῦ... ὑπὲρ τοῦ*· παρατηρητέα ἢ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας χρῆσις δύο διαφόρων προθέσεων.—*ἀλλὰ μὴν*· τὰ διὰ τούτου εἰσαγόμενα ἀποτελοῦν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα καὶ ἐκφράζουν τὴν πεποιθήσιν τοῦ ῥήτορος. Ἡ ἐννοια εἶναι: σεῖς

ἤδη, σκέπτεσθε, πῶς νὰ γλυτώσετε ἀπὸ τὸν Φίλ.· ἀλλ' ὅμως εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν θὰ τὸ κατορθώσετε.—*ὅτι γ' οὐ στήσεται*· ὑποκ. ὁ Φίλιππος.—*οὐ στήσεται*=*οὐ στήσει ἑαυτὸν*= δὲν θὰ σταματήσῃ (πουθενά, ἀλλ' ἐπὶ τέλος θὰ προχωρήσῃ καὶ κατὰ τῆς Ἀττικῆς).—*εἰ μὴ τις κωλύσει*· ἔνν. *προϊέναι αὐτόν*.—*εἴτα*· ἢ ἔν ἀρχῇ ἐρωτήσεως θέσις αὐτοῦ ἐκφράζει ἀγανάκτησιν, θαυμασμόν, εἰρωνείαν· ἐδῶ τί ἐκ τούτων;—*τοῦτ' ἀναμενοῦμεν* (= *δεῖ ἀναμένειν*)· δηλαδή;— *κενάς*· ἔνν. *πολιτικῆς δυνάμεως*= πολιτῶν (Ἀθηναίων).—*παρὰ τοῦ δεινός*=παρὰ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου ῥήτορος παρεχομένας· ἴσως ἐδῶ ὁ ῥήτωρ ὑπαινίσσεται τοὺς φίλους τοῦ ξαναγοῦ Χαριδήμου, οἵτινες παρεῖχον ἐλπίδας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους περὶ εὐδοώσεως τῶν ὑπὸ τοῦ προστατευομένου των διεξαγομένων πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων (πρβλ. § 45 «*τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας*»).—*οὐκ ἐμβησόμεθα*; ἔνν. *εἰς τὰς τριήρεις* (§ 16).—*ἔξιμεν*=;—*νῦν*=*νῦν γε*=; (πρβλ. § 7).—*εἰ καὶ μὴ πρότερον*· νὰ συμπληρωθῇ ἢ πρότασις διὰ τοῦ οἰκείου ῥήματος.—*ποῖ*=εἰς ποῖον μέρος.— *ἤρετό τις*· σχῆμα προλήψεως, δι' ἧς προλαμβάνει ὁ ῥήτωρ τὰς ὑποφορὰς τῶν ἀκροατῶν=*ἔροίτο ἂν τις*.—*εὐρήσει τὰ σαθρά*· ἀπόκρισις τοῦ ῥήτορος εἰς τὴν ἐνδεχομένην ὑποφορὰν τοῦ Ἀθηναίου.—*σαθρὸν*=ἀσθενές, εὐπρόσβλητον σημεῖον.—*τὰ σαθρά... τῶν ἐκείνου πραγμάτων*=τὰ εὐπρόσβλητα σημεῖα τῆς χώρας ἐκείνου=τὰς κεκρυμμένας ἀδυναμίας του.—*ἂν ἐπιχειρῶμεν*=ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐπιχειρῶμεν.—*ἂν... καθώμεθα*· ἔνν. *ἀργοὶ ἢ οὐδὲν ποιοῦντες*.—*οἱ λέγοντες*=οἱ ῥήτορες.—*οἱ λέγοντες λαιδοροῦνται*=*οἱ ῥήτορες λαιδοροῦσιν ἀλλήλους*=ἀλληλοὑβρίζονται.—*οὐδέποτε οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων*=*οὐκ ἔστι δέος μὴ ποτέ τι τῶν δεόντων γένηται ἡμῖν*=δὲν ὑπάρχει φόβος, μήπως γίνῃ ὑφ' ἡμῶν τι τῶν δεόντων=οὐδέποτε θὰ γίνῃ τι ἐξ ὧσων μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ κάμωμεν.

§ 45-46.

μέρος τι τῆς πόλεως=(μικρόν) τι μέρος τῶν πολιτῶν (πρβλ. § 44 «*μέρει γέ τιμι στρατιωτῶν οἰκείων*»).—*συναποσταλῆ*· δηλ. *σὺν τοῖς ξένοις* (οἵτινες θὰ ἀποτελοῦν τὴν κυρίαν δύναμιν).—*καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενές*· δηλ. *ἔστιν αὐτῇ*, τῇ πόλει.—*τὸ τῆς τύχης συναγωνίζεται*· ἔνν. *αὐτῇ*· περὶ δὲ τῆς τύχης βλ. Ὀλυμπ. Β', § 22-23.—*τὸ τῶν θεῶν... τὸ τῆς τύχης*· περιφρασις=ο

θεοί... ἡ τύχη (πρβλ. § 11 «καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῶν... καὶ τοῦτ' ἐξεργάσαιτο»).—**κενὸν ψήφισμα**=ψήφισμα περιέχον κενὰς λέξεις—μόνον λέξεις—χωρὶς νὰ πρόκειται νὰ ἐκτελεσθῇ ποτε (πρβλ. § 19 «τὰς ἐπιστολιμαίους δυνάμεις» καὶ § 30 «μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε Φιλίππῳ»).—**τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας**· πρβλ. § 43 «τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας».—**καταγελῶσιν**· ἐκ τῶν ἐπομένων νοεῖται : **τῶν τοιούτων ἀποστόλων** (=τὰς τοιαύτας ἀποστολάς).—**τεθῶσι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους**· ἡ αἰτιατικὴ : **τοὺς... ἀποστόλους** ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐν τῷ «**τεθῶσι τῷ δέει**» ἐνυπάρχοντος : **μάλα δεδίασι**=φοβοῦνται ὑπερβολικὰ, τρέμουν σὰν τὸν θάνατον (πρβλ. § 24 «**τοὺς φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμάχους**»).—**ἐν' ἀνδρα**· δηλ. εἰς στρατηγὸς χωρὶς ἀθηναϊκὸν στρατὸν καὶ ὄχι μισθοφόρους, τοὺς ὁποίους μόνους δὲν ὑπολογίζει ὁ ῥήτωρ.—**ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι** (ἀόρ. τοῦ ῥ. **φάσκω**=μεγαληγορῶ=λέγω παχιά λόγια)· πολλοὶ τῶν στρατηγῶν (μιμούμενοι κατὰ τοῦτο τοὺς ῥήτορας τῆς ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι διὰ νὰ γεννήσουν προσωρινὴν ἀνακούφισιν καὶ χαρὰν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν τῶν παρεῖχον ἀγαθὰς περὶ τοῦ πολέμου ἐλπίδας) [§ 43], ἔδιδον ψευδεῖς ὑποσχέσεις περὶ ἐπιτυχοῦς δῆθεν ἐκβάσεως τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀναλαμβανομένων στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων· ὅλους ὅμως τοὺς ξεναγούς εἶχεν ὑπερβάλλει εἰς μεγαλαυχίας ὁ Χάρης, ἐξ οὗ καὶ παρομιώδης ἔμεινεν ἡ φράσις περὶ τῶν πολλὰ ὑπισχνουμένων, ἀλλ' ἐλάχιστα ἢ οὐδὲν ἐπιτελούντων «**Χάρητος ὑποσχέσεις**».—**καὶ τὸν δεῖν' αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖν'**· ὁσάκις οἱ ξεναγοὶ ἀπετύγχανον καὶ αἱ ὑποσχέσεις αὐτῶν, ὡς φυσικόν, δὲν ἐπραγματοποιοῦντο, τὴν αἰτίαν τῆς ἀποτυχίας ἀπέδιδον πότε εἰς τὸν ἕνα καὶ πότε εἰς τὸν ἄλλον, ἵνα ἀποφύγουν τὴν τιμωρίαν· οὕτω λ. χ. ὁ Χάρης διέβαλε κατὰ τὸν συμμαχικὸν πόλεμον (358) τοὺς συστρατήγους Ἰφικράτη καὶ Τιμόθεον ὡς προδότας, ἐφ' ὅσον, ὡς ἰσχυρίζετο, ἐκουσίως τῶν ἐγκατέλειψαν τὴν πρὸς τοὺς ἀποστατήσαντας συμμάχους τῶν Ἀθηναίων ναυμαχίαν παρὰ τὴν Χίον, οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐλαφροῶ τῇ καρδίᾳ κατεδίκασαν ἀμφοτέρους εἰς πρόστιμον πολλῶν ταλάντων καὶ ἀφῆρσαν ἀπ' αὐτῶν τὴν ἀρχήν.—**τὰ πράγματα**=αἱ ὑποθέσεις τῆς πόλεως, τὰ ἐνδιαφέροντα τὴν πόλιν ζητήματα.—**ἐκ τούτων**=ἐνεκα τούτων, μ' αὐτὰ κι αὐτὰ (δηλαδή :).—**ἡγοῦμαι τινος**=διοικῶ, ἔχω ὑπὸ τὰς διαταγὰς μου κάποιον.—**ἀπόμισθος ξένος**=ὁ μὴ λαμβάνων μισθὸν μισθοφόρος.

(ὅπως οἱ πρὸς τὸν Ἀρτάβαζον μεταστάντες).—οἱ δ' ὑπὲρ ὧν... ἐνθάδ' ὧσιν' ἢ πλοκή: ἐνθάδε δὲ ὧσιν οἱ ῥαδίως (=μὲ ἐλαφρῶν τὴν καρδίαν) ψευδόμενοι πρὸς ὑμᾶς ὑπὲρ ὧν (=περὶ τούτων ἅ) ἂν ἐκεῖνος πράξῃ. Ὁ Δημοσθένης ὑπαινίσσεται ἐπιφανῆ ῥήτορα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης—«δεινὸν λέγειν», κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ τοῦ Δημοσθένους—ἐχθρὸν τοῦ Χάρητος, τὸν Κηφισόδοτον.— ἐξ ὧν ἂν ἀκούσῃθ' =ἐκ τούτων, ἅ ἂν ἀκούσῃτε.—ὅτι ἂν τύχητε (ἐνν. ψηφιζόμενοι) ψηφίξεσθε=ἀποφασίζετε ὅ,τι τύχη, λαμβάνετε ἐπιπολαίας ἀποφάσεις.—τί καί= τί ποτε=τί τέλος πάντων (πρβλ. Ὀλυνθ. Α' § 14, «εἰς τί ποιτ' ἐλπὶς ταῦτα τελευτῆσαι»).

§ 47.

Πῶς=πότε.—ὅταν ὑμεῖς κλπ. τὴν πρότασιν ταύτην διετύπωσεν ὁ ῥήτωρ τετράκις μέχρι τοῦδε ὑπὸ διαφόρους τύπους: § 20 «τούτων δὲ Ἀθηναίους φημὶ δεῖν εἶναι πεντακοσίους...»—§ 33 «εἶτα καὶ τᾶλλα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας κλπ. τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ ποριστὰὶ γιγνόμενοι»—§ 44 «οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρος γέ τινι στρατιωτῶν οἰκειῶν νῦν;...»—§ 45 «ὅποι... ἂν μέρος τι τῆς πόλεως συναποσταλῆ...».—ἀποδείκνυμι τινά τι=καθιστῶ τινά τι.—τὰ στρατηγούμενα=τὰ ὑπὸ τῶν στρατηγῶν δρῶμενα=αἱ πράξεις τῶν στρατηγῶν (πρβλ. § 25 «τῶν δρωμένων»).—καὶ δικαστάς· ἐνν. ἀποδείξετε (αὐτοὺς).—τῶν εὐθύνων· περὶ τῆς εὐθύνης (ὄνομαστ. ἢ εὐθυνα) βλέπε Ὀλυνθ. Α', § 28.—μὴ ἀκοῦειν μόνον ὑμᾶς· κανονικῶς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου ἔπρεπε νὰ τεθῆ κατὰ ποίαν πτῶσιν, ἐφ' ὅσον ἔχομεν ταῦτο-προσωπίαν (ὅταν ὑμεῖς...ἀποδείξετε...); διατί ἢ ἀνακολουθία αὕτη;—τὰ ὑμέτερον αὐτῶν=τὰ ὑμῶν αὐτῶν=τάς ὑποθέσεις σας, τὰ ζητήματα, πού σᾶς ἀπασχολοῦν.—εἰς τοῦθ' ἦκει τὰ πράγματ' αἰσχύνης=εἰς τοιοῦτον σημεῖον ἐξευτελισμοῦ ἔχει φθάσει ἢ κατάστασις=ἔχει δημιουργηθῆ τοιαύτη αἰσχρὰ κατάστασις.—τῶν στρατηγῶν ἕκαστος δις καὶ τρίς κρίνεται· ἐκτὸς τοῦ Χάρητος, ὅστις εἶναι βέβαιον, ὅτι πολλάκις κατηγορήθη, εἰδικώτερον δὲ διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἀποστολῆς του πρὸς βοήθειαν τῆς Ὀλύνθου τῷ 349 (βλέπε εἰσαγωγὴν εἰς τὸν Β' Ὀλυνθιακόν, σελ. 28), μνημονεύονται καὶ ἄλλοι στρατηγοί, ὁ Αὐτο-

κλήης, Κηφισόδοτος, Λεωσθένης, Καλλισθένης καὶ ἄλλοι, ὡς καταγγεληθέντες καὶ εἰσαχθέντες εἰς δίκην ἐπὶ παραβάσει τοῦ καθήκοντος. Πάντως ὁ Δημοσθένης δὲν ὑπονοεῖ ἐδῶ τὸν Ἴφικράτη καὶ Τιμόθεον, τοὺς ὁποίους πολλαχοῦ ἐπαινεῖ παρὰ τὴν κατ' αὐτῶν καταγγελίαν τοῦ Χάρητος καὶ τὴν καταδίκην των ὑπὸ τῶν Ἐπιβαλλομένων (§ 46).—*κρίνομαι περὶ θανάτου*—σύρομαι εἰς τὸ δικαστήριον μὲ κίνδυνον νὰ καταδικασθῶ εἰς θάνατον=δικάζομαι περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. Ἡ ποινὴ τοῦ ἐγκλήματος ἐπὶ τῶν δικαστικῶν ῥημάτων τίθεται συνήθως καθ' ἀπλῆν γενικὴν (*θανάτου, φυγῆς* κλπ.): ἐδῶ ἐτέθη μετὰ τῆς προθέσεως *περὶ* διὰ τὴν ὁμοιομορφίαν πρὸς τὸ κατωτέρω: *ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ* . . . — *οὐδεις οὐδ' ἅπαξ*: ἔντονος ἀντίθεσις πρὸς τὸ προηγούμενον: *ἕκαστος δις καὶ τρίς*. — *ἀνδραποδιστῶν ἀνδραποδιστῆς* ἐκαλεῖτο ὄχι μόνον ὁ ἀπάγων τοὺς ἐλευθέρους εἰς δουλείαν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀποσπῶν εἰς ἑαυτὸν τοὺς δούλους ἐκ τῶν κυρίων των.—*λωποδύτης (λῶπος-δύω)*= ὁ τὰ ἱμάτια ἀποδύων, ὁ ἱματιοκλέπτης· καθόλου, ὡς ἐνταῦθα=ὁ κλέπτης, ὁ ληστής. Καὶ κατὰ τῶν *ἀνδραποδιστῶν* καὶ κατὰ τῶν *λωποδυτῶν* ἡ ἐπιβαλλομένη τιμωρία ἦτο ὁ θάνατος.—*τοῦ προσήκοντος*=τοῦ ἀρμόζοντος εἰς τὴν ιδιότητά των=τοῦ ἐν τῇ μάχῃ ἐντίμου θανάτου.—*κακούργου*: τί εἶναι συντακτικῶς ἡ γενικὴ;—*ἔστι τινος*=εἶναι ἰδιόν τινος.—*κριθένε'* δηλ. ἐν δικαστηρίῳ.

§ 48-49.

οἱ...περιόντες ἔνν. *κατὰ τὴν ἀγοράν* (βλ. § 10)=οἱ περιερχόμενοι ἀνά τὴν ἀγοράν, οἱ ἀργόσχολοι.—*μετὰ Λακεδαιμονίων πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν*=ὅτι τῇ συμπράξει τῶν Λακεδαιμονίων προσπαθεῖ νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν (=ἐνέργειαν) τὴν κατάλυσιν τῆς ἡγεμονίας τῶν Θηβαίων (ἐπὶ τῆς Βοιωτίας). Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπὸ τῆς παρὰ τὰ Λεῦκτρα μάχης (371) καὶ ἐντεῦθεν ἔτρεφον θανάσιμον μῖσος κατὰ τῶν Θηβαίων· δυσμενῶς ἐπίσης διέκειντο ἀείποτε—πλὴν μικρᾶς διακοπῆς—πρὸς τοὺς Θηβαίους καὶ οἱ Ἀθηναῖοι· ἂν ἐπομένως οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἤκουον, ὅτι οἱ Θηβαῖοι πρόκειται νὰ πάθουν κακὸν ὑπὸ τοῦ Φιλ., θὰ ἐδοκίμαζον χαράν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ λογοποιοῦντες ἐν Ἀθήναις φίλοι τοῦ Φ. κατ' ἐπιταγὴν ἐκείνου ἔπλαττον καὶ διέδιδον διὰ νὰ χαροποιοῦν τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι ὁ Φ. ἐνεργεῖ διὰ τὴν κα-

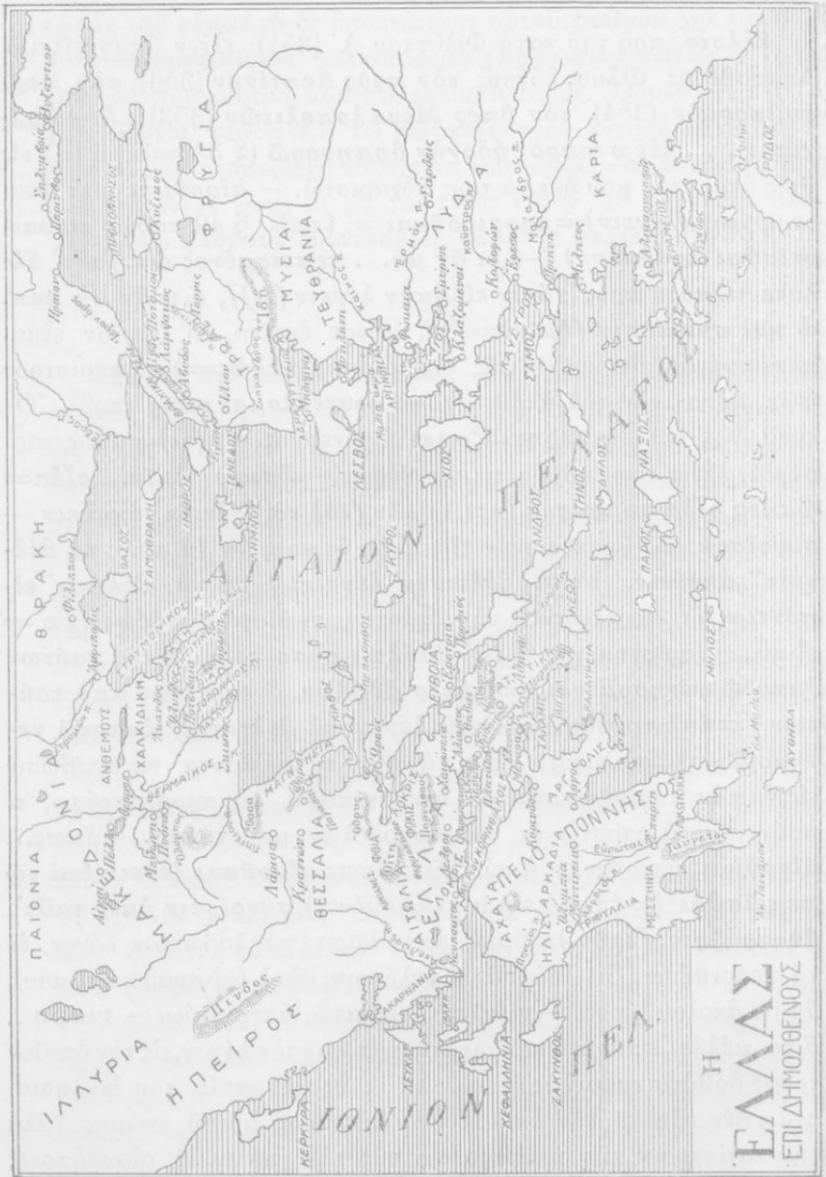
τάλυσιν τῶν Θηβαίων. Ἐπραττον δὲ τοῦτο μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀποκοιμίζουσι τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἀποσποῦν τὴν προσοχὴν τῶν ἀπὸ τῶν μελετωμένων σχεδίων τοῦ Φιλίππου.—*τὰς πολιτείας διασπᾶν· πολιτείαν* συνήθως καλοῦν οἱ ῥήτορες τὴν δημοκρατίαν (πρβλ. Ὀλυμπ. Α' § 5 «*καὶ ὅλως ἄπιστον, οἶμαι, ταῖς πολιτείας ἢ τυραννίς..*»), ἀλλ' ἐδῶ νοεῖται ὁ σύνδεσμος (*τὸ κοινόν*) τῶν βοιωτικῶν καὶ ἀρκαδικῶν πόλεων.—*διασπᾶ*=ἐπιφέρω διάσπασιν, διαλύω.—*ὡς πρέσβεις πέπομφεν* ἢ εἰδικὴ αὕτη πρότασις ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ νοουμένου ἐκ τῶν προηγουμένων *φασί*, σπανιότατα οὕτω συντασσομένου.—*ὡς βασιλέα* τὸν Ἀρταξέρξην τὸν Ὡγον (359-338), μεθ' οὗ ὁ Φ. εἶχε συνάψει συμμαχίαν· παρὰ τούτου δῆθεν ἀπήτησεν ὁ Φίλ. διὰ πρέσβεων νὰ ἀφήσῃ ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις· κατ' ἀλήθειαν ὅμως τοιαύτη ἀπαίτησις οὐδέποτε προεβλήθη ὑπὸ τοῦ Φ. ἀπησχολημένου μὲ ἄλλα ζητήματα σπουδαιότερα· ἦτο ἄρα καὶ ἡ διάδοσις αὕτη δημιούργημα τῶν ἐν Ἀθήναις φιλιππιζόντων ἐπιδιωκόντων ν' ἀποκοιμίζουσι τοὺς Ἀθηναίους μὲ τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ὁ Φίλ. ἔχει ἄλλους σπουδαίους ἐξωτερικοὺς περισπασμούς.—*ἐν Ἰλλυριοῖς=ἐν τῇ Ἰλλυρίᾳ*. Περὶ τῆς θέσεως τῆς Ἰλλυρίας βλέπε Ὀλυμπ. Α', § 13, καὶ γεωγραφικὸν πῖνακα· ταύτην καθυπέταξεν ὁ Φίλ. τὸ πρῶτον τῷ 359 εὐθύς ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὸν μακεδονικὸν θρόνον· ὅτε πάλιν τῷ 356 ἐπεχείρησαν οἱ Ἰλλυριοὶ νὰ ἀπαλλαγῶν τοῦ μακεδονικοῦ ζυγοῦ, ὁ Φ. ἀπέστειλε κατ' αὐτῶν τὸν Παρμενίωνα, ὅστις νικήσας αὐτοὺς κατὰ κράτος ὑπήγαγεν ἐκ νέου τὴν χώραν τῶν ὑπὸ τὴν μακεδονικὴν ἀρχήν.—*πόλεις τειχίζειν*· ἐκ τίνος ὁ. ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον;—*πόλεις τειχίζω*=ἰσχυρώνω πόλεις (κτίζω φρούρια πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν κτήσεών μου).—*οἱ δέ*· ὁ ῥήτωρ βαρυνθεὶς ν' ἀπαριθμῇ τὰς ἀνοήτους διαδόσεις τῶν λογοποιῶν τελειώνει τὸ ἀχάριστον τοῦτο ἔργον ἀποτόμως συγκεφαλαίων τὰ προηγούμενα κάπως ἀνακολούθως· διότι ἀντὶ νὰ εἴπῃ: *οἱ δὲ λόγους πλάττοντες περιέρχονται*, λέγει: *περιερχόμεθα* ἄς ἐρμηνευθῆ—ἄλλοι δὲ—ἀλλὰ τί ὁ ἓνας καὶ τί ὁ ἄλλος... ὅλοι γενικῶς...—*πλάττω λόγους*=χαλκεύω, κατασκευάζω ψευδεῖς εἰδήσεις, φήμας.—*περιερχόμεθα* κατὰ τὴν ἀγοράν.—*μεθύω*=εἶμαι μεθυσμένος, δὲν ἠξεύρω, τί μοῦ γίνεται.—*τοιαῦτα*· δηλ. φαντασιοπληξίας.—*ὄνειροπολῶ ἐν τῇ γνώμῃ*=ὄνειρεύομαι εἰς τὸν νοῦν μου=πλάττω μὲ τὴν φαντασίαν μου.—*ἐρημία*=παντελής ἔλλειψις.—

ἔπηρμένον· μετοχ. παρακ. τοῦ ῥ. *ἐπαίρομαι* = σηκώνω μύτην, ὑπερηφανεύομαι. — *οὐ μέντοι γε... προαιρεῖσθαι*· τὸ ἀπαρέμφατον ἐκ τοῦ *οἶμαι*, τὸ δὲ ὑποκείμενον αὐτοῦ: *ἐκεῖνον*, δηλ. τὸν Φίλιππον. — *προαιροῦμαι*· μετ' ἀπαρέμφ. (*πράττειν*) = θέτω ὡς σκοπόν μου, ὡς πρόγραμμα μου = σκέπτομαι (πρβλ. Ὀλυνθ. Β', § 15—16). — *οὕτω*· συναπτιέον τῷ *πράττειν* = νὰ ἐνεργῇ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, νὰ καταστρωῇ τὰ σχέδιά του οὕτω. — *οἱ λογοποιοῦντες*· τοιοῦτοι εἶναι κατὰ τὰ εἰς τὸ τέλος τῆς § 48 λεχθέντα ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι (*λόγους πλάτιοντες ἕκαστος περιερχόμεθα*).

§ 50.

ἐχθρὸς ἄνθρωπος· ἐν. *ἐστί*. — *τὰ ἡμέτερ'*· ἐν. *κινήματα* = τὰς κινήσεις μας. — *ἀποστρεφεῖ*· ἐνεστώσ τῆς ἀποπείρας. — *ὑβρίζει*· ἐνν. *εἰς ἡμᾶς*· *ὑβρίζω εἰς τινα* δὲ = συμπεριφέρομαι πρὸς τινα μὲ ὑπεροψίαν, αὐθαδῶς. — *τινά*· ὅχι μόνον ὁ Φ. ἔδωκε πολλάκις ὑποσχέσεις εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ κατοπιν δὲν ἐξεπλήρωσεν αὐτάς — ἴδε ζήτημα Ἀμφιπόλεως — ἀλλὰ καὶ ὁ Χαριδημος καὶ ὁ Κερσοβλέπτης (ποῖος οὗτος;) καὶ ὁ Ὀνόμαρχος τῶν Φωκέων. — *εὗρηται*· ἐνν. *πράξας* (ὁ τίς αὐτός). — *τὰ λοιπὰ* = τὰ μετὰ ταῦτα, τὰ περαιτέρω. — *ἐν ἐμοὶ ἐστί τι* = *ἐπ' ἐμοὶ ἐστί τι* = ἐξ ἐμοῦ ἐξαρκιᾶται τι. — *κἂν* = καί, ἂν· ὁ *καὶ* συναπτιέος τῷ *ἐνθάδ'* ἴσως *ἀναγκασθῆσόμεθα τοῦτο ποιεῖν*. — *ἐκεῖ... ἐνθάδ'*· ποῦ; (πρβλ. Ὀλυνθ. Α', § 15 καὶ § 27). — *ἂν ταῦτ' εἰδῶμεν*· ὅτι δηλ. *ἐχθρὸς ἄνθρωπος* κλπ.· ὁ ῥήτωρ ἀναλαμβάνει τὸν διακοπέντα ὑποθετικὸν λόγον· ἄς ἐρμηνευθῇ = ἂν, ἐπαναλαμβάνω... — *τὰ δεόντ' ἐσόμεθ'*· *ἐγνωκότες* = *τῶν δεόντων ἐν γνώσει ἐσόμεθα* = θὰ ἔχωμεν ἀντιληφθῆ, τί πρέπει νὰ πράξωμεν. — *οὐ γὰρ ἅττα ποτ' ἔσται... εὖ εἰδέναί*· ἡ πλοκή: *οὐ γὰρ δεῖ σκοπεῖν ἅττα ποτ' ἔσται (τὰ μέλλοντα)* — ὅπως κάμνουν τώρρα οἱ λογοποιοῦντες — ἀλλὰ (δεῖ) *εὖ εἰδέναί, ὅτι φαῦλα ἔσται (ταῦτα), ἂν μὴ προσέχητε κλπ.* — *ἅττα ποτ' ἔσται* = *ἅτινά (= τίνα) ποτ' ἔσται* = ποῖα ἄρᾳ γε θὰ εἶναι τὰ μέλλοντα = πῶς θὰ ἐξελιχθῇ ἡ κατάστασις. — *φαῦλος* = οἰκτιρός, ἄθλιος. Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ῥήτορος ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ εἶναι: Οἱ λογοποιοῦντες προσπαθοῦν νὰ ἐξακριβώσουν, ποῖον θὰ εἶναι τὸ μέλλον, μὴ ἀντιλαμβανόμενοι, ὡσὰν νὰ ἀπηρεῖτο πρὸς τοῦτο μεγάλη ὀξυδέρκεια, ὅτι αὐτὸ θὰ εἶναι ζοφερόν.

ἄλλοτε· πρὸ τοῦ κατὰ Φιλίππου Α' (351) εἶχεν ἀπαγγεῖλει ὁ
 Δημοσθένης ἄλλους λόγους, τὸν πρὸς Δεπίτην (356), τὸν περὶ
 συμμοριῶν (354), τὸν ὑπὲρ Μεγαλοπολιτῶν (353) κ.ἄ.—πρὸς
 χάριν . . . λέγω=πρὸς ἡδονὴν δημηγορῶ (§ 38)=λέγω (τι) εἰς
 τοὺς ἀκροατὰς μου διὰ τὰ τοὺς εὐχαριστῶ.—αἰροῦμαι· μετ' ἀπα-
 ρεμφάτου (λέγειν)=προαιροῦμαι=; (πρβλ. § 49 «οὕτω προαι-
 ρεῖσθαι πράττειν»).—ὅ,τι ἂν μὴ... πεπεισμένος ὦ=[οὐτ' ἄλ-
 λοτε πώποτε πρὸς χάριν εἰλόμην λέγειν (τι)], ὅ,τι ἂν μὴ πεπ.
 ὦ καὶ συνοίσειν (ὑμῖν)=εἰμὴ μόνον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶμαι
 πεπεισμένος, ὅτι καὶ θὰ σᾶς ὠφελήσῃ.—ἀπλῶς=ἄνευ περιστρο-
 φῶν, μὲ γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν.—ὑποstellομαι τι=; (πρβλ. Ὀ-
 λυνθ.Α', § 16).—παρρησιάζομαι ὡς ἐνεργητικόν (τι)=μετὰ παρ-
 ρησίας λέγω τι=ἐκθέτω τι ἐλευθέρως.—ὥσπερ ὑμῖν... οἶδα=
 ὥσπερ οἶδα συμφέρον (μτχ.) ὑμῖν (τὸ) τὰ βέλτιστ' ἀκούειν.—
 συνοῖσον· ὡς ὑποκείμενον τῆς μετοχῆς νοητέον ἐκ τοῦ : τὰ βέλ-
 τιστ' ἀκούειν, τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν.—τῷ τὰ βέλτιστ' εἰ-
 πόντι=τῷ προτείναντι τὴν ἀρίστην γνώμην.—ἡδέως ἔχω =
 εἶμαι εὐχαριστημένος.—ἐπ' ἀδήλοις οὔσι τοῖς ἀπὸ τούτων
 ἔμαυτῷ γενησομένοις=καίπερ ἀδήλων ὄντων τῶν ἀπὸ τού-
 των (=ἀπὸ τούτου, δηλ. τοῦ λέγειν τὰ βέλτιστα) ἔμαυτῷ γε-
 νησομένων=μολονότι εἶναι ἄδηλα τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶσιν
 εἰς ἐμὲ ἐκ τούτου=μολονότι δὲν ἤμπορῶ νὰ προμαντεύσω, τί
 πρόκειται νὰ ὑποστῶ ἐκ τῶν συμβουλῶν μου τούτων.—ὅμως...
 αἰροῦμαι· ὑπερβατόν· ἢ σύνταξις: ὅμως αἰροῦμαι λέγειν ἐπὶ τῷ
 πεπεισθαι (=ἐπειδὴ εἶμαι πεπεισμένος) συνοίσειν ὑμῖν ταῦτ',
 ἂν πράξετε (ταῦτ')=ὅμως ἀπεφάσισα νὰ λάβω τὸν λόγον, ἐν
 τῇ πεποιθήσει, ὅτι θὰ σᾶς ὠφελήσουν αὐτὰ (αἱ συμβουλαὶ μου),
 ἂν τὰ ἀκολουθήσετε.—νικῶ=ἐπικρατῶ, ὑπερισχύω.—νικῶν...
 ὅ,τι..μέλλει συνοίσειν· ὁ δῆτωρ περαίνων τὸν λόγον, εἰς τὸν ὁποῖον
 τόσας ὀρθὰς συμβουλάς ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀκροατὰς του ἐκκλησια-
 στὰς, δὲν εὐχεται τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ γνώμης, ἀλλὰ
 τὴν κατῆχυσιν τῆς συμφερούσης εἰς τὴν πόλιν ἕξ οἰουδήποτε,
 εἴτε φίλου εἴτε ἐχθροῦ, καὶ ἂν αὕτη προέρχεται, διότι σκοπὸν ἐν
 τῇ πολιτικῇ του δράσει εἶχε θέσει ὅχι τὴν ἱκανοποίησιν τῆς
 ἰδίας φιλοδοξίας, ἀλλὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26/8/1933

Ἀριθ. πρωτ. 42433

Ἐπὶ ἀποδείξει

Πρὸς τοὺς κ. κ. Χ. Παπαναστασίου καὶ Ν. Φραγκίσκον

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ ταῦταρίθμου ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, ἐκδοθείσης τὴν 4/8/1933 καὶ δημοσιευθείσης τὴν 12/8/1933 εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 81 φύλλον τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως, στηριζομένης δὲ εἰς τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ Νόμου 5045 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 129 πρακτικὸν ταύτης, ἐνεκρίθη ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Δ' τάξεως τῶν Γυμνασίων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον Α' καὶ Β' Ὀλυμπιακὸς καὶ Α' κατὰ Φιλίππου βιβλίον σας, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως συμμόρφωθῆτε πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῶν εἰσηγητῶν καὶ ἀναθεωρήσῃτε τὸ ἔργον σας.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ο ΤΜΗΜΑΤΑΡΧΗΣ

Ν. Σμυρνῆς

Ἄρθρον 6 τοῦ ἀπὸ 14/21 Σεπτεμβρίου 1932

Προεδρ. Διατάγματος.

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15⁰/₁₀ τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἄνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ἐξωφύλλου ἐκτυποῦνται τὸ παρὸν ἄρθρον.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

